

169. Keskiviikkona 8 päivänä joulukuuta 1993

kello 14

Päiväjärjestys

Ilmoituksia

Kolmas käsittely:

1) Ehdotukset laeiksi työttömyysturvalain muuttamisesta ja työttömyysturvalain väliaikaisesta muuttamisesta, laiksi lomautuksen johdosta maksettavasta ylimääräisestä työttömyysvakuutusmaksusta vuonna 1994 sekä laiksi työvoimapolitiisesta aikuiskoulutuksesta annetun lain 15 ja 18 §:n muuttamisesta 5087

Hallituksen esitys n:o 237

Lakialoite n:o 53

Sosiaali- ja terveystieteiden valtiokunnan mietintö n:o 48

2) Ehdotus laiksi työntekijäin eläkelain, lyhytaikaisissa työsuhteissa olevien työntekijäin eläkelain sekä eräiden työsuhteissa olevien taiteilijoiden ja toimittajien eläkelain mukaisen vakuutusmaksun tilapäisestä alentamisesta sekä yrittäjiltä perittävää vakuutusmaksusta vuonna 1994 5111

Hallituksen esitys n:o 296

Sosiaali- ja terveystieteiden valtiokunnan mietintö n:o 52

3) Ehdotus laiksi työvoimapolitiisesta aikuiskoulutuksesta annetun lain muuttamisesta

Hallituksen esitys n:o 240

Työasiainvaltiokunnan mietintö n:o 13

4) Ehdotus vuoden 1994 veroasteikkolaiksi 5115

Hallituksen esitys n:o 131

S. Toivomusaloite n:o 15

Valtiovarainvaliokunnan mietintö n:o 73

5) Ehdotukset laiksi tuloverolain muuttamisesta ja laiksi ennakkoperintälain 31 §:n muuttamisesta 5133

Hallituksen esitys n:o 195

Lakialoite n:o 56

Valtiovarainvaliokunnan mietintö n:o 74

6) Ehdotukset laiksi kansaneläkelain väliaikaisesta muuttamisesta, laiksi vuodelta 1994 suoritettavasta sairausvakuutusmaksusta, laiksi eläketuloa saavan henkilön korotetusta sosiaaliturvamaksusta sekä laiksi työnantajan lapsilisämaksun perimättä jättämisestä vuodelta 1994 5134

Hallituksen esitys n:o 234

Toivomusaloite n:o 33

Valtiovarainvaliokunnan mietintö n:o 75

7) Ehdotukset tuontimaksulaiksi, laiksi elintarviketuotteiden valmisteverosta, laiksi maataloustuotteiden hinnanerokorvauksista, laiksi valmisteverotuslain ja tullitariffilain liitteenä olevan tullitariffin muuttamisesta sekä laiksi tuontimaksulain alentamisesta ja poistamisesta eräissä tapauksissa 5137

Hallituksen esitys n:o 271

Lakialoite n:o 59

Valtiovarainvaliokunnan mietintö n:o 76

S.

8) Ehdotus laiksi peltoalan perusteella suoritettavasta vientikustannusmaksusta annetun lain muuttamisesta 5156

Hallituksen esitys n:o 178
Valtiovarainvaliokunnan mietintö n:o 68

9) Ehdotus laiksi eräistä poikkeuksista kuntien valtionosuuslain 8 §:n säännöksiin vuonna 1994 ”

Hallituksen esitys n:o 158
Hallintovaliokunnan mietintö n:o 24

10) Ehdotus laiksi sosiaali- ja terveydenhuollon suunnittelusta ja valtionosuudesta annetun lain muuttamisesta ja väliaikaisesta muuttamisesta 5169

Hallituksen esitys n:o 168
Sosiaali- ja terveysvaliokunnan mietintö n:o 50

11) Ehdotukset laeiksi opetus- ja kulttuuritoimen rahoituksesta annetun lain sekä eräiden siihen liittyvien lakien muuttamisesta 5177

Hallituksen esitys n:o 224
Sivistysvaliokunnan mietintö n:o 26

12) Ehdotus laiksi eräistä opetus- ja kulttuuritoimen vuoden 1994 rahoitusta koskevista järjestelyistä 5179

Hallituksen esitys n:o 151
Sivistysvaliokunnan mietintö n:o 27

13) Ehdotus laiksi maataloustuotteiden markkinajärjestelmästä 5182

Hallituksen esitys n:o 272
Maa- ja metsätalousvaliokunnan mietintö n:o 28

A i n o a k ä s i t t e l y :

14) Ehdotus neljänsien lisävaltuuksien antamisesta valtioneuvostolle lainanottoon vuoden 1993 aikana 5183

Hallituksen esitys n:o 196
Valtiovarainvaliokunnan mietintö n:o 65

S.

15) Ehdotus vuoden 1993 viidenneksi lisätalousarvioksi 5183

Hallituksen esitys n:o 194
Lisätalousarvioaloitteet n:ot 70 ja 71
Valtiovarainvaliokunnan mietintö n:o 66

E s i t e l l ä ä n :

16) Ed. Vuorensolan ym. lakialoite n:o 57 laiksi palkansaaajien ja yrittäjien määräaikaisesta sukupolvenvaihdoseläkkeestä sekä työttömyyseläkkeen ikärajan väliaikaisesta alentamisesta 5201

P ö y d ä l l e p a n o a v a r t e n e s i t e l l ä ä n :

17) Valtiovarainvaliokunnan mietintö n:o 77 hallituksen esityksen johdosta laiksi eräiden väliaikaisesti maahan tuotujen ajoneuvojen tullittomuudesta annetun lain 6 §:n muuttamisesta (HE 288) 5202

18) Hallintovaliokunnan mietintö n:o 25 hallituksen esityksestä laiksi kuntien yhdistymisavustuksista ja laiksi kuntien valtionosuuslain 35 §:n väliaikaisesta muuttamisesta (HE 285) ”

19) Liikennevaliokunnan mietintö n:o 14 hallituksen esityksestä laiksi Oy Yleisradio-Rundradion Ab:stä (HE 124) ”

20) Maa- ja metsätalousvaliokunnan mietintö n:o 29 hallituksen esityksestä laiksi maaseutuelinkeinolain 59 a §:n muuttamisesta (HE 293) 5203

21) Maa- ja metsätalousvaliokunnan mietintö n:o 30 hallituksen esityksestä laiksi valtioneuvoston oikeudesta luovuttaa Karttakeskuksen hallinnassa oleva omaisuus perustettavalle valtionyhtiölle annetun lain 4 §:n muuttamisesta (HE 294) ”

22) Maa- ja metsätalousvaliokunnan mietintö n:o 31 hallituksen esityksestä laiksi maanmittauslaitoksesta annetun lain muuttamisesta (HE 280) ”

23) Sivistysvaliokunnan mietintö n:o 28 hallituksen esityksestä laiksi Antellin koelmien ja rahavarain hallinnon ja hoidon uudelleenjärjestämisestä annetun lain 3 §:n kumoamisesta (HE 270) 5203

24) Sosiaali- ja terveystieteiden valiokunnan mietintö n:o 53 lakialoitteesta laiksi aikuisten järjestelmällisen hammashuollon toimeenpanon siirtämisestä annetun lain 1 §:n muuttamisesta (LA 60) „

25) Talousvaliokunnan mietintö n:o 49 hallituksen esityksestä laiksi tallettajien saamisten turvaamisesta säästökassatoimintaa harjoittavassa osuuskunnassa (HE 267) „

Puhetta johtaa puhemies Suominen.

Nimenhuudossa merkitään poissa oleviksi edustajat Aho E., Alaranta, Antvuori, Bell von, Biaudet, Enestam, Haavisto, Iivari, Kauppinen, Kempainen, Kuuskoski, Lahikainen, Laurila, Lax, Lehtinen, Leppänen J., Lipponen, Markkula, Moilanen, Mäkelä, Näsi, Ollila, Paloheimo, Pekkarinen, Perho-Santala, Rajamäki, Ranta, Rehn O., Riihijärvi, Roos J., Rossi, Rusanen, Rätty, Suhonen, Toivonen ja Uosukainen.

Nimenhuudon jälkeen ilmoittautuvat edustajat Rossi, Paloheimo, Lahikainen, Iivari, Rusanen, Markkula, Lehtinen ja Pekkarinen.

Ilmoitusasiat:

Lomanpyynnöt

Vapautusta eduskuntatyöstä saavat tästä päivästä sairauden vuoksi edustajat Antvuori ja Näsi, virkatehtävien vuoksi ed. Rusanen sekä yksityisasioiden vuoksi edustajat Kuuskoski, Mäkelä, Perho-Santala, J. Roos ja Rätty, kuluvan kuun 10 päivään sairauden vuoksi ed. Lehtinen sekä 14 päivään virkatehtävien vuoksi edustajat von Bell, Haavisto, Kempainen, Moilanen ja Toivonen.

S. Uusia hallituksen esityksiä

P u h e m i e s : Ilmoitetaan, että tasavallan presidentin kirjelmän ohella kuluvan joulukuun 3 päivästä ovat eduskunnalle saapuneet hallituksen esitykset n:ot 291 ja 295, jotka nyt on edustajille jaettu.

Päiväjärjestyksessä olevat asiat:

1) Ehdotukset laeiksi työttömyysturvalain muuttamisesta ja työttömyysturvalain väliaikaisesta muuttamisesta, laiksi lomautuksen johdosta maksettavasta ylimääräisestä työttömyysvakuutusmaksusta vuonna 1994 sekä laiksi työvoimapolitiisesta aikuiskoulutuksesta annetun lain 15 ja 18 §:n muuttamisesta

Kolmas käsittely

Hallituksen esitys n:o 237

Lakialoite n:o 53

Sosiaali- ja terveystieteiden valiokunnan mietintö n:o 48

P u h e m i e s : Toisessa käsittelyssä päätetyt, hallituksen esitykseen sisältyvät lakiehdotukset voidaan nyt hyväksyä tai hylätä.

Keskustelu:

Ed. O. O j a l a : Arvoisa puhemies! Tämä hallituksen esitys liittyy olennaisesti esitykseen, joka eilen täällä valitettavasti hyväksyttiin opposition hylkäysehdotuksesta huolimatta, eli ns. työmarkkinatuki uudistukseen. Tämä on siihen liittyvä loppusilaus, jos näin voidaan sanoa. Tämänkin uudistus on huono. Eduskunnan ei missään tapauksessa tule tätä hyväksyä. Näin ollen, arvoisa puhemies, ehdotan heti kärkeen, että nämä lakiehdotukset hylättäisiin.

Hallitus esittää säädettäväksi väliaikaisen lain lomautuksen johdosta maksettavasta ylimääräisestä työnantajan työttömyysvakuutusmaksusta eli ns. lomautussakkomaksun. Lomautetulle työntekijälle, mikäli tämä laki tullaan hyväksymään, maksetaan ansioon suhteutettua päivärahaa vasta sen jälkeen, kun hän on saanut yhteensä 15 päivän ajalta lomautuspäivärahaa, ja lomautuspäiväraha on vain 70 prosenttia ansioon suhteutetusta päivärahasta. Tämä on todella karmaiseva esimerkki Ahon hallituksen työttömien kuristustajasta.

Työnantajalle säädetään velvollisuus maksaa kokoaikaisista lomautuksista ylimääräinen työt-

tömyysvakuutusmaksu, joka suoritetaan kaikista alkavista kokoaikaisista lomautuksista kerran työntekijää kohti. Tämä merkitsee puolestaan sitä, että työpaikoilla ei enää ole mahdollisuus joustavasti harkita, miten esimerkiksi vuoron perään työntekijät lomautetaan siten, että voidaan edes hieman tasoittaa niitä kurjia tilanteita, mitä lomautuksesta ylipäättänsä syntyy.

Tämä laki onkin osoitus siitä, että kun tämä hallitus havaitsee jossain olleen epäkohdan, yksi tai kaksi epäkohtaa, niin lähdetään tekemään lakiin muutoksia, joilla luullaan helpotettavan tilannetta, mutta käykin päinvastoin. Me olemme sosiaali- ja terveystieteiden kuulleet lukuisan määrän asiantuntijoita, työnantajien edustajia ja pienyritysten edustajia, ja he ovat LTK:ta lukuun ottamatta kaikki kertoneet niistä vaikeuksista, mitä tulee tämän lain säätämisen myötä. Siis tämän lain myötä ei saavuteta niitä tavoitteita, mitä hallitus on perusteluihin kirjannut. Päinvastoin, tämä tulee johtamaan lisääntyviin irtisanomisiin työpaikoilla. Tämä tulee lisäämään myös määräraikaisten työsuhteiden käyttöä.

Arvoisa puhemies! Edelleen tämä laki pitää sisällään pysyvän heikennyksen osa-aikaista työtä ja lyhytaikaista kokoaikatyötä tekevien työttömien henkilöiden osalta, kun siirytään yhtenäiseen palkan ja työttömyyspäivärahan yhteensovittamiseen. Tässä sisällöllisesti on hyväksytty 80 prosentin yhteensovitusprosentti.

Kun tässä paketissa ensimmäinen ja toinen lakiehdotus ovat tilapäisiä, niin sen sijaan kolmas lakiesitys esitetään säädettäväksi pysyvästi eli pysyvästi aiotaan rokottaa työttömiä siten, että työttömien ei kannattaisi enää jatkossa ottaa lyhytaikaisia työsuhteita vastaan ja samoin myös osa-aikatyön osalta joudutaan kohtuuttomiin tilanteisiin. Noin 9 000 markan kuukausitulotasolla joudutaan sellaiseen tilanteeseen, jolloin työttömyyspäivärahat putoavat nolllaan.

Arvoisa puhemies! Viittaan myös perustuslakivaliokunnan lausuntoon, johon jätetyssä oppositioon vastalauseessa perustellaan hyvin selkeästi myös sitä, mitä tästä seuraa. Nyt seuraa se, että lyhennetylle työviikolle lomautetut putoavat pääsääntöisesti kokonaan pois työttömyysturvan piiristä, kun he ovat tähän asti voimassa olleiden säädösten mukaan saaneet joko ansiosidonnaista tai peruspäivärahaa lomautuspäiviltä. Nyt siis todella lyhytaikaista työtä vastaanottavien työttömien työttömyysturva heikkenee huomattavasti.

Arvoisa puhemies! Puhuin jo tämän lain aikaisempien käsittelyjen yhteydessä Ruotsin tilan-

teesta ja vertasin siihen. Vaikka siellä on myös porvarihallitus, niin kyllä siellä työttömien suoja ja turva on ihan toista luokkaa kuin Suomenmaassa, eikä siellä edes porvarihallitus ole lähtenyt tällä tavoin työttömyysturva romuttamaan.

Olen saanut käyttööni selostuksen siitä, miten Ruotsissa on otettu käyttöön ns. arbetslivsutveckling- eli alu-järjestelmä, ja tämä järjestelmä tarjoaa huomattavan paljon parempia mahdollisuuksia työttömille joko työllistytäkseen itse tai hakea erilaisten projekti- ja muiden tehtävien kautta työllistämismahdollisuuksia ja siten säilyttää myös kosketus työelämään työttömyyden aikana. Nimenomaan on myös annettu näille ns. alu-työläisille mahdollisuus tutkia mahdollisuuksia perustaa osuuskuntia. Myös alu-työläisiä pyritään kannustamaan omien yritysten perustamiseen. Alu-työläiset voivat myöskin hoitaa tiedotuskampanjoita, esimerkkinä mainitaan mm. nuorille osoitettuja väkivallan vastaisia kampanjoita. Siellä on myös mahdollisuus alu-työläisten lähtöä projektitehtäviin ulkomaille mm. siten, että Islantia lukuun ottamatta he voivat hoitaa projekteja Pohjoismaissa ja Itämeren maissa. Alu-työntekijäjaksoja voidaan jaksottaa joko niin, että ne ovat kuuden kuukauden mittaisia, tai ne voivat olla lyhyempinäkin jaksoina, esimerkiksi 2+2+2 kuukautta.

Arvoisa puhemies! Todellakin meillä näkyy mentävän aivan päinvastaiseen suuntaan. Sen sijaan, että kannustettaisiin ottamaan vastaan lyhytaikaisia työsuhteita, kannustettaisiin nuorten työttömien omia projekteja, meillä säädetään lakeja joilla pyritään kaikin keinoin passivoimaan työttömiä ja sillä tavoin kurjistamaan heidän elämänsä.

Arvoisa puhemies! Tämän vuoksi ehdotan perusteluissa lausuttavaksi: "Eduskunta edellyttää, että hallitus tuo viipymättä eduskuntaan lakiesityksen, jolla kannustettaisiin työttömiä kansalaisia vastaanottamaan lyhytaikaisia työsuhteita ilman, että tästä seuraa työttömyyden aikaisia päiväraha-oikeuden menetyksiä."

Olisi järkevää, että jos esimerkiksi todella työtön, joka on ollut 200 päivää työttömänä, tekisi vaikka viikon työjakson, se ei kuluttaisi hänen ansiosidonnaista 500 päivän osuuttaan, vaan vastaavasti sitä loppupäästä pidennettäisiin. Näinhän olisi järkevää tehdä, jos todella haluttaisiin kannustaa työttömiä ottamaan vastaan lyhytaikaisia työsuhteita.

Ed. Ukkola (vastauspuheenvuoro): Arvoisa puhemies! Ed. O. Ojala on aivan oikeassa siinä,

että tällä hetkellä lainsäädäntö on niin tiukkaa, etteivät sen paremmin työttömät kuin esimerkiksi opiskelijatkaan voi omaa toimeentuloaan lisätä väliaikaisilla töillä ilman, että turva supistuu. Tällaisesta lainsäädännöstä, tiukkuuksista ja jäykkyyksistä, nimenomaan täytyisi sosiaaliturvalainsäädännössämme päästä eroon. Enkä ymmärrä, minkä vuoksi ei ole jo ryhdytty todellisiin toimiin. Ministeri Huuhtanen on kyllä ilmoittanut, että tietynlaisia uudistuksia hänen ministeriönsä valmistelee, mutta ne olisi pitänyt valmistella jo aikoja sitten, kun oli näkyvissä, minkälaiseen suurtyöttömyyteen ollaan joutumassa.

Oma käsitykseni on hieman toinen kuin ed. O. Ojalalla. Yhteiskunnan pitäisi pyrkiä turvaamaan työttömille kunnollinen riittävä perustoitteentulo, kansalaispalkka tai kansalaistulo. Sen sijaan jokainen kyllä saisi tästä lähtien ja tulevaisuudessa valmistautua siihen, että joutuu itse ainakin nykyistä suuremmassa määrin kustantamaan oman ansiosidonnaisen turvansa, olipa se eläke, työttömyysturva tai sairausvakuutus.

Sen sijaan meillä tällä hetkellä on ryhmiä, jotka tipahtavat nimenomaan perusturvan ulkopuolelle nykyisessä järjestelmässä. Ei voida rakentaa kattavaa systeemiä, kun yhteiskunnan on verovaroilla tuettava kaikkia, jopa sellaisia, jotka eivät edes tukea tarvitse.

Ed. S a a r i o (vastauspuheenvuoro): Herra puhemies! Peruskysymys tässä asiassa, kuten koko Suomen nostamisyhtyrityksessä, on se, suodaanko lainsäädäntöteitse tilaisuus yritysten työllistää luontevalla tavalla.

Tuntuu mieleltömältä havaita, että hallitus, joka on ottanut pk-yritysten ja Suomen teollisuuden pohjan vahvistamisen ohjelmakseen, edes jonkun paketin osana voi kuvitella, että tällainen lakiehdotus kuin lomautussakko saattaisi millään tavalla edistää yhteistä hyvää. Sen vaikutukset ovat todella täysin päinvastaiset. Se merkitsee sitä, että yritysten työllistämiskynnyks entisestään nousee, se merkitsee lisää irtisanomisia, se merkitsee varovaisuutta, mitä investointeihin tulee, sillä kukapa ottaisi mitään riskejä.

Arvoisa puhemies! Ennen muuta se kertoo siitä, että pk-yrityttäjäyhtä ja yleensä yritystoiminnan todellista tilannetta ei ole lainkaan ymmärretty. Tämän tekijän täytyy olla kyllä totaalinen byrokraatti, joka koskaan ei ole jalallaan astunut normaaliin elämään, sillä tämä laki ei tule toimimaan sillä tavalla kuin sen suunnittelijat ovat ajatelleet.

Minä todella vetoan vielä hallitukseen, ennen kuin se joutuu toteamaan, että eduskunta tekee

sen puolesta aika ankaria ratkaisuja, että se vetäisi vielä esityksensä pois. Minun on erittäin helppo yhtyä ed. O. Ojalan esittämiin käsityksiin siitä, että tämä ns. kakkoslaki on täysin mahdoton ja toimintakyvytön, ja jolleivät sitä muut tekisi, niin minä kannattaisin hänen ehdotustaan. Mutta luulenpa, että ehdottajia löytyy myös hallituspuolueiden piiristä nyt, kun asia on kypsytynyt muutaman yön.

Ed. U. A n t t i l a (vastauspuheenvuoro): Arvoisa puhemies! Yhdyn ed. O. Ojalan näkemyksiin siitä, että nämä lakiesitykset tulee hylätä. Pidän myös hänen esittämänsä perustelulausumaa hyvinkin järkevänä ja tarpeellisenä tässä tilanteessa.

Hallituksen esitys n:o 237 on jossain määrin kytköksissä työmarkkinatukiesityksiin, jotka hiltjattain käsittelimme. Mielestäni näiden esitysten yhteydessä on noussut esiin se, että työttömyysturvaa kaiken kaikkiaan muutetaan tavalla, jota voisi kutsua sanonnalla "keisarin uudet vaatteen". Joitain uusia ideoita nostetaan esiin hyvin byrokraattisella tavalla, eivätkä ne itse asiassa johda niihin tavoitteisiin, joilla niitä perustellaan, eli työttömyysturvan joustavoittamiseen jne. Hallituksen esitykseen liittyy tekijöitä, jotka nimenomaan johtavat siihen, että lyhytaikaisia työsuhteita ei kannata ottaa vastaan.

Selvitystyö näissä kysymyksissä on paikallaan. Tätä on myös sosiaali- ja terveysvaliokunta aikaisemminkin edellyttänyt. Myös työttömyysturvan aktivoivuuden lisääminen on paikallaan esimerkiksi niiltä osin, että työttömien mahdollisuutta opiskella sekä ottaa vastaan myös osa-aikaisia työsuhteita parannettaisiin nykyisestä.

Ed. H a s s i (vastauspuheenvuoro): Arvoisa puhemies! Tämä laki kuuluu siihen sarjaan, jolla hallitus kuvittelee saavansa aikaan säästöjä, mutta joka todennäköisesti tulee vain lisäämään valtion menoja.

Yksi asia, johon ed. Ojalakin puheenvuorosaan puuttui, on se, että tämä vähentää työttömän intressejä omatoimisesti hankkia työttömyysaikanaan itselleen lisätuloja lyhytaikaisista työsuhteista. Tähän asti järjestelmä on ollut se, että työttömän lisätuloista siitä, mikä menee 750 markan yli, kolme neljäsosaa vähentää hänen työttömyyspäivärahaansa, eli jäljelle jää yksi neljäsosa itse hankitusta ansiosta. Kun siitä vielä on vähennetty normaali valtion ja kunnan vero, käteen jää ehkä yksi seitsemäsosa siitä,

mitä ihminen on työllään ansainnut. Tällä esityksellä hallitus entisestään pienentää sitä taloudellista palkkiota, minkä työtön saa siitä, että hän lisätöillä hankkii itselleen lisätuloja ja tätä kautta vähentää sekä valtion että muiden työttömyysturvan maksajien menoja. On monia aloja, joilla se, saako ihminen työttömyysaikanaan lisätuloja, on hyvin paljon omasta aktiivisuudesta kiinni. Olen aivan varma siitä, että tällä lailla aktiivisuutta tapetaan ja vain todella talkoohenkiset enää jaksavat itselleen lisätuloja hankkia. Eli tällä lailla, jolla yritetään säästää, todellisuudessa lisätään työttömyysturvamenoja, kun vähennetään ihmisten intoa itse hankkia itselleen lisätuloja.

Ed. T a i n a (vastauspuheenvuoro): Arvoisa puhemies! Monet puheenvuoron käyttäjät, muun muassa ed. Saario, puhuvat lomautussakosta. Tässä on kuitenkin kysymys ylimääräisestä työttömyysvakuutusmaksusta, jonka lomauttavat työnantajat joutuisivat maksamaan per lomautettu työntekijä. Tämä ylimääräinen vakuutusmaksu on 1 116 markkaa. Se vastaa ehkä kahden päivän palkkakustannuksia.

Pienet yritykset lomauttavat harvoin, joten ylimääräinen vakuutusmaksu tuskin koskee niinkään pieniä yrityksiä. Sen sijaan se koskee suuria yrityksiä, joten on aivan ymmärrettävää, että mm. Teollisuuden ja Työnantajain Keskusliitto vastustaa tätä ylimääräistä vakuutusmaksua. Toisaalta taas LTK, joka edustaa pieniä yrityksiä, on oivaltanut sen, mistä tässä on kysymys. LTK toteaa lausunnossaan: "Mitä tulee vaihtoehtoon, että kaikki työttömyysvakuutusmaksua maksavat työnantajat yhteisvastuullisesti maksaisivat lomauttavien työntekijänsä, myös valtiotyönantajan, aiheuttaman lisälaskun, LTK ei voi sitä hyväksyä. Aiheuttamisperiaatteen sivuuttaminen ja yhteisen laskun kasvattaminen lisäisivät työvaltaisten yritysten kustannuksia entisestään." Mielestäni LTK lausunnossaan ilmaisee sen, että se on ymmärtänyt, että nimenomaan pienet työnantajat joutuvat maksamaan niiden suurtyönantajien puolesta, jotka säännöllisesti lomauttavat työntekijöitään, ja siinä mielessä se on nähnyt, että tässä on tavallaan aiheuttamisperiaatteesta kysymys ja vastuun siirtämisestä sinne, minne vastuu kuuluu.

Edustajat Rossi ja Paloheimo merkitään läsnä oleviksi.

Ed. L u u k k a i n e n (vastauspuheenvuoro): Arvoisa puhemies! Vastaan ensin ed. Tainalle heti suoraan. Tuo kuulosti verbaaliakrobatialta. Kyllä lomautussakko on lomautussakko, ei siitä minnekään päästä. Sitä on ihan turha pukea minnekään sanahelinän taakse. Täytyy uskaltaa nähdä keisarin uudet vaatteet ja katsoa, mitä sieltä alta löytyy.

Näyttää siltä, että tässä salissa ei voida viettää päivääkään ilman hallituksen esitystä, jolla vaikeutetaan yritystoimintaa ja nimenomaan erityisesti pk-yritystoimintaa. Eilenhän täällä yrittäjiltä leikattiin lomarahat ja tänään asetetaan lomautussakko. Konkurssitilastoista näkee suoraan, miten "yrittäjäystävällinen" Ahon "porvarillinen" hallitus kohtelee yrityksiä tässä maassa. Viimeistään nyt minusta kokoomukselta on ainakin karissut yrittäjäpuolueen leima.

Ed. L a h t i n e n (vastauspuheenvuoro): Herra puhemies! Myös ed. Tainalle: Kansanedustajan pitäisi ymmärtää kansan kieltä. Kun pysäköintivirhemaksu on parkkisakko kansan mielestä, niin ylimääräinen lomautuksen aiheuttama työttömyysvakuutusmaksun korotus on lomautussakko, ed. Taina. Ei siitä päästä mihinkään. Tämän sanon ihan välittämättä, onko kokoomus yrittäjän asialla vai ei.

Ed. S a a r i o (vastauspuheenvuoro): Herra puhemies! Kun eräänä tavoitteena olisi saada kuriin ns. spekulatiiviset yrittäjät, niin on mielestäni täysin sopimatonta kytkeä spekulatiiviset lomauttavat tähän, sillä yhden konnan kiinnisäämisellä ammutaan kymmenen viatonta, ja siinä ei ilmeisesti suomalaisen oikeustajun mukaan ole mitään järkeä. Kyllä tämä on todellinen kastroatio yrittäjälle. Tämän jälkeen leikataan niin sanotusti kyky pois, vaikka tahto ehkä vielä jäisikin.

Ed. S t e n i u s - K a u k o n e n (vastauspuheenvuoro): Herra puhemies! Metsäteollisuus ry kirjoittaa: "Erityisen kohtuuttomasti lomautussakko kohdistuisi kausiluonteisiin töihin, kuten esimerkiksi metsätöihin. Hakkuutyötä ei ole mahdollista suorittaa ympärivuotisesti, eivätkä yritykset pysty näin ollen työllistämään hakkuutöissä jatkuvasti. Näin ollen luonnonolosuhteista johtuvista syistä yritykset joutuisivat maksamaan esityksen mukaista lomautussakkoa." Onko tämä, ed. Taina, keinottelua, jos meidän luonnonolosuhteemme ovat sellaiset, että on määrättyjä töitä, aika monia töitä, joita ei voida ympäri vuoden suorittaa? Silloin työntekijät aina

irtisanottaisiin ja otettaisiin sitten uudestaan töihin. Siitä seuraa työsuhteen katkeaminen ja sitä kautta monella lailla haittaa esimerkiksi sosiaaliturvan määräytymiseen. Samalla tavalla Maa-seudun Työnantajaliitto ja Puu- ja Erityisalojen Liitto ovat yhteisessä kirjelmässään todenneet sen, että siirryttäisiin entistä enemmän määräaikaisiin työsopimuksiin ja irtisanomisiin lomautusten sijasta. Tämä asia ei ole niin yksioikoinen kuin ed. Taina yrittää väittää. Mutta onneksi kokoomuksesta löytyy edustajia, jotka ymmärtävät yrityskentän ongelmia vähän laajemmin, ed. Lahtinen ja ed. Saario. Ehkä me tässä äänestyksessä voitamme yhdessä porvarit! (Ed. Saario: Näytetään niille!)

Ed. Lahikainen merkitään läsnä olevaksi.

Ed. T a i n a (vastauspuheenvuoro): Arvoisa puhemies! Mielestäni tätä vakuutusmaksua ei voida verrata sakkoihin, ei parkkisakkoihin eikä muihinkaan sakkoihin, koska tässä ei ole kysymys mistään rangaistuksesta. Tässä on kysymys siitä, että työttömyysvakuutusmaksua peritään enemmän niiltä, jotka aiheuttavat vakuutustapahtumia enemmän kuin muut. Tässä siis siirretään vastuuta niille työnantajille, jotka lomauttavat enemmän. Toivoisin, että ymmärrettäisiin tämän esityksen lähtökohta.

Muistutan myös siitä, että Pohjoismaissa on samantapainen järjestelmä ollut jo pitkään, enkä usko, että siitä on ollut mitään haittaa muille yrittäjille. Joka tapauksessa on tietenkin tärkeää, että kun tähän suuntautuu näin paljon epäluuloa, selvitetään, mitkä vaikutukset ovat, kun lakiesitys on voimassa. Itse uskon vakaasti siihen, että tämä nimenomaan hyödyttää pieniä yrittäjiä, kun tällä pystytään ehkäisemään työttömyysvakuutusmaksun huikeaa nousua. Se on jo nyt 6,3 prosenttia. Se vaikeuttaa erittäin paljon juuri pienten yrittäjien toimintaa. Kaikin tavoin pitää yrittää estää, ettei tämä enää nouse.

Mitä tulee kausiluonteisiin lomauttamisiin, niin oikeastaan juuri sentapaisiin tilanteisiinhan ylimääräinen työttömyysvakuutusmaksu nimenomaan sopiikin, koska juuri tällaiset työnantajat säännöllisesti lomauttavat työntekijänsä. He maksattavat toisin sanoen lomautukset muilla työnantajilla ja palkansaajilla.

Ed. H a s s i (vastauspuheenvuoro): Arvoisa puhemies! Esitykseen sisältyy muutakin verbaa-

lista sumua kuin lomautussakon nimittäminen joksikin muuksi. Mielestäni myös puhe palkan ja työttömyyspäivärahan yhteensovituksesta on tällaista verbaalista sumua. Siinähan on kysymys siitä, että se, mitä ihminen työllään tienaa, leikataan melkein kokonaan hänen työttömyyskorvauksestaan pois. Yhteensovitus-sana yrittää sitä kaunistella.

Vielä käytännön tilanteisiin, mitä pienyrityksissä on. Onko esimerkiksi se keinottelua, että kuuden työntekijän firma lomauttaa kahteen kertaan kahdeksi viikoksi jokaisen työntekijänsä vuoron perään, kun tilauskanta on mennyt sellaiseksi, että viidelläkin työntekijällä tultaisiin toimeen? Mielestäni tällainen on nimenomaan solidaarisuutta, jota tässä yhteiskunnassa tarvittaisiin. Nyt tämä laki esimerkiksi tällaisessa tapauksessa johtanee siihen, että sen sijaan, että jokainen on lomautettuna vuoron perään tietyn ajan, yksi on pitkällä pakkolomalla kaikkien puolesta tai hänet kenties kokonaan irtisanotaan. Se ei ole oikein.

Ed. Iivari merkitään läsnä olevaksi.

Ed. O. O j a l a (vastauspuheenvuoro): Arvoisa puhemies! Olen tulkinut niin, että valiokunnassa, kun me kuulemme asiantuntijoita, meidän pitää kuulla laajasti kaikkia osapuolia. Nimenomaan tämän asian käsittelyn yhteydessä kyllä minulle asia kirkastui hyvin selvästi. Paitsi Metsäteollisuuden myös Teollisuuden ja Työnantajain Keskusliiton ja eräiden muiden lausuntojen, Syklin lausunnonkin, johon ed. Stenius-Kaukonenkin on aikaisemmin viitannut, mukaan tämä johtaa aivan mahdolltomiin tilanteisiin. Olivatpa ne luonnonolosuhteita, olivatpa ne töiden tilapäistä vähentymistä tai vastaavia syitä, niin kun ei ole työtä tarjolla kaikille — kokoomuksessa on puhuttu siitä, että pitäisi joustavasti voida toimia, että työvoimaa voidaan käyttää joustavasti — niin miksi tällaisessa tilanteessa, kun työpaikoilla on kyetty tähän asti sopimaan siitä, miten nämä asiat hoidetaan, pitää lainsäädännöllä lähteä vaikeuttamaan tilannetta, kun se on toiminut tähän asti. Minä en ymmärrä, kuinka kovakalloisia kokoomuksen joukosta osa on, kun te ette kuuntele edes omia yrittäjätovereitanne, jotka tietävät kertoa ihan konkreettisesti, mitä tästä seuraa käytännössä. Tämä on tuhoisaa. Ja kun me tiedämme, niin ei kai meidän tietoisena pitäisi tehdä tyhmiä lakeja.

Ed. V. L a u k k a n e n (vastauspuheenvuoro): Arvoisa herra puhemies! Vastaisin ed. Tainalle. Kun kuuntelen häntä, en mitenkään ymmärrä sitä, että hän yrittää puolustautua, että tämä ei olisi rangaistus. Mutta oikeastaan vastaisin niin, että tämä on jotenkin paljon pahempaa kuin rangaistus. Rangaistushan seuraa yleensä siitä, kun henkilö syyllistyy rikokseen. Enkä ymmärrä, että rangaistus olisi sinänsä vakava asia, mutta nyt täällä ei edes väitetä, että henkilö syyllistyi mihinkään rikokseen, vaan hän menettelee tavalla, johon hänellä on oikeus voimassa olevan työsopimuslain nojalla. Kun häntä siitä rangaistaan todellakin, niin se on jotakin, mikä on paljon vakavampaa ja paljon epäoikeudenmukaisempaa kuin se, että henkilö saisi rangaistuksen jostakin asiasta. Ei tätä voi millään tavalla puolustella, koska ensiksikin työsopimuslaki sallii jopa irtisanomisen niillä edellytyksillä, joilla henkilö voitaisiin lomauttaa. Kun turvaudutaan paljon lievempään keinoon kuin irtisanomiseen, turvaudutaan lomauttamiseen, niin se, että henkilö joutuu maksamaan 1 160 markkaa ikään kuin rangaistuksena tästä, on erittäin epäoikeudenmukaista, kun ei voida edes väittää, että henkilö syyllistyi mihinkään vääryyteen, mikä on yleensä aina kaiken rangaistuksen välttämätön edellytys.

Ed. A l a - H a r j a (vastauspuheenvuoro): Arvoisa puhemies! Ed. Laukkaselle: Kyllä laki sallii, mutta meillä ei ole yksinkertaisesti varaa. Työttömyysturvakustannukset ovat räjähdysmäisesti lisääntyneet, viisinkertaisiksi vuoteen 90 verrattuna. Lomautusta käyttävät kaikki, niin kunnat, valtio kuin yksityiset, niin pienet kuin suuretkin yritykset. Esimerkiksi paperiteollisuus on käyttänyt; asiantuntijan mukaan 60 prosenttia työntekijöistä on ollut menneinä vuosina lomautettuna. Tiedämme, että valtio ja kunnat eivät ole maksaneet työnantajan työttömyysvakuutusmaksua, joten pkt-yrittäjät ovat maksaneet niidenkin lomautusmaksuja ja me kaikki veronmaksajina. Tosiaan, Pohjoismaissa esimerkiksi Ruotsissa työnantajat joutuvat maksamaan 80 prosenttia palkasta lomautuksen aikana kaksi ensimmäistä viikkoa. Se on paljon suurempi kustannus kuin 1 160 markkaa, mikä on kyseessä oleva pieni korvaus, ja toivottavasti mietittäisiin, miten voitaisiin teettää muita töitä työpaikalla kuin lomauttaa. Työnantajillahan on töiden vähentyessä saman lain mukaan mahdollisuus käyttää lyhennettyä työviikkoa ja myös soviteltua päivärahaa, jol-

loin työntekijät tämän sopimuksen mukaan osallistuvat kustannusten jakamiseen pienennetyllä työttömyysturvamaksulla.

Loppujen lopuksi tästä kaikesta hyödyimme me kaikki veronmaksajina, työnantajina, sillä näin saataisiin työttömyysturvakustannukset kuriin. Sen takia olen tämän lain kannalla, vaikka se tuntuu yhtäkkiä huonolta ja yrityksiä vastaan toimivalta.

Ed. A i t t o n i e m i (vastauspuheenvuoro): Herra puhemies! Alikersantti Määttä Tunte-mattomassa sotilaassa, kun kiisteltiin siitä, kumpi on vaarallisempi, sellainen kranaatti, joka pitää tullessaan ääntä, vai sellainen, joka ei pidä, sanoi, että ”iäntä tai ei, saman tuo tek-köö”. Aivan oikein tässäkin asiassa. On yhden-tekevää, onko tämä lomautussakko vai onko se ylimääräinen työttömyysvakuutusmaksu. Tilan-nehan on nimittäin sillä tavalla, että työnantaja lomauttaa varmasti, jos sillä ei ole tarjota työtä, maksaa hän sitten kummassa muodossa hyvän-sä. Työtä työnantaja ei voi tarjota, jos sen val-mistamat tuotteet eivät mene yhteiskunnassa kaupaksi eli kulutuksen kysynnän ja ostovoim-an puolella ei tapahdu helpotusta. Siitä se on kiinni, että tavarat menevät kaupaksi, tuotan-non, kysynnän, kulutuksen, ostovoiman putki saadaan auki. Silloin ei tarvitse edes keskustella tällaisista asioista. Nyt pakkaudutaan siihen, kumpika se nyt on. Onko se nyt sakko vai onko se työttömyysvakuutusmaksu? Ei mitään merkitystä, kumpi se on. Se on aivan sama markka-määrä, ja yritykset lomauttavat, jos ei ole työtä, jos tavarat eivät mene kaupaksi. Se on suoma-laisen yhteiskunnan ongelma eikä se, kumpika se on nimeltänsä tämä sakko.

Ed. S a v e l a (vastauspuheenvuoro): Herra puhemies! Työttömyysvakuutusmaksun perustahan lähtee siitä, että kaikki yritykset osallistuvat tähän työttömyysvakuutusmaksuun. Tämä esitys, joka on esillä, on kyllä selvästi selektiivinen esitys, joka kohtelee yrityksiä eri tavalla. Silloin kun yritys joutuu kamppailemaan olemassaolonsa ehdoista, totta kai yrityksellä pitäisi olla joitakin tapoja selvittää ongelmistaan, ja lomautus on yksi sellainen. Minusta tämä on kyllä sen kaltainen esitys, että minä en missään tapauksessa voi myöskään yhtyä siihen näkemykseen, mikä täällä on ollut, että tällainen selektiivinen maksu pantaisiin niitten yrittäjien päälle, jotka yrittävät kaikkensa säilyttääkseen vielä ne vähät työpaikat, mitkä ovat olemassa.

Ed. P. L e p p ä n e n (vastauspuheenvuoro): Arvoisa puhemies! Ed. Ala-Harjalle on vielä todettava se, että tällä on tarkoitus kerätä noin 120 miljoonaa markkaa rahaa. Kuten työasiainvaliokunnassa kuulimme asiantuntijoita, niin tämä summahan ei tule toteutumaan monistakin syistä, mm. siksi, että valtio maksaa tästä byrokratiasta. Tapaturmavakuutuslaitosten Keskusliiton toimitusjohtajan mukaan 40—80 miljoonaa markkaa maksaa vuoden mittaiselle laille luotava byrokratia. Työnantajapuolen edustajat monissa asiantuntijalausunnoissaan korostivat sitä, että tätä lakia on mahdollisuus jo kiertää, ennen kuin se on tullut edes voimaan, mm. lyhennetyillä työviikoilla, lopputileillä ja niin, että ei ilmoiteta vakuutusyhtiölle lomautuksia, niin kuin eräskin työnantajan edustaja totesi. On luonnollista, että 120:tä miljoonaa markkaa tällä lailla ei saada kasaan, koska jo byrokratia vie siitä ainakin kolmasosan. Sitten nämä kiertotiet vievät sen lopun, eihän siinä käteen jää yksinkertaisesti mitään.

Ed. S k i n n a r i : Herra puhemies! Tämä hallituksen esitys kuuluu säästölakeihin. Viime keväänä hallitus pakotti työmarkkinajärjestöt neuvottelemaan siitä, millä tavoin työttömyysturvamenot voitaisiin säästää noin 700 miljoonaa markkaa, ja lopputuloksena oli tämä hallituksen esitys, jolle ei kannatusta työmarkkinajärjestöjenkään piirissä löydy. Tämän vuoksikin ja ottaen huomioon, mitä täällä aikaisemmin on todettu tämän lain heikkoudesta, kannatan ed. O. Ojalan hylkäysehdotusta kaikkien lakiehdotusten osalta.

Miten paljon tämä hallitus oikein on sosiaalivakuutusta leikannut vuonna 92 ja 93 sekä ensi vuosi huomioon ottaen? Se on 23,5 miljardia. Tämä 23,5 miljardia jakautuu niin, että sairausvakuutuksen osuus on 2 miljardia, eläkkeitten 3 miljardia, joita koskien merkittävimmät päätökset tehtiin eläkeindekseissä, sosiaali- ja terveyspalvelujen 1 miljardi. Tässä ei ole otettu huomioon sitä, että valtionosuuksia täällä tullaan tänään kolmannessa käsittelyssä, ainakin jos hallituksen esitys menee läpi, leikkaamaan lisää. Verotuksen ja maksujen osalta sairauskulvahennyksen poistaminen oli 1,2 miljardia, perhepoliittiset verovähennykset hallituksen tekemän muutoksen jälkeen lähes 3 miljardia, palkansaajien työttömyysvakuutusmaksu ja työntekijäin eläkemaksu 9 miljardia, eläkkeensaajien sosiaaliturvamaksun korotus, 4 penniä äyri, noin 1,5 miljardia ja nämä vakuutettujen lisämaksut, 2,4 penniä per äyri, vajaat 2 miljardia. Eli noin 20

miljardia on tullut näistä, ja nyt tämä merkitsee sitä, että työttömyysturvan osalta päästään lukuun 2 miljardia.

Siis reilusti yli 20 miljardia kansalaisilta on kerätty rahaa pois. Mitä tämä käytännössä merkitsee? Sitä, että samaan aikaan toimeentulotukimenot tulevat kasvamaan niin paljon kuin kunnilla tai valtiolla on tähän varaa. Samaan aikaan myös pankkien tilanne muuttuu toisenlaiseksi, koska työttömillä ihmisillä tai niillä, jotka ovat eläkkeitten tai muitten sosiaalietuuksien varassa, ei ole sillä tavoin taloudellisia edellytyksiä hoitaa pankkiasioitaan eli tehdä lyhennyksiä kuten on sovittu, vaan niistä luovutaan. Tämä taas toisaalta on pankkituen osalta voinut olla ainakin lisäperusteena, että meille on tullut sellainen tuen muoto, jossa ei miljoonan tarkkuudella katsota, miten asiat menevät, vaan kunhan se tapahtuu edes 5 miljardin markan tarkkuudella, niin silloin ollaan pankkituen osalta ehkä oikeissa mittasuhteissa.

Tämä hallitus on nyt jossain määrin huomannut, että jotain muutakin todella pitäisi tehdä kuin puuttua näihin etuuksiin. Työmarkkinajärjestöt, palkansaajathan, olivat sitä mieltä, että tämä esitys pitää palauttaa erityisesti kolmannelle lakiehdotuksen 5 luvun takia, jossa on tämä soviteltu lomautusta koskeva päiväraha, ja taas työnantajapuoli erityisesti siltä osin, mikä koskee ns. lomautussakkoa.

Kuten tämäkin keskustelu osoittaa, niin tässä salissa, kuntien valtuustoissa ja koko yhteiskunnassa keskustellaan nyt enemmänkin siitä, mitä kaikkea tämä suurtyöttömyys on saanut aikaiseksi, eikä keskustella siitä, mitä todella pitäisi tehdä suurtyöttömyyden voittamiseksi. Tällaista hapuilua siinä, että jotain muutakin pitäisi tehdä, on tietysti hallituksen piirissä se, että se alkoi miettiä, mikä on sen ja yleensäkin kansakunnan henkinen tila, tai sitten se, että koulutukseen todennäköisesti pitäisi panostaa. Eli hallituskin on huomannut sen, että Suomessa on rakennettu erittäin hyvä koululaitos, jossa on paljon koulutuspaikkoja ja jonka monet tilat, joissa on kalliilla hankittuja koneita, eivät ole kuin 10:n, parhaimmillaan 50 prosentin käytössä samaan aikaan, kun satatuhatta nuorta on kotona odottamassa puhelinsoittoa tai tietoa siitä, että joskus saisi itselleen työpaikan.

Tänä syksynä hallitus on huomannut sen, että näistä sadastatuhannesta nuoresta 50 000 on sellaisia, joilla ei ole juuri minkäänlaista koulutusta, tai että ne, jotka ovat valmistuneet keskiasteelta tai korkeakoulusta, tarvitsisivat tähän Suomen

tilanteeseen lisäkoulutusta. Mutta siinä ideassa, mikä hallituksella jossain määrin on ollut näiden työttömyysturvalakien esityksessä, että kannustettaisiin henkilöitä, nuoria ihmisiä, mieluummin koulutukseen kuin siihen, että he ovat passiivisesti kotona, ei ole kummassakaan esityksessä onnistuttu.

Neuvotteluissa hallituksen kanssa oppositio teki lukuisia esityksiä siihen suuntaan, että opiskelu olisi huomattavasti edullisempaa kuin se, että nuori ihminen on kotona, tai että aikuiskoulutus olisi huomattavasti edullisempaa kuin se, että ihminen on passiivisesti työttömänä. Hallituksen ounastelua siitä, että jotain pitäisi tehdä sen suuntaisesti kuin oppositio on esittänyt, on tietysti tämän koulutuspaikkojen järjestäminen nuorille. Kansliapäällikkötyöryhmässä on valmistunut ehdotukset vähintään 40 000 nuoren koulutuspaikan järjestämiseksi. Nämä pitäisi välittömästi toteuttaa.

Toinen asia ovat investoinnit. Meillä liikenteessä, jos ajatellaan yksistään idänliikennettä Venäjälle, ellei Suomi pysty ratkaisemaan idänliikenteen ja rekkojen ongelmaa, kohta tämän maan kautta ei kulje Venäjälle tavaraa, vaan Saksa ja Ranska tulevat järjestämään tämän muulla tavoin. Mutta sellaista bisneshenkeä tässä maassa ei ole, että suuryritykset ja kokoomuskaan hallituksessa pystyisivät näkemään sen, millä tavoin liikenne pitäisi hoitaa niin, että itäraja vetää, millä tavoin rautatieliikenne pitäisi järjestää, maantieliikenne pitäisi järjestää, jotta itäraja vetää, koska kohta sitä ongelmaa ei ole, ja se kohta on lähivuosien päässä.

Toinen on investoinnit ja rakentamiset muutoinkin, niiden aikaistaminen. Ruotsin porvarihallitus vetää näissä asioissa aivan toisenlaisia linjaa. Se on lähtenyt elvyttämään erittäin reippaasti, voisi sanoa, että sillä tavoin reippaasti, että jossain määrin se jopa ihmetyttää. Mutta joka tapauksessa siellä oikeisto on valinnut aivan toisenlaisen linjan näiden asioiden hoitamiseksi kuin Suomen hallitus, joka näpertelee näissä asioissa ja näpertelee koko ajan sillä tavoin, että kaiken ratkaisu on se, kun kansakunnalta kerätään rahat pois ja jaetaan ne muille, niin tästä selvitäisiin. Mutta ongelman ydin ei ole tässä, vaan siinä, että pitäisi olla luovuutta ja sellaisia tuotteita, jotka maailmalla käyvät kaupaksi.

Arvoisa puhemies! Siltä varalta, että sattuisi sellainen yllätys, että näitä esityksiä ei hylättäisi, mikä näiden puheenvuorojen jälkeen tuntuu erittäin epätodennäköiseltä, teen lausumaehdotuksen: "Eduskunta edellyttää, että hallitus opposi-

tion kanssa neuvotellen valmistelee välittömästi päätökset muun muassa liikennettä ja rakentamista koskevista uusista investoinneista lomautusten, työttömyyden ja työttömyysmenojen vähentämiseksi."

Herra puhemies! Toivon todellakin vilpittömästi, että meillä tässä maassa niin valtion taholta kuin kunnissakin päästäisiin keskustelemaan todellisista asioista, jotka tämän maan nostavat. Sosiaali-, terveys- ja työttömyysturvan leikkaamisella mennään koko ajan vain alaspäin.

Ed. S t e n i u s - K a u k o n e n : Herra puhemies! Ed. Skinnarin esittämä lausuma on perusteltu, hylättiin laiti tai ei, joten kannatan ed. Skinnarin ehdottamaa lausumaa.

Käydyssä keskustelussa on jo tuotu esille monelta kantilta ne ongelmat, joita hallituksen esitys ja valiokunnan enemmistön hyväksymä esitys edelleen vain syventää. Tällä hetkellä työttömyysturvan eräs rakenteellinen ja hyvin merkityksellinen ongelma, jonka sosiaali- ja terveysvaliokunta varsin hyvin tietää, on se, että ei kannata ottaa vastaan lyhytaikaista työtä ja myös osaikatyön vastaanottaminen saattaa johtaa siihen, että kun työ päättyy, ei tule pennin hyrrää päivärahaa.

Tämä ongelma on erityisesti tänä vuonna tullut ajankohtaiseksi, eivätkä työttömät ja osa-aikatyötä saaneet ole osanneet edes varoa: Kun he saavat soviteltua päivärahaa, puolen vuoden työsuhteen aikana tulee 500 päivää täyteen, mutta sen jälkeen ei enää tulekaan kuuden kuukauden työssäoloehto täyteen. Lopputulos on se, että työttömyyskassasta on tullut päätös, että "te ette täytä työssäoloehto, teille ei voida maksaa ansioon suhteutettua päivärahaa", ja peruspäivärahasta tulee Kelan päätös, jossa sanotaan, että "puolison tulot johtavat siihen, että päivärahaa ei makseta". Nämä ovat tulleet erittäin suurena yllätyksenä monelle työttömälle.

Lyhytkestaisen työn jälkeen, jos vuosi on vaihtunut välillä, taikka siitä lukien, kun työttömyys on alkanut, tulee viiden päivän karenssi uudestaan. Samaten, jos välillä ottaa töitä vastaan lyhytaikaisesti, menettää mahdollisuuden päästä työllistämismäärärahoilla, jotka on tarkoitettu pitkäaikaistyöttömien työllistämiseen, toteutettavien toimenpiteiden piiriin. Myös tämä merkitsee sitä, että ei kannata ottaa vastaan työtä. Tätä on nyt yritetty jonkin verran korjata työllisyysasetuksen muuttamisella, mutta meillä on edelleen hyvin paljon sellaisia säännöksiä, jotka tosiasiassa estävät lyhytaikaisen ja osa-aikaisen työn

vastaanottamisen. Me sosiaali- ja terveysvaliokunnassa jo kesäkuussa tehdessämme edellisestä laista mietintöä sanoimme, että tätä järjestelmää pitää muuttaa siihen suuntaan, että kaikki työ kannattaa ottaa vastaan. Eivät ihmiset, kuten viime istunnossa sanoin, jätä töitä vastaanottamatta vain sen takia, että he eivät halua tehdä työtä, vaan kun heillä on perhe elätettävänä, heille ei jää valinnan varaa.

Me olemme tehneet hallituksen esitykselle rinnakkaisaloitteen, jossa on pyritty näitä epäkohtia poistamaan. Mutta siihen ei suhtauduttu vakavasti valiokunnassa. Me yksimielisesti teimme jälleen ponnin nyt käsiteltävään tai työmarkkinatukimietintöön, jompaankumpaan, jossa kauduisti ja hartaasti taas toivomme, että hallitus antaa esityksen, jolla nämä epäkohdat korjataan. Mitä se auttaa, jos me kerta toisensa jälkeen toivomme, että hallitus tekee jotakin? Kun hallitus antaa esityksen, se vie ojasta allikkoon.

Esitys, jota me nyt käsittelemme, on esimerkki siitä, että nyt mennään ojasta allikkoon eli entistä vähemmän kannattaa ottaa vastaan lyhytaikaisia töitä. Tästä luin jo Maaseudun Työnantajaliiton ja Metsäteollisuuden lausuntoja, mutta kun ed. Taina ei ollenkaan tunnu tätä kokonaisuutta vieläkään ymmärtävän, luen hänelle hänen oman keskusjärjestönsä kannanotosta muutamia riviä. Ensimmäinen todetaan ongelmasta, että nykyisin lomautetaan liian helposti ja siihen pyrittiin löytämään ratkaisua ja työntekijäpuolelkin oli valmis hakemaan ratkaisua tähän viime kevään työehtosopimusneuvotteluissa. Mutta mitä tapahtui? Akava kirjoittaa:

”Mikäli lomautussäännökset jäävät voimaan nyt esitetyssä muodossa, johtaa se siihen, että uudistuksen tavoite, lomautuskynnyksen nostaminen, jää saavuttamatta. Työnantaja saa käytettäväkseen sellaisen lomautusmuodon, josta hänen ei tarvitse maksaa ylimääräistä työttömyysmaksua mutta joka vaikutuksiltaan muuten on muun lomautuksen kaltainen ja säästää palkkakustannuksia. Työntekijä puolestaan ei saa hyväkseen ansioturva edes lomautuspäivärahan suuruusena, vaan saattaa tulotasosta riippuen menettää työttömyyspäivärahan kokonaan. Tämä uudenlainen lomautuskäytäntö ei siis poista lomautuksiin liittyviä epäkohtia vaan tuo ne esille toisessa muodossa ja työntekijöiden kannalta varsin epäedullisella tavalla.” Tämä lausuma koski siis uutta sovitellun päivärahan järjestelmää.

Lomautussakkoasiasta, joka sisältyy hallituksen esityksen toiseen lakiehdotukseen, on jo pu-

huttu, ja sehän nimenomaan merkitsee myös sitä, että työnantajalle tulee ylimääräinen sakko sitä kautta. Mutta kun on nyt monta keinoa yritetty virittää, niin nämä kaikki johtavat aivan väärään lopputulokseen sen tavoitteen kannalta, jonka hallitus on asettanut.

Emme me oppositiossakaan ole aivan kova-päisiä vaan ymmärrämme, että tässä tilanteessa näitä säännöksiä pitäisi muuttaa, ja kun me olemme kuulleet asiantuntijoita ja saaneet hyvän selvityksen olemassa olevista ongelmista, meillä todella on valmiutta kehittää lainsäädäntöä niin, että näistä ongelmista päästään yli. Mutta hallitus sen sijaan tekee lakeja, joissa pudotaan kuoppaan.

Varsin laaja oli yksimielisyys. En muista itse asiassa sellaista lakiesitystä, jossa niin paljon olisi työnantaja- ja työntekijäpuolella ollut yhteisiä näkemyksiä hallituksen esitystä vastaan kuin näiden kolmen lain käsittelyn yhteydessä, jotka hallituksen esitys sisältää. Olen todella hämmästynyt siitä, että lopputulos oli se, että hallitusryhmillä ei ollut minkäänlaisia valmiuksia korjauksen tekemiseen. Sen takia nyt jää sitten vain toivottavaksi, että hallitusryhmistä löytyy yrittäjäsiiven edustajia, jotka myös nämä ongelmat nähoissaan tuntevat ja ovat valmiit opposition kanssa äänestämään lakien hylkäämisen puolesta.

Meidän ehdotuksemme nimenomaan oli se, että aloitetaan valmistelu uudestaan ja työmarkkinajärjestöjen lisäksi myös oppositioryhmät otetaan mukaan valmisteluihin, kaikki sellaiset tahot, jotka kantavat huolta ja jotka tuntevat näitä ongelmia. On aivan turha nyt vedota siihen, että esitys on sovittu tupopöydässä keväällä. Näin ei ole tapahtunut. On määrättyjä periaatteita, joita siellä on sovittu, ja järjestöt myöntävät, että näin on tehty, mutta nämä esitykset eivät vastaa sisällöltään sitä, mitä on sovittu. Tämän vuoksi nämä esitykset pitää hylätä ja aloittaa asian valmistelu uudelta pohjalta.

Ed. T a i n a : Arvoisa puhemies! Tästä esityksestä on ehkä keskusteltu eniten perhetuen lisäksi eduskunnassa viime kuukauden aikana ja tästä on käyty lukuisia eri neuvotteluja, jotka alkoivat siitä, että kokoomuksen ryhmä vaati ylimääräisen työttömyysvakuutusmaksun poistamista.

Neuvottelut ovat olleet moninaiset, ja lopputuloksena ovat hallitusryhmät päätyneet siihen, että koska on kysymys isosta ratkaisusta, tämä hyväksyttäisiin hallituksen esityksen muodossa.

Esityksen taustahan on se, että työttömyysturvamenot on haluttu vähentää. Jokainen tietenkin tässä talossa tietää, että ne ovat suuri rasite tällä hetkellä taloudellisesti, tietenkin työttömyys sinänsä mutta myös siitä aiheutuvat työttömyysturvamenot, ja kun näistä asioista on neuvoteltu, ammattiyhdistysliikkeen on todennut hyvin yksikantaan, että työttömyysturvaetuksia ei saa heikentää.

Ed. Skinnari totesi, että nyt tehdylle ehdotukselle ei löytyisi työmarkkinajärjestöjen piiristä kannatusta. Totta onkin se, että tätä ovat monet työnantaja- ja työntekijäpuolelta arvostelleet valiokunnissa, mutta toisaalta, kun työasiainvaliokunnassa oli kuultavana SAK:n puheenjohtaja Ihalainen, hän totesi, että ammattiyhdistysliikkeessä nähdään työttömyysturvamenojen aiheuttama ongelma ja siellä ei edelleenkään ole halua heikentää työttömyysturvaa täysin työttöminä olevien henkilöiden kohdalta, mutta sen sijaan hyväksyttävissä on nyt käsittelyssä oleva ehdotus, jossa työssä olevien tai työpaikkansa säilyttävien työttömyysturvaa heikennetään. Tältä osin voisi kai todeta, että SAK on hyväksynyt tämän esityksen, mutta edellyttää tietenkin, että se sisältää myös toisen puolen eli ylimääräisen työttömyysvakuutusmaksun, joka kohdistuu työnantajiin lomautusten kohdalta.

Käsittelyn eri vaiheissa on tullut myös selväksi se, että työnantajapuoli vastustaa esitystä, ja kun todella todettiin, että tätä ovat vastustaneet etujärjestöt, tässä on kai kysymys siitä harvinaisesta esityksestä, että sekä työnantajapuoli että työntekijäpuoli ovat ikään kuin maksajina samassa esityksessä, ja siitä syystä olemme kuulleet kielteisiä kannanottoja molemmilta osapuolilta. Mutta sehän ei ole mikään yllätys. Näinhän tässä talossa tapahtuu koko ajan. Etujärjestöt, jotka ajavat omia etujaan, vastustavat niitä ehdotuksia, jotka koskevat heitä.

Ammattiyhdistysliikkeistä SAK:n kannan tässä jo selvitin, ja Akavakin on muistaakseni ollut myönteinen tälle muuten, paitsi että soviteltua päivärahaa on vastusteltu. Mutta työnantajapuolella ehkä kiivaimmin esitystä on vastustanut Teollisuuden ja Työnantajain Keskusliitto, ja sekin on ymmärrettävää, koska ylimääräinen työttömyysvakuutusmaksu kohdistuu heihin. Kuten jo aikaisemmin sanoin, LTK työnantajapuolelta on kannattanut tätä esitystä, koska he näkevät juuri sen tarkoituksen, joka tällä on, että työttömyysvakuutusmaksua maksavat enemmän lomauttavat työnantajat, jolloin voidaan puhua aiheuttamisperiaatteesta.

Uutta on myös se, että valtio lomauttaessaan maksaa ylimääräistä työttömyysvakuutusmaksua. Muutenhan valtio ei vakuutusmaksuilla osallistu työttömyysturvan rahoitukseen työnantajana, tietenkin osallistuu veronmaksajien kautta, koska puolet työttömyysturvasta maksetaan veromarkoilla.

Sykli puolestaan pelkää, että tästä aiheutuu suurta haittaa pienille yrityksille. Toisaalta kuitenkin pienet yritykset harvoin lomauttavat ja ehkä voidaan todeta se, että pienten yritysten kannalta nyt ehdotettu ylimääräinen työttömyysvakuutusmaksu on todennäköisesti parempi vaihtoehto kuin koko vakuutusmaksun korottaminen. On jo tullut esiin se, että työttömyysvakuutusmaksu on tällä hetkellä 6,3 prosenttia. Se on todella korkea maksu, ja kaikki keinot pitää käyttää sen vakuutusmaksun nostamisen estämiseksi, ja tässä on nyt yksi yritys siihen suuntaan.

Koska kuitenkin niin paljon pelkoa ja epäluuloa uutta järjestelmää kohtaan on olemassa, on varmasti paikallaan, että järjestelmän toimivuutta seurataan, ja jos tätä menettelyä jatketaan, siihen tehdään tarvittavat korjaukset. Voi olla, että ylimääräinen vakuutusmaksujärjestelmä jäisi pysyväksi, koska se on todettu esimerkiksi muissa Pohjoismaissa järkeväksi käytännöksi. Mutta joka tapauksessa on selvitettävä, ovatko ne epäluulot, joita on esitetty, oikeita vai olisiko todella niin kuin itse epäilen olevan, että tästä järjestelmästä hyötyvät nimenomaan pienet työnantajat, pienet yritykset.

Ehdotan, että perusteluissa lausutaan: "Hyväksyessään lakiehdotuksen eduskunta edellyttää, että hallitus seuraa tiiviisti lain toimivuutta ja tarkoituksenmukaisuutta. Eduskunta katsoo, että mikäli ylimääräisen työttömyysvakuutusmaksun perintää on tarkoitus jatkaa vuoden 1994 jälkeen, on hallituksen esitettävä saatujen käytännön kokemusten perusteella järjestelmään tarkistuksia, joissa huomioidaan eri alojen ja erikokoisten yritysten erityisongelmat."

Edustajat Rusanen ja Markkula merkitään läsnä oleviksi.

Puhetta on ryhtynyt johtamaan toinen varapuhemies Pesälä.

Ed. Stenius-Kaukonen (vastauspuheenpuhe): Arvoisa puhemies! Ihmettelen, että

ed. Taina vieläkin olettaa, että pienet työnantajat eivät kärsi työnantajan lomautussakosta, kun meille on kerta toisensa jälkeen selvitetty, miten juuri pienissä yrityksissä tämä johtaa siihen, että sen sijaan että työntekijöitä lomautettaisiin, siellä tullaan irtisanomaan työntekijöitä. Täällä puhuttiin siitä solidaarisuudesta, että pienissä työpaikoissa on pyritty siihen, että jos työtä ei kaikille riitä, työn vähentymistä jaetaan kaikkien kesken niin, että jokainen on osan aikaa lomautettuna ja ketään ei irtisanota. Mutta tämä esitys johtaa nimenomaan siihen, että yksi tai muutama työntekijä irtisanotaan, koska muuten se tulee työnantajalle niin kalliiksi, koska silloin työnantaja joutuisi jokaisesta työntekijästä maksamaan tämän ylimääräisen lomautussakon.

Tämä asia on selvitetty moneen kertaan täysin yksiselitteisesti, ja ihmettelen, että ed. Lahtinenkaan, joka istuu ed. Tainan vieressä, ei ole pystynyt vakuuttamaan ed. Tainaa, vaikka uskon, että hän on yrittänyt sitä kyllä moneen kertaan. Eikö tämä ponsi nyt, ed. Taina, tässä mitään auta, kun me tiedämme ihan tarkkaan, mitä tässä tapahtuu. Ei tähän auta mikään muu kuin se, että hylätään nämä esitykset.

Ed. L a h t i n e n (vastauspuheenvuoro): Herra puhemies! Näinhän se on, kuin ed. Stenius-Kaukonen sanoi, että en ole saanut ed. Tainaa vakuuttuneeksi. Kyllä se on niin, ettei miehenkään päätä käännä kuin korkeintaan nainen ja naisen päät ei mikään. Mutta tästä itse asiasta: Minkä takia todella, ed. Taina, pitää ensin kokeilla ja kerätä haittavaikutukset ja sen jälkeen vasta pyrkiä tutkimaan muutostarpeita? Eikö nyt viimeinkin olisi aika miettiä ensin ja tehdä sitten vasta? Häitäilemällä ei tule tunnetusti kuin yhdenlaisia.

Ed. L a i n e (vastauspuheenvuoro): Herra puhemies! Ed. Taina puolusteli tätä lakipakettia ja ymmärtääkseni erityisesti kolmatta lakia sillä, että työttömyysturvamenot kasvavat kohtuuttoman suuriksi, ellei tällaisia muutoksia tehdä. Ed. Taina ei mielestäni ota nyt huomioon sitä, että jos menetellään hallituksen ehdottamalla tavalla, normalityösuhteita ei synny, koska ei kannata ottaa vastaan sellaisia töitä. Näin ollen se johtaa ennen pitkää siihen, että kuntien toimeentulotukimenot kasvavat, joihin menoihin valtio osallistuu. Ei siis tässä tapahdu minkäänlaista säästöä käytännössä vaan päinvastoin.

Tulin tästä vakuuttuneeksi kuunnellessani perustuslakivaliokunnassa sekä rakennustyöläisten

että Rakennusteollisuuden Keskusliiton edustajia, jotka yhdessä antamassaan lausunnossa totesivat mm. näin: "Menettelyn soveltaminen rakennusalan LEL-työntekijöihin aiheuttaisi alan työntekijöille ja työnantajille huomattavia vahinkoja ja lisäksi epäterveiden harmaiden markkinoiden kysyntää sekä nostaisi työllistämiskynnystä." Kirjelmässä puhutaan kyllä vähän enemmänkin, mutta lyhyt kahden minuutin aika ei salli lainata pitempään.

Ed. S a a r i o (vastauspuheenvuoro): Herra puhemies! Annan arvoa ed. Tainan urheudelle, kun hän puolustaa hallitusta. On selvää, että heikkoa pitääkin puolustaa. Tässä yhteydessä tilanne on sellainen, että siinä ei mikään puolustelu auta. Kaikkein masentavinta tässä virityksessä on tämän liittäminen fiskaalisiin tavoitteisiin, ajatus siitä, että säädämme tällaisen lomautusmaksun, joka ei kuitenkaan ole niin korkea, ettei sen estämättä voisi lomauttaa ja näin hankitaan valtiolle lisää tuloja. On mielestäni aika kynnistä, jos se on ollut tämän taustana, eikä se kerro kyllä realistisesta suhtautumisesta elävään elinkeinotoimintaan. Tässäkään mielessä tämä ei ole perusteltu ja kertoo siitä, kuinka epätoivoinen esitys tämä itse asiassa on.

Tämä laki pitää hylätä. Jos sillä on fiskaalisia merkityksiä, niin se nettovaikutus, joka tällä teoriassa on, on kyllä kompensoitavissa budjetin sisällä kovin monilla eri tavoilla. Olen monta kertaa sanonut, että yritystukia voidaan käyttää tähän tarkoitukseen. Ne menevät valtaosin muualle kuin sinne, missä niitä todella tarvitaan.

Ed. T a i n a (vastauspuheenvuoro): Arvoisa puhemies! Itse pidän työttömyysvakuutusmaksujen korotusta huonompana vaihtoehtona, ja se todennäköisesti olisi tämän lain kaatumisen seuraus. Tällä laillahan on nimittäin arvioitu syntyvän yli 700 miljoonan markan säästövaikutus työttömyysturvamenoihin, joten se ei ole mikään pieni summa.

Kaiken kaikkiaan tietenkin työttömyysvakuutusmaksun nousu ja työttömyysturvamenojen nousu on todellinen ongelma Suomessa ja siihen on pyrittävä löytämään erilaisia ratkaisuja. Mutta kun toistaiseksi kaikki ratkaisut on tyrmätty joko työnantaja- tai työntekijäpuolen taholta, useimmiten työntekijäpuolen taholta, olen ollut valmis puolustamaan esitystä sen jälkeen, kun neuvottelujen jälkeen on todettu, että se hallituksen esittämässä muodossa läpi viedään, koska pidän muita vaihtoehtoja huonompina kuin tätä.

Mitä tulee siihen, mitä ed. Laine totesi, että työnteko ei kannata, minun on ollut hyvin vaikea ymmärtää niitä asiantuntijoita ja edustajakollegoita, jotka ovat sitä mieltä, että ihmiset ovat mieluummin työttöminä kuin menevät töihin. Minä en tätä usko. Kyllä työn tekeminen kannattaa ja se kannattaa näidenkin esitysten jälkeen, koska palkka on kuitenkin korkeampi kuin työttömyysturva.

Ed. V. L a u k k a n e n : Arvoisa herra puhemies! Teen oikeastaan työtä käskettyä, kun jotkut yrittäjät ovat ottaneet minuunkin yhteyttä. Vilpittömästi kyllä voin ilmaista vastenmielisyyteni tällaista lakiesitystä kohtaan, joka säätäisi lomautussakon.

Tässä on ilmiselvästi sellainen vaara, näin yrittäjät kertoivat minulle, ja voin kuvitella, että se on aivan konkreettinen, että psykologisesti pienyrittäjät kokevat, että tässä entistä enemmän eliminoidaan niitä mahdollisuuksia, joiden varassa heillä on koko yrittäminen ja usko ja toivo siitä, että asioissa voidaan selvitä eteenpäin. Kun on tavattoman suuria vaikeuksia yritysten puitteissa, niin tällainen isku vastoin yrittäjiä voi olla hyvin kohtalokas. Sillä voi olla myös odottamattomia vaikutuksia siinä mielessä, että lomauttamisen yhteydessä yleensä vallitsee myös edellytykset sille, että työnantaja voisi irtisanoa työsopimuksen.

Arvoisa puhemies! On aika merkillistä, että jos lomautuksen yhteydessä työnantaja joutuisi maksamaan 1 160 markkaa, hän voisi paljon radikaalimman toimenpiteen eli työsopimuksen irtisanomisen toteuttaa ilman minkäänlaista maksua. Tässä en näe minkäänlaista johdonmukaisuutta. Minun mielestäni se suuresti vääjällä tavalla ohjaa tai houkuttelee työnantajia pohtimaan irtisanomisen vaihtoehtoa, jos kerran lomauttaminen sisältää vielä sakon. Siinä varmasti voidaan sakosta puhua siinä mielessä, että ilman minkäänlaista syylistymistä rikokseen kuitenkin joudutaan maksamaan rahaa. Siinä mielessä se on pahempi kuin rangaistus.

Tässä on myös valitettavaa se, että vaikka monet hallituspuolueiden kansanedustajat ymmärtävät tämän asian, niin ilmiselvästi tämä niin paljon puhuttu ryhmäkuri riipaisevalla tavalla tässäkin asiassa varmaankin vaikuttaa niin, että aitoa päätöstä tässä asiassa ei siinä mielessä saada. Varmasti monet sisimmässään myöntävät, että tämä on ikävä laki eikä tällaista tulisi hyväksyä. Kuitenkin kun katsotaan äänestysnappeja, niin niistä ei voida päätellä tällaista, vaan päin-

vastoin tulee sellainen ristiriitainen lopputulos, että kuitenkin äänestetään ankan ryhmäkurin takia tämänkin kakkoslakiesityksen puolesta, vaikka siis henkilöt eivät henkilökohtaisesti olisi samaa mieltä.

Arvoisa herra puhemies! Minusta tuntuu, että joskus eduskunnassa olisi uhrattava vaikka päivä, viikko tai kuukausi sille, että eduskunta jokaisen kansanedustajan johdolla ja itsenäisesti irtisanoutuisi tästä ankarasta ryhmäkurista. Näin voisimme saada olennaista parannusta niihin päätöksiin, joita eduskunnassa tehdään.

Ed. R i m m i : Arvoisa puhemies! Ed. Tainan puheenvuoron johdosta aluksi totean sen verran, että hän oli huolissaan työttömyysturvamaksujen kasvamisesta sanoen, että pitää saada jotakin aikaiseksi, että työttömyysturvaan tarvittavaa rahaa ei niin paljon menisi. On sillä tavalla, ed. Taina, että jos hallitus muuttaisi vähän politiikkaansa siihen suuntaan, että esimerkiksi investointisiin ja järjestettäisiin töitä, niin työttömyysturvamaksut vähenisivät hyvin huomattavasti ja varsin nopeassakin tahdissa.

Mitä tulee lakiesitykseen, niin tässähän on neljä eri lakia. Ensimmäinen laki koskettaa juuri lomautuspäiviltä maksettavaa alempaa työttömyysturvaa, 15 ensimmäisen lomautuspäivän osalta 70 prosenttia.

Sitten kakkoslaki, josta on paljon puhuttu, näyttää olevan suurena huolena niin meillä työntekijäpuolen edustajilla kuin myös monilla työnantajapuolen edustajilla. Parissa aikaisemmin käyttämässäni puheenvuorossa olen jo tuonut esiin niitä vääristymiä, mitä tällainen lomautussakkojärjestelmä työpaikoille tuo, ja ne ovat tulleet muissakin puheenvuoroissa esiin. Mutta toteaisin nyt vielä sen, että esimerkiksi irtisanomisesta tulisivat yleisemmiksi, työnantajat ryhtyisivät irtisanomaan työntekijöitä lomautusten sijasta. Jos lomautuksia käytettäisiin, tapahtuisi aivan varmasti niin, että lomautusten kohteena olisivat pääsääntöisesti yhdet ja samat henkilöt, koska 1 160 markan lomautussakko tai ylimääräinen työttömyysvakuutusmaksu, miksi sitä halutaankin kutsua, koskettaisi vain kerran yhtä lomautettua.

Sen sijaan esimerkiksi kun vajaata työviikkoa on tehty ja tehdään nykyäänkin paljon, kiinnostus myös vajaan työviikon tekemiseen vähenisi ja siltäkin osin varmasti oltaisiin mahdollisesti käyttämässä enemmän irtisanomisia, koska soviteltu päiväraha lain esittämässä muodossa tekisi sen, että kun esimerkiksi nelipäiväistä työviikkoa

tehtäisiin, siltä ainoalta lomautuspäivältä ei työttömyysturvaa saataisi. Tulee mieleeni esimerkiksi muuan asiantuntijalausunto. Kunta-alan edustajana asiantuntija Hemmilä antoi selkeästi ymmärtää, että tämä laki toimisi esimerkiksi kunta-sektorilla erinomaisen hyvin ja voitaisiin hyvin pitää kuntasektorilla käytössä nelipäiväistä työviikkoa, kun lomautuspäivästä ei tarvitsisi mitään maksaa.

Erittäin ongelmallinen tämä laki on nimenomaan juuri yhteensovittamisen osalta, ja täällä on moneen kertaan tullut esiin, että se viidenneltä kohdaltaan pitäisi ehdottomasti panna uudelleenvalmisteluun, kuten esimerkiksi ed. Stenius-Kaukosen puheenvuorossa, ed. O. Ojalan ja ed. Skinnarinkin puheenvuoroissa on tullut esille.

Tämä laki kohtelee lyhytaikaisia työsuhteita todella onnettoman kovalla kädellä, jos tämä laki väkisin lävitse ajetaan. Täällä on moneen kertaan korostettu ja haluan itsekin korostaa sitä, että en voi käsittää, minkä takia hallitus väen vängällä ajaa lävitse lakia, joka tekee lyhytaikaisten työsuhteiden vastaanottamisen vaikeaksi, (Ed. Rinne: Täydellistä asiantuntemattomuutta!) siis se ei kiinnosta. Ei haluta nähdä sitä tosiseikkaa, että jos ihminen saa pientä työttömyysturvaa ja jos sitten ottaa lyhytaikaisen työsuhteen vastaan, heikonkin työttömyysturvan saaminen vaikeutuu. Nyt vieläkin vetoan, että tutustukaa niihin Metallityöväen liiton ja Rakennustyöväen liiton esittämiin kaavioihin, mitä he ovat asiantuntijakuulemisissa jakaneet, ja ne ovat varmasti kaikille kansanedustajille myös muuten tiedoksi tulleet. Jos esimerkiksi päivän kaksi olet tehnyt työtä, sitten joudut odottamaan kuukauden tai kaksi, jotta työttömyysturva voidaan maksaa, kun yhteensovitusjärjestelmä on niin monimutkainen.

Rakennustyöläisten osalta haluaisin vielä ihan erikoisesti kummastella sitä, onko tämä hallitus ottanut jotenkin tämän alan ilkeämieliseen suojeluksensa, kun tällä lailla ollaan tekemässä nimenomaan rakennusosalalle, joka on tunnettu lyhyistä työsuhteistaan, erittäin paljon hankaluuksia. Eilen tässä salissa hyväksyttiin hallituspuoleiden äänin työsopimuslain 4 §:n muutos, joka puolestaan tekee sen, että harmaat työmarkkinat yleistyvät. Tämän laki, jota nyt käsittelemme, tuo kuvaan harmaat työmarkkinat, mutta myös eilinen laki työsopimuslain 4 §:n osalta, joka muutettiin, aiheuttaa sen, että yhä voimakkaammin tulevat kuvaan harmaat työmarkkinat, kun työvoiman vuokraus siirrettiin luvanvaraisuudesta ilmoitusvelvollisuuden piiriin.

Minun mielestäni esimerkiksi tässä salissa kansanedustajien pitäisi tuntea erittäin syvää huolta ensinnäkin siitä, että suomalainen korkea rakennusalan ammattitaito ei pääsisi täysin rapautumaan, vaan että ammattitaitoiset rakennustyöläisetkin voisivat vielä tässä yhteiskunnassa työtä saada. Mutta myös kaikkien minun mielestäni pitäisi kantaa huolta siitä, että epäterveet yritykset kilpailevat harmailla työmarkkinoilla, ja ne ovat äärettömän epäterveitä kahdesta syystä. Ensinnäkin ne ovat riesa rehellisille yrittäjille, olkoon kysymys mistä alasta tahansa. Sitten ne vääristävät kilpailun yrittäjien kesken ja vääristävät erittäin pahasti tilanteen sillä, että nämä harmaat yrittäjät, epäterveet firmat, eivät maksa veroja eivätkä vakuutusmaksuja ja tämä yhteiskunta maksaa näiden epärehellisten yrittäjien töppäilyä ja heidän yhteiskunnalle tuottamiaan vahinkoja erilaisten pankkitukien ja muiden kohonneiden maksujen muodossa.

Ed. L a h t i n e n : Herra puhemies! Nyt kolmanteen käsittelyyn ehtineen lakipaketin muuttamat osat ovat eduskuntakäsittelyn aikana toistuvasti osoittautuneet täysin kelvottomiksi, ja haluan keskittyä erityisesti esityksen toiseen lakiin. Me täällä olemme sitä lomautussakoksi, ed. Taina ilmeisesti työllisyyttä edistäväksi pikku maksuksi. (Ed. Taina: Työttömyysvakuutusmaksuksi!)

Tämä laki lähes kriminalisoi työelämän tapahutuman, johon ajautuminen ei ole ollut kenenkään etujen mukaista. Kun yrityksessä on työt ja rahat lopussa, on vaihtoehtona useimmiten irtisanomiset tai vararikko. Mikäli toivo paremmasta vielä elää, lomautuksilla on pyritty säilyttämään niin työntekijöiden kuin työnantajienkin side toisiinsa molempien eduksi. Tämä on ollut sitä työelämän vähäistä joustoa.

Nyt Esko Ahon hallitus haluaa rangaista tästäkin, säättää sakon yrityksestäkin pitää ihmisiä työelämän tuntumassa, sama hallitus, joka luke-mattomissa yöllisten kriisipalaveriensä julkilausumissa papukaijamaisesti hokee työllistämisen tärkeyttä ja työllistämisen kynnyksen alentamista. Ristiriita tekojen ja puheiden välillä on tässä yhteydessä niin karmiva, ettei vähänkään vastuuntuntoinen kansanedustaja ja eduskunta voi jättää asiaa tähän. Pääministeri Aho sanoi viimeksi tämän kuun 2 päivänä Säätytalolla esitellesään hallituksen elvyttäviä lähiajan toimia hallituksen mm. alentavan pienten ja keskisuurten yritysten välillisiä työvoimakustannuksia ja suosivan näin uusien työpaikkojen syntymistä. Ky-

synkin, kun täällä ei ole ketään hallituksen edustajia, pöytäkirjojen välityksellä pääministeri Aholta: Onko ylimääräinen työttömyysvakuutusmaksu välillisten työvoimakulujen alentamista ja edesauttaako sen läpi runnominen monenkin uuden työpaikan syntymistä? Herra puhemies! Tiedän varsin hyvin, ettei tältä paikalta saa ketään syyttää valehtelusta. Mutta onko edes kuttajansuojalainsäädännön mukaista lähes joka kuukausi tehdä hallituksen toimesta ohjelmia, joita todellisuudessa ei edes yritetä noudattaa?

Hyvät kansanedustajat, vetoan teihin, että yhdessä laittaisimme maamme hallituksen uudestaan kaidan tien alkuun. Hylätään kelvoton lomautussakkolaki ja ryhdytään tästedes entistä tiukemmin valvomaan, ettei kelvottomia lakitekeleitä pääse näin pitkälle. Nytkin toki eri valiokunnissa oli pitkään valtaosalla jäsenistä selkeä käsitys lomautussakkolain typeryydestä. Esimerkiksi kokoomuksen eduskuntaryhmäkin teki lain pois vetämistä koskevan yksimielisen päätöksen. Mutta nämä tahot hallitus jyräsi kylmästi nurin. Korjataan nyt täällä tilanne. Kansalaisilla on oikeus odottaa edustajiltaan itsenäisiä, selkeitä ja hyviä päätöksiä.

Herra puhemies! Ehdotan, ettei millään teknisillä äänestystempuilla menisi tämän lakipaketin äänestykset hallituksen tahdon mukaisesti, että käsiteltävään lakipakettiin toinen lakiehdotus, laki lomautuksen johdosta maksettavasta ylimääräisestä työttömyysvakuutusmaksusta vuonna 1994, hylätään. Teen esitykseni todeten, että jos yksikin työtön tai yrittäjä kertoo, että mahdollinen lomautussakkolaki olisi auttanut luomaan työpaikkoja, niin olen väärässä ja pyydän anteeksi. Mutta jos vastaavasti kuulen, että laki voimaan tullessaan päinvastoin vaikeutti työpaikkojen säilyttämistä ja luomista, niin lupaan julkisesti tämänkin kertoa. Häpeä ja velvollisuus anteeksipyyntöön on silloin Ahon hallituksen. Eronpyyntöönhan toki emme sitä silloinkaan saa taipumaan.

Ed. R i m m i (vastauspuheenvuoro): Arvoisa puhemies! Odotin suurella jännityksellä sitä, onko ed. Lahtinen valmis hylkäämään koko lakiesityksen, koska ei yksi kakkoslaki, joka koskee lomautussakkoa, vaan koko lakiesitys on sellainen, joka pitää hylätä. Nimenomaan kolmannessa laissa on juuri erittäin onnettomat säädökset, jotka estävät lyhytaikaisten työsuhteiden käytönottoa. Ne lisäävät myös työnantajapuolelle rasituksia tai ainakin työtä, kun he joutuvat kirjoittamaan lyhytaikaisista työsuhteista, jos niitä

joku vastaanottaa, jatkuvasti esimerkiksi todistuksia. Minä ainakin olen valmis hylkäämään kakkoslain, mutta toivon, että koko lakiesityksen hylkäämiseen tulee valmiuksia.

Ed. L a h t i n e n (vastauspuheenvuoro): Herra puhemies! Koko eduskuntakäsittelyn aikana olen pyrkinyt etsimään kompromissia, myös toisessa käsittelyssä. Aina olen ollut valmis neuvottelemaan. Teinkin nyt nimenomaan toista lakia koskevan hylkäysehdotuksen sen takia, ettei pelkällä niputus päätöksellä karkotettaisi osaa järkevästi ajattelevia edustajia yhden järjettömän osan hylkäämisen takaa pois. Jos kuitenkin käy niin, että jyrätään asia siihen vaiheeseen, ettei vähäkään järki voita, niin ainakin minä olen valmis tulemaan mukaan vaikka koko paketin nurin pistämiseen.

Ed. M ä k i p ä ä : Herra puhemies! Ensinnäkin on todettava, että ed. Lahtisen puhe oli todella miehen puhetta ja tällaisia puheenvuoroja toivoisi useammin kuulevansa.

Aluksi on todettava, että kun työasiainvaliokunnassa käsiteltiin koko lakipakettia, niin sekä työnantajat että työntekijät olivat yhtä mieltä siitä, että tämä on hyvin ristiriitainen lakiesitys ja tämä pitäisi kokonaisuudessaan palauttaa uuteen käsittelyyn, ja näin se totta totisesti on.

Hallituksen yritys vihamielinen lakiehdotus lomautuksen johdosta maksettavasta ylimääräisestä työttömyysvakuutusmaksusta tai paremminkin lomautussakosta ensi vuonna tähtää siihen, että lomautuskynnystä työnantajien taholta nostettaisiin ja valtion menojen kasvua hidastettaisiin. Näin ajateltuna hallituksen tavoite on aivan oikea ja kannatettava, ja näin ollen esitys tuntuisi hyväksyttävältä. Valitettavasti asia ei kuitenkaan ole niin yksinkertainen, miltä se nopeasti katsottuna näyttää.

Kuunneltuani työasiainvaliokunnassa, jossa laki oli lausunnon antoa varten sosiaali- ja terveysvaliokunnalle, useita eri asiantuntijoita käsiteltävästä lakiehdotuksesta ilmeni, että lain toteuttaminen johtaa useisiin käytännön ongelmiin ja haitallisiin seurauksivaikutuksiin. Tämän lain soveltaminen koskee esimerkiksi lyhytaikaista tai työn luonteen kannalta kausittaista työtä tekeviä henkilöitä sekä puhtaaseen tilaustuotantoon perustuvia aloja. Tämän kaltaisia tuotannonaloja löytyy metalli-, rakennus-, vaatetus-, kenkä- ja nahkateollisuudessa sekä maataloudessa. Lisäksi tällaisiksi aloiksi voidaan luokitella matkailu- ja hotelli- sekä ravintola-ala.

Mikäli ylimääräinen työttömyysvakuutusmaksu kohdistuisi edellä mainitsemini tapauksiin, voisi se johtaa lain perustarkoituksen vastaisesti työntekijän täydelliseen irtisanomiseen lomautuksen sijasta. Lomautus on monesti edellä mainituilla elinkeinoaloilla ollut sekä työnantajan että työntekijän yhteinen etu työn tilapäisesti vähetessä joko vuodenajasta, tilauskannasta tai muista tekijöistä johtuen. Irtisanomisen ohella tulisi varmasti lisääntymään työntekijöiden lyhennetyn työviikon käyttö ja muut työntekijälle yhtä hankalat työajan supistamistoimet. Kyseisellä lakiesityksellä hallitus aiheuttaa huomattavasti enemmän haittaa kuin saa aikaan hyötyä. Kuten jo edellä totesin, työntekijöitä tullaan varmaan sanomaan nykyistä hanakammin täydellisesti irti eikä heitä lomauteta ylimääräisen työttömyysvakuutusmaksun pelossa. Tätä ei voitane pitää enempää työntekijän, työnantajan kuin valtiovallankaan kannalta parhaana ratkaisuna. Irtisanominen on aina irtisanominen ja siinä mielessä lomautusta lopullisempi toimenpide.

Toinen haitallinen seuraus, mikä lain toteuttamisesta voisi aiheutua, olisi mainitsemani nelipäiväiset työviikot. Nelipäiväinen työviikko alentaa huomattavasti työntekijän ansiotasoa ja tällä tavoin heikentää hänen toimeentuloaan. Pitkään jatkuessaan nelipäiväinen tai jopa kolmipäiväinen työviikko aiheuttaa olennaista elintason laskua ilman, että työttömyyden kohdatessa saatavia sosiaalisia etuuksia voitaisiin käyttää työntekijän taholta hyväksi.

Kolmantena ja varmasti kaikkein todennäköisimpänä ja ikävimpänä seurauksena hallituksen esityksestä lomautuksen johdosta maksettavaksi ylimääräiseksi työttömyysvakuutusmaksuksi vuonna 94 tulee olemaan se, että työpaikoilla lomautukset ensi vuonna tulevat koskemaan aina samoja työntekijöitä. Tämä johtuu siitä, että laki määrää ylimääräisen maksun työntekijäkohtaisesti ja useampien lomautusten koskiessa samaa työntekijää uutta maksua ei enää tarvitse maksaa. Näin ollen on erittäin todennäköistä, että työnantajat keskittävät lomautuksensa yhteen tai useampaan, mutta kuitenkin samoihin työntekijöihin. Tämä on työpaikkakohtaisesti erittäin epätasa-arvoista, ja nk. pärstäkertoimen mahdollisuus korostuu merkittävästi. Mikäli joku työntekijöistä ei ole miellyttänyt henkilökohtaisesti työnjohtoa tai työnantajaa, voi hän joutua kokemaan toistuvien lomautusten sarjan.

Kaiken kaikkiaan esitetty laki tulee heikentämään työntekijöiden asemaa, romuttamaan työpaikkojen työntekijöiden henkilökohtaisia suh-

teita ja kärjistämään lomautusongelmat muutamien henkilöiden niskaan. Kaikkien edellä mainitsemiäni haittavaikutusten yhteenlaskettu vaikutus on niin merkittävä, että kyseinen laki ja myös kolme muuta lakiesitystä tulee ehdottomasti hylätä.

Ed. Pekka Leppänen mainitsi, mitä tämä käytännössä tulee rahaliikenteessä merkitsemään. Tapaturmavakuutusliitto on laskenut, että jos tällä lailla hallituksen kaavailujen mukaan tullaan saamaan työttömyyskassoille 120 miljoonaa markkaa, niin ainakin 40 miljoonaa markkaa menee byrokratian pyörittämiseen, sillä esimerkiksi vakuutuslaitoksilla ei ole tarvittavaa atk-järjestelmää, eli nämä kaikki systeemit pitää luoda uusiksi. Voinkin vain sanoa, että tämänkin lakiesityksen myötä hallitus menee ojasta allikkoon.

Myös pitää kysyä, kun ed. Taina on jättänyt perustelulausuman, onko hallitus tähdännyt siihen, että tätä työttömyysvakuutusmaksua käytettäisiin vain ensi vuoden loppuun. Ainakaan me emme valiokunnassa ole saaneet selvyyttä, tuleeko tämä käytännössä jatkumaan vuodesta toiseen. Sen aika näyttää, mutta mikäli ed. Tainakin ajattelee, että tämä ei ole vain yhtä vuotta koskeva lakiesitys, niin toivoisin, että hän olisi myös hylkäämisen kannalla.

Latvian presidentin vierailu

Toinen varapuhemies: Arvoisat kansanedustajat! Ilmoitan, että Latvian tasavallan presidentti Guntis Ulmanis seurueineen on saapunut seuraamaan täysistuntoa. Eduskunnan puolesta lausun presidentti Ulmaniksen tervetulleeksi eduskuntaan.

Ed. S a a r i o : Herra puhemies! Jos tässä hallitus ikään kuin ajaa ojasta allikkoon, niin yrittäjä pannaan allikosta allikkoon tämän lain mukaisesti. Ilmoitan heti alussa kannattavani ed. Lahtisen ehdotusta, ja mikäli sekään ei auta, niin sitten on ryhdyttävä tarjoamaan kovennettua vaihtoehtoa.

Täällä on tuotu esiin varsin monessa puheen-vuorossa, että tämä ei kuitenkaan koskisi pieniä yrityksiä, ja tavallaan oltiin myös hieman huolissaan ns. pienten yritysten tilanteesta tämän lomautuskysymyksen kohdalla. On aika mielenkiintoista, että eihän ole kuin muutama päivä siitä, kun ehdotukseni mukaisesti oli tilaisuus rat-

kaista, olisiko tämän lain toteuttamisen piiristä voitu rajata joukko pieniä yrityksiä pois. Ehdotukseni mukaanhan laki ei astuisi voimaan, mikäli lomautuksia olisi alle kymmenen. Tämä ei kuitenkaan saanut yleistä kannatusta, joten tässä tapauksessa tämä on myöhäinen kiitos. Aikainen kiitos ja myöhäinen katuminen ovat ihan yhtä turhia asioita. Näyttää siltä, että me vyörymme väistämättä sitä tilannetta kohti, jossa on pakko katsoa, millä tavalla ns. yritysystävällisyys täällä ylimalkaan voi esiintyä.

Pöydille on jaettu joukko ponsia, joilla on pyritty ilmeisesti pehmentämään niitä iskuja, jotka kohdistuvat omaantuntoon. Ilmentäähän tällaisen ponnen kirjoittaminen edes sitä, että tuntee jonkunlaista kiusaantuneisuutta siitä, että on sallinut itsensä ajautua sellaisen ehdotuksen kannattajaksi, jota oikeastaan ei ihan tosissaan voisi kannattaa, mutta joukossa se ikään kuin on helpompi tehdä. Minä lohdutan niitä, jotka tähän kaapuun itsensä verhoavat. Kyllä te tullette näkymään sieltä kaavun alta täysin alastomina pyyteittenne mukaisesti niin, että ponnet eivät auta.

Erityisesti olen typertynyt nähdessäni sellaisen ponnen, joka itse asiassa on saman sisältöinen kuin pääministeri Ahon täällä erään välikysymyskeskustelun yhteydessä myöhään yöllä antama vakuutus siitä, että hän kabinettinsa kanssa ryhtyy toimenpiteisiin yritysten työllistämiskynnyksen alentamiseksi. Näin ollen nyt ollaan jälleen kerran tarjoamassa saman sisältöistä pontta. Tämän prosessinhan pitäisi kulkea. Pidän erittäin myönteisenä sitä, että edes näin myöhäsyntyisenä tällainen ajatus täällä kulkee. Mutta kun tällainen ponsi tulee hallituspuolueiden taholta, se ei tunnu kovin uskottavalta.

Ed. Taina taas tahtoo kokeilla yrittäjällä. Minä voisin yrittäjänä sanoa aivan ilman eri kokeilua, että tässä tulee käymään aivan samalla tavalla kuin siinä, että sanottaisiin, että pysykää tunti pinnan alla ja katsotaan sitten asiaa uudestaan.

Ed. N i k u l a (vastauspuheenvuoro): Arvoisa puhemies! Kun ed. Saario rupeesi elämänviisauksia latelemaan, niin ehkä on syytä muistuttaa siitä viisaudesta, että kukaan ei kiitä sitä, joka oli ajoissa oikeassa, jollei hän itse sitä tee. On hyvä, että ed. Saario muistutti ponnesta, joka aiheutti täällä melkoisen hälinän. Todellakin viisasta on myös todeta, etteivät ponnet niin kovin häävejä ole tässä asiassa. Ei ollut sekään ponsi, joka mainasi hallitusta keikuttaa. Joka tapauksessa on hyvä, että täällä tuodaan esille tarve työllistää,

olkoonkin että ponnet ovat vähän epämääräisesti kirjoitettuja.

Ponnet kuuluvat opposition työkaluvarastoon. Niillä voidaan hallitusta ohjastaa ja ohjeistaa. Se, että hallituspuolueista tehdään ponsia, kertoo kyllä ulkopuoliselle, että asiat eivät ole kunnossa. (Ed. Rinne: Hallitus on järkiintynyt!) Hallituspuolueet eivät saa omia ministereitään ruotuun, kuunteluasentoon, eivätkä pysty heitä komentamaan, ja silloin edetään opposition tuel-la. Me tietysti tuemme hallituspuolueiden ponsia, mutta se on teidän kannaltanne kyllä erittäin ikävä ja huono tie.

Ed. L a i v o r a n t a : Herra puhemies! Olen ed. Nikulan kanssa aivan samaa mieltä, että hallituspuolueiden ponnet ovat, voisiko sanoa, ainakin aika ikävä tehdä ja harmittavaisia. Ne osoittavat todella sitä, että jotain hämminkiä on, niin kuin tässäkin tapauksessa on. Minä en suinkaan ole kiusaantunut mielipiteestäni, vaan olen tämän ponnen takana, ja sen puheenvuoron, jonka viimeksi pidin samasta asiasta, olen pitänyt sen takia, että olen vakavasti huolissani siitä, miten eduskunnassa hoidetaan yrittäjien asiaa pitkällä tähtäimellä ja sitä kautta koko kansakunnan etua. Palkansaajien etuahan ei voi ajaa huolehtimatta yritystoiminnan eduista. Tästä on kysymys. Kun näyttää siltä, että hallituspuolueiden riveissä ollaan enemmän huolissaan omasta profiilista, omista yrittäjiltä tulevista äänistä seuraavissa vaaleissa kuin yhteisestä asiasta ja yrittäjien eduista, niin olen alistunut tällaiseen ponsitehtailuun, joka sinänsä on kyllä aika huonoa, myönnän sen.

Käsitykseni onkin, että tältäkin farssilta olisi välttytty, jos pienyritysten edustajat olisivat olleet mukana jo valmisteluvaiheessa ja saaneet oikeaa tietoa koko paketin sisällöstä. Toivon, että vastaisuudessa, kun valmistellaan sosiaaliturvan rahoitusta, työelämän lainsäädäntöä ja vastaavia yritysten toimintaedellytyksiin oleellisesti vaikuttavia asioita, hallitus ja ministeriöt ottavat entistä enemmän pienyritysten edustajat mukaan valmistelutyöhön. Tämä on minun mielestäni täysin välttämätöntä, jotta välttyttäisiin yrittäjien ja koko kansantalouden kannalta huonoilta, kokonaisuuksista irrallaan olevilta ratkaisuilta, jotka sinänsä tuntuvat hyviltä ja oikeilta, kuten ed. Lahtisen esitys lomautussakon, tämän sinänsä kielteisen yksityiskohdan, hylkäämisestä.

Haluan kuitenkin vielä huomauttaa, että lomautussakko on vain pieni yksityiskohta työtömyysturvan rahoituksesta. Syytä on muistut-

taa, että ilman ratkaisuja, joihin lomautussakkokin yhtenä osana kuuluu, työnantajien työttömyysvakuutusmaksu olisi jo ilmeisesti reilut 10 prosenttia. Tämä on ed. Lahtisen ja muidenkin yrittäjäedustajatoverien syytä muistaa. Nyt katoksi on asetettu, kuten tiedetään, 6 prosenttia. Lisäksi pienille yrityksille on annettu ylimääräinen helpotus. Miljoonan markan palkkasummaan asti työttömyysvakuutusmaksu on vain 3 prosenttia.

Kun näitä asioita ynnäilee pikkuisen yhteen, niin voidaan todeta, että näiden antama helpotus on todella moninkertainen verrattuna arvioituun 120 miljoonaan, jonka yritykset, myöskin suur-yritykset, mahdollisesti joutuvat maksamaan lomautussakkona, mikäli lähtevät kokoaikaisiin lomautuksiin, elleivät tee niin kuin viisasta olisi. Jos on kymmenen työntekijää ja pitäisi kaksi lomauttaa, niin ryhtyy neljäpäiväiseen työviikkoon ja välttyy lomalta. Tämä on minusta sosiaalisesti ja kaikin puolin parempi ratkaisu. Näin pitäisi menetellä.

Minä haluankin voimakkaasti vedota todella niihin, jotka haluavat tässä kansantaloudellisessa tilanteessa huolehtia yrittäjien ja palkansaajien asiasta, että hyväksytään tämä hallituksen kokonaispaketti ja unohdetaan omat äänet seuraavissa vaaleissa. Ne eivät kuitenkaan saa olla tärkeitä vaan tämä asia.

Ehdotan perusteluissa lausuttavaksi: ”Hyväksyessään lakiehdotukset eduskunta edellyttää, että hallitus valmistelee pikaisesti ratkaisut, joilla kevennetään palkkasidonnaisten sosiaaliturvamaksujen aiheuttamaa taakkaa työllistävälle pk-yritystoiminnalle. Sosiaaliturvan sisältöön ja rahoitukseen tässä yhteydessä tehtävien muutosten on kannustettava yrittämistä ja työntekoa. Lisäksi hallituksen tulisi selvittää mahdollisuudet työnantajan työttömyysvakuutusmaksun väliaikaisesta käyttämisestä lisätyövoiman palkkaamiseen.”

Herra puhemies! Toivon, että eduskunta hyväksyy lain näillä ponsiedellytyksillä.

Ed. S a a r i o (vastauspuheenvuoro): Herra puhemies! Kysyn ed. Laivorannalta, hänen ei tietenkään tarvitse vastata, koska luultavasti vastausta on hieman vaikea antaa: Milloin hän kuvittelee, että Suomessa olisi sellainen järjestelmä, jossa sosiaaliturvan rahoitus olisi muuttunut sellaiseksi, että se olisi tasasuuruinen erä esimerkiksi tuotteen jalostusarvosta ja oltaisiin siis tilanteessa, jossa pääomavaltaiset yritykset maksaisivat niille kuuluvan osuuden sosiaaliturvan rahoitta-

misesta? Luulenpa vain, että tässä tapauksessa kurki kuolee ennen kuin suo sulaa.

Ed. L a h t i n e n (vastauspuheenvuoro): Herra puhemies! Ed. Laivoranta oli huolissaan, että kokoomuksessa pari yrittäjäedustajaa kävisivät jotain henkilökohtaista kampanjaa. Eikö ole niin, veljet ja sisaret vasemmalla, että työntekijätkin ovat huomanneet tämän lakiesityksen vahingollisuuden? Ja eikö ed. Laivoranta anna mitään arvoa esim. Suomen Yrittäjien Keskusliitolle, sen 90 000 jäsenyritykselle ja 750 000 henkilön työllistävälle vaikutukselle? Kun ne esittävät huoletumisensa asiasta, niin ei sitä pidä kahteen henkilöön täällä kohdistaa. Kyllä minusta olisi reilumpaa, että jokainen, joka ymmärtää tämän lakiesityksen vahingollisuuden, äänestää reilusti sitä vastaan.

Tämä ponsi, minkä ed. Laivoranta esitti, on niin kuin ed. Saario etukäteen sanoi saman sisältöinen kuin lausunto, jonka pääministeri Aho puhujakorokkeelta yhtenä yönä ilmoitti hallituksensa politiikaksi. Niin kuin puheessani sanoin, hallitus on toistuvasti tehnyt lupauksia pk-yritystoiminnan tukemisesta ja työllistämisen kynnyksen alentamisesta, elikkä näillä on vain paperin arvo. Totta kai pelkästä asian harrastuksesta olemme tässä ponnessa varmaan mukana, mutta kyllä tämä lähinnä surkuhupaisaa yritysten ja yrittäjien etujen ajamista on, ed. Laivoranta.

Ed. S a v e l a (vastauspuheenvuoro): Herra puhemies! Ed. Laivorannalle sanoisin, että kyllä lomautussakon vaikutus on ilmeisesti päinvastainen kuin on suunniteltu. Se johtanee työttömyysvakuutusmaksun kasvuun. Kun uusien työntekijöitten palkkaamiset estyvät ja irtisanomiset lisääntyvät, niin tästä on automaattisesti seurauksena, että työttömyysvakuutusmaksuun paine kasvaa, ja silloin me jälleen tulemme siihen tilanteeseen, että yrittäjien maksurasite nousee.

Ed. L a i v o r a n t a (vastauspuheenvuoro): Herra puhemies! Ed. Saario sanoi, että on vaikea vastata, kun hän kysyi, uskonko, että tässä maassa olisi joskus semmoinen hallitus ja eduskunta, joka lähtisi sosiaaliturvamaksujärjestelmän perusteita muuttamaan niin, että ne kohtelisivat oikeudenmukaisesti työllistäviä yrityksiä. Kyllä minä sanon, että minä uskon, koska minä uskon järjen voittoon. Käsittäakseni siitä huolimatta, että olisi pikkuisen kyyninenkin, ettei järki voita, kannattaa yrittää järjen voittoon. Se, jos joku, olisi

pk-sektorin ja koko kansantalouden edun mukaista, että todella eläketurvaa ja muuta rahoitettaisiin sieltä, missä on ja minne tulee rahaa, eikä sieltä, missä yritetään työllistää. Jos automaatio korvaa jatkuvasti työpaikat ja tuontitavara korvaa suomalaisen tuotannon, nykyinen pohja on kestävä. Minulla on semmoinen käsitys, että Suomen kansa ja kansanedustajat viisastuvat ja ovat tässä asiassa jo aika pitkälle sitä mieltä, että jotain on tehtävä.

Mitä tulee ed. Lahtisen väittämään tai puheenvuoroon, että Yrittäjien Keskusliitto ei ansaitisi arvostusta minun ajatusmaailmassani, kyllä se ansaitsee ja etenkin yrittäjät kentällä ansaitsevat arvostusta. Mutta eivät välttämättä aina keskustelun kannat ansaitse arvostusta. Minä muistan edellisen kesän, kun taistelin Syklin kanssa pääomaverouudistuksesta. Syklihan vastusti aitamallin mukaista pääomaverouudistusta. Minut meinattiin pistää ojennukseen Syklin toimesta ja minä totesin, että siinä asiassa Sykli ei ymmärrä edes omiensa etua, ja Sykli muutti kantansa.

Ed. T a i n a (vastauspuheenvuoro): Arvoisa puhemies! Ed. Savela epäili, niin kuin monet muutkin aikaisemmin, että irtisanominen olisi lomautukselle hyvä vaihtoehto. Olen kyllä sitä mieltä, että kun ylimääräinen työttömyysvakuutusmaksu vastaa ehkä kahden päivän palkkaa, niin irtisanomisajan palkkoihin verrattuna se on todella pieni summa enkä usko, että se estää lomautusta ja johtaisi irtisanomisiin. Nämä ovat tietenkin kaikki tavallaan mielipideasioita, jotka selviävät vasta sitten, kun tämä järjestelmä on käytännössä toiminnassa, ja siinä mielessä oma ponteni edellyttää, että järjestelmän toimivuutta selvitetään.

Ed. Laivoranta puhui sosiaaliturvan rahoituksesta. Se on erittäin monimutkainen kysymys, eikä se ole ratkaistavissa pelkästään säätämällä laki tai lakeja, vaan se vaatii myös pitkät neuvottelut maksajien kanssa, eliikkä työmarkkinajärjestöt ovat tässä aivan avainasemassa. Kun ed. Laivoranta totesi, että pienyrittäjien edustajien, Syklin, pitäisi olla mukana erilaisissa neuvotteluissa, niin juuri näin on, koska he ovat omalta osaltaan maksamassa näitä kustannuksia tietenkin, mutta eivät ole mukana neuvottelupöydissä, kun näistä asioista käydään keskustelua.

Toisaalta myös tässä talossa toivon vilpittömästi, että yrittäjien edustajat kiinnostuvat työasiainvaliokunnasta ja sosiaali- ja terveysvaliokunnasta, joissa näitä asioita käsitellään. Toistaiseksi he eivät ole halunneet näihin valiokuntiin

osallistua. Pidän sitä suurena vahinkona juuri siksi, että kysymys on erittäin suurista asioista, mitä näissä valiokunnissa käsitellään, ja ne koskevat mitä suurimmassa määrin yrittäjiä ja työnantajia.

Ed. K u i t t i n e n : Herra puhemies! Kannatan ed. Tainan tekemää ehdotusta, jonka hän esitti perusteluihin.

Samalla totean, että sekä nykyinsäädännössä että tämän hallituksen esityksen hyväksymisen jälkeen esiintyy ongelmia. Koskaan asiat eivät ole mustavalkoisia. Korjausta tarvitaan nykytilanteeseen ensiksikin siksi, että lomautuksia on käytetty väärin. Siitä ovat toiset kärsineet. Toiseksi hallituksen esitys liittyy valtion talousarvioesitykseen vuodelle 1994 ja ehdotetuista muutoksista on arvioitu syntyvän säästöä valtiolle yhteensä noin 470 miljoonaa markkaa.

Keskustan eduskuntaryhmä otti tämän hallituksen esityksen yhä uudelleen ja uudelleen esille yrittäen etsiä parempaa ratkaisua. Sitä ei löytenyt. Yrittäjille muut vaihtoehdot voivat olla vielä parempia, samoin työntekijöille.

Olen sitä mieltä, että lain toimivuutta ja tarkoituksenmukaisuutta on seurattava. Vaikka laki on yksivuotinen, on myös samalla todettava, että mikäli ylimääräisen työttömyysvakuutusmaksun perintää on tarkoitus jatkaa vuoden 1994 jälkeen, on kehitettävä ratkaisuja, joissa on otettu huomioon eri alat ja erikokoiset yritykset, joiden on vaikea ylläpitää jatkuvaa tasaista työllisyyttä. Samoin maksun perinnän tulee olla yksinkertaista.

Lopuksi, arvoisa puhemies, ed. Laivoranta puhui hyvin ja perusteellisesti nimenomaan esimerkiksi Syklin asiasta ja asemasta neuvottelupöydässä. Olen samaa mieltä siitä ja muista hänen esille tuomista asioista.

Ed. J o u p p i l a : Arvoisa puhemies! Kannatan ed. Laivorannan tekemää perustelulausumaehdotusta ihan niillä perusteilla, mitä hän puheenvuorossaan ja taas toisaalta ed. Anneli Taina käyttämässään puheenvuorossa ovat esittäneet tästä asiasta.

Itse tässä totean, että silloin kun en ollut asiaan syvällisesti perehtynyt, olin tätä esitystä vastaan, mutta nyt kun olen tutustunut kaikkiin näihin vaikutuksiin, jotka ovat hyvin paljon suurempia ja monipuolisempia kuin esimerkiksi edustajien Saarion ja Lahtisen puheenvuoroissa on tullut esiin, olen tämän lakiesityksen kannalla ja todella kannatan ed. Laivorannan ponsiehdotusta.

Ed. Rossi: Herra puhemies! Pienyrietykset olisi pitänyt rajata lomautussakon ulkopuolelle. Kun eduskunta äänesti, tuo asia hävisi äänin 85—83. Tässä on tyypillinen esimerkki siitä, miten tupopöydässä sovitaan asioita ja sitten myös eduskunta omalta osaltaan joutuu hyväksymään ratkaisuja, joissa on myös hölmöjä kohtia. Pidän juuri tätä erityisesti pieniin yrityksiin kohdistuvaa lomautussakkoa hölmönä. Pienet yritykset eivät keinottele, vaan joutuvat lomauttamaan väkään silloin, kun ei ole työtä tai se on tilapäistä tai sesonkiluonteista. Siinä on ihan eri asioista kysymys kuin niissä tapauksissa, joista ongelmia on voitu löytää.

Eräs ongelma on juuri siinä, että pienyrittäjillä ei ole tällä hetkellä edustusta tupopöydässä. Neuvottelut käydään suurten työnantajien, elinkeinoelämän ja työntekijäleirin ehdoilla, ja näin pk-sektori on sitten poissa.

Ed. Laivorannan ponsi ei sisällä niitä elementtejä, joita sen olisi mielestäni tullut sisältää, eli siinä olisi pitänyt todeta selkeästi myös se, että pienyrittäjien edustus tupopöytä on saatava mukaan. Ymmärrän toki sen, että tämä ei ole kovin helppo kysymys eikä sitä voi eduskunta päättää. Mutta joka tapauksessa olen ollut kaiken aikaa sitä mieltä, että tähän suuntaan yhteiskunnan on kuljettava, koska muutoin se johtaa siihen, että nykyisen kaltainen päätöksentekomenetelmä jatkuu edelleen.

Herra puhemies! Minä kannatan kuitenkin ed. Laivorannan pontta. Siinä on myönteisiä kysymyksiä ja myönteisiä asioita, mutta en pidä tätä perusongelmaa kylläkään ratkaistuna.

Ed. Mäkipää (vastauspuheenvuoro): Arvoisa puhemies! Kun ed. Rossi valitteli, että Syklä ei ole ollut tuponeuvotteluissa mukana, niin minun täytyy valitella ed. Rossin ja Suomen keskustan eilisiä päätöksiä, joiden mukaan pienyrittäjiltä poistettiin ne viimeisetkin rippeet eli vajaa 50 miljoonaa markkaa. Tämä esitys tehtiin virkamiestyönä eikä tässä ollut tupopöytä, mutta siinä näkee, että sen paremmin ed. Rossi kuin muukaan hallituspuolue ei ollut pienyrittäjien asialla. Tämä on ihan turhaa valittelua.

Ed. Lainé: Herra puhemies! Ensiksi kannatan ed. Outi Ojalan tekemää ehdotusta perustelu- lausumaksi.

Toiseksi palaisin siihen vastauspuheenvuorooni, jonka käytn ed. Tainan puheenvuoron johdosta. Unohdin silloin kysyä ed. Tainalta, mistä johtuu, että vaikka sekä työnantajataho

että työntekijätaho on tätä pakettia pitänyt epäoikeudenmukaisena, epäonnistuneena ja suositellut asian palauttamista takaisin hallitukseen, niin esimerkiksi sosiaali- ja terveysvaliokunnan enemmistö ei halunnut viestittää tällaista viestiä hallitukseen päin.

Kolmanneksi ed. Laivorannan puheenvuoron johdosta: Ensinnäkin, eikö se työttömyysvakuutusmaksu ole 6,3 prosenttia eikä 6 prosenttia, niin kuin mainitsitte? Sitten haluaisin todeta, että jos nyt oikein muistan, niin ed. Laivoranta oli muutama päivä sitten sitä mieltä, että ehdottomasti tämä paketti pitää hylätä, niin muistelen. Mutta nyt on takki kääntynyt.

Sosiaali- ja terveysministeri Huuhonen: Arvoisa puhemies! Lomautusmenettelyjen alkuperäinen tarkoitus on järjestää työntekijöille joustavasti toimeentuloturva niissä tilanteissa, joissa työ yrityksessä on tilapäisesti loppunut. Tyypillinen esimerkki on puunjalostusyritys, jossa tilauskannan vähyden johdosta on kuukauden seisokki. Ei ole järkevää sanoa työntekijöitä kuukaudeksi irti ja ottaa sen jälkeen takaisin vanhoina työntekijöinä.

Työlainsäädännössä lomautusperusteet ovat samat kuin irtisanomisperusteet, ja lomautuskynnys on viime vuosiin saakka pysynytkin korkeana. Lamavuosina yrityksissä on selvästi opittu käyttämään lomautusmahdollisuutta hyväksi, mikä on lisännyt tilastoitujen työttömien määrää korkeimmillaan 100 000:lla ja keskimäärinkin 50 000:lla. Työttömyysturvan vuotuiset kustannukset ovat samalla lisääntyneet lähes 4 miljardilla markalla.

Kun autojätti Volkswagen sopeuttaa työvoimakustannuksiaan siirtämällä työntekijät neli-päiväiselle työviikolle ja alentamalla työntekijöiden vuotuisia ansioita, niin suomalainen malli on se, että palkan alennukset kompensoidaan työttömyysturvalla.

Yhteiskunnassa on sinänsä varsin laaja yhteisymmärrys siitä, että lomautuskynnystä on tarpeen nostaa. Todettakoon, että Ruotsissa, Norjassa ja Tanskassa lomautuskynnystä on nostettu samasta syystä jo aikaisemmin asettamalla työnantajalle maksuvastuuta lomautuksen ajalta maksettavista päivärahoista.

Hallituksen esityksessä n:o 237, joka perustuu toukokuussa työmarkkinajärjestöjen kanssa tehtyyn neuvotteluratkaisuun, esitetään lomautuskynnystä nostettavaksi sekä asettamalla lomauttavalle työnantajalle maksuvastuuta ylimääräisenä työttömyysvakuutusmaksuna että alentamal-

la lomautuspäivärahojen tasoa. Hallitus on omalta puoleltaan sitoutunut toteuttamaan neuvottelutuloksen kaikilta osiltaan. Palkansaaja-järjestöt olivat toukokuussa valmiita hyväksymään lomautetuille maksettavan päivärahan tason alentamisen vain sillä edellytyksellä, että työnantajillekin asetetaan omavastuuta, ja osana sovittua kokonaisuutta.

Ylimääräistä työttömyysvakuutusmaksua koskevaa esitystä on arvosteltu osin aiheellisesti ja osin aiheettomasti. Esityksen mukaan maksu perittäisiin tapaturmavakuutusyhtiöiden toimesta osana työnantajan muuta työttömyysvakuutusmaksua, mikä monimutkaistaa perintää ja luonnollisesti sopii huonosti yhtiöiden varsinaiseen toiminta-ajatukseseen. Pääosin tästä syystä maksun perinnän tulee olla mahdollisimman kaavamainen ja yksinkertainen. Vakuutusyhtiöitä ei voida asettaa tuomarin asemaan mm. sen seikan tutkimiseksi, onko lomautus tapahtunut työnantajasta riippumattomasta syystä vai ei. Maksun kaavamaisuuteen liittyvää kritiikkiä voidaan pitää monin osin perusteltuna. Toisaalta kaavamainen keräämistapa on tässä tilanteessa ainoa mahdollinen.

Ylimääräisestä työttömyysvakuutusmaksusta keskusteltaessa on tehtävä tarkennus, joka koskee tulkintaa maksun perinnästä. Ns. kieltävissä lomautuksissa maksu peritään jokaisesta lomautetusta henkilöstä eikä lomautustapaa pidetä maksua määrättäessä yhtenä lomautuksena. Voidaan väittää, että menettely rankaisee kiertäviä lomautuksia.

Toisaalta jos maksu sidottaisiin lomautuksen keston, suositaisiin lyhytkestoisia lomautuksia, joita itse asiassa koko menettelyllä nimenomaan halutaan rajoittaa. Koska maksun perinnällä on katto — maksuthan peritään enintään yrityksen keskimääräiseen työntekijöiden lukumäärään saakka — eivät yritykset joudu kuitenkaan kohtuuttomiin tilanteisiin.

Maksua kohtaan esitetty kritiikki on ollut monilta osiltaan myös liioiteltua. On mm. väitetty, että maksun perintä johtaa irtisanomisiin lomautuksen vaihtoehtona. Tämä näkökohta on pyritty ottamaan huomioon maksun mitoituksessa. Kymmenkertainen peruspäivärahan määrä eli 1 160 markkaa, vastaa 2—3 päivän palkkaa eli on hyvin pieni osa siitä kustannuksesta, joka aiheutuu irtisanomisesta irtisanomisajan palkanmaksun muodossa. Lisäksi on muistettava, että pienyritystien alennus työttömyysvakuutusmaksussa on ensi vuonna suurempi kuin kuluvana vuonna. Tämä kompensoi pääosan lisäkustan-

nuksista tilanteessa, jossa pienyritys lomauttaa koko henkilöstönsä. Ylimääräisen työttömyysvakuutusmaksun käyttöönotto ei sinänsä kaada yrityksiä, kuten on väitetty.

Esityksen mukaan laki olisi voimassa vuoden 1994 loppuun. Sosiaali- ja terveysministeriön tarkoituksena on luonnollisesti seurata maksun vaikutuksia ja tehdä johtopäätökset vuotta 1995 ajatellen saatujen kokemusten pohjalta. Ennen kaikkea lakiesityksen tarkoituksena on pyrkimys ajattelutapaan, jossa työvoimakustannusten sopeuttamispäätökset tehtäisiin ensisijaisesti yrityksen sisällä ja vasta toissijaisesti yhteiskunnan ja muiden työnantajien varoja käyttämällä.

Ed. L a i v o r a n t a : Herra puhemies! Pyysin puheenvuoron ed. Laineen puheenvuoron johdosta, kun hän väitti, että olen ehdottomasti vaatinut koko tämän paketin purkamista. En kyllä sanonut niin, vaan sanoin, että en kannata osien hylkäämistä, vaan asia on nähtävä kokonaisuutena ja hylättävä koko paketti, jos niin hyväksi nähdään. Se on vähän eri asia kuin ed. Laineen väittämä.

Ed. S-L. A n t t i l a : Arvoisa puhemies! Käydyssä keskustelussa on aivan ymmärrettävästi kritisoitu sitä, millä tavalla työvoimakustannusten taakka tänä päivänä jakaantuu, ja haettu siihen vastausta siitä, että Sykli ei ole neuvottelupöydässä. Se on varmaan yksi osasy, mutta muistuttaisin niille edustajille, erityisesti kokoomuksen edustajille, että sen ponnen jälkeen, joka täällä viimeksi hyväksyttiin, ainakin itse olen saanut osastopäällikkö Pukkilalta kyselyn, jossa pyydettiin vastausta siihen, mitä pitäisi tehdä, jotta työvoimakustannuksia voitaisiin jatkossa toisella tavalla jakaa. Nyt ainakin toivon, että poliittisella tasolla tehdään ratkaisu. Ikinä en usko, että ratkaisu tulee sitä kautta, että sen työmarkkinajärjestöt sopisivat, koska silloin STK pistää lujasti hanttiin, koska se ei ole heidän etunsa. Mutta meidän on pakko tällä sektorilla liikua ja vielä tämän hallituksen aikana.

Ed. S t e n i u s - K a u k o n e n : Herra puhemies! Ministeri Huuhtasen virkamiesten ministerille valmisteleva puheenvuoro oli sama, minkä he käyttivät valiokunnassa. Tämä ei ole yhtään parantunut. He eivät ole ottaneet huomioon sitä, ettei nyt puhuta yksittäisen työntekijän lomautuksesta, vaan nimenomaan on puhuttu siitä, että on useampia työntekijöitä, joita tähän asti on

lomautettu vuorotellen tai sillä tavalla, että kaikki on lomautettu lyhyemmäksi ajaksi, jotta kehtään ei ole tarvinnut irtisanoa. Ministeri Huuhtanen, toivon, että kuuntelette! Me tarkoitamme sellaista tilannetta juuri, jossa nyt tulee lomautussakko, joka maksetaan yhden kerran yhdestä työntekijästä. Tämä ilman muuta johtaa siihen, että se yksi työntekijä irtisanoaan ja muut saavat jatkaa töitensä. Tästä tämä irtisanomisuhka johtuu. Tämän asian on käynyt niin monta asiantuntijaa selvittämässä niin työnantajan kuin työntekijän puolelta, että voi päätellä, että virkamiehet eivät todella tunne käytännön elämän ongelmia.

Ed. P. L e p p ä n e n : Arvoisa puhemies! Kun ministeri aikaisemmin kertoi jo tiedossa olevia asioita, totean, että kyllä työaisainvaliokunnassa hyvin monet työnantajatahot — ja ne lausunnot ovat kirjallisina tässä pöydälläni — sanoivat, mihin tämä johtaa. Se johtaa lopputileihin, se johtaa lyhennettyyn työviikkoon, ja se johtaa lain kiertämiseen. Eli se 120 miljoonaa markkaa, mikä on lomautussanktiolla aiottu kerätä, on utopiaa. Sen tietävät yrittäjät, ja sen tietää tässä salissa nähtävästi enemmistö.

Tuntuu siltä, etteivät ministeriön virkamiehet eikä myöskään ay-liike ole tienneet, mitä tällä on tarkoitettu. Eivät ole konkreettisesti tienneet, mihin tämä johtaa tässä yhteiskunnassa. En usko, että tänäkään päivänä vielä tietävät, koska tämä olisi lähetetty kokonaisuutena uudelleenvalmisteluun, mikäli olisi tiedetty, mihin tämä lakiesitysnippu käytännössä johtaa. Sehän suorastaan pursuaa ongelmia ja kustannuksia käytännössä. Jos tämä vuoden mittainen laki lomautussanktioksi maksaa yli 40 miljoonaa markkaa kustannuksina valtiolle, miksi tehdä tällaisia esityksiä, jotka eivät käytännössä pelaa ja tuovat vain ongelmia?

Ed. L a h t i n e n : Herra puhemies! Tietysti kärjistyksiin mennään puolin ja toisin, mutta koska ministeri Huuhtanen hiukan ylimielisesti sanoi, että hän tietää, että yrityksiä ei tähän lomautussakkolakiin kaadu, niin kysyn, mistä ministeri Huuhtanen tietää, milloin yrityksiä kaatuu ja mistä syystä. Jos hän tietää, olisi syytä ollut käyttää vähän suuremmissa yrityksissä tätä ennakotietoa, niin että olisi säästytty suurilta onnettomuuksilta. Kun täällä on poikkeuksellisesti pääministeri Ahokin paikalla, kysynkin häneltä: Onko nyt ylimääräinen työttömyysvakuutusmaksu välillisten työvoimakulujen alentamispoliittikkaa, mihin hän on sitoutunut? Edesauttaako

sen läpirunnominen monenkin uuden työpaikan syntymistä?

Pääministeri A h o : Herra puhemies! Jos se kaatuu eduskunnassa, se merkitsee sitä, että yritysten välilliset työvoimakustannukset nousevat.

Ed. P u i s t o : Arvoisa puhemies! Kannatan lämpimästi edes niitä vähäisiä muutosyrityksiä, joita ed. Saario ja ed. Lahtinen ovat viemässä läpi. Sillä voidaan edes pieneltä osin estää irtisanomisten selkeä lisääntyminen.

Ed. Taina pahoitteli sitä, että pienyrittäjien edustajia ei ole sosiaalivaliokunnassa. Ed. Tainan ponsi on aivan hyvä, mutta se ei puutu sosiaali- ja terveysalan työnantajiin. Nimenomaan sosiaali- ja terveysalalla on tätä kierrätystä tehty, ja ne ovat naisvaltaisia aloja, joilla solidaarisesti on siirretty irtisanomista kierrättämällä lomautuksia. Tämä tulee johtamaan siihen, kun työnantajat ovat taloudellisesti vaikeassa asemassa, että siellä tullaan ammattitaitoista väkeä, valtion tuella koulutettua sosiaali- ja terveysalan väkeä, pistämään kokonaan irtisanomisen kautta työttömäksi. Tämän olisin toivonut puheessaan myös sosiaali- ja terveysministeri Huuhtasen mainitsevan. Mahdollisesti tätä puolta ei sosiaali- ja terveysministeriössä ole edes ajateltu. Mikähän on se ministeriö, joka ajattelee näitä sosiaali- ja terveysalan asioita?

Ed. H a l o n e n : Arvoisa puhemies! Olisin tuonut suunnilleen samoja asioita esiin kuin ed. Puisto näiden pienten työnantajien puolelta. Itsekin sen lisäksi, että olen aikaisemmin ollut SAK:ssa lakimiehenä, olen tällä hetkellä aika monessa paikassa työnantajan ominaisuudessa ja tiedän myös, kuinka tarkkaan näitä keinoja pohditaan, kun koetetaan välttää joko yrityksen koko toiminnan päättyminen tai sitten se, että jouduttaisiin irtisanomaan työntekijöitä. Tässä mielessä nyt käytetyt puheenvuorot ovat minun mielestäni varsin hyvin osoittaneet sen, että kyllä käytännössä koetetaan yhdessä miettiä työnantaja- ja työntekijäpuolella, mitä keinoja on välttää lopullisia irtisanomia. Sen vuoksi mielestäni nyt tehty muutosehdotukset voisivat johtaa aika tavalla käytännön kannalta parempaan lopputulokseen.

Olisin lopuksi halunnut vain kysyä tai ihmetellä sitä, että kun pääministeri Aho sanoi, että tämä tulee johtamaan välillisten työvoimakustannusten nousuun, oliko tämä toteamus siitä, miten yrityksille käy, vai oliko tämä uhkaus.

Ed. K o m i : Herra puhemies! Tässä ed. Puitto toi esille, että tämä aiheuttaa irtisanomisia, koska menee työn kierrätysmahdollisuus lomautusten kautta. Itse näen päinvastoin. Tämä antaa mahdollisuuden nelipäiväiseen työviikkoon ja todelliseen työn kierrätykseen.

Keskustelu julistetaan päättyneeksi.

Toinen varapuhemies: Keskustelussa on ed. O. Ojala ed. Skinnarin kannattamana ehdottanut, että toisessa käsittelyssä päätetyt lakiehdotukset hylättäisiin.

Ed. Lahtinen on ed. Saarion kannattamana ehdottanut, että toisessa käsittelyssä päätetty toinen lakiehdotus hylättäisiin.

Ed. O. Ojala on ed. Laineen kannattamana ehdottanut perusteluissa lausuttavaksi: "Eduskunta edellyttää, että hallitus tuo viipymättä eduskuntaan lakiesityksen, jolla kannustettaisiin työttömiä kansalaisia vastaanottamaan lyhytaikaisia työsuhteita ilman, että tästä seuraa työttömyyden aikaisia päivärahaoikeuden menetyksiä."

Ed. Skinnari on ed. Stenius-Kaukosen kannattamana ehdottanut perusteluissa lausuttavaksi: "Eduskunta edellyttää, että hallitus opposition kanssa neuvotellen valmistelee välittömästi päätökset muun muassa liikennettä ja rakentamista koskevista uusista investoinneista lomautusten, työttömyyden ja työttömyysmenojen vähentämiseksi."

Ed. Taina on ed. Kuittisen kannattamana ehdottanut perusteluissa lausuttavaksi: "Hyväksyessään lakiehdotuksen eduskunta edellyttää, että hallitus seuraa tiiviisti lain toimivuutta ja tarkoituksenmukaisuutta. Eduskunta katsoo, että mikäli ylimääräisen työttömyysvakuutusmaksun perintää on tarkoitus jatkaa vuoden 1994 jälkeen, on hallituksen esitettävä saatujen käytännön kokemusten perusteella järjestelmään tarkistuksia, joissa huomioidaan eri alojen ja erikokoisten yritysten erityisongelmat."

Ed. Laivoranta on ed. Jouppilan kannattamana ehdottanut perusteluissa lausuttavaksi: "Hyväksyessään lakiehdotukset eduskunta edellyttää, että hallitus valmistelee pikaisesti ratkaisut, joilla kevennetään palkkasidonnaisten sosiaaliturvamaksujen aiheuttamaa taakkaa työllistävälle pk-yritystoiminnalle. Sosiaaliturvan sisältöön ja rahoitukseen tässä yhteydessä tehtävien muutosten on kannustettava yrittämistä ja työntekeä. Lisäksi hallituksen tulisi selvittää mahdollisuudet työnantajan työttömyysvakuutusmak-

sun väliaikaisesta käyttämisestä lisätyövoiman palkkaamiseen."

Selonteko myönnetään oikeaksi.

Toinen varapuhemies: Lakiehdotuksista päätettäessä ehdotan meneteltäväksi seuraavasti: Ensin äänestetään erikseen toisen lakiehdotuksen hyväksymisestä tai hylkäämisestä. Sen jälkeen tehdään yhdessä päätös ensimmäisen, kolmannen ja neljännen lakiehdotuksen hyväksymisestä tai hylkäämisestä.

Menettelytapa hyväksytään.

Äänestykset ja päätökset:

Toinen varapuhemies: Ilmoitan, että lakiehdotusten hyväksymisestä tai hylkäämisestä toimitettavista äänestyksistä pöytäkirjaan merkitään, miten kukin edustaja on äänestänyt.

Äänestys toisesta lakiehdotuksesta

Joka hyväksyy toisessa käsittelyssä päätetyn toisen lakiehdotuksen, äänestää "jaa"; jos "ei" voittaa, on lakiehdotus hylätty.

"Jaa" äänestävät seuraavat edustajat:

Aho E., Ala-Harja, Ala-Nissilä, Anttila S-L., Aula, Björkenheim, Dromberg, Heikkinen, Hiltunen, Huuhtanen, Häkämies, Ihmäki, Isohookana-Asunmaa, Jansson, Jokiniemi, Jouppila, Järvelähti, Jääskeläinen, Jäätteenmäki, Kalli, Kallis, Kanerva, Kankaanniemi, Kohijoki, Koistinen, Komi, Korva, Koski, Kuittinen, Kääriäinen, Laakkonen, Laivoranta, Laukkanen M., Lehtosaari, Liikkanen, Lindqvist, Mattila, Mäki-Hakola, Niinistö, Nordman, Norrback, Pekkarinen, Peltari, Pietikäinen M., Pietikäinen S., Pokka, Puhakka, Pura, Rauramo, Renko, Renlund, Rossi, Rusanen, Ryyänen, Röntynen, Saapunki, Saari, Salolainen, Seivästö, Suhola, Taina, Tiuri, Turunen, Vanhanen, Varpasuo, Vihriälä, Viinanen, Viljanen, Virrankoski, Vuorensola, Väistö, Westerlund ja Ääri.

"Ei" äänestävät seuraavat edustajat:

Aho R., Aittoniemi, Anttila U., Apukka, Astala, Backman, Gustafsson, Hacklin, Halonen, Hassi, Hautala, Helle, Hurskainen, Hämäläinen, Iivari, Jurva, Kaarilahti, Kalliomäki, Karhunen,

Kasurinen, Kautto, Korhonen, Koskinen, Laakso, Laaksonen, Lahikainen, Lahti-Nuuttila, Lahtinen, Laine, Laitinen, Leppänen P., Lindroos, Louekoski, Luhtanen, Luttinen, Luukkainen, Markkula, Metsämäki, Mutttilainen, Myller, Mäkipää, Nikula, Nyby, Ojala A., Ojala O., Paloheimo, Polvi, Polvinen, Puisto, Pulliainen, Pykäläinen, Rask, Rimmi, Rinne, Roos T., Rönnholm, Saario, Savela, Savolainen, Seppänen, Skinnari, Stenius-Kaukonen, Tennilä, Tykkyläinen, Törnqvist, Ukkola, Urpilainen, Vehkaoja, Viljamaa, Vistbacka, Vuoristo, Vähäkangas ja Vähänäkki.

”Tyhjää” äänestää ed. Laukkanen V.

Poissa äänestyksestä ovat seuraavat edustajat:

Alaranta, Alho, Andersson, Antvuori, Bell von, Biaudet, Donner, Enestam, Haavisto, Jaakonsaari, Kauppinen, Kekkonen, Kempainen, Kivelä, Korkea-oja, Kuuskoski, Lamminen, Laurila, Lax, Lehtinen, Leppänen J., Linnainmaa, Lipponen, Louvo, Malm, Moilanen, Morri, Mäkelä, Mölsä, Näsi, Ollila, Paakkinen, Paasio, Perho-Santala, Pesälä, Rajamäki, Ranta, Rehn E., Rehn O., Riihijärvi, Roos J., Rätty, Saastamoinen, Sasi, Suhonen, Takala, Toivonen, Tuomioja, Uosukainen, Väyrynen, Wahlström ja Zyskowitz.

Toinen varapuhemies: Äänestyksessä on annettu 73 jaa- ja 73 ei-ääntä, 1 tyhjää; poissa 52. (Ään. 1)

Toinen varapuhemies: Kun koneäänestyksessä äänet ovat menneet tasan, toimitaan lippuäänestys.

Lippuäänestyksessä pyydän avustajiksi seuraavat edustajat: Renko, Hämäläinen, Tiuri ja Vähäkangas.

Äänestykseen ryhdytään.

”Jaa” äänestävät seuraavat edustajat:

E. Aho, Ala-harja, Ala-Nissilä, S-L. Anttila, Aula, Björkenheim, Dromberg, Heikkinen, Hiltunen, Huuhtanen, Häkämies, Ihämäki, Isohookana-Asunmaa, Jansson, Jokiniemi, Jouppila, Järvilahti, Jääskeläinen, Jätteenmäki, Kalli, Kallis, Kanerva, Kankaanniemi, Kohijoki, Koistinen, Komi, Korva, Koski, Kuittinen, Kääriäinen, Laakkonen, Laivoranta, Lamminen, M.

Laukkanen, Lehtosaari, Liikkanen, Lindqvist, Mattila, Morri, Mäki-Hakola, Niinistö, Nordman, Norrback, Pekkarinen, Peltari, M. Pietikäinen, S. Pietikäinen, Pokka, Puhakka, Pura, Rauramo, Renko, Renlund, Rossi, Rusanen, Ryynänen, Röntynen, Saapunki, Saari, Saastamoinen, Salolainen, Seivästö, Suhola, Taina, Tiuri, Turunen, Vanhanen, Varpasuo, Westerlund, Vihriälä, Viinanen, Viljanen, Virrankoski, Vuorensola, Väistö ja Ääri.

”Ei” äänestävät seuraavat edustajat:

R. Aho, Aittoniemi, U. Anttila, Apukka, Asatala, Backman, Gustafsson, Hacklin, Halonen, Hassi, Hautala, Helle, Hurskainen, Hämäläinen, Iivari, Jurva, Kaarilahti, Kalliomäki, Kasurinen, Kautto, Korhonen, Koskinen, Laakso, Laaksonen, Lahikainen, Lahti-Nuuttila, Lahtinen, Laine, Laitinen, P. Leppänen, Lindroos, Louekoski, Luhtanen, Luttinen, Luukkainen, Markkula, Metsämäki, Mutttilainen, Myller, Mäkipää, Nikula, Nyby, A. Ojala, O. Ojala, Paloheimo, Polvi, Polvinen, Puisto, Pulliainen, Pykäläinen, Rask, Rimmi, Rinne, T. Roos, Rönnholm, Saario, Savela, Savolainen, Seppänen, Skinnari, Stenius-Kaukonen, Takala, Tennilä, Tykkyläinen, Törnqvist, Ukkola, Urpilainen, Vehkaoja, Viljamaa, Vistbacka, Vuoristo, Vähäkangas ja Vähänäkki.

Toinen varapuhemies: Äänestyksessä on annettu 76 jaa- ja 73 ei-ääntä. (Lippuäänestys)

Eduskunta on hyväksynyt toisessa käsittelyssä päätetyn toisen lakiehdotuksen.

Toinen varapuhemies: Nyt on äänestettävä ensimmäisen, kolmannen ja neljännen lakiehdotuksen hyväksymisestä tai hylkäämisestä.

Joka hyväksyy toisessa käsittelyssä päätetyn ensimmäisen, kolmannen ja neljännen lakiehdotuksen, äänestää ”jaa”; jos ”ei” voittaa, on lakiehdotukset hylätty.

”Jaa” äänestävät seuraavat edustajat:

Ala-Harja, Ala-Nissilä, Anttila S-L., Aula, Björkenheim, Dromberg, Enestam, Heikkinen, Hiltunen, Huuhtanen, Häkämies, Ihämäki, Isohookana-Asunmaa, Jansson, Jokiniemi, Jouppila, Järvilahti, Jääskeläinen, Jätteenmäki, Kaari-

lahti, Kalli, Kallis, Kanerva, Kankaanniemi, Karhunen, Kohijoki, Koistinen, Komi, Korva, Koski, Kuittinen, Kääriäinen, Laakkonen, Laivoranta, Laukkanen M., Lehtosaari, Liikkanen, Lindqvist, Markkula, Mattila, Morri, Mäki-Hakola, Mölsä, Niinistö, Nordman, Norrback, Pekkarinen, Pelttari, Pietikäinen M., Pietikäinen S., Pokka, Puhakka, Pura, Rauramo, Renko, Renlund, Rossi, Rusanen, Ryytänen, Röntynen, Saapunki, Saari, Saastamoinen, Salolainen, Savela, Seivästö, Suhola, Taina, Takala, Tiuri, Turunen, Ukkola, Vanhanen, Varpasuo, Vihriälä, Viinanen, Viljanen, Virrankoski, Vuorensola, Väistö, Westerlund ja Ääri.

”Ei” äänestävät seuraavat edustajat:

Aho R., Anttila U., Apukka, Astala, Backman, Gustafsson, Hacklin, Halonen, Hassi, Hautala, Helle, Hurskainen, Hämäläinen, Iivari, Jurva, Kalliomäki, Kasurinen, Kautto, Korhonen, Koskinen, Laakso, Laaksonen, Lahikainen, Lahti-Nuuttila, Lahtinen, Laine, Laitinen, Lepänen P., Lindroos, Louekoski, Luhtanen, Luttinen, Luukkainen, Mutttilainen, Myller, Mäkipää, Nikula, Ojala A., Ojala O., Paakkinen, Paloheimo, Polvi, Polvinen, Puisto, Pulliainen, Pykäläinen, Rask, Rimmi, Rinne, Rönholm, Saario, Savolainen, Seppänen, Skinnari, Stenius-Kaukonen, Tennilä, Tykkyläinen, Törnqvist, Urpilainen, Vehkaoja, Viljamaa, Vistbacka, Vuoristo, Vähäkangas ja Vähänäkki.

”Tyhjää” äänestää ed. Laukkanen V.

Poissa äänestyksestä ovat seuraavat edustajat:

Aho E., Aittoniemi, Alaranta, Alho, Andersson, Antvuori, Bell von, Biaudet, Donner, Haavisto, Jaakonsaari, Kauppinen, Kekkonen, Kemppainen, Kivelä, Korkea-osa, Kuuskoski, Lamminen, Laurila, Lax, Lehtinen, Leppänen J., Linnainmaa, Lipponen, Louvo, Malm, Metsämäki, Moilanen, Mäkelä, Nyby, Näsi, Ollila, Paasio, Perho-Santala, Pesälä, Rajamäki, Ranta, Rehn E., Rehn O., Riihijärvi, Roos J., Roos T., Rätty, Sasi, Suhonen, Toivonen, Tuomioja, Uosukainen, Väyrynen, Wahlström ja Zyskowicz.

Toinen varapuhemies: Äänestyksessä on annettu 82 jaa- ja 65 ei-ääntä, 1 tyhjä; poissa 51. (Ään. 3)

Eduskunta on hyväksynyt toisessa käsittelyssä päätetyt ensimmäisen, kolmannen ja neljännen lakiehdotuksen.

Eduskunta pysyy toisessa käsittelyssä tekevänsä päätöksessä lakialoitteeseen sisältyvän lakiehdotuksen hylkäämisestä.

Lakiehdotusten kolmas käsittely julistetaan päättyneeksi.

Toinen varapuhemies: Lopuksi on äänestettävä perusteluja koskevista ehdotuksista.

Äänestys ed. O. Ojalan ehdotuksesta.

Mietintö ”jaa”, ed. O. Ojalan ehdotus ”ei”.

Toinen varapuhemies: Äänestyksessä on annettu 77 jaa- ja 66 ei-ääntä, 1 tyhjä; poissa 55. (Ään. 4)

Eduskunta on hyväksynyt mietinnön.

Äänestys ed. Skinnarin ehdotuksesta.

Mietintö ”jaa”, ed. Skinnarin ehdotus ”ei”.

Toinen varapuhemies: Äänestyksessä on annettu 81 jaa- ja 63 ei-ääntä, 1 tyhjä; poissa 54. (Ään. 5)

Eduskunta on hyväksynyt mietinnön.

Äänestys ed. Tainan ehdotuksesta.

Mietintö ”jaa”, ed. Tainan ehdotus ”ei”.

Toinen varapuhemies: Äänestyksessä on annettu 5 jaa- ja 130 ei-ääntä, 5 tyhjää; poissa 59. (Ään. 6)

Eduskunta on hyväksynyt ed. Tainan ehdotuksen.

Äänestys ed. Laivorannan ehdotuksesta.

Mietintö ”jaa”, ed. Laivorannan ehdotus ”ei”.

Toinen varapuhemies: Äänestyksessä on annettu 139 ei-ääntä, 3 tyhjää; poissa 57. (Ään. 7)

Eduskunta on hyväksynyt ed. Laivorannan ehdotuksen.

Asia on loppuun käsitelty.

2) Ehdotus laiksi työntekijäin eläkelain, lyhytaikaisissa työsuhteissa olevien työntekijäin eläkelain sekä eräiden työsuhteissa olevien taiteilijoiden ja toimittajien eläkelain mukaisen vakuutusmaksun tilapäisestä alentamisesta sekä yrittäjiltä perittävästä vakuutusmaksusta vuonna 1994

Kolmas käsittely

Hallituksen esitys n:o 296

Sosiaali- ja terveystieteiden valtiokunnan mietintö n:o 52

Toinen varapuhemies: Toisessa käsittelyssä päätetty lakiehdotus voidaan nyt hyväksyä tai hylätä.

Keskustelua ei synny.

Lakiehdotus hyväksytään.

Lakiehdotuksen kolmas käsittely julistetaan päättyneeksi.

Asia on loppuun käsitelty.

3) Ehdotus laiksi työvoimapolitiittisesta aikuiskoulutuksesta annetun lain muuttamisesta

Kolmas käsittely

Hallituksen esitys n:o 240

Työasiainvaliokunnan mietintö n:o 13

Toinen varapuhemies: Toisessa käsittelyssä päätetty lakiehdotus voidaan nyt hyväksyä tai hylätä.

Keskustelu:

Ed. R i m m i: Arvoisa puhemies! Hallituksen esitys työvoimapolitiittisesta aikuiskoulutuksesta annetun lain muuttamiseksi on meillä nyt käsittelyssä. Hallituksen tarkoituksena on tämänkin lain osalta säästää ja säästää nimenomaan työvoimapolitiittisessa aikuiskoulutuksessa olevien työttömien ihmisten ylläpitokorvauksista.

On huomionarvoista se, että vasta jokin aika sitten, vuonna 92, työvoimapolitiittisessa aikuiskoulutuksessa oleville maksettiin erillistä tukea matkakustannuksiin ja oppimateriaaliin. Nyt

hallitus esittää, että vuonna 93 voimaan tullut 30 markan ylläpitokorvauskin poistettaisiin.

Kannattaa huomioida myös sellainen asia, että työvoimapolitiittista aikuiskoulutustahan järjestetään nimenomaan työvoimaviranomaisten toimesta. Kun työtön henkilö on työvoimapolitiittisessa aikuiskoulutuksessa, hän saa päivärahaa, joko ansiosidonnaista työttömyyspäivärahaa tai peruspäivärahaa. Erittäin ongelmalliseksi tilanne, jos ylläpitokorvaus poistetaan, muodostuu peruspäivärahalla koulutuksessa olevien osalta, mutta se on myös varsin suuri heikennys ansiosidonnaisella päivärahalla koulutuksessa oleville. Kannattaa myös muistaa se, että ansiosidonnaisenkin työttömyysturvan kohdalla on monia, jotka saavat hyvin alhaista päivärahaa.

On aika outoa, että hallitus tuo eduskuntaan tällaisia esityksiä, joilla heikennetään työttömien ihmisten koulutusmahdollisuuksia taikka ainakin heikennetään koulutusmotivaatiota. Kun työtön henkilö haluaisi hakeutua työvoimapolitiittiseen aikuiskoulutukseen, jos hän joutuu päivärahastansa maksamaan esimerkiksi huomattavat matkakustannukset, kuten tulee tapahtumaan, jos hallituksen esitys hyväksytään, sillä on kiistatta vaikutus siihen suuntaan, että joutuu laskemaan kovin tarkkaan aivan pakon sanelemana, voiko koulutukseen osallistua, koska sillä pienellä rahalla pitää myös tulla toimeen. Työasiainvaliokunta kiinnitti vakavaa huomiota nimenomaan tähän kohtaan ja totesikin, että lailla ei vähääkään edesauteta työvoimapolitiittiseen koulutukseen hakeutumista vaan se toimii todella päinvastoin.

Arvoisa puhemies! Aikaisemmin asian käsittelyn yhteydessä olen asiasta myös puhunut. Lakiehdotus on niin heikko, että ehdotan, että se hylätään, ja siltä varalta, ettei lakiehdotusta hylätä, ehdotan, että se jätetään lepäämään.

Ed. M ä k i p ä ä: Arvoisa puhemies! Kannatan ensin ed. Rimmin hylkäysehdotusta, ja siltä varalta, ettei laki tule hylätyksi, kannatan myös lepäämäänjättämisehdotusta.

SMP:n eduskuntaryhmä ei voi myöskään hyväksyä, että ylläpitokorvaus, johon sisältyvät matka- ja ateriakorvaukset, poistettaisiin. Tähän saakkahan ylläpitokorvaus on ollut 30 markkaa päivältä ja sitä on maksettu viideltä päivältä viikossa. Jo työasiainvaliokunnassa saatiin aivan selvästi tietoja siitä, että jo näinä päivinä matkat ovat olleet useita kymmeniä kilometrejä. Lain voimaan tultua seurauksena on se, että yhä useampi jää työvoimapolitiittisesta aikuiskoulu-

tuksesta pois, koska ei ole varaa kerta kaikkiaan. Tämä laki pitäisi ehdottomasti hylätä.

Ed. N o r d m a n : Herra puhemies, herr talman! Den här regeringens proposition har väckt mindre uppmärksamhet än den egentligen förtjänar.

Sanoisin, että hallituksen esitys on saanut vähemmän huomiota osakseen kuin se ansaitsee. Silloin tarkoitan lähinnä kielteistä huomiota. Ehdotus merkitsee sitä, että aikuisopiskelijat häviävät melko paljon. Kenen lompakossa tahansa tuntuu 600 markan menetys, varsinkin työttömän perheenhuoltajan lompakossa.

Kuten tunnettua, työasiainvaliokunta muutti ehdotusta niin, että koulutuksensa aloittaneet säilyttävät ylläpitokorvauksen. Tämä muutos oli ehdottoman välttämätön. Mutta minun on vaikea ymmärtää, että kaikki korvaukset uusille opiskelijoille voitaisiin lopettaa ilman, että tämä kohdistuisi raskaasti kyseiseen koulutusvaihtoehtoon ja uusiin opiskelijoihin. Vaara kiinnostuksen vähenemisestä, epätasa-arvosta ja alueellisista vaikutuksista on suuri.

Työasiainvaliokunnan vaatimus siitä, että selvitetään, miten matkakustannukset korvattaisiin henkilöille, jotka aloittavat opintonsa lain voimaantulon jälkeen, on paikallaan. Jonkinlainen korvaus on tarpeen.

Jag önskar här understryka att arbetspolitiska utskottets krav på en utredning om hur åtminstone resekostnaderna skall kunna ersättas åt studerande som inleder vuxenstudier efter att den här lagen har trätt i kraft är synnerligen berättigat.

Ed. L a i t i n e n : Herra puhemies! Arvoisat edustajat! Tällä hetkellä työvoimapolitiisessa aikuiskoulutuksessa olevalle oppilaalle maksetaan koulutustukea ja sen lisäksi maksetaan ns. ylläpitokorvausta ja myös on mahdollisuus saada majoituskorvausta. Ylläpitokorvaus, niin kuin on todettu, on suuruudeltaan 30 markkaa päivässä, ja sitä maksetaan viideltä päivästä viikossa.

Tämän vuoden alusta työvoimapolitiisessa koulutuksessa olevien etuisuuksiahan on eduskunnan päätöksillä leikattu hyvin raa'alla kädellä. Vielä vuonna 92 maksettiin työvoimapolitiisessa koulutuksessa oleville opintososiaalisena etuutena matkakustannusten korvausta ja myös oppimateriaali oli koulutuksessa oleville ilmaista. Nämä molemmat etuudet on nyt leikattu, ja

tämän vuoden alusta ne ovat jääneet koulutuksessa olevilta pois.

Työvoimapolitiinen aikuiskoulutus on työvoimapolitiikan ja työllisyyden hoidon peruskeinoliikkoa, jota suunniteltaessa otetaan huomioon sekä työnantajan että myös työntekijäpuolen näkemyksiä koulutustarpeesta. Työvoimapolitiinen koulutus suunnataan työttömille ja on tarkoitettu yhtenä keinona työttömyyden vaihtoehdoksi. Tästä johtuen koulutusaikaiset taloudelliset etuudet ovat hyvin tärkeitä ja niiden tulisi olla vähintäänkin samaa tasoa kuin työttömänä ollessa.

Mikäli esitetty lakimuutos toteutetaan, hyvin moni oppilas joutuu toteamaan, että on taloudellisesti jopa edullisempaa olla työttömänä kuin työvoimapolitiisessa koulutuksessa, ja näin käy varsinkin niille oppilaille, jotka joutuvat päivittäin kulkemaan hyvin pitkiä matkoja koulutuspaikkakunnalle. Esimerkiksi jos etäisyys kotoa koulutuspaikalle on kolmisenkymmentä kilometriä ja oppilas kulkee omalla autolla, kulut oppilaalle kuukaudessa saattavat olla lähes 600 markkaa. Tämä on kyllä ottaen huomioon, kuinka pieni tuo koulutustuki on, tavattoman suuri kuluerä.

Esitetty lakimuutos todennäköisesti vähentäisi myös ihmisten liikkuvuutta ja koulutukseen hakeutumista ainakin, jos koulutuspaikka on oman paikkakunnan ulkopuolella. Osittain se myös saattaisi johtaa siihen, että majoitukset lisääntyisivät ja näin ollen myös majoituskorvausten määrä nousisi ja valtiolle tulisi lisää kustannuksia. Hakeutuminen koulutukseen vähenee hyvin todennäköisesti niiltä, jotka asuvat kauempana koulutuspaikkakunnalta, myös naisilta ja taloudellisesti vaikeassa tilanteessa olevilta.

Niin kuin sanoin, työvoimapolitiinen aikuiskoulutus on työvoimapolitiisesta tärkeimpiä keinoja. Työvoimapolitiisessa aikuiskoulutuksessa olevien etuuksia on silti jo heikennetty hyvin rajusti vuoden 1993 alusta. Nyt olisi ehdottoman välttämätöntä, että tätä leikkausta ei tehtäisi.

Valiokunnassa tehtiin hallituspuolueiden edustajien taholta muutosesitys ja siitä äänestettiin. Keskeinen sisältö muutosehdotuksessa oli se, että tämä tulisi koskemaan vain niitä, jotka tulevat tämän lain voimaantulon jälkeen työvoimapolitiiseen koulutukseen. Valiokunnan vähemmistö ei voinut tätä ehdotusta hyväksyä, koska se toteutuessaan merkitsisi sitä, että ylläpitokorvaus työvoimapolitiiseen aikuiskoulutukseen tulevalta leikattaisiin ja leikattaisiin

myös niiltä, jotka saavat vain peruspäivärahan eli 116 markkaa päivässä. Ajatelkaa, hyvät edustajatoverit, myös niiltä leikattaisiin ylläpitokorvaus pois, jotka saavat vain 116 markkaa päivässä työvoimapolitiittisessa koulutuksessa ollessaan.

Teimme kompromissiehdotuksen joka lähti siitä, että olisi maksettu 116 markkaa peruspäivärahaa plus 30 markan ylläpitokorvaus ja pienin ansiosidonnainen koulutuspäiväraha olisi 146 markkaa. Tätäkään ehdotusta hallituspuolueiden kansanedustajat eivät valitettavasti hyväksyneet.

Ed. Rimmi ehdotti tämän lain hylkäämistä. Kannatan tuota ehdotusta. Jos jostain kumman syystä hallituspuolueiden kansanedustajat ovat niin kylmäsydämiisiä, etteivät hylkää tätä lakiehdotusta, niin kannatan myös ed. Rimmin ehdotusta, että tämä jätettäisiin lepäämään.

Ed. Gustafsson (vastauspuheenvuoro): Arvoisa herra puhemies! Pyysin vastauspuheenvuoron ed. Nordmanin puheenvuoron johdosta, jossa hän mielestäni rehellisesti totesi, että tässä on käytännössä kysymys työttömän kohdalla 600 markan menetyksestä kuukaudessa. Ed. Nordman osoitti omantuntonsa olevan kohdallaan, kun totesi, että täytyy vastaisuudessa selvittää, miten se voidaan korvata.

Haluan todeta tässä yhteydessä sen, että tästäkin on taas tulossa yksi sellainen hallituksen säästö- ja leikkausesitys, jonka käsittelemä etu hallituksen käsityksen mukaan pitää tässä ja nyt poistaa. Ehkä vuoden päästä taas harkitaan, mitä sen tilalle voidaan kehittää.

Se, mikä tässä on olennaista, on se, että tämä luo jatkuvaa epävarmuutta ja epätietoisuutta kansalaisten ja työttömien keskuuteen; he kokevat tämän jälkeen työvoimapolitiittisen aikuiskoulutuksen ja sen tuen häilyvyyden ja epävarmuuden.

Olen myös saanut erittäin kiihkeitä puhelinoitoja työttömiltä tämän asian johdosta. Jos niitä puhelinoitoja lainaisin, eduskunnan puhemies varmaan huomauttaisi minua, joten en tee sitä. Työttömät kokevat tämän kukkarolla käymisen hyvin epäoikeudenmukaisena. He luonnollisesti vertaavat sitä näihin miljarditukiin, joita pankkeihin upotetaan, ja heidän kohdaltaan 30 markan päiväraha oltaisiin viemässä. En voi hyväksyä tätä esitystä.

Toinen varapuhemies (koputtaa): Kaksi minuuttia!

Ed. T a i n a : Arvoisa puhemies! Ed. Gustafsson on oikeassa siinä, että jatkuvaa epävarmuutta varmasti on työttömien keskuudessa, mutta niin on kaikkien muidenkin keskuudessa tänä päivänä, kun yhteiskunnassa on lama- ja katastrofitilanne.

Mutta tässä asiassa on epävarmuutta pyritty poistamaan sillä, että tähän esitetään siirtymäsäännöstä, jonka mukaan nyt koulutuksessa olevilta ylläpito- ja matkakorvauksia ei poistettaisi. Mielestäni vähintä, mitä tässä voidaan tehdä, on se, että nyt ei leikata niiltä, jotka saavat tätä etuutta. Jos sitä yleensä on leikattava, on parempi, että ne, jotka hakeutuvat koulutukseen, tietävät siinä vaiheessa, mitkä edut ovat, ja pystyvät ratkaisemaan sen, menevätkö koulutukseen vai eivät. Tällä hetkellä koulutuksessa oleville tämän toteutuminen olisi saattanut merkitä keskeyttämistä, koska ei olisi ollut mahdollisuuksia enää jatkaa koulutusta.

Mitä tulee lepäämään jättämiseen, niin tähän on säästölaki, kuten on todettu, ja on tiedusteltu vaihtoehtoa tälle, jos tämä ei mene läpi. Vaihtoehtona on esitetty, että säästö saadaan vähentämällä 9 000 koulutuspaikkaa. Sekään ei ole hyvä ratkaisu; aina kun näillä vaihtoehtoja on, niin kaikki vaihtoehdot ovat huonoja.

Muuten tämän esityksen yhteydessä on tullut esiin taas perustuslakivaliokunnan rooli sosiaaliturvan tulkitsijana. Perustuslakivaliokunta on ollut sitä mieltä, että ylimääräinen korvaus on perusturvaa. Itse olisin ollut tässä asiassa vähän eri kannalla. Toivoisin, että oppositio, jolla nyt lepäämäänjättämismahdollisuus on, pohtisi näitä vaihtoehtoja, kumpi niistä on parempi. Joka tapauksessa me kannamme poliittisen vastuun tämän esityksen tekemisestä.

Ed. K o s k i n e n : Herra puhemies! Samoin kuin työmarkkinatuen kohdalla, hallitus on valinnut keppilinjan porkkanalinjan sijasta. Työttömiä koetetaan saada työharjoitteluun, koetetaan saada koulutukseen sanktioiden uhalla, sillä, että toimeentuloturva heikennetään tai muutoin aiheutuu negatiivisia seuraamuksia siitä, että työtön ei lähtisikään koulutukseen tai työharjoitteluun nälkäpalkalla.

Tämähän ei voi motivaation kannalta olla mitenkään oikein. Juuri työvoimapolitiittisen aikuis-koulutuksen osalta, kun kysymyksessä on useamman kuukauden kestävä koulutus, olisi tärkeätä, että työtön itse mieltäisi sen tärkeäksi ja mielekkääksi ja hyödyllisemmäksi kuin kotona olemisen. Silloin on luonnollista, että myös koto-

na olemista isommat kustannukset, matkasta ja aterioinnista aiheutuvat, korvattaisiin koulutukseen osallistuvalla.

Tätä hallituksen säästöesityksen takana olevaa ideologiaa on hyvin vaikea ymmärtää, minkä takia tällaiset ylimääräiset kustannukset pitää jättää korvaamatta. Jos säästökohtia haetaan, niitä löytyy jo työministeriön hallinnonalaltakin huomattavasti merkittävämmistä kohdista. Tänä vuonna ilmeisesti hallitukselta ja työministeriöltä jää käyttämättä yli 10 000 henkilön työllistämiseen varatut määrärahat, sanoisinko byrokraattisista kankeussyistä. Kun ed. Taina uhkaili, että 9 000 työvoimapolitiittista koulutuspaikkaa vähennettäisiin tämän takia, niin sopisi ensiksi käyttää ne 10 000:n työllistämiseen tarkoitettut varat ja sitten katsoa, mitä esimerkiksi hallituksen oma ekspertti Relander on esittänyt koulutustoimien aktivoimiseksi tällaisissa massatyöttömyyden oloissa. Todennäköisesti sieltä esitettäisiin plus 9 000 tämän leppäämään jättämisen jälkeenkin eikä suinkaan leikkauksia työvoimapolitiittisen aikuiskoulutuksen määriin.

Ed. Lehtinen merkitään läsnä olevaksi.

Ed. L a i n e : Herra puhemies! Kuulun niiden kansanedustajien joukkoon, jotka ovat voimakkaasti korostaneet sitä, että perustuslakivaliokunnan tulisi kuulla sosiaali- ja terveysvaliokunnan mielipiteitä silloin, kun kysymys on toimeentulon lakisääteisestä perusturvasta. Kun kuitenkin äsken kuuntelin ed. Tainan puheenvuoron ja perustelun, alan epäillä, olenko ollutkaan tähän saakka oikeassa. Ed. Tainan mielipide oli aika kylmä ajatellen toimeentulon lakisääteisistä perusturvaa ja varsinkin se perustelu. Nyt hän perusteli kannanottoaan sillä, että tällä voidaan säästää valtion menoja. Se on mennyt aikaa, ei sitä perustetta enää voi käyttää ratkaistaessa kysymystä toimeentulon lakisääteiseen perusturvaan kajoavan lakiehdotuksen leppäämään jättämisestä.

Puhetta on ryhtynyt johtamaan ensimmäinen varapuhemies Paakkinen.

Ed. T a i n a (vastauspuheenvuoro): Arvoisa puhemies! Ed. Laine ei ehkä kuunnellut, tai sitten sanoin epäselvästi. En liittänyt säästöjä ja perus-

turvaa suinkaan toisiinsa vaan totesin sen, että kun perustuslakivaliokunta on katsonut, että peruspäivärahan päälle maksettava etuus on perusturvaa, minä olen tästä asiasta eri mieltä. Mielestäni perusturva on se peruspäiväraha, jonka nämä koulutuksessa olevat saavat, ja tämä on sen päälle tuleva lisä. Tästä oli vain erimielisyys, enkä säästöjä ja perusturvaa halua sekoittaa keskenään.

Ed. K o s k i n e n (vastauspuheenvuoro): Arvoisa puhemies! Ed. Taina on nyt väärin käsittänyt perustuslakivaliokunnan lausunnon. Siinä hän puhutaan nimenomaan siitä, että todelliset matka- ja ylläpitokustannukset pitää korvata. Muutoinhan peruspäivärahasta, lakisääteisestä toimeentuloturvan perusosasta, pitäisi kustantaa nämä ylimääräiset kulut, joita koulutuksesta aiheutuvat, ja sehän jos mikä loukkaisi lakisääteistä perusturvaa, josta hallitusmuodossa on tällainen väliaikainen tae saatu.

Ed. L a a k k o n e n : Arvoisa rouva puhemies! Hallituksen tavoite on, että mahdollisimman moni työtön opiskelisi. Tämä hallituksen esitys nyt on tämän tavoitteen kanssa ristiriidassa, kun aiotaan 30 markan ylläpitokorvaus poistaa. Tämä johtaa väistämättä siihen, että monet peruspäivärahalla olevat eivät katso voivansa enää lähteä opiskelemaan. Ponsi on oikean suuntainen, mutta se ei korjaa tätä epäkohtaa. Täällä on tänäkin päivänä tehty monta pontta ja moni ponsi on mennyt läpi. Näitä tehdään aika kevyesti, ja minä en usko, että tämä ponsi korjaa tilannetta. Siksi olen sillä kannalla, että tätä lakiesitystä ei tulisi hyväksyä.

Keskustelu julistetaan päättyneeksi.

E n s i m m ä i n e n v a r a p u h e m i e s : Keskustelussa on ed. Rimmi ed. Mäkipään kannattamana ehdottanut, että lakiehdotus hylättäisiin.

Lisäksi on ed. Rimmi ed. Mäkipään kannattamana ehdottanut, että lakiehdotus, mikäli se tulee hyväksytyksi, jätettäisiin leppäämään seuraavien varsinaisten valtiopäivien jälkeen pidettäviin varsinaisiin valtiopäiviin.

Selonteko myönnetään oikeaksi.

E n s i m m ä i n e n v a r a p u h e m i e s : Nyt on päätettävä lakiehdotuksen hyväksymisestä tai hylkäämisestä.

Äänestys ja päätös:

Joka hyväksyy lakiehdotuksen, äänestää "jaa"; jos "ei" voittaa, on lakiehdotus hylätty.

Ensimmäinen varapuhemies: Ilmoitan, että pöytäkirjaan merkitään, miten kukin edustaja on äänestänyt.

"Jaa" äänestävät seuraavat edustajat:

Ala-Harja, Ala-Nissilä, Anttila S-L., Aula, Björkenheim, Dromberg, Enestam, Heikkinen, Hiltunen, Huuhtanen, Häkämies, Ihamäki, Isohookana-Asunmaa, Jansson, Jokiniemi, Jouppi-la, Järvilahti, Jääskeläinen, Jääteenmäki, Kaari-lahti, Kalli, Kallis, Kanerva, Kankaanniemi, Karhunen, Kohijoki, Koistinen, Komu, Korkea-oja, Korva, Koski, Kuittinen, Kääriäinen, Laivo-ranta, Laukkanen M., Lehtinen, Lehtosaari, Liikkanen, Lindqvist, Linnainmaa, Malm, Markkula, Mattila, Morri, Mäki-Hakola, Möl-sä, Niinistö, Nordman, Norrback, Ollila, Pekka-rinen, Peltari, Pesälä, Pietikäinen M., Pietikäi-nen S., Pokka, Puhakka, Pura, Rauramo, Renko, Renlund, Rossi, Rusanen, Ryyänen, Röntynen, Saapunki, Saari, Saario, Saastamoinen, Salolai-nen, Sasi, Savela, Seivästö, Suhola, Taina, Taka-la, Tiuri, Turunen, Ukkola, Vanhanen, Varpa-suo, Vihriälä, Viinanen, Viljanen, Virrankoski, Vuorensola, Väistö, Westerlund, Zyskiewicz ja Ääri.

"Ei" äänestävät seuraavat edustajat:

Aho R., Anttila U., Apukka, Astala, Back-man, Gustafsson, Hacklin, Halonen, Hassi, Hau-tala, Helle, Hurskainen, Hämäläinen, Iivari, Jaa-konsaari, Jurva, Kalliomäki, Kasurinen, Kautto, Kekkonen, Korhonen, Koskinen, Laakkonen, Laakso, Laaksonen, Lahikainen, Lahti-Nuut-tila, Laine, Laitinen, Leppänen P., Lindroos, Louekoski, Luhtanen, Luttinen, Luukkainen, Muttilainen, Myller, Mäkipää, Nikula, Ojala A., Ojala O., Paasio, Paloheimo, Polvi, Polvinen, Puisto, Pulliainen, Pykäläinen, Rask, Rimmi, Rinne, Rönholm, Savolainen, Seppänen, Skin-nari, Stenius-Kaukonen, Tennilä, Tuomioja, Tykkyläinen, Törnqvist, Urpilainen, Vehkaoja, Viljamaa, Vistbacka, Vuoristo, Vähäkangas, Vä-hänäkki ja Wahlström.

"Tyhjää" äänestää ed. Laukkanen V.

Poissa äänestyksestä ovat seuraavat edustajat:

Aho E., Aittoniemi, Alaranta, Alho, Anders-son, Antvuori, Bell von, Biaudet, Donner, Haa-visto, Kauppinen, Kemppainen, Kivelä, Kuus-koski, Lahtinen, Lammien, Laurila, Lax, Lep-pänen J., Lipponen, Louvo, Metsämäki, Moila-nen, Mäkelä, Nyby, Näsi, Paakkinen, Per-ho-Santala, Rajamäki, Ranta, Rehn E., Rehn O., Riihijärvi, Roos J., Roos T., Rätty, Suhonen, Toi-vonen, Uosukainen ja Väyrynen.

Ensimmäinen varapuhemies: Äänestyksessä on annettu 90 jaa- ja 68 ei-ääntä, 1 tyhjää, poissa 40. (Ään. 8)

Eduskunta on hyväksynyt lakiehdotuksen.

Ensimmäinen varapuhemies: Lakiehdotuksen kolmas käsittely on päättynyt, mutta kun on tehty ehdotus nyt hyväksytyn la-kiehdotuksen jättämisestä lepäämään seuraavien varsinaisten valtiopäivien jälkeen pidettäviin var-sinaisiin valtiopäiviin, pannaan asia tältä osin valtiopäiväjärjestyksen 66 §:n 7 momentin mu-kaisesti pöydälle seuraavaan istuntoon.

4) Ehdotus vuoden 1994 veroasteikkolaiksi

Kolmas käsittely, ainoa käsittely

Hallituksen esitys n:o 131

Toivomusaloite n:o 15

Valtiovarainvaliokunnan mietintö n:o 73

Ensimmäinen varapuhemies: Ensin sallitaan keskustelu asiasta kokonaisuu-dessaan. Sen jälkeen päätetään kolmannessa kä-sittelyssä lakiehdotuksesta. Toisessa käsittelyssä päätetty lakiehdotus voidaan nyt hyväksyä tai hylätä. Lopuksi päätetään ainoassa käsittelyssä toivomusaloitteesta.

Menettelytapa hyväksytään.

Keskustelu:

Ed. Saari: Arvoisa puhemies! Äitivainaja-ni tapasi usein sanoa, että pyhätyöllä ei ole siu-nausta. Näin näyttää osittain käyneen nyt val-tiovarainvaliokunnalle, joka viime pyhänä istui ja pitkiä päiviä jo sitä ennen ja sellaisella aika-taululla, että mietinnöt tulivat salikäsittelyyn suurin piirtein vielä monistuskoneesta lämpimi-nä.

Tänä päivänä veroasteikkolakia ja mietintöä tarkastaessaan valiokunta totesi, että lainaveroasteikkoon on kiireessä pujahtanut virhe, joka tekee mietinnöstä epäloogisen. Virhe on ainoastaan asteikossa poiketen mietintötekstistä. Valiokunta totesi sen tämän päivän kokouksessaan ja katsoi sen tekniseksi virheeksi.

Ed. H ä m ä l ä i n e n : Arvoisa puhemies! Puheenvuoroni aluksi haluan aivan ensiksi valtiovarainvaliokunnan mietintöön n:o 73 ja siihen liitettyyn I vastalauseeseen viitaten ehdottaa, että eduskunta hyväksyisi ed. Sirkka-Liisa Anttilan toivomusaloitteen n:o 15. Tässä ed. Anttilan toivomusaloitteessa ehdotetaan hyväksyttäväksi toivomus, "että hallitus ryhtyisi nopeasti toimenpiteisiin sinipunahallituksen toteuttaman suurituloisten, yli 250 000 verotettavaa tuloa vuodessa ansaitsevien verohelpotusten purkamiseksi". Tätä toivomusaloitetta kannattamme ja olemme tässä asiassa valittavasti valtiovarainvaliokunnassa hävinneet, mutta eduskunnalla on nyt mahdollisuus uudelleen palata tähän asiaan.

Niin kuin me muistamme, sinipunahallituksen aikana verot kevenivät kaikissa tuloluokissa. Nyt kun meillä on käsillä Ahon—Viinaseen hallituksen kolmas mahdollisuus tehdä oikeutta verotuksessa ja myös korjata sinipunahallituksen jälkeensä jättämää perintöä, näemme, että verotus kiristyy kaikissa tuloluokissa. Toisin kuin monet edustajat täällä edelleenkin kuvittelevat, verotus kiristyy suhteellisesti eniten nimenomaan pienituloisilla.

Menneen syksyn aikana on monasti kuultu hallituspuolueiden edustajien, erityisesti kokoomuksen edustajien, vaatimuksia veronhuojenuksista ja viime päivinä ministerit ovat olleet, mm. ministeri Salolainen, tyytyväisen ja hymyilevän näköisiä kuvissa. Monet kansalaiset varmaan luulevat, että ensi vuonna verot alenevat. Kannattaa muistaa, että verotus kiristyy ensi vuonna.

Samoin viime päivinä, kun on mm. hallituksen perhepoliittisesta paketista puhuttu, on moneen kertaan hallituspuolueidenkin taholta käytetty puheenvuoroja hyvin pontevasti pienituloisten puolesta. Minä pahoin pelkään, että eduskunnassa, hallituspuolueiden ryhmissä varsinkin, edelleenkin luullaan, että tehdyt ratkaisut todellakin tuovat oikeutta nimenomaan pienituloisille. Valittavasti näin ei käy, vaan pienituloisilla verotus kiristyy aivan erityisesti. Erityisen vaikeassa tilanteessa tulevat olemaan pienituloiset lapsiperheet.

Veronmaksajain Keskusliitto tekee säännöllisesti pikkutarkkoja laskelmia erilaisia esimerkiksi perheitä hyväksi käyttäen verotuksen kehityksestä. Veronmaksajain Keskusliitto on huolellisesti seurannut koko syksyn meneillään olevia verolakeja, niiden käsittelyä, niihin viime vaiheessa tehtyjä korjauksia, ja tukeudunkin seuraavaksi Veronmaksajain Keskusliiton meille välittämiin tietoihin. Haluan kerrata ne myös niiltä osin, jotka olivat viimeksi eilen myös televisiuutisissa nähtävissä, sillä varalta että kaikki eivät ehtineet niihin silloin paneutua.

Veronmaksajain Keskusliitto on käyttänyt laskelmissaan esimerkkeinä kahden tulonsaajan perheitä, joissa on kaksi lasta. Lapset ovat alle kouluikäisiä, toinen alle kolmivuotias, siis tyypillisiä suomalaisia nuoria lapsiperheitä. Tämän ikäisiä lapset useimmiten ovat nuorissa lapsiperheissä. Hallituksen esitysten jälkeen, kun eduskunta ne nyt sitten porvarienemmistöllä hyväksyy siinä muodossa, jonka ne toisessa käsittelyssä saivat, akateemisten perheiden käteen jäävät tulot alenevat 370 markkaa kuukaudessa, vähennystä 3,8 prosenttia. Toimihenkilöperheissä vastaava käteen jäävän tulon alennus on 239 markkaa, vähennystä 3,6 prosenttia. Teollisuustyöntekijöiden perheessä edelleenkin käteen jäävät tulot vähenevät 140 markkaa, prosentteissa 3,1. Mutta matalapalkkaisella perheellä käteen jäävät tulot vähenevät 242 markkaa ja suhteellinen vähennys on 4,3 prosenttia. Siis vähennys on suurempi kuin millään muulla tuloryhmällä ja selvästi suurempi myös kuin suurituloisilla.

Erityisesti tähän vinoutumaan vaikuttaa se hallituksen perhepoliittinen uudistus, jossa verovähennyksistä siirryttiin suoraan tukeen lapsilisen kautta. Kun lapsiperheiden saamat vähennykset poistuvat, valtionverotuksessa ja kunnallisverotuksessa ollut lapsivähennys, lapsiperheiden verotettava tulo nousee saman verran, ja ne eivät silloin pysty käyttämään hyväkseen esimerkiksi kunnallisverotuksessa olevaa perusvähennystä. Se pienituloinen lapsiperhe, joka Veronmaksajain Keskusliitolla on ollut näissä laskelmissaan esimerkkinä, on postinkantajan ja neljä päivää kaupassa työskentelevän aviopuolison muodostama perhe. Tässä esimerkkiperheessä on laskettu perusvähennystä aikaisempina vuosina saadun noin 3 000 markkaa vuodessa, ja tämän ne nyt tulevat häviämään tämän hallituksen uudistuksen johdosta. Tämä on se kohta, johon olen kaikissa käsittelyvaiheissa täällä viitannut. Yksikään ministeri ei ole tullut tätä kiistämään eikä sitä vääräksi väittämään eikä varmaan voi tehdä

sitä nykyään. Tämän kaikkein pienituloisimman esimerkkiperheen verotus kiristyy tämän vuoden noin 20 prosentista ensi vuonna 25,5 prosenttiin eli noin 5,5 prosentin veronkiristys. Se tulee näkyviin heti maaliskuun ennakonpidätysten yhteydessä.

Jos lasketaan näiden aviopuolisoiden verotusta vielä erikseen, niin pienituloisemman ja kappassa työssä käyvän vaimon verotus on tänä vuonna ollut 16,4 prosenttia, ja ensi vuonna hän maksaa veroa 25,7 prosentin mukaan, 9 prosentin kiristys. Tämä on sitä hallituksen "tasa-arvopolitiikkaa" ja "pienituloisia suosivaa politiikkaa". Tämä on myös sitä naiset hellan ääreen -politiikkaa, josta me olemme täällä pyrkineet eri vaiheissansa puhumaan.

Akateeminen perhe, joka myös siis kokee lähes 4 prosentin menetykset käteen jäävässä tulossa, ansaitsee vuodessa noin 420 000 markkaa, tämä Veronmaksajain Keskusliiton esimerkkiperhe. Tämän pienituloisen perheen bruttoansiot ovat 146 000 markkaa vuodessa. Jos näitä kuukausimenetyksiä verrataan, akateemisen perheen 370 ja tämän matalapalkkaisen perheen 242 markkaa, niin totisesti menetys on suhteettoman suuri matalapalkkaisen perheen bruttoansioihin nähden, kun me vielä tiedämme, että matalapalkkaisten ryhmään ensi vuonna on siirtymässä huomattavasti suurempi joukko, kuin siinä on tänä vuonna ollut. Työttömyyden ja lomautusten takia arvaamattoman suuri joukko ensi vuonna entisiä keskituloisia ja hyvätuloisia havaitsee olevansa matalapalkkaisten ryhmässä, ja heihin hallitus kohdistaa kaikkein tiukimmat veronkiristysten.

Olen kuullut, että viime vaiheessa, kun hallitus teki ns. korjausesityksiään öisissä kokouksissaan, ilmeisestikään yhtään laskelmaa niiden vaikutuksesta ei ollut käytettävissä. Ei ollut haluttukaan saada laskelmia siitä, millä tavalla ne silloin tehdyt muutokset todellisuudessa tulevat eri tulonsaajaryhmiin vaikuttamaan. Ilmeisesti vaikutukset ovat ministeriönkin mielestä niin dramaattisia, että monista pyynnöistä huolimatta emme ole myöskään ministeriöltä saaneet vastausta kysymykseen, emme suullisesti, emme kirjallisesti, millä tavoin nämä viime vaiheessa tehdyt veropäätökset tulevat vaikuttamaan eri tulonsaajaryhmiin. Mutta sormituntumalta nyt jo voi sanoa tietenkin, että esimerkiksi veroasteikkoihin tehtävä inflaatiotarkistus tulee ennen kaikkea koitumaan kaikkein suurituloisimpien hyödyksi.

Arvoisa puhemies! Kaiken edellä olevan perusteella uudelleen toistan puheenvuoroni alussa

tekemäni esityksen, että eduskunta nyt suhtautuu vakavasti ed. Sirkka-Liisa Anttilan toivomusaloitteeseen, hyväksyy sen terveisinä ja evästyksenä hallitukselle sen veropolitiikkaa ja myös sen sosiaalipolitiikkaa suunniteltaessa. Me olemme liian kauan kuulleet täällä eduskunnassa erilaisen kiristysten ja heikennysten perusteluina käytettävän sinipunahallituksen veroratkaisuja. Viimeksi kun eläkeläisten indeksitarkistuksista keskustelimme, meille kerrottiin, että niistä on nyt luovuttava sinipunahallituksen tekemän verohelpotuksen johdosta. Sen vuoksi on nyt syytä siihen, että eduskunnassa kerran testaamme, mitä mieltä keskusta ja mitä mieltä muut hallituspuolueet ovat Ahon — Viinaseen hallituksen veronkiristyslinjasta. Toistan vielä: Sinipunahallituksen aikana verotus keveni kaikissa tuloluokissa, suhteellisesti saman verran kaikissa tuloluokissa. Ahon — Viinaseen hallituksen aikana verotus kiristyy kaikissa tuloluokissa, suhteellisesti eniten se kiristyy matalapalkkaisimpien kohdalla.

Ed. Seppänen (vastauspuheenvuoro): Arvoisa puhemies! Mitä tulee ed. Hämäläisen puheenvuoroon, minä olen hieman ymmälläni, ettei tullut vahingossa puhutuksi propagandaa. Nimittäin me olemme vastustaneet vasemmistoliitossa neljä vuotta sinipunahallituksen veropolitiikkaa, johon liittyi suuret veronalennukset suurituloisille. Olemme tämän lakiesityksen käsittelyn yhteydessä laittaneet valtiovarainvaliokunnan mietintöön vastalauseen, jossa olemme kiristämässä progressiota parin prosenttiyksikön verran käytännössä tulon alarajan kohdalla.

Mutta nythän te olette itse, ed. Hämäläinen, hyväksymässä sinipunahallituksen suurituloisia suosivan verouudistuksen jatkon, kun teillä ei ole minkäänlaista vastalauseita valiokunnan mietintöön. (Ed. Hämäläinen: On vastalause!) Te olette hyväksymässä tämän hallituksen tuloverotaulukot ja tältä osin olette sillä linjalla, että suurituloisten verotusta ei pidä kiristää, mitä me taas olemme ehdottamassa. Minusta jos tässä olisi johdonmukainen, olisi toisessa käsittelyssä ollut mukana tuloverotusta kiristävä ehdotus eikä mitään ed. S-L. Anttilan ponsia vain kolmatta käsittelyä varten. Tulen kyllä kannattamaan ed. Hämäläistä tässä kysymyksessä, mutta suurempi uskottavuus olisi edustajalla itsellään ollut, jos olisi toisessa käsittelyssä tullut olleeksi samaa mieltä kuin on kolmannessa käsittelyssä.

Ed. Ala-Nissilä (vastauspuheenvuoro): Arvoisa puhemies! Kun ed. Hämäläisen puheen-

vuoroa kuunteli, niin jotenkin tuli mieleen, että entisen sinipunahallituksen ministerille on jäänyt huono omatunto ja sitä täytyisi jotenkin voida paikata tässä yhteydessä.

Mitä tulee edellisen hallituksen veropolitiikkaan, kiinnitän huomiota siihen, että Suomessahan talous erittäin pahasti ylikuumeni siinä vaiheessa. Silloin se veropolitiikka oli juuri sitä, kuin olisi bensaa heitetty tulipaloon. Korkovähennyksiä ei uskallettu leikata silloin, kun olisi pitänyt varmasti ylikuumenemista hillitä. Myöskin suurituloisille tehty verohelpotukset pahensivat kulutusjuhlaa, jonka kanssa me olemme nyt tosi vaikeuksissa näiden seurausten johdosta.

Toiseksi kiinnitän huomiota siihen, että velkahan on aina siirrettyä veroa, niin kuin tiedämme, ja korot vielä päälle. Paljolti koko 80-luvun politiikan seurauksena, osin muista syistä, meillä on suuri velkaongelma. Nyt SDP:n vastalauseita kun olen lukenut eri verolakeihin, niin kyllä niissä on lisävelanoton musiikki koko ajan mukana. Te haluatte siirtää vain tätä verorasitusta tulevaisuuteen entistä enemmän tulevien vuosien ja nuorten maksettavaksi. Siitä tähän tässä teidän veropolitiikkasanne on kysymys. Pidän hyvänä sitä, että hallituksessa on keskustan voimin kuitenkin saatu tasapainotettua tulovaikutuksia mm. tupovähennyksen ja lapsilisien korotuksen kautta, niin että kokonaisuus on suhteellisen tasapainoinen.

Ed. B a c k m a n (vastauspuheenvuoro): Arvoisa puhemies! Ensinnäkin ed. Seppäselle: Sosialidemokraateilla oli oma vastalauseensa mietintöön, ja sen mukaisesti olemme äänestäneet toisessa käsittelyssä. Tältä osin ed. Seppäsen äsken käyttämä puheenvuoro ei pidä paikkaansa. (Ed. Seppänen: Taulukoistako?) — Verotaulukoista sosialidemokraateilla oli oma vastalause, ed. Seppänen. (Ed. Seppänen: Miksette ehdottaneet sitä?) — Me ehdotimme sitä, ja siitä eduskunta äänesti, ja ed. Seppänen äänesti tuossa äänestyksessä mukana. Ed. Seppänen, olkaa nyt hyvin tarkka, kun puhutte täällä.

Ed. Ala-Nissilälle totean, että kun nyt tämä talouden palo on sammutettu, niin keskustahallitus heittää vettä kansalaisten niskaan taas väärässä tilanteessa. Nyt pitäisi nimenomaan elvyttää ja tehdä se myös verotusta keventämällä, ei kiristämällä. Kun viime päivinä hallitus on kehuut keventävänsä verotusta, niin kysymys ei ole keventämisestä vaan jo aiottujen koven veronkiristysten lieventämisestä. Kuten ed. Hämäläinen totesi, verotus tulee kiristymään näidenkin päätösten jälkeen.

Ja, ed. Ala-Nissilä, mikä kaikkein huomionarvoisinta, verotus tulee kiristymään eniten juuri pieni- ja keskituloisten osalta. Tämä on vastoin sitä oppositiopoliittista linjaa, josta keskusta koko viime vaalikauden täällä joka tiistai ja perjantai jaksoi muistuttaa.

Ed. H ä m ä l ä i n e n (vastauspuheenvuoro): Arvoisa puhemies! Sinipunahallitus todellakin kevensi verotusta, kevensi kaikissa tuloluokissa. Keskusta vaati vielä suurempia kevennyksiä. Kaikki kevennykset olivat siinä vaiheessa suhdannepoliittisesti vääriä. Oikeastaan veroja olisi pitänyt silloin kiristää, mutta jos silloin tehtiin yksi virhe, niin virhe toistuu entistä kamalampana nyt, kun keskustan hallitus tässä tilanteessa kiristää veroja, kun niitä pitäisi keventää, ja keskustan hallitus kiristää veroja erittäin epäoikeudenmukaisesti. Suhteellisesti suurimmat veronkiristykset tulevat matalapalkkaisille, niin kuin äskeisessä varsinaisessa puheenvuorossani korostin.

Ed. S e p p ä n e n : Arvoisa puhemies! Tarkoitukseni oli puhua toisesta asiasta, mutta nyt ruvetaan puhumaan verotaulukoista. Ed. Backman väittää, että sosialidemokraateilla olisi ollut tuloverotaulukoissa vaihtoehtoinen esitys (Ed. Backman: En ole väittänyt!), ja ed. Luttinen kehottaa minua korjaamaan äskeiset mielipiteeni ja kehottaa minua ilmoittamaan olleeni väärässä. Ilmoitan, että en ole ollut väärässä, vaan ilmoitan, että sosialidemokraateilla ei ole tuloverotaulukkoa omassa vastalauseessaan, joka on liitetty tämän lain mietintöön, tai sitten teillä on eri paperi kuin minulla.

Minulla on valtiovarainvaliokunnan mietintö n:o 73 hallituksen esityksen johdosta vuoden 1994 veroasteikkolaiksi. Tässä laissa on I vastalause, jonka ovat allekirjoittaneet edustajat Jouni Backman, Pentti Lahti-Nuuttila, Kerttu Törnqvist, Tuulikki Hämäläinen ja Lea Savolainen, eikä täällä ole vaihtoehtoista tuloverotaulukkoa, jolloin te olette hyväksyneet hallituksen tuloverotaulukon. Mitä täällä on? Täällä on varallisuusverotaulukko (Ed. Backman: Eikö se ole verotaulukko?), joka on mielestäni samanlainen kuin vasemmistoliiton taulukko, ja mielestäni äänestettiin vasemmistoliiton ehdotuksesta silloin, ed. Apukan ehdotuksesta, mitä koko vasemmisto tuki eikä niin, että olisi äänestetty sosialidemokraattien ehdotuksesta, jos olemme ihan tarkkoja, ed. Backman. Eikö näin käynyt? Eikö näin käynyt? Eikö käynyt näin? Miten kävi? (Ed. Lut-

tinen: Älkää nyt saivarrelko vaan jatkakaa puhetta!) — No niin, en minä saivartele, mutta kun tulee epäselvyyttä siitä, kuka on hallituksen tuloveropolitiikan kannalla, niin näyttää siltä, että tämä on siinä mielessä Ahon — Lipposen hallitus, jos sosialidemokraatit ovat hyväksyneet tuloverotaulukon, joka on sama kuin hallituksen esitys. Minä kyllä hämmästelen sitä, että täällä annetaan toisenlainen kuva tästä asiasta, että ei oltaisikaan hyväksytty hallituksen tuloverotaulukkoa. — Meillä oli suurituloisten verotusta kiristävä tuloverotaulukko II vastalauseessa, josta täällä äänestettiin, ja sosialidemokraatit siinä äänestyksessä tukivat hallituksen linjaa, eivät olleet sen suurituloisten tuloverotusta kiristävän linjan takana, jota ehdotimme. Mielestäni linja, joka siinä valittiin, oli edelleenkin liian lievä, koska se olisi korottanut suurituloisten tuloveroa alarajan kohdalla vain pari prosenttiyksikköä, ei täyttä sitäkään.

Nimittäin nythän meidän täytyy ottaa huomioon, mitä muuta on tapahtunut sinipunahallituksen istumisen jälkeen ja sen verotuksen keventämistoimenpiteiden jälkeen. Sen jälkeen on hyväksytty pääomatuloverouudistus, jossa koroille, osingoille, vuokrille ja myyntivoitoille on annettu erityisen edullinen verokohtelu, joka on riippumaton tuloverotaulukoista. Eli tuloverotaulukoista on irrotettu kokonaan pääomatulot. Ne eivät ole lisäämässä suurituloisten veroprogresioon perustuvaa verotusta, jolloin tänne on jäänyt vain suurituloisten palkkatulot, ja kenenkään suurituloisen ei välttämättä kannata ottaa tulojaan palkkatuloina. Tosin jotkut suurituloiset eivät voi valita, koska ovat virkamiehiä tai muissa vastaavissa tehtävissä. Kaikille suurituloisille on annettu pääomatuloverotuksen muodossa erityinen lähdevero, joka on huomattavan alhainen verrattuna tuloverotaulukoihin, vain puolet siitä, mitä peritään samasta palkkatulosta veroa. Tämä uudistus on tullut sinipunahallituksen verotaulukoiden hyväksymisen jälkeen, ja sen takia mielestäni palkkatuloon liittyvää suurituloisten tuloveroa olisi pitänyt kiristää, koska heillä on pottina siellä alla pääomatulot, jotka yleensä tulevat suomalaisessa yhteiskunnassa vain suurituloisille.

Tämän takia mielestäni nyt kyllä ollaan tekemässä propagandaa siltä osin, että väitetään, että olisi irtauduttu sinipunahallituksen linjalta tässä kysymyksessä. Sosialidemokraatit ovat tässä kysymyksessä sinipunahallituksen verouudistuksen linjoilla, ehdottavat 39:ää prosenttia suurimmasa tuloluokassa veroprosentiksi. Se oli ennen sini-

punahallituksen kautta 51 prosenttia. Sitä on alennettu 12 prosenttiyksikköä eli noin neljänneksellä, ja koko eduskunta on ollut sillä kannalla, paitsi vasemmistoliitto; en muista oliko tuosta keskeltä vihreitä ja SMP:tä mukana. Joka tapauksessa sosialidemokraatit ja hallitus olivat tämän tuloverotaulukon kannalla, jossa hyväksyttiin suurituloisille tuloverouudistus.

Arvoisa puhemies! Kannatan ed. Hämäläisen täällä tekemää ehdotusta ed. S-L. Anttilan toivomusaloitteen hyväksymisestä. Aloitteessa nimenomaan suuntaudutaan sinipunahallituksen suurituloisia suosivan verouudistuksen peruuttamiseen, sen verouudistuksen, jota me, ministeri Pekkarinen, yhdessä täällä edellisellä, sinipunahallituksen, kaudella ansiokkaasti vastustimme, puhuimme neljä vuotta sitä verouudistusta vastaan, ja meillä ei silloin voima riittänyt. Mutta nyt kun te olette siirtynyt sille puolelle, ministeri Pekkarinen, jolla voima riittää, te olette ehdottamassa täällä kuitenkin sen tuloverotaulukon säilyttämistä entisellään, ja silloiset sen läpiajajat, sosialidemokraatit, ovat nyt teitä tässä asiassa kannattamassa.

Eli täällä on sangen laaja koalitio nyt takinkääntäjiä ja sitten ei-takinkääntäjiä, ja tässä asiassa minä en lue sosialidemokraatteja takinkääntäjiksi. Te olette entisellä linjallanne, sinipunahallituksen linjalla. Mutta muutetaan sitä ja hyväksytään se toivomusaloite, joka on ed. Sirkka-Liisa Anttilan nimellä tehty ja jota ed. Hämäläinen on ehdottanut täällä hyväksyttäväksi ja jota minä täten kannatan.

Mutta mitä tulee asiaan, jonka takia itse asiassa tämän puheenvuoron pyysin, niin se koskee ... (Ed. Gustafsson: Minä ajattelin, missä on pihvi!) — Tämähän oli aikamoinen pihvi, kun tästä ruvettiin kerran tekemään propagandaa. Ed. Gustafsson, te hyväksyitte sinipunahallituksen suurituloisia suosivan verotaulukon tässäkin toisessa käsittelyssä. Se oli aikamoinen pihvi kyllä verrattuna siihen, että nyt ruvetaan tekemään asialla propagandaa, ettei muka olisi hyväksyttykään.

Mutta mitä tulee varsinaiseen asiaan, niin minä kiinnitän huomiota tällä kertaa vain näihin proseduurikysymyksiin ja olen itse asiassa loukkaantunut siitä, että täällä erilaisilla menettelytavoilla väheksytään ja aliarvioidaan niitä päätöksiä, joita eduskunta tekee. Mielestäni tässä salissa tehtävät päätökset ovat pyhiä, pyhiä siinä mielessä, että jos eduskunnan tahto ilmaistaan, niin hallituksen se olisi toteutettava. Sen takia minä erityisesti arvostelen ministeri Viinasta, joka il-

moitti täällä eilen, että hän ei tule kunnioittamaan eduskunnan hyväksymiä ponsia. Mielestäni tämä on sellaista käytöstä, johon eduskunnan puhemiehen täytyisi puuttua silloin, kun ministeri tällaista ilmoittaa. Mielestäni ministerin on sitouduttava eduskunnan ponsien toteuttamiseen. Ministeri on vain toimeenpaneva henkilö, ja sen takia hänellä ei ole oikeutta tuolla tavalla suhtautua eduskuntaan. Se ei ole ministeriltä odotettavaa arvokasta käytöstä ja suuntautuu joka tapauksessa eduskuntaa vastaan. Täällä on siis ollut tällaisia proseduurihommia, että ministerit tulevat ja ilmoittavat, että emme toteuta eduskunnan päätöksiä.

Sitten on ollut proseduriin liittyviä kysymyksiä, joissa valtiovarainvaliokunnan enemmistö tulkitsee sitä, mikä on lain johtolause, ja ottaa kantaa siihen, onko joku asia säädettävä perustuslain mukaisessa järjestyksessä vai ei. Aivan väärä valiokunta tekemään sellaisia kannanottoja. Minusta ne kannanotot pitää tehdä perustuslakivaliokunnassa, ja jos valtiovarainvaliokunnalla on epäselvyyttä siitä, millainen johtolause pitää kirjoittaa, niin kyllä perustuslakivaliokunnan tulkinta siitä asiasta pitää ottaa eikä tätä asiaa minkään joustavuuden tai aikataulun takia pidä päättää valtiovarainvaliokunnassa. Näissä asioissa täytyy olla yhtenäinen linja, olkoon että se linja olisi huonokin, mutta sen täytyy olla yhtenäinen, ja se ei säily yhtenäisenä, jos perustuslakivaliokunnan tehtäviä hoitaa myös valtiovarainvaliokunta.

Sitten tähän ed. Saaren esille nostamaan asiaan eli siihen, että täällä on hyväksytty toisessa käsittelyssä laki, jossa on muotovirhe, joka on siis väärä. Te olette valtiovarainvaliokunnassa korjanneet mietintöä, eli me emme ole hyväksymässä täällä enää samaa lakia, joka meni läpi toisessa käsittelyssä. Ymmärtääkseni kolmannessa käsittelyssä pitää hyväksyä toisessa käsittelyssä hyväksytty laki muuttumattomana. Te olette valtiovarainvaliokunnan tulkinnalla muuttaneet toisessa käsittelyssä hyväksyttyä lakia ja olette tuoneet tänne hyväksyttäväksi uuden lakiversion, joka ei ole enää sama kuin toisessa käsittelyssä hyväksytty laki. Tämä on mielestäni suuri ja merkittävä periaatteellinen kysymys. Ei riitä, että perusteluissa on asiaa koskeva oikea lausuma, jos laki on väärä. Täällä ollaan hyväksymässä kolmannessa käsittelyssä laki eri muodossa, kuin se hyväksyttiin toisessa käsittelyssä. Tämän vuoksi tämän asian tarkastelu on hyvin vaikeaa ja ongelmallista. Vaarana on, että tulee tällaisia prosessivirheitä, jotka syntyvät, kuten ed. Saari sanoi,

koska sunnuntaina tehtävässä työssä ei ole siunausta. Ei tunnu olevan, koska pääsee syntymään tällaisia virheitä. Tässä nyt on kuitenkin niin ilmeisesti kysymys painovirheestä tai teknisestä virheestä tai muusta vastaavasta huolimattomuudesta aiheutuneesta virheestä, ettei ole kohtuullista pitää tätä substanssiin liittyvänä virheinä.

Ed. Nikula, joka on mielestäni tässä asiassa hyvä auktoriteetti minulle, kehotti tarkastelemaan asiaa siitä näkökulmasta, että tällaista virhettä voitaisiin pitää muotovirheenä ja teknillisinä virheenä, joka voitaisiin korjata mahdollisesti eduskunnan päätöksellä kolmannessa käsittelyssä, vaikka lakia ei hyväksyttäkään samassa muodossa kuin se toisessa käsittelyssä on hyväksytty. Olen päättämässä sille kannalle, että ed. Nikulan tulkinta on oikea. Se on myös ilmeisesti valtiovarainvaliokunnan oma tulkinta, mutta valtiovarainvaliokunnan tulkinnallahan tässä asiassa ei ole kovin paljon arvoa, koska se on syyllinen tähän virheeseen ja sen tehtävänä ei ole tulkita näitä prosessikysymyksiä, vaan ne ovat perustuslakivaliokunnan kysymyksiä. Mutta kun ed. Nikula on korkeasti oppinut auktoriteetti tässä kysymyksessä, katson, että voitaisiin lähteä siitä, että korjataan tämä virhe eduskunnan päätöksellä ja hyväksytään kolmannessa käsittelyssä eri laki, kuin on hyväksytty toisessa käsittelyssä.

Mutta tämä asia ei ole ongelmaton. Toivoisin, että tämä päätös tehtäisiin eduskunnassa yksimielisesti. Jos sitä ei tehdä yksimielisesti, tulee lisäongelmia, koska silloin eduskunta ei ole valmis siihen, että toisessa ja kolmannessa käsittelyssä hyväksytään tekninen virhe.

Mielestäni perusteltua on myös se, että tätä ei hyväksytä, vaan tämä tekninen virhe korjataan lakialoitteen avulla. Näin pitäisi tehdä, jos pitäisimme tämän salin päätöksiä pyhinä, niin että jos täällä tulee proseduurivirhe, se korjataan oikeassa järjestyksessä eikä niin kuin se nyt korjataan: väärässä järjestyksessä eli valiokunnan omalla päätöksellä.

Mutta jos täällä ei tule yksimielisyyttä tässä asiassa, minä olen kyllä valmis lähtemään siihen porukkaan, joka vie tämän asian perustuslakivaliokuntaan, ehkä puhemiehen sen menettelyn, että tänne on jaettu pöydille eri mietintö muka kolmannen käsittelyn asiakirjana kuin se, joka toisessa käsittelyssä hyväksyttiin. Olen kyllä valmis viemään tämän omalta puoleltani perustuslakivaliokunnan tutkittavaksi, koska tämä on iso ja merkittävä kysymys eli voi tulla toisessakin tilanteessa tulkittavaa siinä, mikä on muotovirhe

ja mikä on substanssivirhe. Jos me lipsumme siltä tieltä, että täällä ryhdytään valiokuntien päätöksillä korjaamaan toisessa käsittelyssä eduskunnan salissa hyväksymiä mietintöjä, niin asia on suuri ja merkityksellinen ja periaatteellisella tasolla opposition oikeuksia kaventava. Mutta jos yksimielisyys tässä saavutettaisiin, silloin minä omasta puolestani tulkitsem, että se on tämän salin päätös ja sali on silloin omalla päätöksellään tämän asian muuttanut.

Näillä saatesanoilla siis en ehdota, että tässä asiassa tehtäisiin jotain proseduaalisia muutoksia, mutta muistutan vielä ed. S-L. Anttilan aloitteesta, jota olen kannattanut. Ed. Hämäläisen ehdotusta olen täällä kannattanut ja toivoisin, että tämä hallitus ei olisi tulevaisuudessa Ahon — Lipposen hallitus, kuten se tämän asian käsittelyn yhteydessä on.

Ed. Pekkarinen merkitään läsnä olevaksi.

Sisäasiainministeri P e k k a r i n e n : Arvoisa puhemies! On totta, että varmastikaan kaikkiin niihin haasteisiin, mihin olisi ollut haluja ja valmiuksia tälle hallituskaudelle lähdeittäessä veropolitiikassa, kaikkiin niihin haasteisiin vastaamiseen edellytyksiä ei yksinkertaisesti ole ollut.

Ensinnäkin se konkurssipesä, mikä tässä on hoidettava ollut, on ollut sen näköinen, että se jo on asettanut rajoitteita ja vaikeuttanut sellaisia veropoliittisia ratkaisuja ja linjauksia, mitä välttämättä olisi muutoin tarvittu. Se varmasti pitää paikkansa.

Haluun kuitenkin liittyen ed. Seppäsen puheenvuoroon, jossa hän käsitteli sitä, mitä sosiaalidemokraatit ovat vastalauseessaan sanoneet ja myös aikaisemmin viimeisen parin vuoden aikana sanoneet, sen verran myös muistaa menneitä, että keskustan vastalauseissa, ihan pitää paikkansa se, pienituloisten verotusta viime vaalikaudella esitettiin kevennettäväksi siitä, mitä silloinen hallitus esitti. (Ed. Hämäläisen välihuuto) — Mutta, ed. Hämäläinen, toisin kuin te tässä, me esitimme silloin rohkeasti suurituloisimpien verotuksen kiristämistä, silloisen hallituksen esityksistä poiketen esitimme silloisiin asteikkotaulukoihin kiristysä. Mitä näiden kahden kolmen vuoden aikana on tehty? Minä myönnän, että sellaista oikeudenmukaisuuden linjausta, mikä olisi ollut toivottavaa, ei ole saatu aikaiseksi, ei siinä mitassa kuin henkilökohtaisesti kernaasti olisin toivonut. (Ed. Kalliomäen välihuuto) —

Mitä, ed. Kalliomäki, tulee pääomaverouudistukseen, minä palaan tähän asteikkoon myöhemmin, ja pidän välipuheen pääomaverouudistuksesta.

Luin teidän eduskuntaryhmänne vastalauseeseen viime vuonna pääomaverouudistukseen liittyen. Muistan myös aika hyvin sen, mitä siellä sanotaan, ja muistutan mieleenne, ed. Kalliomäen mieleen myös, että te hyväksyitte pääpiirteissään pääomaverouudistuksen. Pääpiirteissään, kaikilta keskeisiltä osiltaan, te hyväksyitte pääomaverouudistuksen. Te sitouduitte siihen. Seisokaa ryhdikkäästi sen sitoumuksenne takana. Ei se niin huono ratkaisu ja kanta ollut, mihin te silloin sitouduitte. On totta, että teillä verokanta olisi ollut 30 prosenttia 25 prosentin sijasta keskeisiltä osiltaan. Sillä ei kuitenkaan ole fiskaalisesti tai yhteiskunnallisen oikeudenmukaisuuden kannalta suurempaa merkitystä syistä, jotka me varmasti tiedämme, jotka olemme olleet vuosikausia, (Ed. Backman: Ei pidä paikkaansa!) kymmenen vuotta, verojaostossa, monet meistä, kuten tiedetään. — On sillä jonkin verran, ed. Backman, merkitystä, mutta aika vähän on merkitystä sillä, oli verokanta se tai tuo.

Mitä tähän saakka on tehty asteikkojen suunnassa tai verotuksessa yleensä äsken kerrottujen asioiden lisäksi? Väite, että millään tavalla ei oikeudenmukaisuusaspektia ole pidetty mukana, ei mielestäni nyt ihan pidä paikkaansa. Lainaverolla ei suurta merkitystä ole, mutta jonkinmoinen merkitys, myös psykologinen, myös tällainen yhteiskuntamoraalinen merkitys sillä on. Pahasti pelkään, että silloin, kun ensimmäisen kerran lainaverohanketta vietiin eteenpäin, sosiaalidemokraattinen eduskuntaryhmä ei tainnut antaa sille oikein tukea. (Ed. Ala-Nissilä: Ei antanut! — Ed. Luttinen: Ei taida muistaa kumpikaan nyt oikein!) — Ehkä keskustelussa tarkistus tulee.

Mitä tulee muihin toimiin, joilla nimenomaan parempituloisten ja -osaisten kohtelua on muutettu, tärkeä mielestäni on se seikka, että sosiaaliturvamaksujen osalta yli 80 000 markkaa ansaitsevien osalta on otettu käyttöön vajaan 2 prosentin ylimääräinen maksu, joka käytännössä merkitsee sitä, että noin 7 000 markan kuukausitulojen kohdalla tuo maksu ei vaikuta vielä juuri lainkaan, mutta esimerkiksi 280 000 markan vuosituloilla sillä on jo aikamoinen merkitys. Se kiristää jo 1 000—2 000 markan väliin verotusta, ja silläkin on jo jokin vaikutus. Tämä on edelleenkin vuonna 1994 voimassa. Eli se käsitys, että ei ole ryhdytty minkäänlaisiin toimiin verokohte-

lun erilaistamiseksi asteikkojen tai välillisten maksujen puolella, ei ihan pidä paikkaansa, vaan pientä, minunkin mielestäni riittämätöntä oikaisua oikeudenmukaisempaan suuntaan siinä kuitenkin on tehty. Samaa mielestäni voidaan sanoa siitä vähäisestä eleestä, mikä liittyi viime viikolla tehtyihin ratkaisuihin, jotka koskivat nimenomaan ansiotulovähennyksen käyttöönottoa. 400 miljoonaa markkaa käytetään verotuksessa nimenomaan tulotasolla 0—120 000 markkaa siten, että kevennys tuntuu eniten 60 000—80 000 markan tuloluokissa.

Mitä tulee siihen, miten nämä veroratkaisut, jotka nyt vuodelle 1994 on valmisteltu, kohtelevat eri tulotasolla olevia, uskon aika pitkälti siihen, mitä Veronmaksajain Keskusliitto on kannanotossaan esittänyt. Markkamääräisesti kiristys on selvästi suurempi hyvätuloisten kohdalla. Aika pienituloisten kohdalla kuitenkin minun mielestäni tuo markkamääräinen kevennys ei välttämättä ole suinkaan riittävä. Tähän on kuitenkin päästy tässä tilanteessa, ja mielestäni se on kohtuullisen oikeudenmukainen. Sen jälkeen kun otetaan perhetukipaketti huomioon, nimenomaan se, että nämä vähennykset poistuvat ja tilalle tulee lapsilisän korotus, jonkin verran paikkaa sitä epäkohtaa, mikä kiistatta minunkin mielestäni liittyy mainitulle tulotasolle eli noin 5 000—7 000 kuukaudessa ansaitseville.

Arvoisa puhemies! Näillä sanoilla halusin yhtäältä tunnustaa sen, että on aivan totta, että ei kaikkea sitä oikaisemista ole saatu aikaan, mikä olisi ollut suotavaa. Mutta toisaalta halusin sanoa myös sen, että toki pientä fiilausta nimenomaan niinpäin, että suurituloimpien verorasite on lisääntynyt ja kasvanut suhteessa muihin, on saatu aikaan tai tällainen linjaus on syntynyt eri toimenpiteistä. Kolmanneksi nämä viimeiset tarkistukset, mitkä verotukseen tehtiin edellisellä viikolla, ovat mielestäni oikean suuntaisia ja edelleen kohdistavat verotuksen kiristymisen pienentämisen pieni- ja keskituloisiin niin, että verosteensa helpotus oli suurin 60 000—80 000 markkaa ansaitseville ja pienimmillään helpotus oli 275 000 markkaa ansaitseville.

Arvoisa puhemies! Haluan lopuksi todeta sen, mitä lainaveroratkaisuun tulee, että saattoi olla, että täällä eduskuntakäsittelyssä sosialidemokraattinen eduskuntaryhmä oli kannattamassa sitä esitystä niissä keskusteluvaiheissa, joissa asiaa sitten käytiin läpi, muistan niitä vaiheita. En sitä tukea alkuvaiheessa ainakaan muista tulleen. Olen näiltä osin valmis tarkistamaan, miten asia silloin, kun asiasta ensimmäisen kerran rat-

kaisut tehtiin, tarkkaan ottaen eduskunnassa meni.

Ed. H ä m ä l ä i n e n (vastauspuheenvuoro): Arvoisa puhemies! Edelleenkin ihmettelen, kun ministeri Pekkarinen on niin vakuuttunut oman esityksensä oikeudenmukaisuudesta. Mitä oikeudenmukaisuutta siinä on, jos pienituloimpien lapsiperheiden käteen jäävät tulot vähenevät suhteellisesti kaikkein eniten? Mitä oikeudenmukaisuutta siinä on? Mikä on se oikeudenmukainen veroratkaisu, jossa näiden kaikkien pienituloimpien ennakonpidätykset kiristyvät ensi vuonna 5,5 prosenttia, niin kuin Veronmaksajain Keskusliitto on laskenut.

Ed. Seppäsen vilpittömyyttä minä en ollenkaan epäile. Hän varmaankin aidosti haluaa pienituloisille oikeutta verolaissa. Mutta ihmettelen suuresti, minkä vuoksi hän on mennyt tukemaan sitä ja ilmeisesti vaikuttamaan siihen, että vasemmistoliiton vastalauseessa esitetään verotettavan tulon alarajan nostamista. Kaikki, jotka ovat vähänkin olleet tekemisissä tuloveroasteikkojen kanssa, tietävät, että verotettavan tulon alarajan nostaminen aiheuttaa erityisen suuria helpotuksia suurituloisille. Siitä summasta, joka alarajan nostoon kuuluu, vähintään kaksi kolmasosaa, ellei suurempi osa, nimenomaan ohjautuu suurituloisimmille. Näennäisesti puhutaan pienituloisista, mutta tosiasiaa suurin osa niistä huojennuksista koituu läpi asteikon suurituloimpien hyväksi. Toisenlaisia aseita silloin pitää, ed. Seppänen, käyttää, jos pienituloimpien puolesta puhutaan.

Ed. L u u k k a i n e n (vastauspuheenvuoro): Arvoisa puhemies! Ensin ministeri Pekkariselle: Minusta teillä on aika erikoinen määritelmä hallituksessa verotuksen lieventämiselle. Kun ensin hallitus uhkaa kiristää verotusta erittäin paljon ja sitten ei kiristäkään ihan niin paljon, niin sitten te kerrotte, että nyt verotus on keventynyt. Tämä on vähän trikkitemppuilua. Tosiasia on se, että Ahon hallituksen aikana Suomi on noussut maailmantilastojen kärkeen tuloverotuksen kireydellä mitattuna.

Ed. Seppänen, kritisoihte voimakkaasti demareiden tuloveropoliittikkaa asteikkojen osalta vastalauseissa. Kiinnitän samaan asiaan huomiota kuin ed. Hämäläinen edellä, että ei teidänkään veropoliittikkanne ole kovin johdonmukaista. Puhutte siitä, että suurituloisten verotusta pitää kiristää ja niin ikään kuin tekisitte. Mutta kun vastalauseessanne ehdotetaan, että verotettavan

tulon alarajaa pitää nostaa, niin siitä suurin hyöty koituu suurituloisille, koska tämä helpotushan osuu nimenomaan kaikille ja siitä erityisesti hyötyvät suurituloiset.

Itse en ole kannattamassa ed. Sirkka-Liisa Anttilan nimellä kulkevaa toivomusaloitetta, koska tuloveron kiristäminen laman pohjalla on väärää suhdannepolitiikkaa. Sinipuna kevensi, kun olisi pitänyt kiristää, ja nyt Ahon hallitus on kiristänyt, kun pitäisi keventää. Jos ed. Anttilan esitys nyt hyväksyttäisiin tai otettaisiin käyttöön, niin taas tehtäisiin väärin päin. Kun demarit ovat nyt tämän kannalla, niin ilmeisesti heidän eivät ole oppineet mitään sinipunahallituksen aikaisista veropolitiikan virheistä nimenomaan suhdanneajoituksen suhteen.

Ed. B a c k m a n (vastauspuheenvuoro): Arvoisa puhemies! Kaikella ystävyydellä ed. Seppäälle: Kun te totesitte, että meillä ei ollut vastalauseita ja että meillä ei ollut asteikkoihin omaa esitystämme, niihin oli. Te puhuitte silloin asteikoista. On totta, että meillä ei ole sellaista tuloveroasteikkoa kuin teidän vastalauseessanne. Teidän vastalauseenne taulukko tarkoittaa sitä, että miljoonan markan tuloista hallituksen esitys tietää veroa 34,64 prosenttia ja teillä 34,99 prosenttia. Siis tämä suuri haloo asiasta, miljoonan markan tuloihin teidän esityksenne merkitsee 0,35 prosenttia lisää veroa, kun vastaavasti teidän taulukkonne tuo noin parinsadantuhannen markan tuloluokkaan yli prosentin kiristyksen veroihin. Sosialidemokraatit eivät ikinä tule harjoittamaan tällaista veropolitiikkaa, joka perustuu virheellisiin sattumanvaraisiin laskelmiin. Me perustamme oman veropolitiikkamme siihen, että meillä on tieto siitä, mitä me teemme.

Tämän asian osalta oli erittäin vaikea tehdä ylipäätään vastalauseita, koska hallituksen omat esitykset tulivat vasta pari päivää ennen mietintöä ja mietintö saatiin käsiin suurin piirtein sen jälkeen, kun vastalauseen piti olla valmiina. Vielä tähän lisään, että hallituksellakaan ei ollut valmiutta eikä näköjään halua selvittää tulonjakovaikutuksia, mitä heidän esityksensä merkitsisivät, joten on aika kohtuutonta sitä oppositiolta edellyttää.

Ministeri Pekkariselle vastaan vielä lyhyesti, kun totesitte, että pääomaveroprosentilla ei ole merkitystä yhteiskuntapolitiittisesti tai tulonjaon osalta. Sillä on erittäin suuri merkitys, saako velallinen vähentää 30 prosenttia vai 25 prosenttia. Sillä on erittäin suuri merkitys.

Sisäasiainministeri P e k k a r i n e n : Arvoisa puhemies! Ensinnäkin totean, että aivan turhaan horjuin puheenvuoroni aikana sen suhteen, miten sosialidemokraattien eduskuntaryhmä menetteli siinä vaiheessa, kun tämän hallituksen aikana ensimmäisen kerran lainaverosta päätettiin. Se vastusti suurituloisten kohdalta tätä esitystä ensimmäisellä kerralla.

Mitä tulee näiden veroratkaisujen, mitä nyt ollaan päättämässä, kohdistumiseen nimenomaan pienituloisten suhteen, niin pitää paikkansa se, että prosenteilla mitaten kiristyminen on Veronmaksajain Keskusliiton laskelmissa aivan oikein, näin uskon, laskettu. Aavistuksen verran suurempi on se prosenteissa ilmaistu kiritys, mitä noihin ja täällä puhuttuihin tuloluokkiin kohdistuu.

Kiinnitän vielä toistamiseen kuitenkin huomiota kahteen seikkaan, yhtäältä siihen, että jos perhetukipaketin anti otetaan tähän mukaan ja suhteutetaan, se ymmärtääkseni jonkin verran muuttaa tätä. Toiseksi kiinnitän huomiota myös siihen muutokseen, joka koko tämän vaalikauden aikana on tapahtunut juuri siinä suhteessa, että kiistatta yli 80 000 markkaa ansaitsevien osalta on verotus kiristynyt nimenomaan muita enemmän, siis korostan, muita enemmän, nimenomaan sen seurauksena, että vasta tuon rajan yli menevältä osalta tulee korotettu sotumaksu, joka jo tuntuu sanotaan nyt vaikkapa todella 200 000—250 000 markan vuosituloissa merkittävästi, usean tuhannen markan edestä nettona, ja sillä on jo joku vaikutus toki sillekin.

Ed. S a a r i (vastauspuheenvuoro): Arvoisa puhemies! Ikävä keskeyttää tämä verotuksen substanssikeskustelu, mutta pyysin tämän puheenvuoron vastatakseni ed. Seppäälle proseduurikysymyksestä. Ei toki ole niin, että valiokunta päätöksellään pyrkisi muuttamaan eduskunnan kolmannen käsittelyn pohjaa. Valiokunta vain kokouksessaan mietintöä tarkastaessaan totesi, että siihen on ilmiselvästi tullut tekninen virhe, joka tässä tapauksessa kieltämättä on sikäli hankala ja ikävä, että tämä tekninen virhe vaikuttaa substanssiin. Mutta olen erinomaisen vakuuttunut siitä, että ainutkaan kansanedustaja ei huomannut eikä kenellekään tullut edes mieleen, että siinä asteikossa voisi olla jotain, minkä vuoksi se jäi huomaamatta. Esimerkiksi vasemmistoliiton vastalauseessa sen pykälän osalta yhdyttään valiokunnan mietintöön, johon taatusti ei olisi yhdytty, jos tuo virhe olisi huomattu. Nyt on vain kysymys siitä, katsooko eduskunta voivansa

tuon virheen tässä vaiheessa oikaista vai lähdemekö me tässä aikataulutilanteessa tekemään sen vaikeamman tien kautta eli lakialoitteen kautta, mikä vie hieman enemmän aikaa.

Kaiken kaikkiaan tämän tapauksen opetus, josta todennäköisesti ei kuitenkaan mitään opita, on se, että hallituksen esitykset pitäisi antaa ja vaikeat neuvottelut pitäisi käydä aikaisemmin niin, että tällaista työruuhkaa joulun alle ei tulisi.

Ed. N i k u l a (vastauspuheenvuoro): Arvoisa puhemies! Mitä ensin tähän verotuskeskusteluun tulee, niin taas nähdään kauniilla tavalla se, että hallituksessa olleilla ja olevilla on aina huono omatunto, kun on kysymys verotuksesta. Verotus on ryöstöä vanhan kansan sanan mukaan, ja se tässä nähdään.

Arvoisa puhemies! Varsinaisesti tähän menettelyyn, millä tämä virhe, joka on havaittu, oikaistaan. Siitä tietysti kiitos julkiselle sanalle, että se on yleensä havaittu. Kiitän myös ed. Seppästä mairittelevista sanoista. Jos tuomiossa olisi samanlainen virhe, sen oikaisemiseen ei menisi kuin muutama sekunti. On aivan selvä, että on kirjoitettu väärä luku ja oikeasta luvusta ei ole mitään epäselvyyttä, joten minusta on hyvä, että se voidaan tällaisella tavalla todella oikaista. Itse en epäile, että tästä lähtisi jokin huolestuttava kehitys liikkeelle.

Sinänsä täytyy antaa tunnustus myös eduskunnan virkamiehille, että kaikessa tässä kiireessä ja paineissa näitä virheitä tulee yllättävän vähän. Monessa muussa laitoksessa paperit vilisivät virheitä.

Kyllä eduskunnan päätöksissä olleita virheitä on korjattu vuosien ja vuosikymmenten mittaan merkittävämmissäkin asioissa puhemiesten kirjelmillä. Itselläni on mielessä tai muistissa joukkoliikenteen tarkastusmaksulaki, jossa soveltamisalaan vaikuttava sana lisättiin presidentin esittelyssä tekstiin. Tasa-arvolain ruotsinkielisessä käännöksessä eduskunta tietoisesti valitsi virkanimikkeen jämställdhetsombud ilman sitä man-sanaa, mutta sen eduskunnan tarkastajat muuttivat jämställdhetsombudsmaniksi kielellisesti parempana. Näitä virheitä kun on korjattu, niin malli valtioneuvostossa presidentin esittelyä varten on löydetty presidentti Svinhufvudin aikana, jolloin yhdistyslakiin lisättiin useita pykäläiä, jotka olivat unohtuneet pois asianomaisista papereista.

Minä kannatan sitä, että se virhe oikaistaan tässä tällä tavoin kuin nyt on tapahtumassa.

Ed. K a l l i o m ä k i (vastauspuheenvuoro): Puhemies! Kun katsotaan verotuksen kokonaisuuden kehittymistä Ahon hallituksen aikana, on minusta hyvin helppo osoittaa, että se on kohdistunut entistä epäoikeudenmukaisemmin eri väestö- ja tuloryhmiin. Jos ajatellaan, että tällaista kehitystä pitäisi jollain puolustaa, niin ainut jollain tavalla myönteisesti katsottava puolustus olisi se, että verotuksen kokonaisuus kuitenkin olisi osana toimivan talouspolitiikan linjaa, jonka varassa Ahon hallitus voisi verotuspäätöksissään edetä. Mutta kun katsotaan sitä, niin ei löydy siitäkään sitä puolustusmahdollisuutta. Pääomaverotuksen, josta ministeri äsken pitkään puhui, suhde tuloverotukseen on edennyt todella katastrofaaliseen suuntaan niin, että kuilu näiden kahden välillä on edennyt pisteeseen, jossa jokainen, joka vähänkin kynnelle kykenee, siirtää tuloverotuksen puolella olevia tulojansa pääomaverotuksen piiriin. Sitä porukkaa on paljon. Sen osoittaa sekin, että tuloverotuksen tuotto tälle vuodelle tulee olemaan ilmeisesti alle 30 miljardia, joka on todella ongelmallinen luku. Se on hälyttävä luku.

Edelleen yritysverotuksen puolella, metsäverotuksen puolella, näissä kahdessa on edetty tilaan, jossa tuotto on todella mitätön. Se aiheuttaa erittäin suuria vaikeuksia kuntatasolla myös valtion omien verotulojen osalta. Porsaanreikiä ei ole paikattu, ei näissä, ei maatalouden verotuksessa erikseen. Nyt odottaisi, että todella katsottaisiin vaikkapa yhdessä verotuksen suuret linjat uudestaan, koska remontti on taas edessä ja valtion tulojen taso verotuksen kautta on sellainen, että ei sillä kansantaloutta paikata.

Ed. S a s i (vastauspuheenvuoro): Arvoisa puhemies! Olen ed. Kalliomäen kanssa täsmälleen samaa mieltä, että verotuksessa tarvitaan kunnan peruseremontti. On myös tosiasia se, että pääomaveroprosentti 25 ja korkein tuloveroprosentti 70 ovat mahdoton yhdistelmä ja tässä suhteessa jotakin on tehtävä. Tietysti kokoomuksen lähtökohta on se, että ansiotulosta maksettavaa veroprosenttia on kyettävä hyvin nopeassa tahdissa alentamaan.

Olen ed. Luukkaisen kanssa myös samaa mieltä, että tietysti suhdannepoliittisesti on oikein, että noususuhdanteessa verotusta voitaisiin pyrkiä kiristämään, mutta tällaisessa suhdanteessa sitä tulisi pyrkiä keventämään. Siinä suhteessa voidaan pitää hyvänä, että tietyllä tavalla verotuksen huippukohta ilmeisesti saavutettiin niillä

päätöksillä, joita viime elokuussa tehtiin, ja nyt verotuksessa päästään, varsinkin tuloverotuksessa, oikeampaan suuntaan ja päästään vähitellen alentamaan asteikkoja.

Olisin toivonut, että vihreät olisivat hieman määrätietoisemmin markkeeranneet linjauksensa myös jättämällä valiokunnan mietintöön vastalauseen, jossa olisi edellytetty verotuksen suurempaa keventämistä, kuin mihin hallituspuolueet sopimuksellaan ovat päässeet.

Ed. Backman väitti, että ei ole selvitetty tulonjakovaikutuksia. Tosiasia on se, että ennen aivan lopuksi tehtyjä muutoksia oli tulonjakovaikutus selvitetty sekä tuloverotuksen, sosiaaliturvamaksujen että myös perhetukipaketin osalta. Tietysti sen jälkeen tiedettiin, mikä on tilanne, ja osittain näitten laskelmien pohjalta hallituksessa hallitusryhmien kesken myös katsottiin, minkä tyyppisiä muutoksia tuloverotuksessa kaiken kaikkiaan tarvitaan.

Tärkeätä on myös muistaa se, että kun näitä laskelmia tehdään, siinä yhteydessä myös otetaan perhetukipaketin vaikutukset huomioon eikä pelkästään verotuksellisia vaikutuksia, koska vähennysten poistuminen tietysti merkitsee sitä, että verotus sellaisenaan tästä syystä kiristyy, vaikka käteen jäävät tulot perheillä eivät välttämättä alenisikaan vaan saattaisivat jopa nousta.

Ed. H ä m ä l ä i n e n (vastauspuheenvuoro): Arvoisa puhemies! Ministeri Pekkarinenkin myönsi, että matalapalkkaisilla kiristykset ovat suhteellisesti kaikkein suurimpia, mutta hän ilmeisesti uskoi vielä, että näiden laskelmien päälle voidaan lapsilisillä jotakin kompensatiota saada. Ministeri Pekkarinen, niissä laskelmissa, joista äsken kerroin, oli jo lapsilisien korotukset laskettu mukaan. Veronmaksajain Keskusliitto väittää, että matalapalkkaisessa, alle 150 000 markkaa vuodessa ansaitsevassa perheessä käteen jäävä tulo vähenee 4,3 prosenttia ja suurituloisessa akateemisessa perheessä 3,8 prosenttia, ja tämän oikeudenmukaisuutta minä olen penänyt, ministeri Pekkarinen. Mistä se oikeudenmukaisuus löytyy? (Oikealta: Montako lasta?) — Kaksi lasta ja on otettu huomioon jo perhetuet. — Jos me puhummekin pelkistä veroratkaisuista, kiristykset ovatkin silloin huomattavasti suurempia, matalapalkkaisella esimerkkiperheellä 5,5 prosenttia, joka varmaan jo lajissaan alkaa olla suomenennätys.

Ihmettelenkin, kun viime vaiheen veroriita hallituksessa ja eräänlainen kompensaa-

käynnistyi siitä tyytymättömyydestä, jota perhetukipakettiin hallitusryhmäkin osoittivat, miksi te ette silloin käyttäneet laskelmia, miksi teillä ei ollut aikaa tehdä yksityiskohtaista selvitystä, mihin ne lisähuojennukset, joita te yöllä kiristitte, kohtaantuvat. Nyt ne menivät väärin paikkoihin.

Sisäasiainministeri P e k k a r i n e n : Arvoisa puhemies! Olen pari kertaa aiemmissa yhteyksissä viitannut jo siihen laskelmaan, jonka valtiovarainministeriö tuotti ja teki, Reino Niinivaara-niminen henkilö siellä. Tämän selvityksen mukaan viimeviikkoiset tai, kuinka kauan siitä nyt on aikaa, viimeiset verotarkistukset, joita hallituksen piirissä joka tapauksessa tehtiin, antavat eniten nimenomaan aika pienituloisille ja keskituloisille kansalaisille, 60 000—90 000 markan vuosituloisille kansalaisille. Näille kevennys on yli kaksinkertainen, lähes kolminkertainen, yli 250 000 markkaa ansaitseviin verrattuna. Näin oli viimeisen tarkistuksen laita. (Ed. Lahti-Nuutila: Entä lapsiperheet?) — No, lapsiperheitä ei siinä ole mukana, aivan oikein. Minä kerroin vain sen, miten verovelvolliskohtaisesti viimeisessä ratkaisussa kävi. Mitä tulee lapsiperheisiin viimeisessä ratkaisussa, siinä annettiin 150 miljoonaa markkaa, ed. Hämäläinen, lisää lapsiperheisiin ja kohdennettiin se lisä juuri yksi- ja kaksilapsisiin perheisiin. Tässä tulee vastaus lapsiperhekohtaan.

Vielä korostan sitä, että siinä, mitä kahden kolmen vuoden aikana on kaiken kaikkienensa tehty, kauttaaltaan muuten verotaulukoissa on kuljettu kutakuinkin suhteellisesti samalla tavalla erituloisia kohdellen. Merkittävin poikkeama tässä on se, että sosiaaliturvamaksun kiristys kohtaantuu selvästi suurimpana ja voimakkaimpana suurituloisiin, niin kuin pitääkin mielestäni kohtaantua.

Ed. L u u k k a i n e n (vastauspuheenvuoro): Arvoisa puhemies! Ed. Sasi kaipasi vihreiltä esitystä verotuksen alentamiseksi. On ikävää, jos teiltä on jäänyt huomaamatta se, että vihreät ovat ainakin tämän kolmen vuoden ajan, jonka itse olen eduskunnassa ollut, esityksiä jatkuvasti tehneet verotuksen rakennemuutoksen aikaansaamiseksi nimenomaan ajatuksena, että työn verottamisesta pitää siirtyä haittojen verottamiseen. Tänäkin iltana on taas tilaisuus äänestää samasta asiasta. Ed. Sasi, lupaan huutaa jälleen kerran ”huomio”, kun siitä äänestämme, niin pysytte mukana.

Ed. Louekoski: Rouva puhemies! Olen hartaasti kuunnellut keskustelua ja tehnyt sellaisen johtopäätöksen, että mikään hallitus ei koskaan harjoita oikeata veropolitiikkaa. Se lieenee niitä totuuksia, joiden edessä on pakko hiljentyä.

Keskustaryhmä aivan erityisesti on pitänyt menoa siitä, millaista oli sinipunahallituksen veropolitiikka. Sinipunahallituksen hallitusohjelmassa sanottiin, että tuloverotusta tullaan keventämään eri veronmaksajaryhmien keskinäistä suhdetta muuttamatta. Näin sovittiin ja siitä pidettiin kiinni, ed. Ala-Nissilä, niin vastenmielistä kuin se joskus olikin siitä syystä, että kun suhdetta ei muutettu, absoluuttiset tuloverokevennykset olivat suurempia taulukoiden yläpäässä. Tähän seikkaan vaikutti myös se — sen verran ehkä kannattaa vanhaakin muistaa — että eduskunnassa kaikissa ryhmissä oli erittäin suuri paine nostaa verovapaan tulon alarajaa. Sitä nostettiin ainakin kaksi kertaa.

Niin kuin ed. Hämäläinen jo kertaalleen todisti, kun verovapaan tulon alarajaa nostetaan ylemmäksi, hyöty menee aivan ehdottomalta valtaosaltaan taulukoiden keskipalkkaisiin tai mieluumminkin ylempään keskipalkkaryhmään ja kaikkein parhaita palkkoja saaville tulonsaajille. Näin se on. Sellainen oppi, että olisi pidetty alaraja lähes entisellään tai korkeintaan inflaatiotarkistuksilla sitä nostettu ja loivennettu sillä tavalla progressiota, että hyöty olisi tullut suuriin tulonsaajaryhmiin, keskituloisten ryhmiin, ei onnistunut, ei sitten millään.

Verotusta ei kuitenkaan voi katsoa sillä tavalla, että tarkastellaan vain tuloverotusta, vaan on otettava huomioon verotuksen kokonaisuus. (Ed. Ala-Nissilä: Ja suhdannetilanne!) — Totta kai, ed. Ala-Nissilä, se on vielä tärkeämpää. Suhdannetilanne on kaiken pohja. Sinipunahallituksen aikana verotuksen kokonaisuus toimi niin, että paitsi että tuloverotuksessa ei muutettu suhteita eri tulonsaajaryhmien kesken, kokonaisverotuksessa hyöty jakautui poikkeuksellisen tasaisesti eri verotettavien osalta, kuuluivatpa ryhmään mihin hyvänsä.

Nimittäin, ed. Ala-Nissilä, kävi niin, että varallisuutta alettiin silloin verottaa, lainanottoakin verotettiin. Merkittävimmät helpotukset varallisuusveron puolella kohtaantuivat maa- ja metsätalouteen. Esimerkiksi vuoden 91 aikana kevennettiin metsäverotusta toista miljardia, sen ed. Ala-Nissilä muistaa oikein hyvin niin kuin muutkin, mutta ei se mitään. Tämä hallitushan on metsäverotuksen melkein poistanut.

Minä kauhistelin aikamani metsäverouudistusta, kun sille ei voinut mitään. Eduskunnan valtaenemmistö vei sen läpi silloisen pääministerin johdolla hänen sovittuaan linjoista etujärjestöjen kanssa. Niin se oli. Ei tätä kannata kaunistella sosialidemokraattien eikä muittenkaan. Minusta näitä asioita ei koskaan opi hallitsemaan, ellei katsele, mitä virheitä on tullut tehdyksi ja miten niitä pitäisi vastaisuudessa korjata.

Kun sinipunahallitus jätti paikkansa, eräs sen testamenttiin kuuluva verotuskohta oli, että erityisesti pieni- ja keskituloisten tuloverotusta on vastaisuudessa jo Suomen kilpailukyky huomioon ottaen pystyttävä keventämään. Mutta kuinka on käynyt? Tämän hallituksen aikana erityisesti tätä ryhmää on verotuksen kokonaisuudella lyöty niin, että on aivan varmaa, että kun seuraava hallitus, minkä värinen se sitten onkaan, aloittaa toimintansa, se voi hyvin kirkkain silmin kirjoittaa ohjelmaansa kohdan, jossa edellytetään kokonaisveroremonttia, ja rumba jatkuu.

Ed. Luukkainen on pariin kertaan ottanut puheeksi sen, että verouudistus edelliseltä hallitukselta epäonnistui siitä syystä, että siinä ei otettu huomioon suhdannepolitiikkaa, ja näin näyttää käyvän tällekin hallitukselle, ed. Ala-Nissilä. Minä myönnän, että edellisen hallituksen veropolitiikka, tuloverojen roima kevennys aikana, jolloin talous oli ylikuumentunut, oli epäilemättä paha virhe.

Mutta, ed. Ala-Nissilä ja muut keskustalaiset, minulla on kokoelma lehtileikkeitä noilta vuosilta teidän ehdotuksistanne verotuksen osalta. Ne ne vasta hurjia olivat. Vuoden 89 budjettia varten miljardikaupalla kevennyksiä erityisesti niihin ryhmiin, joista te uskoitte saavanne lisää kannatusta, varallisuusverossa ja tuloverossa, ja vielä vuoden 91 budjettia varten 6,5 miljardia lisää kevennyksiä. Ne asiat ovat tarkistettavissa, enkä minä siitä halua sen enempää jatkaa. Nyt ei pidä antaa sellaista kuvaa, että te olisitte olleet niin viisaita, että olisitte ottaneet huomioon suhdannekierron oikealla tavalla. Se muuten näkyy tämänkin hallituksen politiikassa, ettei siitä opiksi ole otettu.

Sinipunahallituksen veropolitiikka tuloverotuksen kohdalla vahvisti suhdanneheilahtelua, se vahvisti sitä ylikuumenemisen suuntaan, siitä ei ole epäilystäkään. Kun esittelin vuoden 91 tuloja menoarvioesitystä eduskunnalle, kerroin, että se rakentuu sellaisen taloudellisen kasvun varaan, jossa arviot ovat noin 0,5 prosenttia tai nolla. Varoitin, varmaankin sama sormi pystys-

sä, että tämä on liian optimistinen arvio, saattaa mennä jopa miinukselle, ja meni, 6,5 prosenttia miinukselle vuonna 91. Kun odotettiin, että kehitys olisi ollut niin huono, verokevennys, taulukokevennys, ajoitettiin heinäkuun alkuun. Hallitus teki hartiavoimin töitä siinäkin suhteessa, että vuoden 91 palkankorotukset ajoitettiin vappuun, toukokuun alkuun. Niitä pyrittiin viivästyttämään siitä syystä, että oli nähtävissä, että syksyllä 91 on varmasti taantuma ja silloin tarvitaan jonkinlaista elvytystä, tulkoon se sitten palkankorotusten ajoittamisen ja verotaulukkotarkistuksen muodossa. Tämä virhe, kun odotimme lievää notkahdusta, on nyt varmasti kaikille tullut selväksi.

Kun kuluva vuotta ennakoitiin Ahon hallituksessa, pääministeri hyvin mahtipontisesti monilta eri puhujakorokkeilta todisti, että tänä vuonna taloudellinen kasvu tulee olemaan 1,5 prosentista 1 prosenttiin. Nousu on alkanut. Viimeksi tänään Elinkeinoelämän taloudellinen tutkimuslaitos on julkistanut tämän vuoden suhteellisen tarkan arvion. Se ei ehkä ole arvio, vaan se on jo melkein laskelma taloudellisesta kehityksestä. Se on ilmeisestikin miinus 3—4 prosenttia. Näin pahasti on erehdytty. Ja kun tähän tilanteeseen on tehty sellaiset verotaulukot, jotka rankaisevat suuria veronmaksajaryhmiä, erityisesti pieni- ja keskituloisten ryhmiä, ja kun perhepolitiikkaa, jossa on havaittu virheet, on ns. kompensatiokaupoilla viime tingassa yritetty korjata, niin kaikki menee täydellisesti suhdannepoliittisesti pieleen. Ei hallituksen veropolitiikkaa voi suhdannepoliittikan eikä sosiaalisen oikeudenmukaisuuden puolesta mitenkään perustella.

Minä puhuin kauan sinipunahallituksesta todistaakseni, että se teki virheitä, mutta niistä virheistä ei ole yhtään opittu.

Kannatan ed. Hämäläisen tekemää ehdotusta. Korjataan nyt vähän virheitä, mitä on tullut tehdyiksi.

Ehdotuksessa on eräs virhe, josta myös on puhuttu, nimittäin asteikkojen muotovirhe. Minua on jossain määrin huolestuttanut se tapa, miten näitä virheitä korjaillaan. Maatalousratkaisun kyseenalainen 6 § kierretään siten, että ed. Sasi menee naapurikorokkeelle ja sanoo, että tämä on niin tärkeä asia ja niin tulkinnanvarainen, että nyt ei voi ratkaisevaa ääntä antaa 34 edustajalle. Nyt tässä nimenomaisessa asiassa on selvästi virhe, jonka onneksi virkamiehistömme huomasi. (Ed. Seppänen: Helsingin Sanomat!) — No, sehän on melkein kuin virkamiehet olisivat huomanneet, jos Helsingin Sanomat sen on huo-

mannut. — Valiokunnan puheenjohtaja sitten asiaa harmitellen selvittää, että tämä johtuu siitä, että oli niin myöhä. Minä tuossa jo välihuutona ehdin todeta, että yksimielisesti sitä virhettä ei korjata. Tältä paikalta sanon, että minun puolestani menköön, koska virheen teknillinen luonne on niin ilmeinen. Huolestuttaa vain se, minkä hänlaisia virheitä täällä vielä joudutaan teknillisinä tai muina tulkintoina korjaamaan, kun tämä hallituksen kärhämöinti nykyisellään jatkuu.

Ed. Andersson (vastauspuheenvuoro): Arvoisa puhemies! Teki mieli kommentoida ed. Louekosken veropuheita. Hän oli silloin Liikasen jälkeen valtiovarainministerinä. Muistaakseni se oli Liikasen aikaan, kun sinipunahallitus teki tämän verouudistuksen, johon liittyi se, että suurituloisten suurin marginaaliveroprosentti pudotettiin 51:stä 39:ään, missä se on vieläkin, mikä merkitsi todella suurta tulonsiirtoa suurituloisimmille ihmisille. Se, mikä tietysti oli silloin hyvä, oli, että verotettavan tulon kattoa ylipäänsä nostettiin, kaksi kertaa, niin kuin tässä mainittiin.

Mutta nyt tämä Ahon hallitus tekee aivan ihmeellistä veropolitiikkaa. Nimittäin eläkeläiset, varsinkin pieneläkeläiset, maksavat nyt suhteellisesti kaikkein eniten veroja verrattuna myös palkansaajiin ja myös muihin tulonsaajiin. Kun Suomessa on noin 400 000 pieneläkeläistä, jotka elävät alle 3 500:n nettotuloilla, niin näiden verotusta on kiristetty sekä kansaneläkevakuutusmaksun että sosiaaliturvamaksun korotuksilla, ja tämä on tietysti suhdannepoliittisesti aivan absurdia, koska nämä ihmiset todella käyttävät kaikki tulonsa kulutukseen. Tällä tavalla leikataan rajusti ostovoimaa. Sitä paitsi on tietysti näiden ihmisten kannalta täysin perustelematonta ja myös piittaamatonta, että näin pienituloisia ihmisiä verotuksen kautta rangaistaan enemmän kuin muita ryhmiä.

Ed. Ala-Nissilä (vastauspuheenvuoro): Arvoisa puhemies! Aivan lyhyesti vielä edellisen hallituksen veropolitiikasta. Olemme yhtä mieltä ed. Louekosken kanssa siitä, että suhdannepoliitikassa tehtiin virheitä. Silloinhan kannattaa huomata myös, että kun kotimarkkinat ylikuumenivat, niin rahaahan tuli valtiolle niin kuin suokuokalla vetäen ja se kaikki pantiin menemään. (Ed. Backman: Sillä lyhennettiin valtionvelkaa!) Silloin kun Holkerin hallitus aloitti toimintansa, niin budjetti kai oli noin 120 miljardin suuruusluokkaa. Kun Holkerin hallitus lopetti,

niin se oli siinä 170 miljardia, ja tällöin meille syntyi valtiontalouteen ehkä 30 miljardin, ehkä suurempikin, rakenteellinen aukko, jonka kanssa me olemme nyt vaikeina aikoina todella helisemässä. Siis silloin Holkerin hallituksen aikana olisi veropolitiikassa ollut liikkumavaraa, olisi pitänyt vähän laittaa käpyjä säästöön eikä panna kaikkea menemään, niin kuin tehtiin. Ei tässä ole yksin tämä suhdannepoliittinen virhe, vaan myös valtiontaloudellinen virhe tuli silloin tehtyä, kun ei nähty, mihin maailma on mennyt, tai ei sitä kukaan silloin tarkkaan nähnyt.

Mutta nyt meillä on tämä valtion valtava velkataakka, ja tiedämme, että velka on aina tulevaisuuteen siirrettyä veroa plus korot päälle, ja sen takia liikkumavara nyt on huomattavasti vähäisempi. Tässä ahtaassa liikkumavaratilanteessa on onnistuttu sentään aika paljon järkevämpää veropolitiikkaa tekemään. Keskusta on koettanut omalta osaltaan pitää pieni- ja keskituloisten puolta, sen minkä pappi ja ihminen voi.

Ed. K a l l i o m ä k i (vastauspuheenvuoro): Puhemies! On todennäköistä, että jos sinipunahallituksen aikana olisi tiedetty, mikä on seuraava hallitus, niin noita veropoliittisia uudistuksia ei olisi tehty, tuota virhelinjausta. Siitä on kuitenkin se sanottava, että ei sitä nyt aivan tiedottomassa tilassa tehty. SDP:n eduskuntaryhmässä useaan otteeseen keskusteltiin tästä asiasta jo ministeri Liikasen aikana ja todettiin, että suhdannepoliittisesti uudistus on erittäin ongelmallinen ja virheellinen ja sotii kaikkia perusoppeja vastaan. Mutta ministerin vastaus oli myös omalla tavallaan perusteltu. Hän lähti siitä, että tämän tapainen, suuntainen ja kokoinen verouudistus on kuitenkin riskillä nyt tehtävä, koska seuraava vaihe voi olla vasta 20 vuoden kuluttua. Hän viittasi useaan otteeseen siihen, että keskustan kanssa ainakaan siitä ei mitään olisi tullut eikä tule tulevaisuudessakaan. Luulen, että hän siltä osin oli oikeassa, ja nyt on menty todella väärään suuntaan väärään aikaan vielä enemmän kuin tuolloin.

Ed. S a s i (vastauspuheenvuoro): Arvoisa puhemies! Ed. Anderssonille haluan lyhyesti todeta sen, että pienituloisen eläkeläinen on henkilö, joka maksaa selvästi vähemmän veroa kuin samalla ansiotasolla oleva palkansaaja tai mikä muu henkilö tahansa tässä yhteiskunnassa, mikä johtuu siitä, että eläkeläisillä on eläketulovähennys, joka vaikuttaa aina 5 000 markan eläketuloihin asti ja on erittäin edullinen. Myös tässä tilan-

teessa, jossa on saatettu kansaneläkemaksu eläkeläisille ja sosiaaliturvamaksuja korotettu, pienituloiset eläkeläiset jäävät suurelta osalta näiden maksujen korotuksen ulkopuolelle juuri tämän eläketulovähennyksen kautta. Vielä on ehkä syytä muistaa, että monissa sosiaaliturvamuksissa nyt on 80 000 markan porras, jonka alle kaikki pienituloiset eläkeläiset jäävät.

Ed. L o u e k o s k i (vastauspuheenvuoro): Rouva puhemies! Minä kyllä mielelläni keskustelen sinipunahallituksen veropolitiikasta, mutta hyödyllisempää olisi keskustella tämän hallituksen veropolitiikasta tänä päivänä. Muuten seuraava hallitus keskustele taas tämän hallituksen veropolitiikasta, ja sillä on kyllä aika helppoa.

Suomalaisia vaivaa sellainen erikoinen filosofia verotuksessa, että kun valtiolle tulee paljon rahaa verojen kautta, niin silloin pitää verotusta keventää. Se vaivasi eduskuntaa edellisellä kaudella, sen kaikki silloin mukana olleet hyvin muistavat, ja se on väärää veropolitiikkaa ja se on väärää suhdannepoliittikkaa. Mutta niin se vain on, ja se oppi on syvässä suomalaisissa. Hallituksen tehtävänä on tapella suhdannevaihteluita vastaan ja siinä, kuten sanoin, edellinen hallitus epäonnistui jossakin määrin ja tämä yhtä lailla. Ei siinä oikeastaan muuta eroa ole kuin se, että nykyinen hallitus suuntaa raskaimman taakan pieni- ja keskituloisille taulukoitten alapäähän, edellinen piti eri ryhmiä tasapainossa.

Ed. H ä m ä l ä i n e n (vastauspuheenvuoro): Arvoisa puhemies! Holkerin hallituksen aikana keskusta esitti miljardien verohuojennuksia lisää hallituksen esitykseen, miljardien edestä. Holkerin hallituksen aikana keskusta esitti miljardien arvosta menolisäyksiä silloisiin budjettiesityksiin. Nekin pystytään todistamaan pöytäkirjoista. Onneksi nämä keskustan esitykset eivät silloin toteutuneet.

Kun Ahon hallitus aloitti työnsä, valtionvelka oli maksettu lähes tyystin pois, hädin tuskin 10 prosenttia oli silloin valtionvelkaa bruttokansantuotteesta. Nyt hallitus on asettanut itselleen kunnianhimoisen tavoitteen painaa valtionvelan määrä 80 prosenttiin bkt:stä, mutta ei se näy siinä onnistuvan. Valitettavasti mennään jo lähelle 90:tä prosenttia ja nousuvauhti jatkuu koko ajan, kuten tulemme huomaamaan, kun käsittelemme ensi vuoden velanottoa. Hallitus näyttää kuvittelevan, että veroja kiristämällä voidaan tämä ongelma hoitaa siinä tilanteessa, jossa kaikkien opien mukaan veroja pitäisi löysätä. Hallitus tulee

näännyttämään kansalaiset verotaakan alle ja näivettämään kansantalouden.

Ei mikään edellisen hallituksen virhe eikä minikään hallituksen virhe, olkoon se sitten suhdannepolitiikassa tai finanssipolitiikassa, oikeuta menettelemään näin epäoikeudenmukaisesti kuin Ahon hallitus menettelee, kun se kaikki veronkiristyksensäkin kaikkein voimakkaimmin suuntaa matalapalkkaisiin ja pienituloisiin ihmisiin.

Ed. S e p p ä n e n (vastauspuheenvuoro): Arvoisa puhemies! Minä nyt taas ihmettelen tätä keskustelun sävyä siltä osin, mitä eroa on sosiaalidemokraattien ja hallituksen veropolitiikassa, jos molemmat hyväksyvät samat verotaulukot. Siis mistä tulee idea siitä, että toiset ovat enemmän pienituloisten asialla ja toiset vähemmän suurituloisten asialla, kun on yhteiset verotaulukot? (Välihuutoja) — Nythän me puhumme tuloverotuksesta ja sitähan täällä ollaan muuttamassa.

Mutta kun ryhdytään puhumaan verotuksesta kokonaisuudessaan, siltä osin on tapahtumassa kyllä merkittäviä uudistuksia. Monet niistä liittyvät Suomen EU-jäsenyyteen. Aivan hirvittävä tulovaje on tulossa valtiolle sen seurauksena, että EU-jäsenmaksu tulee, EU-valmisteverot tulevat, mikä alentaa valtion verotuloja 10 miljardia tai sitä suuruusluokkaa, arvonlisävero on tulonsiirto kotitalouksilta tuotanto- ja elinkeinoelämälle jne.

Mielestäni ed. Ala-Nissilä antoi myös täällä äsken väärän todistuksen, kun hän sanoi, että edellisestä hallituksesta periytyi kaikki. Kyllä te olette suloisesti jatkaneet edellisen hallituksen virheellistä politiikkaa ja te olette luoneet valtion budjettiin tulovajeen. Eivät menot ole tällä hetkellä niin iso ongelma kuin on tulovaje. Ei menoja ole kasvatettu tämän hallituksen aikana samalla tavalla kuin on annettu verohelpotuksia tietyille ryhmille. Te olette tuottaneet tulovajeen ja se on mielestäni teidän suurin syntinne. Te ette pysty tuottamaan valtiolle tuloja ja te olette ajaneet tätä kansantaloutta alas, te deflatoitte Suomea ja tässä on se ongelma. Te olette syytä Suomen alasajoon ja sen seurauksena verotulot pienenevät, sitä on tulovaje. Mutta älkää viitsikö sosiaalidemokraattien kanssa kinata tuloveroista, kun olette hyväksyneet samat taulukot.

E n s i m m ä i n e n v a r a p u h e m i e s (koputtaa): Kaksi minuuttia!

Ed. T e n n i l ä (vastauspuheenvuoro): Rouva puhemies! Ed. Louekoskelle sinipunat verotuk-

sen kohtaantumisesta. Tulonjakotilastot osoittavat, että ylin tulonsaajaryhmä sai verotukseen vuosina 1988—1991 alennusta 3,7 prosenttia. Toiseksi suurin tulonsaajaryhmä, kun tulonsaajat jaetaan kymmeneen ryhmään, sai kevennystä 7,1 prosenttia; seuraava 2,4; seitsemäs ryhmä 2,1; kuudes 2,7; viides 1,6; neljäs 2,1 ja pienituloisimmissa ryhmissä kolmanneksi pienin tulonsaajaryhmä 2 prosenttia, toiseksi pienin ryhmä 1,2 ja pienin tulonsaajaryhmä 2,4 prosenttia. Eli eniten hyötyi toiseksi suurin tulonsaajaryhmä, kun ryhmiä on kymmenen. Siis selvästi epäsosiaalista ja tulonjakoa vinouttavaa veropolitiikkaa harjoitti sinipunahallitus tulonjakotilastosta lasketujen selvien faktojen pohjalta.

Kun nämä prosentit muutetaan markoiksi, niin ylin tulonsaajaviidennes sai bruttotulostaan verotukseen kevennystä 7,7 miljardia vuonna 1988—1991, mutta pienin ryhmä 600 miljoonaa markkaa. Eli kyllä osoittavat kaikki nämä faktat, jotka nyt on laskettu ihan selviksi prosenteiksi ja markoiksi, että sinipuna harjoitti paitsi suhdannepoliittisesti väärää myös sosiaalisesti epäoikeudenmukaista ja suurituloisia suosivaa veropolitiikkaa. Nämä ovat kiistattomia faktoja. Eihän mennyt enää tietenkään tähän päivään hyppää. Nyt pitää lähteä eteenpäin ja harjoittaa oikeata politiikkaa, mutta nämä ovat faktoja, ed. Louekoski.

Ed. S-L. A n t t i l a: Arvoisa rouva puhemies! Mielestäni täällä on käyty varsin hyvääkin keskustelua. Erityisesti annan arvoa sille, että myös sosiaalidemokraattien riveistä löytyy rehellisyyttä tunnustaa, että sinipunahallituksen verouudistuksessa tehtiin suuri virhe, kun kevennettiin yli 7,7 miljardilla markalla ylimmän tuloviihdenneksen verotusta vuosina 1989—1991. Asioiden korjaaminen voi toki tapahtua vain sen kautta, että myönnetään, että on tehty virheitä.

Tässä yhteydessä sanon kyllä rehellisesti, että totta kai keskustakin oppositiossa ollessaan teki virheitä, mutta puolustan sitä sillä, että aivan samalla tavalla tämän päivän oppositio vastustaa lähes kaikkia säästötoimenpiteitä. Kun ei tarvitse itse miettiä, mistä vastaavasti säästetään, riittää se, kun vain vastustaa.

Sosiaalidemokraatit ovat täällä esittäneet hyväksyttäväksi omaa toivomusaloitettani, jossa edellytetään, että hallitus ryhtyy nopeasti toimenpiteisiin sinipunahallituksen toteuttaman suurituloisten, yli 250 000 verotettavaa tuloa vuodessa ansaitsevien verohelpotusten purkamiseksi. Näin todella pitäisi käytännössä tehdä,

mutta sosialidemokraatit, miksi tämä ei näy teidän vastalauseessanne? Oppositio puolueena te olisitte voineet rakentaa sellaisen veroasteikon, jossa tämä olisi jo käytännössä toteutunut. Minusta tätä esitystä ei ole vakavasti otettu teidän puoleltanne, koska se ei konkretisoidu teidän veroasteikossanne. Sen pitäisi vastalauseessa olla konkreettisesti mukana. Silloin voitaisiin puhua siitä, että te olette käytännössä myös tämän toivomusaloitteen takana.

Olen valitettavasti tullut siihen loppupäätelmään seurattessani Esko Ahon hallituksen veropolitiikkaa, että kokoomuksen kanssa hallitusyhteistyössä ei kyetä tekemään sosiaalisesti riittävän oikeudenmukaisia päätöksiä. Eräs ongelma on myös se, että nykyisessä hallituksessa ei ole veroministeriä. Valtiovarainministeri hoitaa veroasioita muiden tehtävien ohella. Nyt eletään jo vaalikauden loppupuolta. Tuskin se asia enää korjaantuu, mutta on ollut mielestäni yksi suuri puute, että tästä hallituksesta on puuttunut veroministeri, kun otetaan huomioon, mitä suuria uudistuksia tämän hallituksen aikana on tehty: pääomaverouudistus, kiinteistöverouudistus, arvonlisäverouudistus jne.

Niinpä katseet onkin käännettävä siihen, että kykenisimme vuoden 1995 budjettia tehtäessä hieman vielä sosiaalisesti oikeudenmukaistamaan tehtyjä veroratkaisuja. Tässä yhteydessä sanonkin ed. Luukkaiselle, kun te puhuitte suhdannepolitiikasta ja siitä, että tähän saumaan ei sovi verojen kiristäminen, että kysymys onkin siitä, miten veroasteikkojen sisällä eri tulonsaajaryhmien kohdalla verotusta rukataan. Jos se 7,7 miljardia ohjattaisiin alle 5 000 ansaitseviin, se menisi suoraan kulutukseen ja varmasti näkyisi elvytyksenä tässä yhteiskunnassa. Se on realiteetti, ja toivon, että ed. Luukkainen senkin ottaa huomioon. Esko Ahon hallituksessa keskusta nimenomaan on aikaansaanut sen, että raippave-roa loivennettiin, ja viime viikolla tehty ratkaisu omalta osaltaan, kuten ministeri Pekkarinen hyvin ansiokkaasti selvitti, ovat ottaneet huomioon ns. sosiaalista oikeudenmukaisuutta.

Mutta silloin, kun joudutaan tekemään säästöpäätöksiä, kaikkein tärkein asia on se, että kaikissa tilanteissa pyritäisiin laman taakkaa jakamaan sillä tavalla, että se menisi kantokyvyn mukaan. Tässä mielessä minusta verotuksenkin kohdalla sinipunankin tekemä suurituloisten verouudistus on purettava. Myönnän, että siitä lainaverolla ja erilaisilla toimenpiteillä osa on jo toteutettu, mutta se ei ole riittävää. Ero pitää käytännössä kokonaisuudessaan purkaa ja sitä kautta

myös lisätä niiden ihmisten ostovoimaa, jotka ansaitsevat 5 000 markkaa ja alle sen. Se menee silloin todelliseen tarpeeseen. Pelkäänpä vain, että vaalien jälkeen tähän asiaan vasta voidaan palata, ja oma vakaa käsitykseni on, että näiden epäkohtien korjaaminen onnistuu vain yhteistyössä sosialidemokraattien kanssa.

Ed. Luukkainen (vastauspuheenvuoro): Arvoisa puhemies! Vastaan ed. Sirkka-Liisa Anttilalle. Verotuksen kiristäminen on verotuksen kiristämistä riippumatta siitä, mitä luokkaa kiristetään, ja raha on aina pois kulutuksesta, käytöstä tai investoinneista, kun veroja kiristetään. Ja ellen aivan väärin muista, teidän toivomusaloitteenne oli sen muotoinen, että verotusta kiristetään ylemmissä tuloluokissa. Ei siinä puhuttu mitään siitä, että sitä helpotetaan niissä ja niissä tuloluokissa niin ja niin paljon.

Ed. Härmälä (vastauspuheenvuoro): Arvoisa puhemies! Vielä yhden oikaisun haluaisin ed. Sirkka-Liisa Anttilan äskeiseen puheenvuoroon. Viime viikolla tehty ratkaisu nimenomaan eivät olleet sosiaalisia. Viime viikolla tehty ratkaisu eivät korjanneet lapsiperheiden asemaa, joka uudistusten aikaisemmissa vaiheissa oli jäänyt täysin kestäättömäksi. Ne korjaukset, joita viime hetkellä öiseen aikaan tehtiin, olivat huojennuksia veronmaksajille yleensä, ei lapsiperheille. Inflaatiotarkistukset, joita silloin tehtiin, ovat huojennuksia kautta asteikkojen, myös suurituloisille, ja inflaatiotarkistuksiin käytettävistä summista suurin osa kohtaanuu aina suurituloisille. Siis edelleenkin totean, että ratkaisu eivät olleet sosiaalisia eivätkä kohdistuneet niihin ryhmiin, jotka eniten ovat kiristyksen kohteiksi joutuneet, ei palkansaajiin eikä lapsiperheisiin.

Kaiken kaikkiaan olisi syytä toivoa, että tällaiset yölliset viime hetken seikkailut voitaisiin lopettaa ja ratkaisu tehdä sillä tavalla harkiten ja niiden vaikutuksia selvittäen ja laskien, että edes hallituksen omat jäsenet tietäisivät, mitä on tapahtunut, ja hallituspuolueiden kansanedustajat olisivat oikein informoituja. Toistan vielä sen, että saamieni tietojen mukaan viime viikon öisten ratkaisujen tukena ei ollut ainoatakaan laskelmaa.

Ed. Tiuri (vastauspuheenvuoro): Arvoisa puhemies! Kun Suomessa verotusta ajatellaan, meillä marginaalivero nytkin on vielä suurempi kuin kaikissa muissa maissa. En tiedä Lähi-Eu-

roopassa yhtään sellaista maata, Euroopan yhteisössä ja Eftassa, jossa tuloveroasteikko olisi kovempi kuin Suomessa. Nyt, kun Eta-sopimus astuu voimaan ja meille tulee myös vapaata liikkuvuutta, kyllä siinä on myös se seikka otettava huomioon, ettei Suomen verotus voi kovin ratkaisevasti erota muiden maiden verotuksesta. Siitä syystä suurituloisiakin täytyy verottaa vain kohtuullisesti. Muuten ei saada sitäkään veroa, mitä heiltä nyt halutaan, jos kiristetään sitä ääretömiin.

Minusta myöskään pääomaverotuksen ja tuloverotuksen ero ei saisi olla kovin suuri. Jos me pääomaverotusta nostamme, me emme saa senkään vertaa ulkomaista pääomaa Suomeen, niin että kyllä tässä täytyy muistaa myös se, miten Suomi pärjää maailmassa, eikä vain populistisia ajatuksia jatkuvasti esittää.

Ed. B a c k m a n (vastauspuheenvuoro): Arvoisa puhemies! On syytä todeta, että presidenttiehdokas Paavo Väyrynen on esittänyt suurituloisten verotuksen kiristämistä ja pääomaveroprosentin nostamista 25:stä esimerkiksi 30 prosenttiin. Tässä mielessä olisi hyvä, että presidenttiehdokas Väyrynen osallistuisi myös eduskunnassa veropoliittiseen keskusteluun eikä vain populistisesti esittäisi kannanottojaan vaalikentillä.

Ed. Sirkka-Liisa Anttila peräänkuulutti sosiaalidemokraateilta omaa tuloveroasteikkoesitystä. Syy siihen, miksi se ei täällä ole, on se, että verotus on paljon muutakin kuin tuloveroasteikko. Osoitin jo, että kun vasemmistoliitto yritti hätäisesti tehdä omaa asteikkoa, se meni pieleen. Verotuksen rakenneongelmaa ei pystytty ratkaisemaan edes taulukkoihin puuttamalla. Yhden prosenttiyksikön kevennys keskituloisten marginaaliveroasteikkoihin merkitsisi vastapainona 10 prosenttiyksikön kiristystä ylimpään tuloluokkaan, jos haluttaisiin pitää verotuotto neutraalina. Tässä mielessä sekä poliittisesti että muutoinkin verotuksen kehittämisen kannalta tällainen malli ei ole toimiva.

Tässä suhteessa sosiaalidemokraatit ovat peräänkuuluttaneet kokonaisuudistusta verotukseen sekä pääomaveropuolella että tuloveropuolella. Nyt käsiteltävänä olevaan asiaan liittyy varallisuusveroasteikko on se, missä me haluamme liikkua. Kun hyvätuloiset ovat pystyneet kevyellä varallisuusverotuksella maksamaan huomattavasti vähemmän veroa kuin aiemmin, tämä olisi yksi tapa puuttua hyvätuloisten verotukseen tässä suhdannetilanteessa.

Sisäasiainministeri P e k k a r i n e n : Arvoisa puhemies! En pitkitä keskustelua sen enempää. Totean vain kaksi asiaa. Ensinnäkin todellakin, kun luen sosiaalidemokraattien vastalauseita, tässä ei veroasteikkoon eikä myöskään inflaatiotarkistuksiin esitetä mitään muutoksia hallituksen esitykseen nähden. Toinen asia, minkä vastalauseesta löydän, on se seikka, että tässä sanotaan: ”Oikea tapa perua veronkiristykseen olisi tehdä se esimerkiksi niiden verojen osalta, joita hallitus on korottanut.” Sitten luettelaa näitä maksuja. Niiden keventäminenhan merkitsisi käytännössä sitä, että kevennys kohdistuisi suurituloisiin, eikä niin, ed. Backman, eikä niin, ed. Hämäläinen. 80 000 markkaa ylittävältä osalta vasta alkaa asteittain kertyä korotettu sosiaaliturvamaksu. Sen keventäminen antaa eniten suurituloisille eikä penniäkään sille, ken ansaitsee 80 000 markkaa vuodessa.

Ed. T ö r n q v i s t (vastauspuheenvuoro): Arvoisa puhemies! Pyysin tämän vastauspuheenvuoron ed. Anttilan puheenvuoron johdosta, mutta tämä käy myös vastauksena herra ministerille.

Ed. Anttila sanoi, että onneksi lainaverolla on korjattu suurituloisten ja pienituloisten välistä verotusta. Lainaverohan on, jos se todella on lainaveron, sellainen, että se on maksettava takaisin, niin kuin laina yleensä maksetaan. Eikö nyt sitten olisi viisainta, kun tiedämme valtiontalouden tilan, että laina-sana tuosta verosta jätettäisiin pois ja muutettaisiin se veroksi, sehän on jo peritty. Se korjaisi valtiontaloutta pysyvästi. Tällä menolla valtion velka vain kasvaa ja korkean velan aikana tuo laina joudutaan maksamaan takaisin.

Ed. A n d e r s s o n (vastauspuheenvuoro): Arvoisa puhemies! Ed. Tiurin puheenvuoron johdosta sanoisin vain, kun hän sanoi, että monessa maassa on paljon alhaisempi tulovero, että sehän tietysti johtuu siitä, että on aivan erilainen yhteiskuntamalli. Jos me haluamme ylläpitää palveluverkostoa, jos me haluamme ylläpitää vakuutuksia ja perusturvaa, me maksamme ne tuloveron kautta. Jos me valitsemme toisenlaisen mallin, silloin me valitsemme pois myös pohjoismaisen hyvinvointimallin, ja se ehkä on ed. Tiurin aikomuskin, mutta silloin se pitää myös sanoa.

Ed. H ä m ä l ä i n e n (vastauspuheenvuoro): Arvoisa puhemies! Kyllä olemme tarkoittaneet totta sillä, kun olemme todenneet, että lievennyk-

siä olisi pitänyt kohdistaa niihin ryhmiin, joihin kiristyksetkin ovat viime aikoina tulleet. Olemme maininneet mm. eläkeläisille tulleet kansaneläkemaksut, joita he itse pitävät täysin kohtuuttomina. He katsovat, että he ovat vakuutuksensa jo maksaneet ja ovat nyt joutuneet Ahon hallituksen aikana tavattoman suurten veronkiristysten kohteeksi. Samoin työttömyys on sellainen kansallinen ongelma, että sen hoitaminen yksinomaan palkansaajien työttömyysvakuutusmaksuja kiristämällä ei ole ollut oikea toimenpide. Niin muodoin näitä helpotuksia olisi pitänyt kohdistaa juuri niihin ryhmiin, jotka ovat suurimpia kiristyskiä myös saaneet osakseen.

Muuten olen sitä mieltä, että tämä keskustelu, kun se nyt pyörii pelkästään suurituloisten veroasteikkojen ympärillä tai on sivunnut niitä aika suurelta osin, menee aika pahasti harhaan, koska loppujen lopuksi riippumatta siitä, mikä on suurituloisten marginaaliveroasteikko, tällä hetkellä suurituloisilla on tavattoman monia mahdollisuuksia kiertää tuloverotusta. He pysyvät ansionsa ottamaan pääomatuloina tai yrittäjinä kaikkien tämänkin hallituksen pääomaverotukseen tekemien helpotusten ja huojennusten perusteella. Usko siihen, että suurituloisten marginaaliveroasteikon kiristämällä itse asiassa oikeutta saavutettaisiin, on kyllä tavattoman harhainen. Ennen kaikkea meidän pitäisi katsoa pääomaverouudistusta ja pyrkiä korjaamaan sitä.

E n s i m m ä i n e n v a r a p u h e m i e s
(koputtaa): Kaksi minuuttia on kulunut!

Sisäasiainministeri P e k k a r i n e n: Arvoisa puhemies! Muistutan vain siitä, että työttömyysvakuutusmaksuratkaisun osalta asiasta sovittiin työmarkkinajärjestöjen kesken. Tämän maksun nousemisesta 1,87 prosenttiin, joka se muistini mukaan on, sovittiin siinä yhteydessä. Ei se ole hallituksen erillinen keksintö sen jälkeen. Mitä tulee vielä muihin suhteellisiin maksuihin, jos, ed. Hämäläinen, sosialidemokraattinen eduskuntaryhmä on tarkoittanut sitä, että tämä kevennys pitää valikoiden tehdä, niin mielellään tämän olisi tietysti lukenut vastalauseesta, mutta nythän sitä ei ole sieltä luettavissa. Se on vain eläkeläisten kohdalta. Kenenkään muun osalta tässä sitä ei ole.

Ed. L a i v o r a n t a: Arvoisa puhemies! En tullut korokkeelle sen takia, että minulla olisi paljon ja korvaamatonta sanottavaa, vaan siksi,

että haluan sanoa muutaman sanan vapaana miunuttaikataulun paineesta.

Minä olin erittäin mielissäni niistä rehellisistä tunnustuksista, joita täällä on tullut. Muun muassa ed. Louekoski hyvin rehellisesti tunnusti, että sinipunana verohelpotukset olivat suhdannepoliittisesti väärä. Mielestäni onkin ainoa oikea tapa lähteä asioita tutkailemaan se, että selvitetään ensin syyt, miksi on jotakin pieleen mennyt, ja myös tunnustetaan omat virheet.

Ed. Louekoski väitti kuitenkin, että tämä hallitus on kokonaan poistanut metsäverotuksen. Tältä osin hän kyllä puhui täyttä puppua. Se ei kyllä pidä paikkaansa.

Myös ed. Kalliomäki antoi hyvän tunnustuksen. Hän totesi, että sinipunana tekemää verouudistusta, hyväosaisten verohelpotusta, ei saataisi koskaan aikaan keskustan kanssa. Tämän minä kyllä keskustalaisena otin erittäin suurena tunnustuksena, joten kiitoksia siitä.

Ed. Hämäläinen totesi aivan oikein, että Holkerin hallitus maksoi valtion velkoja pois. Tästä ei meidän kenenkään pidä toisin väittää. Tämä pitää paikkansa. Maksoi pikkuisen pois, se on totta. Sekin pitää paikkansa, että Ahon hallitus ottaa valtiolle velkaa lisää. Tämä on aivan totta. Tämä lähtökohta pitää ottaa tarkastelussa esille. Mutta sitten kyllä pitää tutkailla sitäkin, mikä oli se asetelma, mikä oli silloin sinipunana aikana. Mikä oli silloin velkoja maksaessa pois, kun yksityinen sektori velkaantui, otti velkaa ulkomailta, ja silloin oli kaiken lisäksi myös korkeasuhdanne? Meillä pyyhki erittäin hyvin. Mutta sen lisäksi valuuttavelalla pyöritettiin ylikuumentunutta taloutta ja rahaa tuli valtion ja kuntien kassaan, että ropina kävi. Mikä oli maksaessa? Mutta täytyy myös tunnustaa se, että hyvin vähän maksettiin velkoja pois.

Mutta sen sijaan hyvin suurella määrällä annettiin ihmisille sitä, mitä ihmiset pyysivät. Tämä on inhimillistä. Ihmisille annettiin kaiken maailman etuisuuksia hallituksen toimesta. Minä silloin kirjoitin jonkun kolumninkin johonkin lehteen, että ihmettelän, jos kansa tämän hallituksen äänestää nurin, koska tämä hallitus, jos joku, on antanut kansalle paljon. Vuonna 90, Louekosken ollessa valtiovarainministerinä, annettiin vielä lisää huomattavasti. Tehtiin vuoden 91 budjettia. Annettiin kansalle paljon. Yritettiin ostaa kansan äänet, mutta se vain ei onnistunut. Olen todella ihmetelty, kuinka kansa voisi tuomita sen hallituksen, joka todella antoi. Nyt ihmetellään, miksi ollaan hätää kärsimässä ja miksi kansantalous on kuralla.

Ed. Seppänen sanoi, että meillä on tulovaje nyt suurin syyllinen. Tietysti näinkin voidaan sanoa, että tulovaje on syyllinen. Totta kai se on valtion kannalta nyt syyllinen, mutta ei se ole suurin. Suurin on se, että menot on mitoitettu liian suurten tulo-odotusten mukaan. Nämä ovat sellaisia asioita, ettei niistä kannata sen enempää kiistellä. Nämä näkyvät. Katsokaa, mitä kansantaloudesta tapahtuu. Nyt kansalaisilla menee huonosti. Valtion pussiin tulee vähän rahaa. Mutta valtion menot on mitoitettu hyvien aikojen mukaan, jolloin oli korkeasuhdanne ja jolloin tienattiin hyvin, tehtiin kaiken maailman kasinokauppoja ja lisäksi otettiin ulkomailta valuuttaa, jolla myös pyöritettiin taloutta. Bruttokansantuotetta nostettiin, ja se nousi korkeaksi. Siitä tuli rahaa. Se ei vain riitä niihin menoihin, jotka meillä nyt on, kun näitten ylisuurten tulojen mukaisesti mitoitettiin myös tulevat menot eli mitoitettiin menot liian suurten tulo-odotusten varaan. Eikä meidän vaikeutemme tänä päivänä olekaan se, että kansantulo olisi romahtanut, vaan se, että todella menot mitoitettiin liian suurten tulo-odotusten varaan.

Arvoisa puhemies! En minä tänään tämän enempää halua kertoa tältä paikalta, mutta halusin puhua sen täältä, jotta ei tuo minuuttipaine turhaan stressaa.

Ed. Hämäläinen: Arvoisa puhemies! Ahon hallituksen ministerit ovat kaivanneet oppositiolta tarkempia vastalauseita. Tämä vaatimus on kyllä kohtuuton, kun vielä kukaan ministerit itse eivät ole kysyneet toimittamaan eduskuntaan laskelmia siitä, miten heidän ratkaisunsa eri tulonsaajaryhmiin kohtaantuvat. Oppositiolle ilmoitettiin eduskunnan aikataulujen vaativan, että opposition on tehtävä vastalauseensa ennen kuin hallitus oli omat ratkaisunsa tehnyt. Näin muuten sitten menettelimme ja omalta osaltamme joudutimme eduskunnan käsittelyä. Kohtuutonta on, että oppositio olisi pystynyt tekemään tarkempaa työtä, kuin mihin hallitus konsanaan pystyy. (Ed. Backman: Teimme, teimme!) — Voi olla, että teimme jopa tarkempaa työtä. — Itse asiassa hallituksen esityksistä ei koskaan voinut olla varma siinä loppusuoran huiskeessa, tuleeko niistä susi vai sasi. Veronmaksajat viimeistään ensi vuonna vastaavat teille.

Keskustelu julistetaan päättyneeksi.

Ensimmäinen varapuhemies: Keskustelussa on ed. Hämäläinen ed. Seppäsen

kannattamana ehdottanut, että toivomusaloitteen n:o 15 ponsi hyväksyttäisiin.

Selonteko myönnetään oikeaksi.

Lakiehdotus hyväksytään.

Lakiehdotuksen kolmas käsittely julistetaan päättyneeksi.

Ensimmäinen varapuhemies: Lopuksi on päätettävä toivomusaloitteen n:o 15 hyväksymistä koskevasta ehdotuksesta.

Äänestys ja päätös:

Joka yhtyy valtiovarainvaliokunnan ehdotukseen toivomusaloitteen hylkäämisestä, äänestää ”jaa”; jos ”ei” voittaa, on toivomusaloitteen ponsi hyväksytty.

Ensimmäinen varapuhemies: Äänestyksessä on annettu 87 jaa- ja 57 ei-ääntä; poissa 55. (Ään. 9)

Eduskunta on yhtynyt valtiovarainvaliokunnan ehdotukseen toivomusaloitteen hylkäämisestä.

Asia on loppuun käsitelty.

5) Ehdotukset laiksi tuloverolain muuttamisesta ja laiksi ennakkoperintälain 31 §:n muuttamisesta

Kolmas käsittely
Hallituksen esitys n:o 195
Lakialoite n:o 56
Valtiovarainvaliokunnan mietintö n:o 74

Ensimmäinen varapuhemies: Toisessa käsittelyssä päätetyt, hallituksen esitykseen ja lakialoitteeseen pohjautuvat lakiehdotukset voidaan nyt hyväksyä tai hylätä.

Keskustelu:

Ed. Luukkainen: Arvoisa puhemies! Ehdotan II vastalauseen perusteella, että eduskunta hyväksyisi seuraavan perustelulausuman: ”Eduskunta edellyttää, että hallitus selvittää tarkoituksenmukaisen mallin, jossa ilman työllistämistukea jäävä kotitalous voisi vähentää verotuksesta 50 prosenttia työllistämisestä johtuvista palkka- ja sosiaaliturvakustannuksista rajattuun

summaan asti." Perusteluna on se, että kotitalouksilla on paljon piilevää työllistämispotentiaalia, joka olisi näin hyödynnettävissä varsin pienellä panoksella palkkamenojen verovähennysoikeuden kautta, ja palkkamenojen verovähennysoikeus tiettyyn rajaan asti lisäisi muutakin kuin työllisyysasetukseen perustuvaa työllistämistä.

Ed. Pykäläinen: Arvoisa rouva puhemies! Kannatan ed. Luukkaisen tekemää lausumaehdotusta.

Keskustelu julistetaan päättyneeksi.

Ensimmäinen varapuhemies: Keskustelussa on ed. Luukkainen ed. Pykäläisen kannattamana ehdottanut II vastalauseen mukaista perustelulausumaa.

Selonteko myönnetään oikeaksi.

Toisessa käsittelyssä päätetyt lakiehdotukset hyväksytään.

Lakiehdotusten kolmas käsittely julistetaan päättyneeksi.

Ensimmäinen varapuhemies: Lopuksi on päätettävä perusteluja koskevasta ehdotuksesta.

Äänestys ja päätös:

Mietintö "jaa", ed. Luukkaisen ehdotus "ei".

Ensimmäinen varapuhemies: Äänestyksessä on annettu 131 jaa- ja 8 ei-ääntä, 1 tyhjä; poissa 59. (Ään. 10)

Eduskunta on hyväksynyt mietinnön.

Asia on loppuun käsitelty.

6) Ehdotukset laiksi kansaneläkelain väliaikaisesta muuttamisesta, laiksi vuodelta 1994 suoritettavasta sairausvakuutusmaksusta, laiksi eläketulosaavan henkilön korotetusta sosiaaliturvamaksusta sekä laiksi työnantajan lapsilisämaksun perimättä jättämisestä vuodelta 1994

Kolmas käsittely, ainoa käsittely

Hallituksen esitys n:o 234

Toivomusaloite n:o 33

Valtiovarainvaliokunnan mietintö n:o 75

Ensimmäinen varapuhemies: Ensin sallitaan keskustelu asiasta kokonaisuudessaan. Sen jälkeen päätetään kolmannessa käsittelyssä lakiehdotuksista. Toisessa käsittelyssä päätetyt lakiehdotukset voidaan nyt hyväksyä tai hylätä. Lopuksi päätetään ainoassa käsittelyssä toivomusaloitteesta.

Menettelytapa hyväksytään.

Keskustelu:

Ed. Stenius - Kaukonen: Arvoisa puhemies! Ed. Laivoranta esitti tänään ponnin, joka hyväksyttiin ja joka koskee sosiaaliturvamaksuja. Tässä me nyt päätämme ensi vuoden sosiaaliturvamaksuista. Olisi ollut syytä ottaa huomioon ne ehdotukset, mitä vasemmistoliiton eduskuntaryhmä on tehnyt sosiaali- ja terveysvaliokunnan ja valtiovarainvaliokunnan käsittelyssä, mutta tuntuu siltä, että niitä ei lainkaan ole luettukaan.

Jaan kyllä ed. Laivorannan huolen siitä, että nämä maksut ovat liian korkeat, mutta aina kun näistä maksuista puhutaan, niin kannattaa muistaa se, että maksuja ei voi poistaa eikä alentaa, jollei ole vaihtoehtoa siitä, miten eläketurva rahoitetaan. Tässä laissa puhutaan nimenomaan sairausvakuutusmaksuista ja kansaneläkemaksuista.

Ensisijainen asia, jota tässä pitää pohtia, on se, että kansaneläke- ja sairausvakuutusetuja ei enää saa heikentää. Päinvastoin niitä pitäisi parantaa. Täällä on jo leikattu kansaneläkkeistäkin indeksikorotukset ja sairausvakuutuksen lääkekorvauksia on eilen jälleen heikennetty. Sosiaali- ja terveysvaliokunta on yksimielisesti sanonut muistaakseni jo neljännen kerran, että sairausvakuutuksen korvaustasoa ei saa enää alentaa, mutta kaikki hallituksen esitykset on hyväksytty, tosin muuttaen, ja onneksi nyt tätä viimeistä esitystä muutettiin enemmän kuin aikaisempia heikennyksiä. Mutta joka tapauksessa korvaustaso on jo pudonnut liian alhaalle. Tästä on mentävä ylöspäin. Etuuksia on parannettava, ja samalla on pidettävä huoli siitä, että näitä maksuja kertyy riittävästi ja että ne kerätään oikeudenmukaisella tavalla.

Me olemme esittäneet, että tässä vaiheessa olisi työnantajamaksut porrastettu myös sairausvakuutusmaksujen osalta. Kansaneläkemaksuissahan palautettiin heinäkuun alusta jo aikaisemmin voimassa ollut porrastus. Olemme myös tehneet vähennysehdotuksen, joka tarkoittaisi sitä,

että pienet yritykset eivät joutuisi ollenkaan maksamaan maksuja. Mutta emme missään tapauksessa voi hyväksyä sosialidemokraattien esitystä. Eivät he onneksi sitä enää valtiovarainvaliokunnan vastalauseessa esittäneetkään, niin kuin sosiaali- ja terveystieteiden valiokunnan eriävissä mielipiteessään, jonka mukaan kansaneläkemaksu olisi poistettu kokonaan palkkasumman ensimmäisen miljoonan osalta. Näin voi esittää vain, jos ei kannu huolta siitä, että kansaneläkkeet voidaan maksaa.

Tämä esitys, mikä tässä ehdotuksessa on, ei ole suinkaan viimeinen sana, miten näitä maksujärjestelyjä tulisi toteuttaa, mutta tältäkin pohjalta näitä voidaan kehittää. Tärkeämpää on se, että palkka ei ole pelkästään perusteena työnantajan sosiaaliturvamaksuja määrättäessä, niin kuin nyt.

Olen puhunut tästä asiasta syksyn mittaan niin useaan kertaan, että viittaa aikaisempiin puheenvuoroihin.

Vakuutettujen maksun osalta olemme esittäneet myös porrastusta. Vakuutusmaksuthan kerätään samojen veroäyrien perusteella kuin kunnallisverot ja näin ne rasittavat pienituloisia. Juuri kansaneläke- ja sairausvakuutusmaksuja alentamalla, jos hallitus olisi halunnut suunnata verokevennykset pienituloisiin, ne helpotukset olisi ollut helpointa ja oikeudenmukaisinta toteuttaa. Mutta ministeri Pekkarinen ei oikein tuntunut enää muistavan edes, minkälaisia maksuja peritään niin palkansaajilta, työttömiltä kuin eläkeläisiltä.

Eläkeläisiltä peritään myös kansaneläkemaksu vuodesta 1992 alkaen. On täysin nurinkurista, että heiltä maksu peritään, ja sen vuoksi me toisessa käsittelyssä esitimme kansaneläkelain 6 §:n muutettavaksi siten, että kansaneläkemaksua ei perittäisi eläkeläisiltä ensi vuonna. Ainoastaan siltä osin, kun he saavat palkkatuloa, maksu olisi peritty. Mutta tätä esitystähän valitettavasti ei hyväksytty. Me olemme myös ehdottaneet, että eläkeläisiltä ei perittäisi ylimääräistä sairausvakuutus- ja kansaneläkemaksua.

Kun tämä ylimääräinen maksu on erillisessä lakiehdotuksessa eli kolmannessa lakiehdotuksessa, herra puhemies, ehdotan, että kolmas lakiehdotus hylättäisiin.

On täysin kohtuutonta myös se, että eläkeläisiltä peritään ensi vuonna 3 penniä korkeampaa sairausvakuutusmaksua kuin palkansaajilta ja pennin korkeampaa kansaneläkemaksua kuin palkansaajilta. Selitykseksi ei riitä, että eläkeläisiltä ei peritä TEL-maksua — se nyt vielä puut-

tuisi — eikä se, että heiltä ei peritä myöskään työttömyysvakuutusmaksua, joka ensi vuonna palkansaajilla nousee tuntuvasti. Eläkeläisiltä vietiin indeksikorotukset. Sen sijaan monet palkansaajat tulevat saamaan palkankorotukset ensi vuonna, valitettavasti eivät kyllä kaikki, ja ne, joihin alennukset kohdistuvat, tulevat pääasiassa olemaan naisia, jotka ennestäänkin ovat pienipalkkaisia.

Tässä ehdotuksessa esitimme myös, että työnantajilta olisi peritty lapsilisämaksua 0,8 prosenttia. Tällä olisi rahoitettu tarvittavat lapsilisan korotukset, jotta verovähennysten poiston johdosta lapsiperheet eivät menisi miinukselle. Näistä lapsiperheiden toimeentuloasioista puhuimme viimeksi eilen, enkä niitä käy toistamaan. Tähän esitykseen sisältyy 0,4 prosentin sairausvakuutusmaksun korotus 80 000 markkaa ylittäviltä äyreiä. Niiltähän peritään jo ennestään 1,5 prosenttia ylimääräistä maksua. Tämä oli aivan väärä rahoitustapa.

Tässä tilanteessa olisi ollut kohtuullista, että tämä olisi työnantajan lapsilisämaksulla peritty, koska työnantajat ovat tosiasiasa saaneet yli 5 miljardin markan helpotuksen. Kun aikaisemmin nämä kerättiin lapsilisämaksuilla, ne saavat nyt tosiasiasa 8,5 miljardin markan helpotuksen, kun niiltä ei lapsilisämaksuja peritä.

Edellisessä keskustelussa ed. Sasi mm. puhui siitä, miten eläkeläiset maksavat pienempää veroa kuin palkansaajat. On totta, että niillä tuloalueilla, missä eläkkeensaajalla on eläketulovähennys, eläkkeen vero on pienempi, varsinkin pienissä eläkkeissä verrattuna vastaavaan palkkatuloon eläkkeestä veroa alkaa mennä eläkeläispuolisilla 2 700 markan kuukausitulosta ja yksinäisellä 3 100 markan kuukausitulosta, kun palkansaajalla ja työttömälle kunnallisvero ja sosiaaliturvamaksut alkavat juosta jo tulon ylitäessä 800 markkaa kuukaudessa.

Mutta jos me katsomme eläkeläisten verotaulukkoa, niin eläkeläisillä on 4 000—6 000 markan tuloilla — eläkeläispuolisilla rajat ovat hieman toisenlaiset — I kuntaryhmässä marginaaliveroprosentti 65 prosentin luokkaa, ja 3 000—4 000 markan tuloilla marginaaliveroprosentti on 55 prosenttia. II kuntaryhmässä marginaaliveroprosentti eläkeläisillä on 69,5 prosenttia hyvin laajalla tuloalueella ja alle 4 000 markassakin se lähenee 60:tä prosenttia.

Nämä ovat täysin kohtuuttomia marginaaliveroprosentteja näin pienten eläkkeiden saajilla; eläkkeensaajistahan yli 70 prosenttia saa bruttoeläkkeenä alle 5 000 markkaa kuukaudessa. Ei

näitä eläkeläisten pienempiä veroja kannata kyllä kadehtia, kun otetaan huomioon se tulo, minkä he saavat. Kun eläkeläisillä on korkeat sairauskulut ja ne ensi vuonna entisestään kasvavat, on täysin kohtuutonta, että eläkeläisiltä peritään vielä korkeampia sairausvakuutus- ja kansaneläkemaksuja.

Kuten jo äsken esitin, me ehdotamme kolmannen lakiehdotuksen hylättäväksi.

Puhetta on ryhtynyt johtamaan puhemies Suominen.

Ed. Luukkainen: Arvoisa puhemies! II vastalauseeseen viitaten ehdotan hyväksyttäväksi kahta perustelulausumaa:

1) "Eduskunta edellyttää, että kestävän kehityksen edistämiseksi verotuksen painopistettä siirretään ympäristöverotuksen suuntaan. Ympäristöverojen ja -maksujen tuotoilla alennetaan työnantajan sosiaaliturvamaksua."

2) "Eduskunta edellyttää, että selvitystyö työnantajan sosiaaliturvamaksujen maksuperusteiden uudistamisesta saatetaan pikaisesti loppuun ja että selvitystyön perusteella hallitus ryhtyy toimiin työvaltaisia aloja suosivan maksujärjestelmän kehittämiseksi."

Ed. Backman: Herra puhemies! Kannatan ed. Stenius-Kaukonen tekemää ehdotusta kolmannen lakiehdotuksen hylkäämisestä ja kannatan myös edellä ed. Luukkaisen tekemää kahta lausumaehdotusta ja teen lisäksi I vastalauseen mukaisen lausumaehdotuksen: "Eduskunta edellyttää, että hallitus valmistelee viipymättä ehdotukset työnantajien kansaneläkemaksun poistamisesta siltä osin, kuin yrityksen maksamien ennakonperinnän alaisten palkkojen määrä ei ylitä miljoonaa markkaa."

Ed. U. Anttila: Arvoisa puhemies! Kannatan ed. Luukkaisen tekemiä perustelulausumaehdotuksia. Nämähän liittyvät niihin keinoihin, joita nyt tarvittaisiin työllistämisen tekemiseksi entistä edullisemmaksi. Se, että ympäristöverojen tuottoa suunnattaisiin työnantajan sosiaaliturvamaksuihin, olisi olennainen askel kohti ekologista rakennemuutosta.

Jälkimmäinen lausuma liittyy jo meneillään olevaan selvitystyöhön sosiaaliturvamaksujen maksuperusteiden muuttamisesta, ja niiltä osin on tarpeen edellyttää, että tämä todellakin johtaa

johonkin toimenpiteisiin, ei vain, että asiaa taas selvitetään ja se jää sitten sikseen.

Ed. Lahti-Nuuttila: Arvoisa puhemies! Hallitus on ajanut omalla politiikallaan pienyritykset todella ahtaalle. Sen vuoksi on paikallaan, että edes hitaalla aikataululla pienyritysten maksurasitusta ryhdytään keventämään. Kannatan ed. Backmanin ehdottamaa lausumaa.

Keskustelu julistetaan päättyneeksi.

Puhemies: Keskustelussa on ed. Stenius-Kaukonen ed. Backmanin kannattamana ehdottanut, että toisessa käsittelyssä päätetty kolmas lakiehdotus hylättäisiin.

Ed. Backman on ed. Lahti-Nuuttilan kannattamana ehdottanut I vastalauseeseen sisältyvää perustelulausumaa.

Ed. Luukkainen on ed. Backmanin kannattamana ehdottanut II vastalauseeseen sisältyviä kahta perustelulausumaa.

Selonteko myönnetään oikeaksi.

Äänestykset ja päätökset:

Puhemies: Ensin päätetään kolmannen lakiehdotuksen hyväksymisestä tai hylkäämisestä.

Joka hyväksyy toisessa käsittelyssä päätetyn kolmannen lakiehdotuksen, äänestää "jaa"; jos "ei" voittaa, on lakiehdotus hylätty.

Puhemies: Ilmoitan, että pöytäkirjaan merkitään, miten kukin edustaja on äänestänyt.

"Jaa" äänestävät seuraavat edustajat:

Ala-Harja, Ala-Nissilä, Anttila S.-L., Björkenheim, Heikkinen, Hiltunen, Huuhtanen, Häkämies, Ihamäki, Isohookana-Asunmaa, Jansson, Jokiniemi, Jouppila, Järvilahti, Jääskeläinen, Kaarilahti, Kalli, Kallis, Karhunen, Kohijoki, Koistinen, Komi, Korkea-aho, Korva, Koski, Kuittinen, Kääriäinen, Laakkonen, Lahtinen, Laivoranta, Lamminen, Lehtinen, Lehtosaari, Liikkanen, Lindqvist, Linnainmaa, Malm, Markkula, Mattila, Morri, Mölsä, Niinistö, Nordman, Norrback, Ollila, Pekkarinen, Pelttari, Pesälä, Pietikäinen M., Pietikäinen S., Pokka, Puhakka, Pura, Renko, Renlund, Rossi, Rusanen, Ryyänen, Röntynen, Saapunki, Saari, Saa-

rio, Saastamoinen, Salolainen, Sasi, Savela, Seivästö, Suhola, Taina, Takala, Tiuri, Turunen, Vanhanen, Varpasuo, Vihriälä, Viinanen, Viljanen, Virrankoski, Vuorensola, Väistö, Westerlund, Zyskowiec ja Ääri.

”Ei” äänestävät seuraavat edustajat:

Aho R., Anttila U., Apukka, Astala, Backman, Gustafsson, Hacklin, Halonen, Hassi, Hautala, Helle, Hurskainen, Hämäläinen, Iivari, Jaakonsaari, Kalliomäki, Kasurinen, Kautto, Kekkonen, Korhonen, Koskinen, Laakso, Laaksonen, Lahikainen, Lahti-Nuuttila, Laine, Laitinen, Lindroos, Louekoski, Luhtanen, Luttinen, Luukkainen, Metsämäki, Muttilainen, Myller, Mäkipää, Ojala A., Paasio, Polvi, Polvinen, Pulliainen, Pykäläinen, Rask, Rimmi, Roos T., Rönholm, Savolainen, Seppänen, Skinnari, Stenius-Kaukonen, Tennilä, Tykkyläinen, Törnqvist, Vehkaoja, Viljamaa, Vistbacka, Vuoristo, Vähäkangas, Vähänäkki ja Wahlström.

Poissa äänestyksestä ovat seuraavat edustajat:

Aho E., Aittoniemi, Alaranta, Alho, Andersson, Antvuori, Aula, Bell von, Biaudet, Donner, Dromberg, Enestam, Haavisto, Jurva, Jätteenmäki, Kanerva, Kankaanniemi, Kauppinen, Kemppainen, Kivelä, Kuuskoski, Laukkanen M., Laukkanen V., Laurila, Lax, Leppänen J., Leppänen P., Lipponen, Louvo, Moilanen, Mäkelä, Mäki-Hakola, Nikula, Nyby, Näsi, Ojala O., Paakkinen, Paloheimo, Perho-Santala, Puisto, Rajamäki, Ranta, Rauramo, Rehn E., Rehn O., Riihijärvi, Rinne, Roos J., Rätty, Suhonen, Toivonen, Tuomioja, Ukkola, Uosukainen, Urpilainen ja Väyrynen.

P u h e m i e s : Äänestyksessä on annettu 83 jaa- ja 60 ei-ääntä; poissa 56. (Ään. 11)

Eduskunta on hyväksynyt toisessa käsittelyssä päätetyn kolmannen lakiehdotuksen.

Toisessa käsittelyssä päätetyt ensimmäinen, toinen ja neljäs lakiehdotus hyväksytään.

Lakiehdotusten kolmas käsittely julistetaan päättyneeksi.

P u h e m i e s : Nyt on päätettävä perusteluja koskevista ehdotuksista.

Äänestys ed. Backmanin ehdotuksesta.

Mietintö ”jaa”, ed. Backmanin ehdotus ”ei”.

P u h e m i e s : Äänestyksessä on annettu 93 jaa- ja 43 ei-ääntä, 5 tyhjää; poissa 58. (Ään. 12)

Eduskunta on hyväksynyt mietinnön.

Äänestys ed. Luukkaisen 1) ehdotuksesta.

Mietintö ”jaa”, ed. Luukkaisen 1) ehdotus ”ei”.

P u h e m i e s : Äänestyksessä on annettu 82 jaa- ja 59 ei-ääntä; poissa 58. (Ään. 13)

Eduskunta on hyväksynyt mietinnön.

Äänestys ed. Luukkaisen 2) ehdotuksesta.

Mietintö ”jaa”, ed. Luukkaisen 2) ehdotus ”ei”.

P u h e m i e s : Äänestyksessä on annettu 82 jaa- ja 59 ei-ääntä; poissa 58. (Ään. 14)

Eduskunta on hyväksynyt mietinnön.

Eduskunta yhtyy valtiovarainvaliokunnan ehdotukseen toivomusaloitteen hylkäämisestä.

Asia on loppuun käsitelty.

7) Ehdotukset tuontimaksulaiksi, laiksi elintarviketuotteiden valmisteverosta, laiksi maataloustuotteiden hinnanerokorvauksista, laiksi valmisteverotuslain ja tullitariffilain liitteenä olevan tullitariffin muuttamisesta sekä laiksi tuontimaksulain alentamisesta ja poistamisesta eräissä tapauksissa

Kolmas käsittely

Hallituksen esitys n:o 271

Lakialoite n:o 59

Valtiovarainvaliokunnan mietintö n:o 76

P u h e m i e s : Toisessa käsittelyssä päätetyt, hallituksen esitykseen sisältyvät lakiehdotukset voidaan nyt hyväksyä tai hylätä.

Keskustelu:

Ed. **V u o r e n s o l a :** Arvoisa puhemies! Aivan ensiksi ilmoitan, että kannatan kyseisiä laki-

esityksiä, myös sitä esitystä, joka liittyy tuontimaksulain 6 §:ään. Samoin yhdyin valiokunnan kyseisestä lakipaketista esittämään ponteen. Sen sijaan haluaisin hiukan jatkaa keskustelua siitä, miten valiokunta tässä tapauksessa perustelee nimenomaan tuontimaksulakia. Haluaisin esittää siitä oman näkemykseni ja käsitykseni ja myös täydentää sitä teille jaetulla perustelulausumalla.

Tämä tuontimaksulaki, josta nimenomaan nyt puhun, on käytännössä osa sitä maatalouden lakikokonaisuutta, jota täällä on aikaisemmin useampaan kertaan käsitelty. Se on osa sitä kokonaisuutta, johon kuuluvat markkinajärjestelmä, markkinointirahastolaki ja sitten nämä lait, jotka koskettavat vientiin ja tuontiin liittyviä kysymyksiä.

Markkinointirahastolain jäätyä lepäämään tilanne on tietysti nyt jossain määrin muuttunut. Mielestäni se on muuttunut nimenomaan sillä tavalla, että sekä vienti- että tuontilainsäädäntöön liittyvä paine oleellisesti kasvaa ja ennen muuta niiden toimivuudelle tulee asettaa yhä suurempia odotuksia.

Tuontimaksulaki sinänsä on yksi osa lisensoinnin poistoa, ja sehän on asia, joka on sovittu jo hallitusohjelmassakin. Tärkeätä kuitenkin viennin ja tuonnin osalta kokonaisuudessaan on mielestäni se, että säilyy tietty kokonaisuus ja tietty harmonia näiden asioiden hoitamisessa. Viennin ja tuonnin tasapaino on tärkeätä, ja se on ennen muuta tärkeätä kotimaisen hintatason ja kotimaisen raaka-ainetuotannon kannalta. Se on sille aivan oleellinen kysymys.

Kun valiokunnan mietintöä lukee, tulee hyvin helposti tulkinneeksi niin, että asioita katsellaan nimenomaisesti tuonnin kannalta. Se on varsin suuri ja oleellinen muutos aikaisempaan näkökulmaan, jolloin lähdettiin yleensä aina siitä liikkeelle, miten kokonaisuus, tasapaino viennin ja tuonnin osalta voisi toteutua. Siinä on ollut, voisi sanoa, näiden asioiden hoitamiseen sellainen isänmaallinen näkökulma, jota mielestäni nyt valiokunnan mietinnöstä ei voi sillä tavalla lukea kuin haluaisi.

Kotimainen hintataso voi toteutua mielestäni vain silloin, kun vastuu viennin ja tuonnin osalta on riittävästi, sanotaanko, yksissä käsissä. Täytyy olla koko ajan ajantasatieto siitä, miten kokonaisuus toimii. Vaikka sinänsä en lakiesitystä ja sen 6 §:ää vastusta, niin epäilen, että 6 § saattaa aiheuttaa nimenomaan käytännön ongelmia siltä osalta, miten asioita tullaan tulkitsemaan, ja ennen muuta siinä, miten se toimii ajantasaisesti käytännön tasolla.

Kun olen aikaisemmin maatalouden lakikokonaisuuspaketista puhunut, olen korostanut sitä, että olisi ollut nimenomaan tärkeätä, että Markkinointirahasto olisi saatu toimimaan nimenomaan sen vuoksi, että olisi voitu valta ja vastuu näissä kysymyksissä viennin ja tuonnin osalta keskittää yhteen paikkaan, jossa myös on riittävä tulosvastuu.

En tiedä onko niin, että nyt ollaan siirtymässä aikaan, jolloin toisaalta lähdetään liikkeelle siitä, että nimenomaan tuonnin avulla pyritään säätlemään kotimaista tuottajahintatasoa. En ole kuullut, että tällaista linjausta olisi suoraan missään kirjattu, mutta valiokunnan mietinnön pohjalta voisi sellaisen johtopäätöksen, jos hie- man ilkeä haluaa olla, tehdä.

Jos siis halutaan tuonnilla säädellä kotimaista hintatasoa ja nimenomaan tavoitehintatasoa, johon se ensimmäiseksi ilman muuta kohdistuu, niin se merkitsee suurta muutosta myös tässä ajattelussa. Sitä siinä nyt voisi myös korostaa, kun tässä yhteydessä aina puhutaan pelkästä tavoitehintojen, tuottajahintatason, joustosta, että kyllä se mielestäni myös vaarantaa koko elintarvikeketjun toimintaa oleellisella tavalla.

Mielestäni eräs seikka, jota on syytä korostaa, on se, että kun tuontia vapautetaan, ja se lienee vääjäämätön tosiasia, on syytä muistaa, että suomalaiset elintarvikemarkkinat ovat pieniuutensa tähden varsin haavoittuvat. Ne ovat haavoittuvia hyvin pitkäksi aikaa hyvinkin pienillä tuontimäärillä. Kuten sanoin, minusta vaikuttaa siltä, ja kokemukset myös sitä osoittavat, että heijastukset ovat ensisijaisesti nimenomaan raaka-aineen hinnassa, tavoitehinta- ja tuottajahintatasossa.

Esittämäni perustelulausuma on, kuten alussa sanoin, osa keskustelua, joka liittyy toisaalta koko tähän lakipakettiin, toisaalta ennen muuta tuontimaksulakiin. Haluaisin nimenomaan sitä ja tavoittelen perustelulausumalla nimenomaan sitä, että kun valtiovarainvaliokunta edellyttää hallitukselta tiettyä tutkimusta, selvitystä, siitä, miten uusi tuontimaksulaki toimii, omalta osaltani täydentäisin asiaa siltä osin, että kokonaisuuden pitää toimia ns. kolmikantaperiaatteella niin, että tarkastellaan sekä kuluttajahintatasoa, teollisuuden raaka-aineiden hintatasoa että myös tuottajien tavoitehintatasoa.

En halua esittää siis mitään muuta kuin sitä, että nämä kaikki kolme osatekijää, jotka ovat oleellisia, tulisivat tässä tarkastelussa riittävän selkeästi esille, ja sitä valiokunta minun mielestäni ei selkeästi edellytä. Sen sijaan hyväksymällä

tämän perustelulausuman eduskunta minusta tätä asiaa voisi edellyttää.

Minä en omalta osaltani siis halua millään tavalla kärjistää asiaa, vaan haluan mieluummin vain sitä, että tämä perustelulausuma hyväksyttäisiin siinä mielessä, että tämä kokonaisuus tulisi huomioitua ja näin ollen voitaisiin asiasta saada, voi melkein niin sanoa, rehellisempi kuva.

Herra puhemies! Ehdotan siis aivan rakentavassa hengessä perustelulausumaa, joka teille on jaettu ja jonka kuitenkin luen:

"Eduskunta äänesti hallituksen esityksen maataloustuotteiden markkinointirahastolaiksi lepäämään yli vaalien. Samalla muuttui koko maatalouden markkinajärjestelmän luonne ja toimivuus.

Myös hallituksen tuontimaksulakia koskeva esitys on osa maatalouden lakikokonaisuutta.

Hyväksyessään tuontimaksulain eduskunta toteaa, että hallituksen esityksen mukaisen tuontimaksulain 6 §:n mukaan hallituksen tehtävänä on pitää huolta tavoitehintojen toteutumisesta ja kuluttajahintojen sekä teollisuuden raaka-ainekustannusten kohtuullisuudesta. Mikäli tuontimaksua alennetaan tai se kokonaan poistetaan, tulee hallituksen huolehtia siitä, että tästä ei aiheudu haittaa kotimaiselle maataloustuotannolle tai elintarviketeollisuudelle.

Eduskunta edellyttää, että valtiovarainvaliokunnan mietinnössä hallitukselta edellytetty lakiesityksen 6 §:ää koskeva selvitys järjestelmän vaikutuksista ulotetaan koskettamaan kuluttajahintojen, teollisuuden raaka-ainehintojen ja tavoitehintojen kehitystä."

Ed. I i v a r i : Arvoisa puhemies! Oli tavattoman mielenkiintoista kuunnella äskeitä puheenvuoroa. Ed. Vuorensolahan todisti puheenvuorossaan, että se logiikka, millä sosialidemokraattinen eduskuntaryhmä on lähestynyt neuvottelua ja maatalouspaketista, on ollut pitävä. Meidän lähtökohtamme ja näkökulmamme vain ovat erilaisia.

Hallituksen esitys tuontimaksulaiksi lähtee lain perustelujen mukaan elintarvikkeiden tuontisuojan säilyttämisestä ennallaan. Perustelu, että tämä järjestelmä lähentäisi meitä Euroopan unionin jäsenyyteen, ei ole hyvä, koska tilannehan vaatisi suuntautumista ruoan hinnan alentamiseen samaten kuin kansalaisten ostovoiman parantaminen vaatisi sitä. Hallituksen esitys ei myöskään merkitse niin suurta muutosta tuontisuojarajajärjestelmään kuin hallitus tahtoi antaa ym-

märtää. Tuontilisensiointiä eli tuontikieltoa vastaamaan on rakennettu ylimitoitettut tuontimaksut, ja nykyistä tuontitilannetta haettaisiin määrittämällä nykyistä tuontia vastaavat tuontikiintiöt nykyisillä tuontimaksuilla. Kiintiöiden käyttö on paitsi byrokraattista myös kyseenalaista vapaan kilpailun kannalta, kuten tulen kohta kertomaan lähemmin.

Sosialidemokraatit ovat koko ajan käyneet hallituksen kanssa vakavasti neuvotteluja maatalouspaketista. Valitettavasti ne eivät ole johtaneet tulokseen, minkä takia joudun ehdottamaan, että tuontimaksuja koskevat lakiehdotukset hylätään.

Sosialidemokraatit esittivät neuvotellessaan hallituksen kanssa elintarvikkeiden tuontisuojusta muun muassa, että eräiden kasvien ja vihannesten kiinteitä tuontimaksuja alennetaan ja pyritään samalla pois kiintiöistä kohti tuontimaksujen käyttöön perustuvaa tuontisuoja. Sen takia ehdotan eduskunnan hyväksyttäväksi valtiovarainvaliokunnan mietinnön I vastalauseeseen sisältyvän 2) perustelulausuman, jossa eduskunta edellyttää, että hallitus selvittää mahdollisuudet poistaa lakiehdotuksen liitteenä olevasta etuluettelosta kiintiöt. Samassa perustelulausumassa esitetään myös sitä, että sipulin tuonti alennetulla tuontimaksulla tulisi sallia 1.5.—15.6., purjosipulin tuonti 15.2.—31.5., valko- ja punakaalin tuonti sallitaan aikaisemmalla maksulla 15.3.—31.5. ja kiinankaalin tuonti 1.2.—15.5.

Tuntuu tietysti hyvin merkilliseltä esittää eduskunnan hyväksyttäväksi tällaista perustelulausumaa, mutta kysymys ruoan hinnasta pitää sisällään juuri tällaisia kysymyksiä ja haluamme olla johdonmukaisia siihen nähden, mistä keskustelimme ministeri Puran kanssa päiväkausia. Nämä yksityiskohtaiset ehdotukset mietinnön vastalauseessa olevassa perustelulausumassa lähtevät päivittäistavarakaupan toiveista tilanteesta, jossa tuontimaksujärjestelmää varsinaisesti ei voida muuttaa.

Toinen valtiovarainvaliokunnan mietinnön I vastalauseeseen liittyvä perustelulausuma kuuluu näin: "Eduskunta edellyttää, että sianlihan tuontimaksua alennetaan 8 prosenttia ja naudanlihan tuontimaksua alennetaan 10 prosenttia mahdollisimman pikaisesti." Tälläkin on taustansa, ja tällä on hyvin tähän päivään liittyvä tausta. Lauantain Maaseudun Tulevaisuudesta olemme lukeneet, että oikeuskansleri esti lihan tuonnin. Nythän meillä on ollut sellainen tilanne, että kun lihanjalostustuotteita hinnanerokor-

vauksilla on viety lähialueille, niin sekä naudanlihasta että sianlihasta on puutetta. Näitä hinnanero korvauksiahan olemme maksamassa ilmeisesti tänä vuonna 800 miljoonaa markkaa, ja tilanne on johtanut siihen, että etenkin yksityinen liha-ala tänä syksynä kärsii raaka-ainepulaa. Sen takia hallituksessa yritettiin alentaa naudanlihan ja sianlihan tuontimaksuja, mutta oikeuskansleri Aalto on todennut, että valtioneuvosto ei voi tehdä alentamispäätöstä kustannustason nousun ehkäisemisestä annetun lain nojalla, koska kustannustason noususta ei ole tosiasiallista näyttöä. Tuontimaksulain muuttaminen vaatii eduskunnan päätöstä. Maaseudun Tulevaisuus toteaa, että Aallon mielipiteen kuultuaan pääministeri Esko Aho taivutti valtiovarainministeri Iiro Viinasen vetämään esityksen pois.

On hyvin tärkeää vapaan kilpailun ja teollisuuspolitiikan kannalta se, että osuusteurastamot ja yksityinen liha-ala pystyvät tasavertaiseen kilpailuun. Nythän tämä leikkiminen hinnanero korvauksilla, lihajalosteitten viennillä ja tuontimaksuilla on tänä syksynä johtanut siihen, että yksityisellä liha-alalla on monia yrityksiä, jotka ovat joutuneet tekemään, päinvastoin kuin koskaan aikaisemmin, lyhennettyä työviikkoa, ja monet pelkäävät, että toiminta loppuu kokonaan. Tämä on ilmeisesti myös hallituksen tarkoitus, ainakin hallituksen keskustalaisten tarkoitus. Liha-alan ylikapasiteettiin vedoten halutaan tappaa yksityinen liha-ala ja säilyttää osuusteurastamot Eurooppaan mentäessä. Se, että yksityinen liha-ala on hallituksen epäsuosituimmuuslistalla, johtuu varmaankin siitä, että yksityinen liha-ala on sitä mieltä, että Euroopan unioniin liittyttäessä ei tarvittaisi minkäänlaisia siirtymäaikoja vaan siihen hintatasoon on mentävä suoraan. Tästäkin lauantain Maaseudun Tulevaisuus kertoo.

Arvoisa puhemies! Lopuksi totean, että sosialidemokraatit ovat valmiita kannattamaan ed. Vuorensolan perustelulausumaehdotusta, ei sen takia, että olisimme sen perusteluista samaa mieltä, vaan sen takia, että olemme todella kiinnostuneita siitä, millä tavalla tuontimaksulaki, jos se tulee hyväksytyksi, vaikuttaa tavoitehintoihin. Uskon, että ainakin seuraava, vaalien jälkeinen hallitus tarvitsee tätä informaatiota.

Toistan vielä, arvoisa puhemies, ehdotukseni. Ehdotan tuontimaksulakiesityksen hylkäämistä ja siltä varalta, että se ei tule hylätyksi, niitä kahta perustelulausumaehdotusta, jotka liittyvät valtiovarainvaliokunnan mietinnön I vastalauseeseen.

Ed. Ala-Nissilä (vastauspuheenvuoro): Arvoisa puhemies! Tämän lakiesityksen käsitteilyn yhteydessä olen jäänyt ihmettelemään merkittävää hinkua tuonnin edistämiseen Suomeen. Oma elintarviketalous on kaikille maille tärkeä kansallinen kysymys elintarvikehuollon kannalta, tietysti työllisyyden kannalta, uusiutuvien luonnonvarojen hyväksikäytön kannalta, turvallisuuspoliittisista syistä jne.

80-luvun politiikasta puhuttiin verotuksen yhteydessä. Luulen, että eräs virhe meillä oli 80-luvulla myös se, että me halusimme edistää tuontia Suomeen. Emme olleet viennin edistämisestä niinkään kiinnostuneita. Kuviteltiin, että tuonnilla me saamme Suomen hintatasoa alas. Kaikki viimeisimmät tiedot puhuvat siitä, että tämä on pelkkä illuusio, jolla ei ole mitään todellisuuspohjaa.

Niin suurella puolueella, kuin sosialidemokraattinen puolue on, pitäisi olla tietty vastuu kansallisista kysymyksistä. Nythän markkinomisrahasto kaatui samalla tavalla kuin aikoinaan vakuusrahastolaki täällä. Tässä mielessä joutuu valittamaan, että Suomessa ei, toisin kuin monissa muissa Euroopan maissa, ymmärretä elintarviketalouden kansallista merkitystä. Tässä suhteessa kannattaisi ottaa kansan mielipiteistäkin vaari. Luulen, että Suomen kansa ei tule ymmärtämään tällaista tuonnin suosimista ja oman tuotannon väheksymistä merkitsevää politiikkaa, jota sosialidemokraattinen puolue harjoittaa. Ehkä presidenttigallupeissakin alkaa politiikka jo pikkuhiljaa näkyä.

Ed. Laakso (vastauspuheenvuoro): Herra puhemies! Varsin sitkeässä elää myytti siitä, että Euroopan unionin jäsenyys merkitsisi Suomessa halvempia elintarvikkeiden hintoja. Tämän myyntin toisti myös ed. Iivari puheenvuorossaan. Vaikka Euroopan unionin komission lähtökohdaksi oli se, että tuottajahinnat alennetaan välittömästi Euroopan unionin tasolle, ei tämä todellakaan merkitse sitä, että elintarvikkeiden vähittäismyyntihinnat myös alenisivat samalle tasolle.

Vaikuttaa siltä, että ed. Iivari toistaessaan Euroopan unionin komission lausunnon erehtyy samalla tavalla kuin itse komissiokin siitä hinnanmuodostuksesta, joka tapahtuu. Ilmeisesti Brysselissä ei todellakaan tunneta Suomen hinnanmuodostusta, sillä esimerkiksi elintarviketeollisuuden raaka-ainehinnat ovat jo nykyisin suhteellisen lähellä EY-tasoa elintarvikkeiden alkutuotevähennyksen takia. Se, mikä jätetään suomalaisille kuluttajille kertomatta, on se, että mi-

käli Suomi liittyy Euroopan unionin jäseneksi, me joudumme luopumaan alkutuotevähennyksestä, jolla elintarvikkeiden kuluttajahintoja pidetään alhaalla. Jos tästä järjestelmästä joudutaan luopumaan, eivät elintarvikkeiden kuluttajahinnat juuri alene EY-hintaisten maataloustuotteiden myötä. Sen sijaan suomalaisen maatalouden Euroopan unionin jäsenyys ajaa alas.

Ed. Pulliainen (vastauspuheenvuoro): Arvoisa puhemies! Totean minäkin, että ed. Iivarin puheenvuoro oli erittäin havainnollinen ja selkeä. Siinä hän kävi ilmi, että oli kysymys sipulista, purjosipulista, valko- ja punakaalista ja siten pikkuisen lihan tuontimaksuista.

Se, mikä minua erikoisesti kiinnostaa, ja toivon, että se jatkossa tulisi hyvin kirkkaaksi, on se, mistä hintatasosta nyt puhutaan, puhutaanko kaupan vähittäishintatasosta, josta minä toivoisin, että nimenomaan puhuttaisiin, koska sehän on kuluttajan kannalta olennaista. Kun otetaan Ranskan hintataso suurin piirtein tällä hetkellä, tämän syksyn aikana, kun Suomen markka ja Ranskan frangi ovat käytännöllisesti katsoen yhden suhde yhteen, kun menee Ranskassa, Pariisissa esimerkiksi, mihin tahansa myymälään katsomaan samanlaisia paisteja sun muita kuin täällä on, niin ne ovat jopa kalliimpia kuin meillä. Tämä on helppo vertailu, kun on valuuttakurssi samanlainen.

Toisin sanoen tästä lähtien toivoisin, että kun sosialidemokraatit käyvät tätä sinänsä tarpeellista keskustella, he tarkkaan kertoisivat sen, mistä on kysymys, mitä verrataan mihinkin. Silloin olisi paljon helpompaa käydä tätä keskustelua. Nyt helppo on käydä keskustelua purjosipulista, sipulista, valko- ja punakaalista sekä kiinankaalista, koska kysymys on niiden tuontimaksuista ja tuonnin ajoittumisesta, mutta muu onkin jo siten paljon vaikeampaa.

Ed. Iivari (vastauspuheenvuoro): Arvoisa puhemies! Silloin kun puhutaan elintarvikkeiden tuonnista, on todellakin kysymys kiinankaalista ja purjosta. En valitettavasti äskeisessä puheenvuorossani ehtinyt paljon puhua kuluttajainnoista. Puhuin elintarviketeollisuuden kilpailuedellytyksistä ja myös siitä, että pitäisi päästä joustavampaan järjestelmään. Pitäisi päästä seläiseen tuontimaksujärjestelmään, jossa tuontimaksut todella toimivat ilman kiintiöitä. Nythän on luotu tämä järjestelmä niin, että tuontimaksut on nostettu pilviin, täysin irralleen kotimaisesta hintatasosta, ja sitten niistä mennään alaspäin

kiintiöillä. Vasta sitten voidaan puhua kuluttajan edusta, kun meillä toimii jonkinmoinen kilpailu.

Aivan samaa sanoisin ed. Laaksole kuin ed. Pulliaisellekin, että kun siteerasin Lihakeskusliiton toimitusjohtajan Kyösti Peltolan puheenvuoroa, puhuin todella lihateollisuuden toimintaedellytyksistä enkä valitettavasti vielä edes pääsyt kuluttajahintoihin.

Ed. Laakso (vastauspuheenvuoro): Herra puhemies! SDP:n lakiesitykseen jättämässä vastalauseessa esitetään tuontisuoja ja kuluttajahintojen aleneminen vastakkain. Käsitykseni mukaan tällaista vastakkainasettelua ei kuitenkaan todellisuudessa ole. Olen aivan varma ja vakuutunut siitä, että ed. Iivari ei minua usko, mutta ehkä hän uskoo paremmin Euroopan kuluttajajärjestön asiantuntijoita, joita Demari-lehti on lainannut. Nämä asiantuntijat toteavat hyvin yksiselitteisesti, esimerkiksi Euroopan kuluttajajärjestössä Beuc:ssä työskentelevä Virginia Graham sanoo, että hän ei usko suomalaisten kuluttajien hyötyvän rahallisesti Euroopan yhteisön jäsenyydestä. Hän myös lisää, että kuluttajien on oltava erittäin tarkkoja. Vaikka yhteismarkkinat periaatteessa lisäävät kilpailua, suuret ylikansalliset elintarvikeyhtiöt ovat hyvin innokkaita ostamaan pieniä kauppaketjuja. Ne pääsevät helposti hallitsemaan markkinoita.

Sanottakoon aivan suoraan, että minä pelkään nykyisen käsillä olevan lain, siis lisensseistä luopumisen, saattavan merkitä sitä, että jokin kansainvälinen elintarvikejätti, joka pystyy kilpailemaan Suomen markkinoilla myös maksamalla tuontimaksut, kykenee pitkään pitämään yllä sellaista hintatasoa kuluttajainnoissa, että meidän maataloutemme käy silloin huonosti.

Ed. Korkea-oja (vastauspuheenvuoro): Herra puhemies! Ed. Iivari nosti esille muutamien vihanneskasvien tuontisuojaan liittyvät kysymykset. Tuonnin aikataulukysymykset ja kiintiömäärät ovat siinä mielessä aika tavalla herkkiä, että juuri näillä ajankohdilla on suojattu kotimaista tuotantoa. On nimittäin niin, että tuottajan katteenmuodostuksen kannalta on hyvin tärkeää päästä näille varhaismarkkinoille, jotka liian pitkään jatkuva tuonti voi pilata.

Aika hyvä esimerkki, jonka kaikki tuntevat, on tomaatti, josta tiedämme, että meillä on tällainen järjestelmä ollut, jossa hyvin tarkkaan on tuontia säännöstelty kevätkaudella. Kuitenkin tutkimustieto osoittaa, että meillä keskimääräinen vuotuinen hinta on hyvin edullinen kulutta-

jan näkökulmasta, kun siinä on viisaalla tavalla yhdistetty kotimainen kesäaikainen tuotanto ja talviaikainen tuonti.

Jos tuontirajoja kuitenkin käsitellään väärin, se johtaa siihen, että keväinen, tuottajan kannalta tärkeä tuotanto tapetaan ja samalla viedään koko vuoden tuotannon kannattavuus ja tällä tavalla kotimainen tuotanto kuolee, niin kuin Ruotsissa on tapahtunut, mikä kuitenkin on Ruotsissa johtanut esimerkiksi Suomen tasoa keskimääräisesti korkeampaan kuluttajahintatasoon, kun koko vuosi otetaan huomioon. Tässä on aika tärkeistä asioista kysymys, eli ei niihin pitäisi suhtautua sillä tavalla, että pannaan nyt viikko tai kaksi lisää, jotta kallis kevätutuotanto voitaisiin lopettaa.

P u h e m i e s (koputtaa): Kaksi minuuttia!

Ed. S-L. Anttila: Herra puhemies! Ed. Laakso ja ed. Pulliainen vastasivat minusta jo ed. Iivarille tästä ruoan hinnan alentamiskysymyksestä. Meillä nyt jostakin syystä halutaan ylläpitää sellaista myyttiä, että Suomessa ruoan hinta on erikoisen korkea. Ne vertailut, jotka on tehty, joita voidaan esimerkiksi Helsingin Sanomien kuluttajasisivuilta lukea, kertovat selkeästi, että tällä hetkellä liha ja kala on Suomessa halvempaa kuin esimerkiksi Saksassa. Ed. Pulliainen aivan oikein vertasi meidän hintojamme myös Ranskaan ja Pariisiin.

Minusta meidän elintarviketalouden hinnanmuodostuksessa ja näissä kysymyksissä pitäisi löytää kansallinen konsensus. Jos me jatkamme kotikutoista maatalouskaunaista keskustelua, emme me, hyvät ystävät, kykene yhdentymään Eurooppaan. Se on realiteetti. Sen takia pidän erittäin valitettavana, että lakipaketti, jonka yksi kivijalka eli markkinointirahasto äänestettiin lepäämään, ei tullut hyväksytyksi, siitä yksinkertaisesta syystä, että se olisi ollut osoitus siitä, että Suomen eduskunta kykenee kansallisen konsensusen nimissä löytämään yhteisen linjan, jolla maataloutta sopeutetaan mahdollisen yhdentymisen varalta. Myönnän, että siinä oli aikapulaa. Esitys saatiin valiokuntaan 5.11. ja siellä ripeästi tähän liittyvät asiat käsiteltiin, ja ajan puutteen vuoksi pitkälti ilmeisesti myös sosialidemokratien kielteinen kanta on selitettävissä, joskin myös SDP:n ryhmä lienee tässä kysymyksessä aika lailla hajallaan.

Kaiken kaikkiaan nyt, kun käsittelemme tuontimaksujärjestelmän ja hinnanerokorvausjärjestelmän muuttamista, kun siirrytään lisensseistä

tuontimaksuihin ja tulleihin, tämän lakiesityksen käsittelyn yhteydessä itseäni ainakin viime viikon loppupuolella erittäin suuresti hämmensi se puhtas kuluttajapopulismi, joka kokoomuksen ryhmän villitsi, ei suinkaan kokoomuksen valiokuntaryhmää vaan eduskuntaryhmän. Olen itseltäni kysynytkin monta kertaa, mistä voi johtua, että kokoomuksen ryhmälle järkevän, kansalliset edut turvaavan maatalouspolitiikan harjoittaminen näyttää olevan lähes mahdotonta.

Valiokunnan mietinnössä todetaan, että pitää erityisesti kantaa huolta kuluttajahintojen ja teollisuuden raaka-ainekustannusten kohtuullisuudesta ja pyrkiä kustannusten alentamiseen tai nousun estämiseen. Tuontimaksut täytyy tarvittaessa joko poistaa tai niitä alentaa ottaen huomioon, ettei siitä saa aiheutua haittaa kotimaiselle maataloustuotannolle tai teollisuudelle. Tämä koskee 6 §:n problematiikkaa.

Ollaksemme rehellisiä, hyvät edustajakollegat, täällä pitäisi olla mukana myös elintarviketalouden palkat. Se on yksi osa kustannusketjua. Nyt vain kaunaisesti tuijotetaan siihen, mitä viljelijä saa tavoitehintojen muodossa. Erittäin iso osa edustajista on sen pienen kysymyksen kimpussa, joka on pieni prosenttiosuus, 2—3 prosenttia koko elintarvikkeen hinnanmuodostuksessa, se viljelijän palkan osuus. Minusta tämä keskustelu osoittaa sitä, että asioilla ei ole minkään näköistä oikeaa suhdetta. Toivonkin, että kun hallitus käy tätä selvitystä aikanaan tekemään, todella myös arvioidaan elintarviketalouden palkkojen merkitys, kun puhutaan elintarvikkeiden hintojen kohtuullistamisesta. Se on keskeinen osa, ja se pitää myös ottaa silloin selvitykseen mukaan.

Jossain vastauspuheenvuorossa sivuttiin Euroopan kuluttajaliikettä. Itselläni oli tilaisuus vajaan kolme kuukautta sitten tavata Euroopan kuluttajaliikkeen edustajia, kun he vierailivat Suomessa. Ihan selkeästi sain heiltä viestin siitä, että kuluttajan etu ei ole, että elintarviketuotanto etäännyy kuluttajasta kovin kauaksi. On ihan selvä asia, että silloin elintarvikkeiden tuoreus, puhkaus ym. kärsivät. Varjeltoon meitä Luoja siltä, että me olisimme tilanteessa, jossa elintarvike kulkee, niin kuin se USA:n mantereella kulkee, jopa 2 000—3 000 kilometriä, ennen kuin se saavuttaa kuluttajan. Jokainen tietää, mitä sen jälkeen elintarvike on. Meillä toki maitoa nyt joudutaan ajamaan Kainuun korkeudelta, mutta sekään matka ei ole suinkaan niin pitkä.

Eli kuluttajien etu ei ole se, että meillä elintarviketeollisuus muodostuu jättien ylläpitämäksi, ja se toki on tulevassa yhdentymisessä yksi suuri

uhka. Suomen markkinat toki ovat pienet, mutta ainakin pääkaupunkiseudun markkinat saattavat kiinnostaa eurooppalaisia elintarvikkejättejä.

Täällä on puhuttu tuonnin lisäämisestä, ja siihen tämä 6 §:n problematiikka ja erityisesti kokoomuksen puheenjohtajan problematiikka liittyy. Eikö meillä nyt ole selvää näyttöä siitä, mitä tuonnin lisääminen saa aikaan? 80-luvun lopulla vahvan markan politiikalla Suomessa tehtiin ulkomainen tuonti omaa tuotantoamme edullisemmaksi. Nyt meillä on puoli miljoonaa työtöntä pitkälti siitä syystä, että 80-luvun lopun politiikan seurauksena suomalaisen kaupan hyllyllä kulutustavaroista yli puolet on muita kuin omiamme, ulkoa tuotuja. Joka ainut tuotu hyödyke on samalla myös tuotu työ ja vie työpaikan suomalaiselta. Sen takia minusta nyt pitäisi panostaa ennen kaikkea tuontia korvaavaan yritystoimintaan, koska sillä tavalla voidaan luoda kestäviä uusia työpaikkoja. Minusta tämä liittyy oleellisesti tähän 6 §:n problematiikkaan. Ei meidän pidä nyt toimia sillä tavalla, että me keinoteoisesti lisäämme tuontia tänne, koska se automaattisesti aiheuttaa sen, että täältä työpaikkoja vähenee ja meille tulee tilanne, jossa täytyy maatalousraaka-aineita bulkkituotteina viedä ulos, ja se ei missään tapauksessa ole koko kansantalouden etu.

Todella toivoisin, että maatalouskysymyksistä jossain vaiheessa eduskunnassa löytyisi laajempi konsensus. Olen edelleen sitä mieltä, että Suomen kansantalous ei kykene yhdentymään ja Suomi ei kykene yhdentymään Eurooppaan, jos me jatkuvasti jatkamme tätä kaunaista maatalouskeskustelua. Jos ei meidän elintarviketaloutemme tulevaisuudesta ole kansallista konsensusta, niin emme me millään kykene puolustamaan omia etujamme Euroopan foorumeilla.

Ed. L a a k s o (vastauspuheenvuoro): Herra puhemies! Selvyiden vuoksi on sanottava, koska ed. S-L. Anttila antoi tukensa niille käsityksille, mitä ensimmäisessä puheenvuorossani totesin kuluttajahintojen alentumisesta, etten suinkaan ole hänen kanssaan samaa mieltä niistä keinoista, joilla elintarvikkeiden hintoja Suomessa pitäisi alentaa, esimerkiksi leikkaamalla elintarviketyöntekijöiden palkkoja. On tietenkin joukko keinoja, joilla elintarvikkeiden, kuten muidenkin tuotteiden, hintoja voidaan alentaa. Kyse on vain siitä, että hallitus ei ole valmis näitä keinoja käyttämään.

Yksinkertaisin ja nopein tapa puuttua elintarvikkeiden hintoihin olisi tietenkin alentaa liike-

vaihtoveroa tai poistaa se kokonaan elintarvikkeilta. Me tiedämme, että joihinkin elintarvikkeisiin sisältyy, elintarvikkeista riippuen, jopa yli 10 prosenttia liikevaihtoveroa. Nykyinen pääministeri antoi vaalikampanjan aikana lupauksen siitä, että elintarvikkeiden liikevaihtoveroa alennetaan tai se poistetaan kokonaan, ja hän toisti vielä pääministerinä ollessaankin tällaisen lupauksen. Mutta sen jälkeen kun hallitus havaitsi, että elintarvikkeiden vapauttaminen liikevaihtoverosta on ristiriidassa sen järjestelmän kanssa, joka on päätetty Suomessa ottaa käyttöön, eli arvonlisäverojärjestelmän kanssa, nämä puheet on kokonaan unohdettu.

Itse pelkään sitä, että tuonnin vapauttaminen, tuontisuojan purkaminen johtaisi siihen, että todellakin kansainväliset elintarviketeollisuuden jätit, mm. tanskalaiset, tulisivat Suomen markkinoille aluksi alhaisin hinnoin vallatakseen markkinat ja sen jälkeen myydäkseen tuotteitaan korkealla hinnalla.

Ed. R i m m i (vastauspuheenvuoro): Arvoisa puhemies! Ed. Sirkka-Liisa Anttilan kanssa voin olla hyvin samaa mieltä siitä, kun hän sanoi, että ei ole elintarvikkeiden kuluttajien etu se, että pitkiä matkoja elintarvikkeita kuljetetaan. Aivan varmasti näin on, ja rohkenen väittää tietäväni jotakin elintarvikkeiden koostumuksesta, elintarviketeollisuudessa käytettävistä erilaisista lisä-, säilöntä- ja tehoaineista. Mitä suuremmat markkina-alueet ja mitä pidemmät markkinointiajat, luonnollisesti silloin kaikkia säilöntään liittyviä aineita tarvitaan sitä enemmän.

Olen erittäin huolestunut siitä, jos me päättämme Suomesta katoamaan suomalaisen elintarviketeollisuuden. Jos siinä huumassa, että me kuvittelemme saavamme parempia, halvempia ja korkealaatuisempia elintarvikkeita muista maista, me päästämme oman elintarviketeollisuutemme rapistumaan ja heikkenemään, niin miten kovin helposti palautamme sen takaisin? Tämä koskee myös kotimaisen raaka-aineen saantia.

Ed. S-L. A n t t i l a (vastauspuheenvuoro): Herra puhemies! Ed. Laakson puheenvuoron johdosta, jossa hän sanoi, että eräs hyvä keino elintarvikkeiden hinnan alentamiseksi olisi poistaa niiltä liikevaihtovero, olen ihan samaa mieltä, mutta markkinataloudessa, ed. Laakso, emme voi taata, että liikevaihtoveron poisto ohjautuu lyhentämättömänä kaupan kassalle. Meilläähän on selvä esimerkki lihan hinnassa. Naudanlihan tavoitehintaa on ollut alentuneena 16—18 pro-

senttia jo lähes kaksi vuotta. Ei se ole näkynyt naudanlihan hinnassa kaupan kassalla. Päinvastoin se on näkynyt siinä, että naudanlihaa on viety, koska erotus on vientitukena juossut viejän kassaan suoraan. Ihan sama tilanne on sianlihan kohdalla, prosentit vain paljon pienemmät. Eli ei se ole mikään hokkuspokkustempu, vaikka itsekin kannatan sitä, että elintarvikkeilta pitäisi liikevaihtovero kokonaan poistaa, koska se olisi keino kohtuullistaa elintarvikkeiden hintoja.

Ed. O l l i l a : Herra puhemies! Aloitan hyvillä uutisilla, joista ensimmäinen on, että käytän tilaisuutta hyväkseni todetakseni, että ed. Jaakko Laakso on tänään käyttämässään puheenvuoroissa harvinaisen paljon oikeassa. Tätä minulla ei ole ollut usein tilaisuutta lausua, mutta teen sen nyt. (Ed. Laakso: Edustaja ei usein ole paikalla seuraamassa keskustelua!) Toinen asia on se, että kannatan ed. Vuorensolan tekemää lausumaehdotusta, joka sopivalla tavalla täydentää mietinnössä olevaa pontta.

Tuontimaksulaki on osa maataloustulojärjestelmän uudistamista, ja näin ollen onkin syytä ihmetellä, miksi tähän lakiin eri vaiheissa on yritetty kytkeä vieraita elementtejä, yritetty tehdä sitä sinänsä tärkeän kuluttajapolitiikan instrumentiksi. Hallituksen käsittelyn viime vaiheessa lain 6 §:n liitettiin maininta, jonka mukaan tuontimaksuja voidaan alentaa valtioneuvoston päätöksellä, jos se on tarpeen kuluttajahintojen alentamiseksi tai niiden nousemisen estämiseksi. Omituinen ajatus, kun otetaan huomioon, että laki säätelee maatalouden tulonmuodostusta. Lisääntyvä tuonti ja alenevat tuontimaksut ovat suoraan poissa viljelijän palkkapussista, koska maatalous kustantaa näin lisääntyvän vientitarpeen. Ilmoitin tuolloin, että en tule vaikuttamaan tässä talossa tuon pykälän läpimeno.

Kun perustuslakivaliokunta totesi 6 §:n noilta osin vaativan vaikeutetun säätämisyjärjestyksen, muuttui asia vielä kiinalaisemmaksi. Sanonta sopii muuten hyvin pykälän syntyhistoriaan. Asian jatkokäsittely olikin jo joltistakin farssia. Perustuslakivaliokunnan entinen puheenjohtaja onnistui veivaamaan pitkäaikaisen kokemuksensa perusteella mallin, jolla lain tultua muutettuna tavallisessa lainsäätämisyjärjestyksessä läpimeneväksi ja hyväksytyksi hallituspuolueiden voimin olisi tuo 6 § hyväksytty erikseen opposition tuella vaikeutetussa säätämisyjärjestyksessä kiireelliseksi julistettuna. Näppärää siis, mutta eipä kovin kaan viisasta.

Se ei nimittäin olisi onnistunut. Jo kokoomuksen ryhmästä olisi löytynyt melkoinen joukko vastustajia, samoin, näin oletan, oppositiosta, joka ei ole sama asia kuin sosialidemokraatit, ja luulenpa, että keskustakin olisi tässä asiassa tässä salissa hajonnut, vaikka olikin hallituksessa yksimielisesti hallituksen esityksen takana. Edellä olevan uskoisin olevan hallitukselle kylliksi, jotta se tajuaisi, missä mennään.

Herra puhemies! Sen jälkeen kun Elintarviketyöläisten liiton työehtosopimuksen päätteeksi kirjataan, että edellä sovitusta palkoista voidaan poiketa, mikäli se on tarpeen kuluttajahintojen alentamiseksi tai niiden nousun estämiseksi, voidaan tähänkin asiaan palata minun puolestani.

Ed. L a h i k a i n e n : Arvoisa puhemies! Täällä on moneen kertaan todettu, että tässä on kyse kokonaisuudistuksesta, jonka osatekijä on tällä kertaa meidän käsittelyssämme. Itse asiassa tässä on kysymys siitä järjestelmästä, jonka avulla me jatkossa joko pärjäämme tai sitten emme maataloussektorilla. Siinä mielessä pidän kyllä valitettavana sitä, että neuvottelut hallituksen ja SDP:n välillä kaatuivat emmekä siten saaneet miltään osin omia tavoitteitamme kirjatuiksi näihin lakeihin. Siitä syystä tässä yhteydessä jo kannatan ed. Iivarin tekemää hylkäysehdotusta ja lisäksi myös perustelulausumaehdotuksia.

Mielestäni on tärkeää päästä liikkeelle maatalousreformissa. Sitä edellyttävät paitsi ihan omat kansalliset lähtökohtamme myös kansainvälistyvät puitteet, joita kohti olemme menossa. Siinä mielessä toivon, että jatkossa löydämme yhteisymmärrystä tässä asiassa.

Minusta keskustelussa on korostunut myös se, että tuonnilla ja sen tasolla pyritään suojaamaan kotimaista tuotantoa, mikä sinällään on tietysti hyvä asia, mutta tekee mieleni myös kyllä esittää kysymys, emmekö me luota siihen, että kotimaiset tuotteet pärjäävät kilpailussa, vaan niitä pitää nimenomaan tuontimaksuilla ja tuonnin tasolla jatkuvasti holhota ja ohjata. Näin ollen minusta tuntuu, että meidän on vielä jatkossa useampaan kertaan käytävä keskustelua tästä aihepiiristä.

Ed. L a a k s o (vastauspuheenvuoro): Herra puhemies! En tiedä, onko ed. Lahikainen huomannut, että aurinko paistaa Suomessa hieman eri tavalla kuin Etelä-Euroopassa. Käsitykseni mukaan se on kuitenkin tärkeä havainto, sillä se vaikuttaa aivan olennaisesti niihin kasvuedellytyksiin, joita Suomen maataloustuotannolla on. Kun Suomessa parhaimmillaan on tällaisia kas-

vupäiviä 180—190, niin jo Keski-Euroopassa kasvupäiviä on huomattavasti enemmän ja Etelä-Euroopassa 260—270.

On aivan selvää, että tietenkin toisenlaisissa olosuhteissa maataloustuotanto on edullisempaa ja toisissa olosuhteissa se on vähemmän edullista. Tähän tietenkin juuri perustuu se, että esimerkiksi etelä-Euroopassa tuotetut tietyt vihannekset saattavat olla hinnoiltaan edullisempia kuin Suomessa tuotetut.

On myös muistettava se, että monissa näissä maissa ei tunneta sellaista työaikalainsäädäntöä kuin meillä on. Myös lapsityövoimaa käytetään suhteellisen laajasti juuri maataloustuotannossa. Sosiaaliturvan taso on kokonaan toinen näissä maissa, ja siitäkin meidän on maksettava. Todelakin on tilanne se, että jos me haluamme lopettaa maatalouden Suomessa, ajaa alas maatalouden, tehkäämme se silloin tietoisesti, mutta älkäämme perustelko sitä jollakin EY:n hintatasolla, sillä EY:n hintatasoakin edullisempi on tietysti maailmanmarkkinahintataso. Eli jos päätetään ajaa maatalous alas, niin mennään sitten suoraan maailmanmarkkinahintatasoon.

Ed. Pulliainen (vastauspuheenvuoro): Arvoisa puhemies! Ed. Lahikaiselle olisin todennut hänen vuodatuksensa johdosta, että on tavallaan vahinko, että hänellä on tällainen tilapäinen muistinmenetys, kun hän on maa- ja metsätalousvaliokunnassa lukemattomia kertoja kuullut, kuinka meillä kasvukausi täällä etelärannikolla on 170 vuorokauden tienoilla ja Irlannissa se on 360 vuorokautta. Satoisuudessa on sellaiset erot, että satotasot ovat keskimäärin kaksin- jopa kolminkertaiset Hollannin — Belgiantienoiillameihin verrattuna jne., jne. Siitä sitten tulee kaikenlaisia seuraamuksia. (Ed. Kalliomäki: Ylituotanto!) — Ylituotanto on ihan toinen asia. Keskustellaan siitä ylituotantokohdalla. — Mutta minä nämä perustiedot vain palautin ed. Lahikaisen mieleen, vaikka hän on kuullut ne niin monta kertaa. Tässä auttaa se, että palautetaan mielle yhtymillä asia, niin hänellekin kirkastuvat ne uudestaan.

Ed. Korkeoja (vastauspuheenvuoro): Herra puhemies! Ed. Lahikainen totesi, että tässä tilanteessa tarvittaisiin uutta maatalouspoliittista lainsäädäntöä, jotta Suomi olisi paremmin valmis kohtaamaan integraation tuomat haasteet. Näin todella asianlaita on, ja sen takia ainakin minulle oli suuri pettymys, että sosialidemokraatit kaatoivat tähän järjestelmään oleellisesti kuuluvan markkinointirahastolain, joka olisi ollut

ylksi elementti siinä järjestelmässä, jossa luodaan lainsäädännöllistä sopeutumismallia Suomen maataloudelle. Toinen yhtä keskeinen osa on tämä tuontimaksulaki, ja nyt sitäkin esitetään kaadettavaksi. Kun lisäksi on kuulunut, että sosialidemokraattien toimesta on, neuvottelutilanteen ollessa sellainen kuin on, nostettu esille se, että Suomen vaatimukset olisivat ylimitoitettut, niin tuntuu siltä, että kaikessa demarit toimivat niin, että Suomi ei missään tapauksessa voisi hyväksyä Euroopan yhteisön jäsenyyttä. Tämä todella minusta tuntuu hyvin oudolta ja vastuuttomalta toiminnalta.

Sitten tuli myös esille tämä tuontimaksuilla holhoaminen Suomen maatalouden osalta. Nyt on niin, että jos tällaista tuontimaksulla holhoamista ei ylläpidetä, maatalous ja elintarviketuotanto meiltä kuolee niiden pelisääntöjen mukaan, joilla nyt eletään. Väistämättä tuntuu siltä, että sosialidemokraatit haluaisivatkin toimia sillä tavalla, että koko elintarviketietun toimintaedellytykset heikkenisivät. Tätä en kuitenkaan halua uskoa, mutta tällaisen johtopäätöksen näistä puheenvuoroista voi vetää.

Ed. Iivari (vastauspuheenvuoro): Arvoisa puhemies! Haluan vastata ed. Laaksolle, ja jos puhemies sallii, Hänen Ylimielisyydelleen, professori Pulliaiselle. Suomessa todellakin aurinko paistaa toisella tavalla kuin Euroopassa ja meidän kasvukautemme on lyhyempi. Meidän maa-perämme raskasmetallipitoisuus on myös puolta pienempi kuin Euroopassa keskimäärin. Tämä antaa suomalaiselle elintarviketeollisuudelle ja suomalaiselle viljelylle, suomalaiselle luovuudelle ja suomalaiselle myynnin osaamiselle paljon mahdollisuuksia. En ymmärrä, miksi meidän pitää tuottaa ylituotantona huonositoista vehnää, kun voisimme todella erikoistua.

Ed. Laakso (vastauspuheenvuoro): Herra puhemies! Ed. Kalliomäki heitti täällä välihuudon, joka oli hyvin tärkeä, ja nyt myös ed. Iivari kiinnitti samaan asiaan huomiota eli kysymyksen maatalouden ylituotannosta. Meillähän elää hyvin sitkeässä sellainen käsitys, että Euroopan unionin jäsenyys merkitsee sitä, että maatalouden ylituotannon markkinoinnista aiheutuvista kuluista Suomi vapautuisi.

Todettakoon ensinnäkin se, että monet Euroopan unionin jäsenmaat tuottavat paljon enemmän kuin itse tarvitsevat maataloudessa. Esimerkiksi Tanska on 255-prosenttisesti omavarainen maataloudessa, Irlanti 245-prosenttisesti

omavarainen ja Hollanti 180-prosenttisesti omavarainen juuri sen takia, että näissä maissa kasvuedellytykset ovat paremmat.

On aivan totta se, että maatalouden alasarjamen EU-ratkaisun tuloksena Suomessa aiheuttaisi sen, että me emme enää maksaisi ylituotannon markkinoinnista suomalaisille maanviljelijöille sitä 5:tä miljardia markkaa vuosittain, minkä me nyt maksamme. Mutta on turha kuvitella, että me pääsisimme kuin koira veräjästä maksamasta ylituotannosta. Me joutuisimme suomalaisten maanviljelijöiden sijasta maksamaan hollantilaisten, tanskalaisten ja ranskalaisten maanviljelijöiden ylituotannon markkinoinnista aiheutuvia kustannuksia, ja se on tämänhetkisten arvioiden mukaan 4—5 miljardia markkaa vuodessa.

Ed. Lahikainen (vastauspuheenvuoro): Arvoisa puhemies! Haluaisin ed. Laaksolle todeta sen, että eivät sosialidemokraatit ole lopettamassa maataloutta eivätkä sitä alasarjamaassaan, vaan päinvastoin olemme hyvin innokkaita pohtimaan tätä asiaa ja edesauttamaan sitä, että maataloussektori myös Suomessa tulevaisuudessa pärjää.

Ed. Pulliaiselle haluaisin vielä todeta erityisesti sen, että ed. Lahikainen kyllä tuntee nämä ilmastolliset kysymykset varsin hyvin. Siitä on riittävästi usein ollut meillä keskustelua valiokunnassa. Mutta haluaisin todeta, että siitä huolimatta meillä on hirveä määrä eri lajien ylituotantoa, joista myös maksamme runsaan avokätisesti jatkuvasti veromarkkoina.

Ed. Korkeaojalle toteaisin, että markkinointirahastoa ei itse asiassa tarvittukaan tässä tilanteessa ollenkaan. On itse asiassa parempi näin. Näemme hallituksen toimesta nyt ajettavan uuden järjestelmän toimivuuden ja siihen käytettävät rahat paremmin tässä järjestelmässä, minkä puitteissa me jatkossa toimimme. Siinä mielessä myös ed. Vuorensolan esittämä ponsi oli erinomainen ja kannatan sitä lämpimästi.

Ed. Pulliainen (vastauspuheenvuoro): Arvoisa puhemies! Edustajille Iivari ja Lahikainen ensin: Ylituotanto on ylituotanto ja siitä keskustellaan sitten ylituotantokohdalla. Ihan kohta siihen tulee mahdollisuus. Nyt on kysymys perustuotannosta ja sen mahdollisuuksista.

Ed. Iivari, ei luovuudella, vaikka olisi kuinka luova turpeenpuskija siellä pellon reunalla, se pelto rajaansa enemmän suomalaisella maaseudulla tuota. Tässä on se kupletin juoni.

Ed. Lahikaiselle: Silloin, kun muistaa oikein, on hyvä, että soveltaa sitä käytäntöön myös sen mukaisesti.

Ja kolmanneksi, kun minä kerran tulin kutsuneeksi ed. Lipposta maisteri Lipposeksi, niin minä sain puhemieheltä muikkarin. Odotan, että ed. Iivari saa puhemieheltä muikkarin, kun kutsui minua professoriksi, kun minä olen vain tavallinen kansanedustaja.

Ed. Hämäläinen (vastauspuheenvuoro): Arvoisa puhemies! Kasvukausi on Suomessa lyhyt ja satotasot alhaiset. Suomen olisikin tullut sopeuttaa koko maataloustuotantonsa jo kymmenen vuotta sitten, jolloin ponnekkaasti puhuimme sopeuttamiskäytännön puolesta. Totesimme silloin, että meidän pitäisi tehdä se itse eikä jäädä odottamaan, että EU, tai silloin EY ja Gatt, tekivät sen meidän puolestamme. Nyt ratkaisut tulevat olemaan monin verroin raamempia ja monin verroin kovemmin maataloutta koskevia. Ennen tai myöhemmin joudumme tähän sopeuttamiseen, koska veronmaksajienkin kanto-kyvyllä on rajansa.

Suomalaiset ovat monessa tilanteessa joutuneet toteamaan, että on hyvä, että meillä on omaa maataloutta, on hyvä, että meillä leipä kasvaa myös omassa maassa. Mutta lyhyen kasvukauden maan, tämän lähes ikuisen roudan rajoilla olevan maan ei ole mitään järkeä ponnistella sellaisten ylituotantomäärien kanssa, joihin me olemme päättämättömän, sopeutumattoman maatalouspolitiikan yksioikoisen edunvalvonnan puitteissa ajautuneet. Tähän nyt pitää nimetä saadaan korjaus.

Ed. S-L. Anttila (vastauspuheenvuoro): Herra puhemies! Ed. Hämäläiselle haluan muistuttaa siitä, että maapallon väkiluku kasvaa kiihtyvällä vauhdilla. Samassa suhteessa kasvaa nälkäongelma. Eilen olemme saaneet nähdä televisiosta, kuinka Suomenkin leipäjonot valitettavasti ovat jo välittyneet maailmalle. Siis mielestäni kysymys on siitä, että maapallolla mahdollisuudet tuottaa elintarvikkeita tulevat jatkossakin olemaan täydessä käytössä, jos me aiomme ihmiset ruokkia. Itse näen asian ainakin näin. Puhutaan nyt sitten siitä, että saadaan jostain halpaa ruokaa, mutta ruoka on aina hintansa väärä.

Ed. Viiriälä: Herra puhemies! Ensiksi kannatan valtiovarainvaliokunnan mietintöä eli sitä, että nämä lakiesitykset, jotka nyt on käsitelty, hyväksyttäisiin. Nämä ovat Suomen maa-

talouden kannalta kuitenkin erittäin tärkeitä, ja pidän valitettavana sitä, mikä täällä on jo useaan kertaan todettu, että sosialidemokraatit eivät olleet valmiita ainakaan tässä vaiheessa hyväksymään markkinointirahastolakia, joka laki monessa mielessä ainakin ajatellen niitä kymmentä vuotta, jotka tässä salissa olen ollut, olisi täyttänyt heidän tavoitteitaan. Mutta ymmärrän täysin, että tällä asialla oli nyt tarkoitus tehdä poliittikkaa aika kovalla tavalla.

Ed. Rimmi toi esille kotimaisen elintarviketeollisuuden. On syytä tässäkin taas kertaalleen todeta, että jos joku kuvittelee, että elintarviketeollisuus, niin meijeri- kuin lihateollisuus, maasamme säilyy pelkän ulkomaisen raaka-aineen varassa, niin kyllä hän erehtyy erittäin pahasti. Valitettavasti niitäkin henkilöitä löytyy. Minä vain sanon, ettei esimerkiksi Itikka-Lihapolarin Kuopion tuotantolaitoksille ja miksei oman pitäjän Nurmon tuotantolaitoksille kovin kauan kyllä Ranskasta, Hollannista eikä Tanskastaakaan raakalihaa tuoda. Huonosti tulee varmasti käymään, jos rajat avataan sillä vauhdilla, mitä täällä erityisesti ainakin eräät sosialidemokraatit ovat vaatineet ja esittäneet.

Tämä on suuri kansallinen kysymys. Voi monelta osin yhtyä ed. Laakson, ed. Rimmin ja eräiden muidenkin esityksiin siitä, että tässä tilanteessa, kun meillä on työttömiä yli 500 000, maatalouden voimakas alasajo ei ole järkevää eikä viisasta. Olen samaa mieltä niiden sosialidemokraattien kanssa jotka ovat todenneet, että maatalouden ylituotannosta on päästävä eroon. Toki näin varmasti on koko kansantalouden kannalta. Mutta tämän alasajon pitää olla hallittua ja järkevää eikä sellaista linjaa kuin nyt sosialidemokraatit ovat ajamassa.

Ed. Vuorensola on tehnyt perustelulausumahdotuksen. Mielestäni se täydentää erinomaisella tavalla valtiovarainvaliokunnan mietintöä, ja kannatan lämpimästi tätä ehdotusta.

Maa- ja metsätalousministeri P u r a : Herra puhemies! Haluan puheenvuorossani puuttua vain kahteen keskustelussa esille nostettuun kysymykseen: ylituotantoon ja toisaalta siihen tilanteeseen, joka meillä elintarviketeollisuuden työpaikkojen osalta tällä hetkellä on.

Lihantuotantomme on 90-luvulla alentunut noin 30 miljoonalla kilolla eli määrätietoisesti on pyritty yhteisesti sovittuihin tavoitteisiin tuotannon tasapainottamiseksi, ja yksinkertaisesti tästä johtuvat ne monien työpaikkojen menetykset, joita liha-alalla on koettu. Mitä tulee lihan vien-

tiin, sitä ovat harjoittaneet sekä yksityinen lihassektori että ns. osuusteurastamoryhmä. Yksityisellä sektorilla vientiosuus lähentelee 40:tä prosenttia, enkä ymmärrä sitä keskustelua, joka tässä suhteessa on raaka-aineiden tuonnin lisäämisen osalta käyty. Lihamarkkinat tällä hetkellä ovat tasapainossa, ja näinä hetkinä tilanne on kääntymässä siihen suuntaan, että naudanlihan vientitarvetta on aivan lähiviikkoina.

Eduskunta on hyväksymässä merkittävää lainsäädäntöuudistusta, ja jos huonolla huumorintajulla varustetun valtioneuvoston jäsenen sallitaan arvioida poliittista yhteisymmärrystä, se on hyvin erikoisella tavalla tässä salissa tämän keskustelun aikana löytynyt. Hallituspuolueiden edustajien toimesta esitetään perustelulausumia, joita oppositio lämpimästi tukee. Lain toisessa käsittelyssä valiokunnan mietintö sai tuekseen vihreiden ja vasemmistoliiton enemmistön tuen. Keskustasta arvostellaan voimakkaasti kokoomusta, ja kokoomuksen oma maatalousasian tuntija arvostelee omaa puoluettaan ja kannattaa sosialidemokraattien kannattamaa, ed. Vuorensolan tekemää ponsiehdotusta. Käsitykseni mukaan tällaisella yhteisymmärryksellä on mahdollista toimia niin, että Suomi voi valvoa etunsa Euroopan integraatiossa ja säilyttää elintarviketalouden työpaikkansa ja tällä tavalla merkittävästi edistää sisämarkkinatalouden merkittävimmän lohkon eli elintarviketalouden kehittymistä.

Arvoisa puhemies! Asutustilallisen kahdestatoista lapsesta vanhimpana poikana poliittisen historian näkökulmasta tätä keskustelua en ymmärrä.

Ed. P o l v i n e n : Herra puhemies! Tämä maatalouspoliittinen keskustelu on taas sellaista tyypillistä eipäs — juupas-keskustelua, jossa suunnilleen kaikki täällä salissa syyttävät toisiaan eikä kukaan näytä tietävän, mitä pitäisi tehdä. Nyt keskustelu on kulmoinutunut tuontimaksulain 6 §:n kohdalle, josta on väännetty kättä kuukausikaupalla, ja varsinaiset keinot ongelmien ratkaisemiseksi ovat jääneet etsimättä. Minä edustan sitä mielipidettä, että tuontisuoja edelleenkin tarvitaan. Vapautettu tuonti ei laske elintarvikkeitten kuluttajahintoja, niin kuin täällä kuvitellaan. Meillä on ihan lähellä hyviä esimerkkejä siitä, että kun on omavaraisuus menetetty, päinvastoin hinnat ovat nousseet eikä rahaa tahdo ulkomaisen ruokalaskun maksamiseen löytyä mistään.

Tuontisuojaan purkaminen kuuluu EU-käytäntöön, johon meidän ei pitäisi tällä tavoin men-

nä. Ne ongelmat, joita meillä omassa maataloudessa on, täytyy hoitaa kuntoon ensin omin voimin eikä antaa niiden ratkaisua kansainvälisten markkinavoimien tehtäväksi, niin kuin nyt eräät ovat valmiit tekemään. Jos johonkin asiaan ensimmäiseksi pitäisi puuttua, pitäisi uskaltaa kotimaisen viljan hintaan puuttua ja tehdä siinä alenamisakataulu ja viedä se myös läpi. EY:n kannattajille tietysti tuontisuojaan romuttaminen sopii, mutta meidän maaseutemme ja maatalouktemme ei sitä kestä. On muistettava, että kysymys on 300 000 ihmisen työpaikasta kaiken aikiaan.

Kannatan valiokunnan mietintöön sisältyvää sekä ed. Vuorensolan perustelulausumaa.

Ed. Iivari (vastauspuheenvuoro): Arvoisa puhemies! Ministeri Pura onneksi kiinnitti huomiota naudanliha-asiaan. Tämähän kertoo juuri siitä, kuinka meillä tilanne on vääränlainen. Ensiksi on hinnanerokorvaus, sadoilla miljoonilla viedään lihanjalostustuotteita. Sitten tulee lihapula, josta kärsii ennen kaikkea yksityinen lihalala, kun ei pystytä normaalisti tuontimaksulla tuomaan. Sitten MTK:n mahtikäskyllä sen jälkeen, kun teurastamot ovat nostaneet hintoja, tuleekin ryöpsähdys taas markkinoille, jolloin tulee jälleen veronmaksajien kontolle tuleva vientitarve.

Ed. Kalliomäki: Arvoisa puhemies! Täällä on niin monelta taholta hallitusryhmistä esitetty suorasukainen väite, että sosialidemokraatit kaatoivat maatalouspaketin ja maatalousrahaston, että on syytä hiukan kerrata tuota prosessia. Totuus on se, että ne kaatuivat neuvottelujen alkuvaiheessa, aivan startissa, tuontimaksulain 6 §:n kohtaloon, siis sen pykälän, jonka piti olla kokoomukselle suuri voitto, kokoomuksen puheenjohtajalle voitto, ylitse keskustan ja MTK:n tahdon.

Minulle oli järäyttävä yllätys se, että ministeri Pura heti ensimmäisessä palaverissa ilmoitti, että hallituksen talouspoliittinen ministerivaliokunta on avannut tuon pykälän uudelleen. Hallitukselle oli täysin selvää, että jos näin tapahtuu, että 6 §:ää uudelleen muutetaan kielteiseen suuntaan, sosialidemokraatit eivät voi neuvotteluja jatkaa. Halusimme kuitenkin antaa vielä hallitukselle mahdollisuuden, mutta nopeasti tuli kiireellinen ilmoitus, jossa 6 § oli täysin vesitetty. Kokoomuksen puolelta useaan otteeseen on annettu selitys siitä, että eduskunnassa ei olisi saatu 5/6:n enemmistöä. Jos neuvottelut olisivat tuottaneet hyvän

lopputuloksen, sosialidemokraatit olisivat olleet yhtenä miehenä ja naisena tuon esityksen takana, ja oppositiosta muutenkaan tuota 1/6:aa ei olisi varmuudella löytynyt. Johtopäätös on se, minkä kokoomus on kyllä tehnytkin, että hallituksen omat rintamat eivät olisi pitäneet, mutta minä ihmettelen sellaista hallitusta, joka lainsäädännöstä tekee päätöksiä ja rupeaa sen jälkeen tsekkaamaan, miten siihen suhtautuvat omat ryhmät. Sellainen hallitus ei voi toimia järkevällä eikä kestäväällä pohjalla, ei varsinkaan silloin, kun lainsäädäntö, jota tehdään, on hyvin tärkeää koko maan tulevaisuuden kannalta.

Ed. Röntynen (vastauspuheenvuoro): Herra puhemies! En ole ollut näissä neuvotteluissa mukana enkä tiedä niiden kulkua, mutta se tieto, mikä minulla on, on kyllä sellainen, että demareille ei olisi kelvannut minkäänlainen ratkaisu, mitä siellä esitettiin. Siinä mielessä neuvottelut nähtävästi ovat olleet turhia.

Pahoitin kyllä mieleni tuosta televisio-ohjelmasta. En tiedä, kenen toimeksiannosta on tehty ja kuka on tehnyt sen, mikä eilisiltana näytettiin, että Suomessa on nälkä, meille pitää tuoda ruokaa, viljaa ja köyhäinapua. Me samanaikaisesti puhumme ylituotannosta, niin kuin täällä on puhuttu. Minä uskon, että Suomessa on ruokaa riittävästi. Kenelläkään ei ole siinä mielessä puute. Jos ei muuta, niin kunta tai kaupunki maksaa ruokalaskut sosiaalilukulta. Ei pitäisi maailmalle antaa eikä levittää tuollaista tietoa, että meillä on elintarvikkeista pulaa. Siinä mielessä, niin kuin äsken sanoin, pahoitin mieleni. Minusta tällainen ohjelma pitäisi oikaista. Se on tietysti myöhäistä, kun se on jo tullut ulos, eikä siinä enää selitykset auta, mutta ei tällaista erheellistä kuvaa pitäisi Suomesta antaa, mikä tällä ohjelmalla annettiin.

Ed. Vehkaja (vastauspuheenvuoro): Arvoisa puhemies! Nälänhätäaiheesta: Äskeiselle edustajalle haluan kuitenkin todeta, että suomalaiset ovat niin perin juurin moitteetonta kansaa, että ensisijaisesti he haluavat pitää ne suhteet kunnossa, jotka liittyvät ulkomaailmaan, kuten pankkisuhteensa. Ylivelkaantuneet perheet panevat siis kaikki keräämänsä rovot hoitaakseen nämä suhteet ensin kuntoon, mistä seuraa, että heillä ei todellakaan ole rahaa ruokaan. Ja kun he lähtevät pyytämään tukea toimeentulotukilukulta, niin siellä tehdään kylmiä laskelmia ohjeiden mukaan, missä laskelmissa pankkiin annetut takaisinmaksut ja korot eivät näyttele mitään

osaa. Nämä ihmiset on jätetty heitteille. Viimeksi tänään sain soiton eräältä tällaiselta henkilöltä, joka minulle totesi, että älä vain unohda mainita, että tämä asia on totta. Minusta sitä ei voi eikä saa paeta sillä, että tämä tuntuu vähän epämiellyttävältä ja loukkaavalta. Kannattaa ottaa asioista selvää. Ihmisten arkinen todellisuus on sen tyyppinen, mistä äsken mainitsin, monilla monilla perheillä, ei tietenkään kaikilla.

Ed. H a l o n e n (vastauspuheenvuoro): Arvoisa puhemies! Minusta on erinomainen asia, että keskustan taholta otettiin tämä asia esille nimenomaan maatalouskeskustelun yhteydessä. Minä olen täsmälleen samaa mieltä, että Suomen maineelle ei ole erinomaisen hyvä asia, että tällainen tilanne, mikä Reuterin ohjelman kautta leviää, tulee Suomen tunnusmerkiksi. Mielestäni sillä on vaikutusta maatalouteen, sillä on vaikutusta kokonaismaineeseemme, ja mitä nopeammin tämä asia ratkaistaan, sen parempi. Mutta sen, että kysymys on tosiasista, voin samalla kullalla asuvana kertoa. Ei televisio ole sitä keksinyt, se on nähtävissä joka aamu. Voitte omin silmin tulla sen toteamaan. Kysymys on todellakin siitä, että kunnallinen toimeentulotuki on muuttunut yhdeksi muodoksi pankkitukea. En tiedä, onko siinä kunnollisuudesta kyse, vaan siitä, että tiedetään, millä tavoin vältetään suurimmat ongelmat.

Vaikka tämä puheenvuoro on nostettu nimenomaan maatalouden yhteydessä, niin mielestäni se on myös suomalaisen maanviljelijän kunniasia. Pitää olla suomalaisella varaa ostaa suomalaisia tuotteita. Toivon, että me voimme keskustan kanssa löytää tässä asiassa yhteisen sävelen.

Ed. M a l m : Talman, herra puhemies! Jag vill också i likhet med en del andra här konstatera att jag har bredskap att godkänna det betänkande som kommit från statsutskottet då det gäller importavgiftslagen. Jag har också beredskap, eftersom jag har varit med om att godkänna den kläm som finns med anledning av lagens 6 §.

Däremot så finns det i utskottets motiveringar till den 6 § en skrivning som jag redan i skattedelegationen meddelade att jag inte kan omfatta. I utskottets betänkande så konstateras det att det enligt 6 § i förslaget till lag om importavgifter är regeringens uppgift att speciellt se till att konsumentpriserna och industrins råvarukostnader är skäliga och försöka sänka dem eller förhindra en stegring vid behov genom att avlyfta eller sänka dem, dock med beaktande av att åtgärden inte

medför olägenhet för den inhemska lantbruksproduktionen eller industrin.

Jag hade den uppfattningen då och jag har fortfarande den uppfattningen att ordet "speciellt" inte borde finnas med. Vi var redan en gång överens i delegationen om att ordet skulle tas bort, men av någon anledning så återinfördes det i texten.

Med detta enda ord så understryker vi att man genom 6 § speciellt skall slå vakt om konsumentpriserna, om industrins råvarukostnader och sedan på slutet kan man konstatera att det inte skall medföra olägenhet för den inhemska lantbruksproduktionen eller industrin.

Jag såg då att avlägsnandet av det här ordet skulle ha betytt att man skulle ha satt konsumentpriserna, industrins råvarukostnader och lantbruksprodukternas priser, alltså producentpriserna, på samma startstreck och det tycker jag att skulle ha varit rimligt då det gäller just tolkningen av den 6 §.

Valiokunta toteaa 6 §:n johdosta, että hallituksen esityksen mukaisen tuontimaksulain 6 §:n mukaan hallituksen tehtävänä on pitää erityistä huolta kuluttajahintojen ja teollisuuden raaka-ainekustannusten kohtuullisuudesta ja pyrkiä niiden alentamiseen tai nousun estämiseen tarvittaessa tuontimaksut poistamalla tai niitä alentamalla ottaen kuitenkin huomioon, että siitä ei saa aiheutua haittaa kotimaiselle maataloustuotannolle tai teollisuudelle.

Kun verojaosto käsitteli mietintöä ja 6 §:n perusteluja, olin sitä mieltä, että sana "erityistä" olisi poistettava mietinnöstä. Katsoin, että tämä sana tekee sen, että 6 §:n mukaan on ensisijaisesti huolta kuluttajahinnoista ja teollisuuden raaka-ainekustannuksista ja vasta myöhemmin katsotaan, mitä tapahtuu tuottajahinnoille. Olen edelleen sitä mieltä, että jos me olisimme poistaneet tämän sanan, se olisi tehnyt sen, että kuluttajahinnat, teollisuuden raaka-ainekustannukset ja tuottajahinnat olisivat samalla lähtöviivalla. Olen ymmärtänyt, että ed. Vuorensolan ponsi tarkoittaa juuri tätä samaa, mitä mieltä olin jaostossa.

Ed. V. L a u k k a n e n : Arvoisa herra puhemies! Haluaisin aivan lyhyesti, kun kuuntelin ed. Lahikaista ja sen jälkeen ed. Laaksoa, vain ikään kuin todeta sen, että on kerta kaikkiaan hienoa, että on vielä tällainen laki, jossa puhutaan tuontisuojusta. Ed. Lahikainen jäi todella aivan kuin paitsioon tai toivottavasti jäi, ja uskon, että se

koskee myös sosialidemokraattista puoluetta näillä asenteilla, joissa todellakin ajatellaan, että jotenkin tällainen yritteliäisyys ja päättäväisyys voisi taata sen, että suomalaiset maataloustuottajat voisivat olla kilpailukykyisiä vastaaviin ulkomaisiin tuotteisiin nähden ja näin ollen mitään tuontisuoja ei tarvittaisi.

Nyt ed. Laakso vielä analysoi tätä asiaa hienan teennäisen ja pohti sitä, mikä merkitys on tuotanto-olosuhteiden lisäksi mm. työturvallisuudella, lapsityövoimalla, sosiaaliturvalla ja tällaisilla seikoilla. Tämä kaikki ilman muuta johtaa siis siihen, että ns. suhteellisen edun periaate kärsii ja vääristyy, jos nämä olosuhteet eivät ole identtiset muiltakaan osin. Tämä oli siis minusta aivan oikeaan osunut toteamus.

Se, miksi näen vaivaa ja muutaman minuutin vien aikaakin, johtuu vain siitä, että haluaisin tässäkin yhteydessä todeta, että tämä tuontisuoja maataloustuotteiden osalta on hyvä malli. Se on omiaan suojelemaan sitä, että maataloustuotteiden alalla voidaan työvoimaa vielä säilyttää. Mutta jos eduskunta olisi johdonmukainen, niin tämä väistämättä johtaisi myös siihen, että vastaava suoja kohdistuisi kaikkeen muuhunkin tuotantoon riippumatta siitä, puhutaanko leikkikalusta tai mistä muista tahansa tuotteista, koska ed. Laakso, kyllä se lapsityövoima, heikko sosiaaliturva, työturvallisuus ja kaikki muut seikat vaikuttavat aivan samalla tavalla riippumatta siitä, mitä tuotetaan.

Ed. K o r k e a o j a : Herra puhemies! Täällä käydyssä keskustelussa on nostettu esiin kysymys siitä, onko tuontimaksulaissa esitetty tuontimaksujen taso oikealla kohdallaan vai onko se ylikorkea, niin kuin ed. Iivari puheenvuorossaan totesi. Tämä järjestelmän muutos, mitä tämä laki merkitsee, on todella mittava. Suomessa on maataloustuotteiden tuontisuoja perustunut lisenssijärjestelmään pääsääntöisesti vuosikymmenien ajan. Maatalouden tulojärjestelmä on perustunut 50-luvulta alkaen maataloustulolakeihin, joihin yhtenä osana on kuulunut viennin ja tuonnin säätely vientilisenssejä käyttämällä. Nyt järjestelmää ollaan muuttamassa monestakin eri syystä uudelle pohjalle säätämällä mm. esillä oleva tuontimaksulaki.

Kun kysymys on siitä, että usealle sadalle tuotteelle, taitaa olla 800 tuotenimikettä, on määriteltävä tuontimaksutaso, pidän päivänselvänä, että millään ei ensimmäisellä kerralla pystytä asettamaan oikealle tasolle tuontisuoja. Uskon niin, että suurimmassa osassa tuontimaksuja on tässä

esityksessä menetelty sillä tavalla, että tuontimaksutaso merkitsee käytännössä sitä, että tuonti ei normaalitilanteessa, silloin kun kotimainen tarjonta riittää, ole käytännössä kannattavaa tuojille. On kuitenkin mahdollista, että tässä laissa on sellaisia tuontimaksuja, jotka tähän tasoon eivät riitä, ja epäilemättä myös sellaisia kohtia, joissa tuontimaksu on asetettu liian korkeaksi. Näistä seikoista johtuen olen aivan varma siitä, että ennen kuin puoli vuotta on tätä lakia sovellettu, siihen joudutaan palaamaan. Joudutaan lähtemään siitä, että tämä hienosäätö tehdään markkinoiden edellyttämällä tavalla. Minusta se kiivas keskustelu, mikä on käyty, on ehkä hiukan tarpeetonta sen takia, että tähän asiaan varmasti joudutaan pikaisesti palaamaan.

Kuitenkin näen tämän lähestymistavan, mikä tässä laissa on otettu, eli pelaamisen kotimaisen tuotannon kannalta varman päälle olevan parempi kuin se vaihtoehto, että lukuisissa kohdin olisi tuontimaksut asetettu sellaisiksi, että tuonti Suomeen voimakkaasti lisääntyisi ja aiheuttaisi täällä kotimaiselle tuotannolle ongelmia ja markkinahäiriöitä.

On viisaampaa lähestyä tätä asiaa sillä tavalla, että tuontimaksutasoa, jos se tarpeelliseksi osoittautuu, alennetaan sen jälkeen, kun tämä mekanismi, tämä systeemi, on saatu käyntiin. Ei nimittäin ole ihan yksinkertaista, ihan jo teknisessä mielessä, laittaa pystyyn tällaista suurta systeemiä, jossa tuontia säädellään täysin toisella tavalla kuin aikaisemmin.

Meillä on kokemuksia muutamien tuotteiden osalta tämän tapaisesta tuonnin säätelystä. Muun muassa vihannespakasteiden osalta on noudatettu kymmenisen vuotta kiinteää tuontimaksujärjestelmää, ja se on toiminut suhteellisen moitteettomasti. Eräinä vuosina viime vuosikymmenellä tuonti kuitenkin selvästi lisääntyi. Käytännön kokemus oli se, että kun oli kysymys kiinteästä tuontimaksusta, joka vuoden 87 jälkeen johti tilanteeseen, jossa tuonti lisääntyi, niin vaikka tilanne sen jälkeen on muuttunut, tuonti on säilynyt suurin piirtein sillä tavalla, mikä silloin saavutettiin. Eli tässä näyttää toimivan sellainen mekanismi, että kun kanavat avataan, niin hyvin nopeasti toiseen suuntaan ei mennä, vaikka taloudelliset edellytykset muuttuisivat.

Samaan kokonaisuuteen liittyy myös viennin järjestäminen. Tässä suhteessa on todella pahoiteltavaa se, että markkinomisrahastoa ei voitu tässä yhteydessä perustaa, koska se olisi tuonut mahdollisuuden hallinnoida joustavasti sekä vientiä että tuontia. On nimittäin niin, että jos

Suomen maatalouden halutaan kansainvälistyvän, se voi tapahtua terveellä tavalla vain niin, että sekä tuonti että vienti lisääntyvät. Tällä lainsäädäntökokonaisuudella olisi voitu mielestäni luoda sellainen tilanne, jossa toisaalta tuontia olisi hallitusti voitu lisätä ja samalla kuitenkin luoda edellytyksiä niiden tuotteiden viennille, missä meillä on paras kilpailukyky. Myös ed. Iivari puheenvuorossaan viittasi siihen, että suomalaisella tuotannolla tietyillä aloilla voisi olla hyvinkin hyvät mahdollisuudet menestyä eu-rooppalaisella kentällä.

Ed. Vuorensola on täällä esittänyt perustelulausumaa, jonka keskeinen osa mielestäni on se, että hän esittää tarkkaa selvitystä siitä, miten tämä järjestelmä käytännössä toimii, miten kuluttajahinnat muotoutuvat, miten teollisuuden raaka-ainehinnat muotoutuvat, miten tavoitehinnat muotoutuvat. Minusta tämä lähestymistapa on oikea ja hyvin tärkeä sen takia, että niin kuin edellä totesin, on hyvin ilmeistä, että tämän lain monet yksityiskohdat eivät ole kohdallaan ensimmäisellä kerralla. Tässä ei ole ollut tavoitteena se, että teollisuuden raaka-ainehintoja tämän lainsäädännön avulla taikka sen vaikutuksesta nostettaisiin tai että kuluttajahintoja sen takia nostettaisiin. On myös asetettu tavoitteeksi, että tavoitehinnat voitaisiin suurin piirtein saavuttaa.

Pidän kaikkien yhteisenä etuna sitä, että tällainen tarkka selvitys tehdään eikä mitään sellaista, mitä kukaan tässä ei ole tarkoittanut, tämän ison lainsäädäntömuutoksen mukana saatettaisi tapahtumaan. Sen takia katson, että nämä periaatteet, mitkä on lausuttu tämän pönten yhteydessä, ovat hyvin tärkeitä ja hallituksen tulisi toimia juuri niin kuin tässä esitetään.

Ed. Pulliainen: Arvoisa puhemies! Olen jo kerran aikaisemmin tässä keskustelussa ylistänyt ed. Iivaria hänen ilmaisunsa erittäin huomattavasta selkeydestä ja nyt jatkan tällä linjalla.

Hän viimeksi kuullussa vastauspuheenvuorossaan pohdiskeli sitä, että on tuonti- ja vientitarvetta johtuen siitä, että nämä naudatkin tulevat epätasaisesti teurastamoihin ja sitä kautta lihat markkinoille. Juuri tämä pohdiskeluhan oli erinomaisen hyvää perustelua sille, että tarvitaan maatalouden markkinajärjestelmä, tarvitaan siihen liittyen markkinointirahasto niin, että sinne tuontimaksut tuloutetaan, sieltä vientimaksut maksetaan ja valtion osuus on tarkkaan fiksoitu, että se on korkeintaan se eikä mitään muuta; se liittyy juuri tähän aikaisempaankin keskusteluun, ja siinä se asia ratkeaa. Ja siinä ratkeaa yksi

hyvin merkittävä asia myös, ja se on se, että kun nyt eräät olennaiset määrärahat ovat arviomäärärahoja, ne eivät enää sitä ole vaan kiinteitä määrärahoja. Sillä tavalla myös veronmaksajan ja valtion rooli tässä asiassa on selvä ja yksinkertainen.

Minusta äskeinen puheenvuoro ed. Iivarilta oli erinomaisen hyvä perustelu sille, että niin tämä laki kuin päiväjärjestyksen 13 kohdassa mainittu markkinajärjestelmäkin tulee hyväksyä sellaisenaan.

Ed. Iivari (vastauspuheenvuoro): Arvoisa puhemies! Aivan oikein, ed. Pulliainen, siinä tapauksessa tuontimaksut määräytyisivät normaallilla tavalla ja päästäisiin irti näistä ylikorkeista tuontimaksuista ja kiintiöillä pelaamisesta.

Ed. Komi: Herra puhemies! Otan esille tässä vielä tämän vihannesten tuontiajankohdan aikaistamisen, jonka ed. Iivari otti esille. Vihannetuotanto on siinä mielessä erilainen tuotantomuoto, että siihen ei ole minkäänlaista vientitukea. Tässä mielessä tuontiajankohdan aikaistaminen on siinä mitassa ongelmallinen, että meillä hyvin suurien satovaihtelujen maassa, jos tulee ylijäämää ja vapaa tuonti on mahdollinen, ylijäämä viedään kaatopaikalle. Sille ei ole markkinointia, koska emme ilman minkäänlaista vientitukea pysty kaukaisesta sijainnista johtuen viemään tätä ylituotantoa Euroopan markkinoille.

Samalla ed. Iivari otti esille raskasmetallipitoisuuden Euroopan maissa. Se on meille ongelma tuontivihanneksissa. Miksi me toisimme raskasmetallipitoisia vihanneksia sieltä, jos pystymme tuottamaan niitä kotimaassa puhtaampina ja laadukkaampina?

Kokonaisuutena tuontimaksulain ei pitänyt lähteä avaamaan rajoja, vaan korvata lisensoinnin tuoma tuontisuoja niin, että kotimainen tuotanto voisi jatkua maassamme. Siinä mielessä tämän lain henki on saanut pikkuisen väärät mitasuhteet.

Ed. Hämäläinen: Arvoisa puhemies! Ylituotannon viennille löytyy aina vain yksi maksaja ja se on suomalainen veronmaksaja ja kuluttaja, jotka useimmiten ovat samassa persoonassa. Näin ollen ei ole kovin asiallista puhua valtion osuudesta ja muusta osuudesta. Samasta taskusta, samasta palkkatulosta, samoista ansioista loppujen lopuksi on aina kysymys, tapahtuu maksu kulutuksen kautta tai tapahtuu se verottajan eli valtion kautta.

Sosialidemokraatit ymmärtävät, että suomalainen tuotanto ilman tuontisuoja ei selviä kilpailussa maailman maataloustuotannon kanssa. Täällä on käytetty lukuisia perusteluja, kuten pohjoinen sijaintimme ja lyhyet satokautemme. Mutta olisimme halunneet järjestelmän, jossa toki olisi voitu lähestyä asiaa hieman nykyaikaisemmin, hieman joustavammin, ja silloin puhutaan nimenomaan joustavista tuontimaksuista.

Nyt on luotu nimenomaan sellainen järjestelmä, jossa rajasuojia näiden tuontimaksujen laskeutavasta johtuen nousee erittäin korkeaksi ja kaiken lisäksi rajasuojia on sementoitu tuontikiintiöillä, jotka meidän mielestämme ovat lisensioinnista vapauduttaessa olleet enemmänkin lisensioinnin korvike kuin oire siitä, että olisi edes haluttukaan siirtyä nykyaikaisempaan, joustavampaan järjestelmään.

Nämä korkeat kiinteät maksut voivat olla tuottajan kannalta tietenkin edullisia, ja nyt näytetään siltä, että korkeilla maksuilla ei ainoastaan suojata kotimaista tuotantoa vaan myös rahoitetaan kotimaisen ylituotannon vientiä. Kerätään varoja siihen samoilta kuluttajilta ja veronmaksajilta.

Ylituotanto kaiken kaikkiaan on kymmenen viime vuoden aikana paisunut suurin piirtein samaa tahtia kuin Ahon — Viinasen hallituksen aikana valtion velka. Muistan hyvin, kun ministeri Puran kanssa olimme samassa maatalouskomiteassa, joka kymmenkunta vuotta sitten etsi ratkaisua näihin ongelmiin, siihen, millä tavoin ylituotanto, joka jo silloin nähtiin erittäin painavana ja erittäin syvältä suomalaista yhteiskuntaa kouristavana, saada hallintaan niin, että toisaalta voidaan turvata suomalainen leipä ja toisaalta turvata, että me pystymme tuottamaan sen myös niin, että meidän kestokyvystämme ja veronmaksajain kantokyvystä on huolehdittu.

Siihen aikaan sosialidemokraatit esittivät komiteassa eriävää mielipidettä, jossa todettiin, että meillä on noin 500 000 ylimääräistä peltotehtäaria, joista pitäisi vähitellen sopeuttaa päästä eroon. Meidän kannanottoamme pidettiin silloin lähestulkoon jumalattomana. Tällä hetkellä maatalouden omat asiantuntijat laskevat, että ei-päs se ole 0,5 miljoonaa hehtaaria, ainakin miljoona hehtaaria on tällä hetkellä peltoa, josta pitäisi päästä eroon, jotta me voisimme saada ylituotannon hallintaan. Vaikka kuinka haluamme tukea oman kotoisen leivän saantia omasta kotoisesta maaperästä, ei ole mitään järkeä siinä, että me täällä näissä ankeissa oloissa pyrimme sellaisen ylituotannon ylläpitämiseen, mihin

olemme nykyisen maatalouspolitiikan aikana sen pitkään jatkuttua joutuneet.

Se on kohtuutonta veronmaksajia kohtaan. Se on myös kohtuutonta maatalousväestöä kohtaan, joka koko ajan tuntee toisaalta sen tavattoman voimakkaan säätelyn, joka estää heitä toimimasta yrittäjinä. Erityisesti nuorten viljelijöiden kohdalla tämä voimakas säätely — kiintiöinti, erilainen hallinnoinnin ja byrokratian avulla rajaaminen — on lähes sietämättömän vaikeaa.

Tuottajat itse ovat saaneet tarpeekseen järjestelmästä. Suomalaisen maataloustuotannonkin edun ja sen nauttiman arvostuksen mukaista olisi, että tästä tavattoman suuresta byrokratiasta päästäisiin eroon, että maataloustuottajat voitaisiin tunnustaa suomalaisina yrittäjinä ja annettaisiin heidän yrittää ja suhdet tähän suomalaiseen ja ulkomaiseen tuotantoon järjestettäisiin niin, että se tulee myös kuluttajan kannalta siedettäväksi. Silloin puhutaan joustavista tuontimaksuista.

Sen vuoksi en voi ymmärtää niitä puheenvuoroja, joita keskustelussa tässä ihan viime vaiheesakin on kuultu, joissa uudelleen on toistettu se MTK:lainen näkökanta, että ei tällä järjestelmällä olekaan tarkoitettu kuluttajahintojen alentamista, ei ole tarkoitettukaan, ei, näin on. Ed. Korkea-ajakin pyörittää päätään. Piti tarkoittaa. Piti tarkoittaa sitä. Piti tarkoittaa, että tämä koi-tuisi myös kuluttajien onneksi eikä ainoastaan niin, että se vielä kerran uudelleen vain toisen nimisenä hitsaa nykyisen tavattoman voimakkaasti säännellyn järjestelmän, jossa tälläkin hetkellä visentin lihan tuontia myöten on yksityiskohdalliset säätelyt. Olen nähnyt, miten purjosipulin kiintiöistä on täällä yötä päivää käyty kädenvääntöä.

Oleelliseksi muodostuu kaiken tämän jälkeen kysymys siitä, kun hallituspuolueet nyt ovat tämän esityksen ymmärtääkseni hyväksymässä — tähän toivoisin ministeri Puran vastaavan — miten hallitus aikoo nyt sitten tulkita tämän tuontimaksulain kiistellyn 6 §:n ja siihen liittyvän valio-kunnan ponnen, jota yötä päivää pitkissä keskusteluissa muotoiltiin ja jonka takia eduskunnan työ on ollut pysähdyksissä ja seisahduksissa pitkään.

Siinä ponnessa, jonka hallitusryhmät ovat kirjoittaneet, johon myös ed. Malm äskeisessä puheenvuorossaan puuttui, nimenomaan todetaan, että hallituksen esityksen mukaisesti pitäisi erityistä huolta pitää kuluttajahintojen ja teollisuuden raaka-ainekustannusten kohtuullisuudesta. Ponnessa ihmetellään myös sitä, voiko hallitus

toimia tämän tarkoituksen mukaisesti, kun olemme nähneet, että 6 §:ään on liittynyt sääätämisyjärjestysongelmia ja sitä sen vuoksi on jouduttu uudelleen kirjoittamaan. Nimenomaan hallitusryhmien yhteisesti hyväksymässä ponnassa toivotaan, että hallituksen tulee toimia niin, että se alkuperäinen tavoite kohtuullisista kuluttajainnoista ja teollisuuden raaka-ainekustannusten kohtuullisuudesta voidaan täyttää. Oleellista on silloin, miten ministeri Pura tulee tulkitsemaan tuontimaksuja? Tuleeko ministeri Pura esittelmään hallitukselle markkinatilanteen niin salliesaa alenevia tuontimaksuja?

Arvoisa puhemies! Tämän vastauksen haluaisin ministeri Puralta vielä saada tämän esityksen käsittelyn yhteydessä ja myös eduskunnan pöytäkirjaan talletettuna. Arvelen nimittäin, että ne monien öiden keskustelut, joita hallitusryhmät täällä ovat käyneet 6 §:n sisällöstä ja siihen liittyvistä ponsista, eivät jää viimeisiksi. Arvelen, että näistä tullaan keskustelemaan hallitusryhmissä ja hallitusryhmien ulkopuolellakin vielä pitkään. Sen vuoksi toivon, että ministeri Pura kertoo meille nyt, miten hän sen tulkitsee asianomaisten asioiden esittelijänä valtioneuvostossa.

Ed. Pulliainen (vastauspuheenvuoro): Arvoisa puhemies! Ed. Hämäläisen puheenvuoro oli jälleen erinomaisen hyvä perustelu sille, miksi tarvitaan maatalouden markkinajärjestelmää ja siihen liittyen markkinointirahastoa. Juuri niistä syistä, mitkä esititte. Silloin myös rehuviljan ylituotanto, joka meillä on todellinen ongelma, joka liittyy peltoalaankin, tulee oikealla tavalla suhteutettua markkinatilanteeseen. Se mielestäni olisi todellinen eteenpäinmeno tässä asiassa.

Sama peltoalangelma voidaan ratkaista myös toisella tavalla. Se on kuvattu vihreitten lakialoitteessa maatalouden tuloksen muodostamisesta. Siinä laajaperäistämismuutoksen mukaisesti sisäisenä markkinajärjestelmänä sama tavoite toteutuu niin, että suuremmalla peltopinta-alalla tuotetaan vähemmän määrää ja samalla sisäisesti säädellään sitä, että viljelijät tekevät oikeita johtopäätöksiä, mutta se valitettavasti ei ole ollut tässä pohjana.

Ed. Korkea-oja (vastauspuheenvuoro): Herra puhemies! Ed. Hämäläinen nosti esille kysymyksen siitä, mikä tämän lainsäädännön perimmäinen tarkoitus on ollut. Kun tätä lainsäädäntömuutosta valmisteltiin työryhmässä, joka hyvin yksimielisesti esiintyi ja toi esityksensä, se lähti nimenomaan siitä, että kysymys on tuonti-

suojarjestelmän muuttamisesta, siis kiintiöjärjestelmän, lisensiointijärjestelmän, korvaamisesta muuttuvilla ja osin kiinteillä tuontimaksuilla, ei lähdetty nimenomaan siitä, että tässä alennettaisiin tai muutettaisiin tuontisuojan tasoa, vaan lähdettiin siitä, että tämä järjestelmä muutetaan tässä vaiheessa. Se antaa tietysti mahdollisuuden jatkossa joustavammin hoitaa rajasuojan tasoa, mutta peruskysymys ei lain sääätämisvaiheessa ollut se, että tuontisuojan tasoa alennettaisiin. Näin olen työryhmän työn ymmärtänyt. Työryhmä oli yksimielinen.

Mitä tulee ruoan hinnan alentamiseen, mielestäni ei ole oikea tapa lähteä siitä, että puhutaan tuontisuojan muutoksista. Oikeampi tapa on lähteä siitä, että toimitaan niin, että kotimainen kustannustaso maataloudessa ja koko elintarvikeketjussa voi alentua. Otetaan huomioon maatalouden tuotantokustannukset, otetaan huomioon verot ja maksut, mitä tässä ketjussa on, ja tällä tavalla pyritään peruspäämäärään eli ruoan hinnan alentamiseen. Jos tuontia lisätään, se lisää vientitarvetta edelleen, ja mielestäni ei voi samassa lauseessa vaatia ensin tuonnin lisäämistä ja sitten ihmetellä sitä, miksi vientitarve kasvaa.

Puhemies (koputtaa): Kaksi minuuttia!

Ed. Mattila (vastauspuheenvuoro): Herra puhemies! Ed. Hämäläinen puheenvuorossaan kyseli, mitkä ovat hallitusryhmien kannat tuontimaksulain osalta. Haluan sen vielä kertaalleen tuoda esille.

Valtiovarainvaliokunnan mietintöön liitetyn pöytäkirjan mukaisesti hallitusryhmät haluavat 6 §:n toimivuuden käytännössä selvittyä ja edellyttävät myös, että hallitus aikanaan tekee sen mukaiset johtopäätökset. Olemme myös näkemässä, että samassa yhteydessä on selvitettävä aivan välttämättä tarvittavan markkinointirahaston osuus. Tämä on se kokonaisuus, joka liittyy lakiin, samalla kun hallitusryhmät ovat kiistatta lain hyväksymisen kannalla.

Mitä tulee muuhun täällä jätettyyn ponteen, se ei ole ollut millään tavalla esillä hallitusryhmien piirissä eikä myöskään meidän eduskuntaryhmämme piirissä. Haluan korostaa sitä, että ne asiat, mitkä ovat ed. Vuorensolan nimellä esitetyssä perustelulausumaehdotuksessa, sisältyvät kyllä suurelta osin, jotakuinkin kokonaisuudessaan, valtiovarainvaliokunnan jo hyväksyttyyn mietintöön.

Puhetta on ryhtynyt johtamaan toinen varapuhemies Pesälä.

Ed. H ä m ä l ä i n e n (vastauspuheenvuoro): Arvoisa puhemies! Olen ymmärtänyt, että asian käsittelyssä kokoomus on toivonut tuontimaksuihin joustavuutta ja keskusta kaivannut kiinteitä tuontimaksuja. Ministeri Pura puisti päätään eikä aio vastata kysymykseeni. Voi olla, että hän onkin Sodankylässä silloin, kun tätä 6 §:ää tulkitaan. Mielenkiintoista oli, että tähän kysymykseeni kiirehtikin vastamaan ed. Korkea-aoja, häntähän on yhtenä seuraajaehdokkaana mainostettu.

Hänen vastauksensa, jos se on tulevan maatalousministerin vastaus, puolestaan on sellainen, että ihmettelen, voiko kokoomus puolestaan hyväksyä tämän vastauksen. Jos ed. Korkea-aojan vastaus on oikea, niin kokoomusta on taas kerran näissä neuvotteluissa petetty.

Ed. L a h i k a i n e n : Arvoisa puhemies! Haluan puuttua ed. Korkea-aojan aikaisemmin käytämään puheenvuoroon ja itse asiassa vähän ed. Mattilankin puheenvuoroon, jossa hän puhuu selvitysten tekemisestä ja siitä, että pohditaan ja tutkitaan lain toimivuutta. Ed. Korkea-aoja totesi, että viimeistään puolen vuoden kuluessa joudumme puuttumaan tähän lakiin ja korjaamaan kenties tuontimaksujen tasoa jne.

Entistä enemmän jään ihmettelemään sitä, ettei ollut halua löytää yhteisymmärrystä kokonaisuuksien läpi viemiseksi ja yrittää tehdä siitä paras mahdollinen. Me sosialidemokraatit pyysimme neuvottelujen kuluessa mm. sitä, että olisi aikalisä saatu asian valmistelulle, mutta emme sitä saaneet.

Te pahoittelitte edelleen sitä, ettei budjetin ulkopuolista rahastoa saatu aikaan. Olen sitä mieltä, että sitä ei tässä vaiheessa budjetin ulkopuolisena rahastona todellakaan tarvita, vaan me kykenemme paremmin budjetin sisällä seuraamaan tämän järjestelmän toimivuutta ja näkemään sen puutteet ja sen hyvät puolet. Luulenkin, että me jatkossa joudumme miettimään, miten ja minkälaisen järjestelmän avulla voimme huolehtia asiasta joustavasti ja nopeasti reagoida ylijäämän markkinointiin.

Kuten te totesitte, ed. Korkea-aoja, tämä laki ei käytännössä muuta mitään. Näin ollen juuri siksi me sosialidemokraatit olemme valmiit hylkäämään tämän lakiesityksen.

Ed. V u o r e n s o l a : Arvoisa puhemies! Minusta keskustelun aikana on selkeästi kuitenkin

tullut ilmi se, että lisensioinnin purkuun, käytännössä pääosin tuontisuojan purkuun, liittyvät kysymykset ovat erittäin suuri asia, suuri muutos tuontisuojalain puitteissa. Sen takia minusta tuntuu siltä, että hyvin suuri osa salissa olevista on sitä mieltä, että tähän vaaditaan tarkka selvitys, tutkimus, ja vieläpä niin, että se hoidetaan kolminkertaisesti niin kuin perustelulausumassani esittän. Olen hyvin iloinen siitä, että keskustelu, joka on käyty ensimmäisen käyttämäni keskustelupuheenvuoron pohjalta, on voinut olla näin antoisa ja mielenkiintoinen.

Keskustelu julistetaan päättyneeksi.

T o i n e n v a r a p u h e m i e s : Keskustelussa on ed. Iivari ed. Lahikaisen kannattamana ehdottanut, että toisessa käsittelyssä päätetyt lakiehdotukset hylättäisiin.

Lisäksi on ed. Iivari ed. Lahikaisen kannattamana ehdottanut kahta I vastalauseen mukaista perustelulausumaa, joista 2) ehdotus siten tarkennettuna, että sen ensimmäinen virke kuuluu: "Eduskunta edellyttää, että hallitus selvittää mahdollisuudet poistaa lakiehdotuksen liitteenä olevasta etuluetelosta kiintiöt."

Ed. Vuorensola on ed. Ollilan kannattamana ehdottanut perusteluissa lausuttavaksi:

"Eduskunta äänesti hallituksen esityksen maataloustuotteiden markkinointirahastolaiksi lepäämään yli vaalien. Samalla muuttui koko maatalouden markkinajärjestelmän luonne ja toimivuus.

Myös hallituksen tuontimaksulakia koskeva esitys on osa maatalouden lakikokonaisuutta.

Hyväksyessään tuontimaksulain eduskunta toteaa, että hallituksen esityksen mukaisen tuontimaksulain 6 §:n mukaan hallituksen tehtävänä on pitää huolta tavoitehintojen toteutumisesta ja kuluttajahintojen sekä teollisuuden raaka-ainekustannusten kohtuullisuudesta. Mikäli tuontimaksua alennetaan tai se kokonaan poistetaan, tulee hallituksen huolehtia siitä, että tästä ei aiheudu haittaa kotimaiselle maataloustuotannolle tai elintarviketeollisuudelle.

Eduskunta edellyttää, että valtiovarainvaliokunnan mietinnössä hallitukselta edellytetty lakiesityksen 6 §:ää koskeva selvitys järjestelmän vaikutuksista ulotetaan koskettamaan kuluttajahintojen, teollisuuden raaka-ainehintojen ja tavoitehintojen kehitystä."

Selonteko myönnetään oikeaksi.

Äänestykset ja päätökset:

Toinen varapuhemies: Ensin on äänestettävä lakiehdotusten hyväksymisestä tai hylkäämisestä.

Joka hyväksyy toisessa käsittelyssä päätetyt lakiehdotukset, äänestää ”jaa”; jos ”ei” voittaa, on lakiehdotukset hylätty.

Toinen varapuhemies: Ilmoitan, että pöytäkirjaan merkitään, miten kukin edustaja on äänestänyt.

”Jaa” äänestävät seuraavat edustajat:

Aho R., Ala-Harja, Ala-Nissilä, Anttila S-L., Anttila U., Apukka, Astala, Aula, Björkenheim, Dromberg, Hassi, Heikkinen, Hiltunen, Huuhtanen, Häkämies, Jansson, Jokiniemi, Jouppila, Järvilahti, Jääskeläinen, Kaarilahti, Kalli, Kallis, Karhunen, Kohijoki, Koistinen, Komi, Korhonen, Korkea-osa, Korva, Koski, Kuittinen, Kääriäinen, Laakkonen, Laakso, Laaksonen, Lahtinen, Laine, Laivoranta, Lamminen, Lehtosaari, Liikkanen, Lindqvist, Linnainmaa, Malm, Markkula, Mattila, Morri, Mäki-Hakola, Mäkipää, Mölsä, Niinistö, Nikula, Nordman, Norrback, Ojala O., Ollila, Paloheimo, Pekkarinen, Pelttari, Pietikäinen M., Pietikäinen S., Pokka, Polvi, Polvinen, Puhakka, Pulliainen, Pura, Pykäläinen, Renko, Renlund, Rimmi, Rossi, Rusanen, Ryyänen, Röntynen, Saapunki, Saari, Saario, Saastamoinen, Salolainen, Sasi, Savela, Seivästö, Seppänen, Stenius-Kaukonen, Suhola, Taina, Takala, Tennilä, Tiuri, Turunen, Ukkola, Vanhanen, Varpasuo, Vihriälä, Viinanen, Viljanen, Virrankoski, Vistbacka, Vuorensola, Vähäkangas, Väistö, Wahlström, Westerlund, Zyskovicz ja Ääri.

”Ei” äänestävät seuraavat edustajat:

Backman, Gustafsson, Hacklin, Halonen, Hautala, Hurskainen, Hämäläinen, Iivari, Jaakonsaari, Kalliomäki, Kasurinen, Kautto, Kekkonen, Koskinen, Lahikainen, Lahti-Nuuttila, Laitinen, Lindroos, Louekoski, Luhtanen, Luttinen, Luukkainen, Metsämäki, Muttilainen, Myller, Ojala A., Paasio, Rask, Roos T., Rönnholm, Savolainen, Skinnari, Tuomioja, Tykkyläinen, Vehkaoja, Viljamaa, Vuoristo ja Vähänäkki.

”Tyhjää” äänestää ed. Laukkanen V.

Poissa äänestyksestä ovat seuraavat edustajat:

Aho E., Aittoniemi, Alaranta, Alho, Andersson, Antvuori, Bell von, Biaudet, Donner, Enestam, Haavisto, Helle, Ihämäki, Isohookana-Asunmaa, Jurva, Jätteenmäki, Kanner, Kankaanniemi, Kauppinen, Kemppainen, Kivelä, Kuuskoski, Laukkanen M., Laurila, Lax, Lehtinen, Leppänen J., Leppänen P., Lipponen, Louvo, Moilanen, Mäkelä, Nyby, Näsi, Paakkinen, Perho-Santala, Pesälä, Puisto, Rajamäki, Ranta, Rauramo, Rehn E., Rehn O., Riihijärvi, Rinne, Roos J., Rätty, Suhonen, Toivonen, Törnqvist, Uosukainen, Urpilainen ja Väyrynen.

Toinen varapuhemies: Äänestyksessä on annettu 107 jaa- ja 38 ei-ääntä, 1 tyhjä; poissa 53. (Ään. 15)

Eduskunta on hyväksynyt toisessa käsittelyssä päätetyt lakiehdotukset.

Eduskunta pysyy toisessa käsittelyssä tekevänsä päätöksessä lakialoitteeseen sisältyvän lakiehdotuksen hylkäämisestä.

Lakiehdotusten kolmas käsittely julistetaan päättyneeksi.

Toinen varapuhemies: Nyt on äänestettävä perustelua koskevista ehdotuksista.

Äänestys ed. Iivarin 1) ehdotuksesta.

Mietintö ”jaa”, ed. Iivarin 1) ehdotus ”ei”.

Toinen varapuhemies: Äänestyksessä on annettu 89 jaa- ja 46 ei-ääntä, 1 tyhjä; poissa 63. (Ään. 16)

Eduskunta on hyväksynyt mietinnön.

Äänestys ed. Iivarin 2) ehdotuksesta.

Mietintö ”jaa”, ed. Iivarin 2) ehdotus ”ei”.

Toinen varapuhemies: Äänestyksessä on annettu 104 jaa- ja 39 ei-ääntä, 1 tyhjä; poissa 55. (Ään. 17)

Eduskunta on hyväksynyt mietinnön.

Äänestys ed. Vuorensolan ehdotuksesta.

Mietintö ”jaa”, ed. Vuorensolan ehdotus ”ei”.

Toinen varapuhemies: Äänestyksessä on annettu 57 jaa- ja 83 ei-ääntä, 2 tyhjää; poissa 57. (Ään. 18)

Eduskunta on hyväksynyt ed. Vuorensolan ehdotuksen.

Asia on loppuun käsitelty.

8) Ehdotus laiksi peltoalan perusteella suoritettavasta vientikustannusmaksusta annetun lain muuttamisesta

Kolmas käsittely

Hallituksen esitys n:o 178

Valtiovarainvaliokunnan mietintö n:o 68

Toinen varapuhemies: Toisessa käsittelyssä päätetty lakiehdotus voidaan nyt hyväksyä tai hylätä.

Keskustelu:

Ed. Luukkainen: Arvoisa puhemies! Laki peltoalan perusteella suoritettavasta vientikustannusmaksusta on nyt ollut voimassa kolmen vuotta. Lain tavoitteena on ollut vähentää viljelyksessä olevaa peltoalaa ja sitä kautta viljelijäämien syntyä. Asetetuissa tavoitteissa on kuitenkin epäonnistuttu erittäin rajusti ja valtion varoja on tuhlatu järjestelmään, joka on ollut tehoton, koska viljan ylituotanto ei ole supistunut. Kesannoinnin ja prosenteilla peippailujen sijasta olisi siis selvitettävä mahdollisuudet käyttää ylijäämäpeltoa esimerkiksi biopolttoaineiden tuotantoon.

Vastalauseen perusteella, arvoisa puhemies, ehdotan perustelulausumaa: ”Eduskunta edellyttää, että viljan ylituotannon estämiseksi kehitetään nykyistä tehokkaampi järjestelmä, jonka tavoitteena on supistaa viljan viljelyalaa ja valtion rahoitusosuutta.”

Ed. Pulliainen: Arvoisa puhemies! Kannatan tehtyä lausumaehdotusta. Tämähän on erinomaisen hyvä ponsi siinä katsannossa, että ehdotettu markkinajärjestelmä pyrkii juuri täsmälleen siihen. Edellisessä kohdassa käyty keskustelu osoitti, kuinka tärkeää on päästä nimen-

omaan rehuviljan ylituotannosta eroon. Siinä katsannossa tämän suuntaisesti täytyy edetä.

Keskustelu julistetaan päättyneeksi.

Toinen varapuhemies: Keskustelussa on ed. Luukkainen ed. Pulliaisen kannattamana ehdottanut vastalauseen mukaista perustelulausumaa.

Selonteko myönnetään oikeaksi.

Lakiehdotus hyväksytään.

Lakiehdotuksen kolmas käsittely julistetaan päättyneeksi.

Toinen varapuhemies: Lopuksi on äänestettävä perusteluja koskevasta ehdotuksesta.

Äänestys ja päätös:

Mietintö ”jaa”, ed. Luukkaisen ehdotus ”ei”.

Toinen varapuhemies: Äänestyksessä on annettu 78 jaa- ja 63 ei-ääntä, 2 tyhjää; poissa 56. (Ään. 19)

Eduskunta on hyväksynyt mietinnön.

Asia on loppuun käsitelty.

9) Ehdotus laiksi eräistä poikkeuksista kuntien valtionosuuslain 8 §:n säännöksiin vuonna 1994

Kolmas käsittely

Hallituksen esitys n:o 158

Hallintovaliokunnan mietintö n:o 24

Toinen varapuhemies: Toisessa käsittelyssä päätetty lakiehdotus voidaan nyt hyväksyä tai hylätä.

Keskustelu:

Ed. Karhunen: Arvoisa puhemies! On puhuttu monta tuntia lomautussakosta ja maataloudesta ym. Mielestäni myös valtionosuuskysymys on niin tärkeä, että ilman muuta siitä täytyy puhua yhtä kauan. Itse asiassa toivon, että tämä on vähän lyhyempi keskustelu.

Arvoisa puhemies! Arvoisat kansanedustajat! Tiesittekö, että Suomen köyhimmat kunnat eivät

olekaan Suomen köyhimpiä kuntia? Ykköskantokyläluokassa, johon kuuluvat mm. sellaiset kunnat kuin Enontekiö, Pello, Kuhmo tai Kuusamo, ovat tulot asukasta kohden yli 20 000 markkaa. Samanaikaisesti esimerkiksi 8. kantokyläluokassa, johon kuuluvat ns. hyvin toimeentulevat kunnat, joihin kuuluvat mm. sellaiset kunnat kuin Kerava, Järvenpää, Tuusula ja Porvoo, ovat tulot vain 16 000 markkaa per asukas. Tähän on laskettu sekä valtionosuudet että verotulot, siis 20 000 markkaa köyhimmissä kunnissa ja rikkaissa 16 000 markkaa per asukas. Eihän tässä voi olla mitään järkeä.

Nyt tehtävät valtionosuusleikkaukset vääristävät kuntien välistä tulonjakoa entisestään. Totta kai on ikävää, että ylipäättänsä joudutaan leikkaamaan, mutta vielä ikävämpi on se tapa, jolla leikkaukset suoritetaan.

Hallituksen esitykset valtionosuuksien leikkaamiseksi sisältävät merkittävän kuntien välisen tulonsiirron. Vaikka yli 5 miljardin markan leikkauksista on matkan varrella peruttu noin miljardi, ei kuntien väliseen tulonjakoon syntynyttä vinoumaa ole oikaistu. Vuodelle 94 esitetyt valtionosuusleikkaukset merkitsevät uuden valtionosuusjärjestelmän luomista, vaikka nykyiset yksimielisesti hyväksytyt perusteet ovat olleet voimassa vasta kuluvan vuoden alusta lukien. Hallituksen esittämät valtionosuuksien uudet jakoperusteet eivät perustu voimassa olevaan valtionosuuslainsäädäntöön.

Hallintovaliokunnan mietinnössä todetaan, että valtionosuuksien vähennykset ehdotetaan tehtäviksi teknisesti erillisinä erinä siten, että valtionosuusjärjestelmä sekä valtion ja kuntien välinen kustannusten jako pysyisivät mahdollisimman selkeinä ja että valtionosuuksien vähennykset kohdistuisivat tasapuolisesti erityyppisiin kuntiin. Näin ei kuitenkaan ole, vaan tasapuolisuudesta on huolehdittu jo kuntien kantokyläluokituksessa. Tällä leikkaustavalla kantokyläluokituksen henki vaarannetaan.

Valtionosuudet olisi pitänyt leikata normaalin järjestelmän mukaisella tavalla eli muuttamalla valtionosuuksien perusteena olevia yksiköhintoja, jolloin valtionosuusuudistuksen henki olisi toteutunut. Nyt kuitenkin leikkauksista 40 prosenttia perustuu asukaslukuun ja 60 prosenttia äyrimäärään. Tämä leikkausmalli leikkaa pahimmillaan yksityiseltä kunnalta lähes 30 prosenttia valtionosuuksista, ja lempein tulos jää noin 5—6 prosenttiin. Eroja ei synny myöskään vain yksittäisten kuntien välillä, vaan tällä päätöksellä tehdään myös jälleen kerran alue-

politiikkaa. Neljän eteläisimmän läänin osuus valtionosuusleikkauksista on jopa 63 prosenttia.

Jos valtionosuusleikkaukset olisi toteutettu normaalin käytännön mukaan, kuntien keskimääräinen rasitus jakautuisi tasapuolisesti kaikille kunnille noin 12 prosentin tasolla. Valtionosuusleikkausmallin perusteena on pidetty vaikutusta verotuloihin eli sitä, kuinka monen äyripennin korotus leikkauksista syntyy. Kuntien kokonaistaloudellisen tilanteeseen ei kuitenkaan ole kiinnitetty huomiota. Esimerkiksi kuntien verotulot ovat laskeneet eniten 7.—9. kantokyläluokissa, 9. luokassa jopa 3 prosenttia. Samanaikaisesti alhaisimmissa kantokyläluokissa ovat tulot vuodelta 92 toimitetussa verotuksessa saataneet jopa nousta. Viime viikkoina näyttävästi uutisoitu maan keskiarvo, nolla, syntyy juuri näistä eroista.

Etelä-Suomessa ja erityisesti Uudenmaan läänissä kuntien valtionosuudet ovat olennaisesti vähäisemmät kuin muissa lääneissä. Uudenmaan kuntien verotulot myös ovat viime vuosina pudonneet jyrkästi. Työttömyys on lisääntynyt nopeasti muun Suomen tasalle, mutta nuorten ja pitkäaikaistyöttömien määrä on suurempi kuin muualla. Vaikka työttömyysaste prosentuaalisesti olisikin valtakunnan keskitasoa, on muistettava, että todellinen työttömien määrä on huomattavasti suurempi. Uudellamaalla on yli 100 000 työtöntä eli joka neljäs työtön asuu Uudellamaalla.

Tässä yhteydessä en voi olla myöskään muistuttamatta siitä, että me uusmaalaiset kuitenkin saamme työllisyysmäärärahoista alle 10 prosenttia, eli työllistämiseen Uudellamaalla saadaan 4 000 markkaa per työtön, kun esimerkiksi Lapin läänissä työllistämiseen maksetaan 13 000 markkaa per työtön. On totta kai selvää, että Lapin läänissä työllistäminen on varmasti kalliimpaa kuin täällä Uudellamaalla, mutta en millään jaksais uskoa, että se on kolme kertaa kalliimpaa.

Valtionosuusleikkausten ohella monet uudistus- ja säästöpäätökset ovat entisestään vinouttaneet kuntien välistä tulonjakoa. Esimerkkejä löytyy niin sosiaaliturvan kuin verotuksen puolelta. Esimerkiksi perhetukipaketti poistaa kunnalliseron lapsivähennyksen ja tämä vähennys otetaan pois kunnilta, mutta ei kuitenkaan siinä suhteessa oteta huomioon sitä, kuinka paljon on lapsiperheitä, vaan tämä on liitetty valtionosuusleikkauksiin. Esimerkiksi pääomaverotuksessa tapahtunut metsäverotuksen uudistaminen myös muuttaa kuntien välistä tulonjakoa, kun on siir-

rytty pinta-alan verottamisesta myyntitulojen verottamiseen.

Samanaikaisesti kun puhutaan siitä, että kuntia pitäisi ohjata yhdistymään, tämä leikkaustapa suosii hyvin pieniä kuntia, joissa palvelut tuotetaan tehottomasti. Olisi otettava taloudelliset ohjauskeinot käyttöön myös kunta-liitosten edistämiseksi, eikä edettäisi vain erillisillä palkkioilla, vaan todellisilla taloudellisilla ohjauskeinoilla.

Näiden valtionosuusleikkausten vaikutus kuntien väliseen tulonjakoon on selvä, mutta kaikki eivät sitä kuitenkaan myönnä. On tietysti totta, että ei ole helppo muodostaa kokonaisnäkemyistä tilanteesta, kun valtionosuusleikkauksetkin on siroteltu useisiin eri lakeihin, ja todella näitä aikaisempiakin lakeja, joilla vaikutusta on, on täällä eduskunnassa useita jo käsitelty.

Tilannetta ei myöskään korjata vain kaatamalla yksi yksittäinen hallituksen esitys, vaan tarvitaan kokonaisremonttia tai kokonaistarkastelua. Ehkä siksi onkin syytä selvittää kokonaisuudessaan, millaiset rahavirrat viime aikoina ovat kuntien välillä kulkeneet.

Sen johdosta, arvoisa puhemies, teen seuraavan sisältöisen lausumaehdotuksen otettavaksi perusteluihin: "Eduskunta edellyttää, että hallitus tekee pikaisesti selvityksen vuotta 1994 koskevien valtionosuusleikkausten sekä sosiaaliturva- ja verotusuudistusten yhteisvaikutuksesta kuntien talouteen ja kuntien väliseen tulonjakoon sekä ryhtyy toimenpiteisiin mahdollisten vinoutumien korjaamiseksi."

Uskon, että tähän ponteen on helppo yhtyä sekä niiden, joiden mielestä leikkaustapa on oikea, että niiden, joiden mielestä leikkaustapa on väärä, koska tämän tyyppisellä selvityksellä saadaan pois siivet aiheettomilta puheilta ja pystytään selkeyttämään tilanne, onko tässä oikeudenmukaisesti toimittu vai ei. Näen, että ainoa syy vastustaa tämän tapaista pontta olisi se, että ei haluta asiaa selvitettyä, kun pelätään, mitä sieltä paljastuu.

Arvoisa puhemies! Ei Uudenmaan läänillä eikä varmasti muillakaan eteläsuomalaisilla läänillä ole mitään sitä vastaan, että maassa taloudellisesti heikommin meneviä alueita tuetaan. Mutta nykyisessä muodossaan heikennetään liiallisesti maan taloudellisena veturina toimivan Uudenmaan mahdollisuuksia selviytyä lamasta, ja olen varma, että samalla se hidastaa koko maan elpymistä. Jos totta puhutaan, niin tilannettahan voisi jo verrata lypsävän lehmän tappamiseen. Kuten täällä maatalouspolitiikat tietä-

vät, niin se ei ole ainakaan pitkäjänteisesti järkevää politiikkaa.

Ed. V e h k a o j a (vastauspuheenvuoro): Arvoisa puhemies! Haluan muistuttaa ed. Karhusta siitä, että kokoomuksen edustajat ovat valiokunnissa vaatineet sitä tai ainakin myötävaikuttaneet siihen, että leikkaukset tehdään ja että ne ennen kaikkea suoritetaan nyt esitettävällä tavalla.

Me tiedämme, että nämä leikkaukset kohtelevat erilaisia kuntia epäoikeudenmukaisesti. Täältä vasemmalta on puututtu tähän kysymykseen monta kertaa. Ei meidän mielestämme ole oikein, että on kuntia, joissa tämä leikkaus on vain 7 prosenttia, ja toisia, joissa se on 30 prosenttia, joskin nämä luvut ovat nyt hieman muuttuneet, kun tehtiin miljardin markan suuruinen alennus.

Minusta on hyvin mielenkiintoista, että ed. Karhunen nyt itkee tätä tilannetta, kun omissa joukoissa on ollut mahdollisuus vaikuttaa näihin kysymyksiin. Kaikki nämä vinoutumat ja epäoikeudenmukaisuudet ovat olleet tiedossa. On tietysti mielenkiintoista, että pyydetään selvittämään se, mikä jo muutenkin tiedetään. Te olette nyt alistuneet tähän kepun malliin, kepun aluepoliittiseen vaatimukseen. Kaikki tiedämme myös sen, että tässä on tois kertaisesta kantokykyluokituksesta kysymys.

Täällä saatiin jo äänestys selitys, miten ed. Karhunen tulee äänestämään. Se on valitettavaa. Hän olisi voinut omalla käyttäytymisellään myös antaa mallia omille puolueystävillensä ja -tovereilleen ja olla hyllyn kannalla, mikä esitys meidän puoleltamme tullaan tekemään. Voimaton ponsi ei tässä asiassa nyt mitään kesää tee. Sillä ei tätä asiaa selitetä.

Ed. K o r v a (vastauspuheenvuoro): Herra puhemies! Ed. Karhunen oli kyllä mielestäni sekoittanut puheenvuorossaan kaikki mahdolliset kuntien talouteen liittyvät asiat ja melko epäoikeudenmukaisesti tavalla. Haluan muistuttaa ensinnäkin kantokykyluokituksesta, että sen luokituksen olennaisin lähtökohtahan on ottaa kuntien erilaiset olosuhteet huomioon. Kun verrataan pelkästään sillä tavalla, että esimerkiksi Enontekiön kunnassa asukasta kohti olevat tulot ovat enemmän kuin Helsingin kaupungissa asukasta kohti, niin se vertailu jo sellaisenaan osoittaa, että koko kantokykyluokituksen ideaa asianomainen puhuja ei ole ymmärtänyt laisinkaan. Tai toinen asia: Jos sanotaan, että Uudenmaan läänissä on neljäsosa Suomen työttömistä, suurin piirtein neljäsosa tällä hetkellä on myös Suomen asuk-

kaista Uudenmaan läänissä. Totta kai tällä tavalla valitettavasti työttömyys on tasoittunut, mutta se nyt ei ole mikään peruste kyllä puuttua kunnallistalouden tilanteeseen.

Kaiken kaikkiaan tässä lähtökohdaksi pitäisi tunnustaa se, että meidän olemme eduskunnassa valtionosuusuudistusta tehtäessä asettaneet hallitukselle velvoitteeksi tarkoin seurata valtionosuusuudistuksen kunnittaista kohdentumista, ja sitä työtä parhaillaan tehdään sitä mukaa, kun tämä uudistus käytännössä alkaa toteutua, tänä vuonna ensimmäistä vuotta.

Myös se on todettava, että kantokykyluokitus ollaan uudistamassa, ja se on pakko uudistaa sen jälkeen, kun kuntien valtionosuusuudistus toteutettiin. Minusta aina tapahtuu virhe, kun erotetaan kunnallistaloudessa jokin yksittäinen asia tällä tavalla kuin tässä tapahtui.

Ed. H ä m ä l ä i n e n (vastauspuheenvuoro): Arvoisa puhemies! Valtionosuuksien leikkaushan kohtelee tavattoman väärin Etelä-Suomen asutuskeskuksia. Ed. Karhunen on siinä aivan oikeassa. Ihmettelen vain sitä, että nämä leikkaukset on tehnyt se hallitus, jota ed. Karhunen tukee.

Myös työllisyysmäärärahojen jako sortaa Etelä-Suomen asutuskeskuksia, mutta samoin ihmettelen, mitä ed. Karhunen tekisi suuremmilla työllisyysmäärärahoilla, kun hän on kotikaupungissaan ollut sitä mieltä, että kunnan tehtäviin ei lainkaan kuulu vastata työllisyydestä eikä hoitaa työllisyyttä. Hänen ryhmänsä kokoomus on budjettikäsittelyssä meidän yhteisessä kotikaupungissamme ajanut sellaista linjaa, joka toteutessaan olisi merkinnyt sitä, että Hyvinkäältä olisi tullut Suomen ensimmäinen kaupunki, joka lopettaa kokonaan asukkaidensa työllistämisen.

Ed. K a r h u n e n (vastauspuheenvuoro): Arvoisa puhemies! Ensinnäkin ed. Vehkaojalle voisin muistuttaa, että hän varmaan itsekkin tietää sen, että näissä kysymyksissä rajat eivät kulje puolueiden välillä vaan puolueiden sisällä, ja sama varmaan pätee myös sosialidemokraatteihin. Sen takia en ole mukana hylkäämässä, että mielestäni näitä leikkauksia on tarpeen tehdä. Leikkaukset täytyy tehdä, mutta kyse on siitä, minkälaisella mallilla ne toteutetaan.

Ed. Korva, en sekoittanut näitä asioita vaan tarkoituksella yhdistin ne asiat samaan, koska näitä pitää tarkastella todellakin kokonaisuuksina. (Ed. Korva: Sekamelskaa!) Kantokykyluokituksessa on jo otettu huomioon kuntien väliset

erot, ja sen takia tässä leikkauksessa ei enää tarvitsikaan niitä erotella. Kuntien väliset erot ovat kantokykyluokituksessa, eikä niitä tarvitse tarta pä tarta laittaa uudelleen ja uudelleen, jolloin vinoumia syntyy. Nämä luvut, mitä itse täällä mainitsin, 22 000 verrattuna 16 000 markkaan, sisältävät sekä verotulot että valtionosuudet. Käsittääkseni valtionosuusjärjestelmän tarkoitus on se, että verotulot plus valtionosuudet olisivat kaikissa kunnissa saman verran suurin piirtein eli valtionosuusjärjestelmällä taataan kunnille yhtäläinen toimeentulomahdollisuus. Mutta olen ilmeisesti ymmärtänyt valtionosuusjärjestelmän tarkoituksen väärin eli valtionosuusuudistuksen tarkoituksena ei olekaan tasata kuntien välisiä eroja.

Ed. Korva, ihan totta, neljännes suomalaisista asuu Uudellamaalla, työttömiä on neljännes Uudellamaalla, mutta eikö silloin pitäisi neljännes työttömyysmäärärahoistakin tulla Uudellemaale eikä alle 10 prosenttia?

Ed. Hämäläinen tietää varsin hyvin, että hänen väitteensä eivät pidä paikkaansa. (Ed. Hämäläinen: Totta joka sana!) Mutta kun meitä Hyvinkäällä ed. Hämäläisen kanssa moititaan siitä, että puhumme Hyvinkään valtuustossa liikaa valtakunnan politiikkaa, niin mielestäni myöskään tämä paikka ei ole oikea tehdä kunnallisl politiikkaa.

Ed. M a r k k u l a : Arvoisa puhemies! Ed. Korva täällä moitti sitä, että ed. Karhunen puheenvuorossaan yhdisti kaikki kuntien talouteen liittyvät eri asiat yhteen. Mielestäni näin juuri pitääkin tehdä. Valtionosuusjärjestelmän tarkoituksen olen ymmärtänyt samalla tavalla kuin ed. Karhunen, että sen tarkoitus on nimenomaan edistää kuntien tasa-arvoa erityisesti niiden palvelurakenteen tarjoamisedellytysten suhteen. Siinä yhteydessä kantokykyluokituksen on tarkoitus mitata sitä, minkä verran valtionosuutta mihinkin kuntaan tarvitaan, jotta samanlaiset edellytykset voidaan kaikille kunnille luoda. Kantokykyluokituksen kriteerit eivät kuitenkaan mielestäni ole täysin oikeudenmukaiset. Niillä ei esimerkiksi mitata varsinaisten palveluiden rakentamistarvetta. Niillä mitataan monta sellaista asiaa, jotka eivät kokonaiskuvaa anna.

Viime aikoina on tehty paljon uudistuksia, joissa on vaikutettu kuntien tuloihin ja menoihin niin pääomaverotuksen osalta kuin erilaisissa opetuspuolen uusissa maksujärjestelyissä ja sosiaali- ja terveystalouden asioissa. Näin ollen on muutettu sitä tulo- ja menopohjaa, joka kunnilla

on ja jonka mukaan ne on eri kantokykyluokkiin asetettu. Mielestäni kun näin on, on erittäin tarpeellista tehdä kokonaisselvitys siitä, miten eri yhteyksissä tehdyt uudistukset ovat kuntien tuloihin ja menoihin vaikuttaneet, ja pyrkiä korjaamaan niitä vinoutumia, joita aivan ilmiselvästi on tapahtunut.

Arvoisa puhemies! Kannatan ed. Karhusen tekemää ehdotusta.

Ed. V a r p a s u o : Arvoisa puhemies! Kannatan myös ed. Karhusen tekemää ponsiehdotusta.

Totean tästä koko asiasta sen, että tämän vuoden alusta siirryttiin uuteen laskennalliseen valtionosuusjärjestelmään. Kaikki odottivat tätä uudistusta ja odottivat siltä paljon. Nyt tässä tilanteessa on kaikkein surullisinta se, että uudistus ei ole ehtinyt toimia vielä edes vuottakaan, kun sitä jo lähdetään perusteiltaan järkyttämään ja muuttamaan, ei niin, että kuntien ja valtion väliset kustannusvastaavuudet muuttuisivat, vaan niin, että kuntien kesken kustannukset tässä muuttuvat. Tämä on minusta kaikkein surullisinta.

Ed. Karhusen erittäin hyvin osoitti sen, miten nyt kuntien kesken kustannusjako muuttuu nimenomaan Etelä-Suomen kunnille epäedulliseksi. Neljältä eteläisimmältä lääniltä leikataan 63 prosenttia koko tästä valtionosuusleikkauksesta. Se ei tietenkään voi olla laskennallisen valtionosuusjärjestelmän perusta, ei missään tapauksessa.

Sen takia minusta tässä tapauksessa olisikin ollut kaikkein järkevintä, että hallitus olisi noudattanut viime kesäkuusta Relanderin paperin pohjalta tekemäänsä periaatepäätöstä, jonka mukaan pitäisi kokonaan päästä pois kuntien Kela-lisäosamaksuista. Nyt olisi pitänyt tehdä niin, että tämä 1,3 miljardia markkaa, joka niin sanotusti annettiin takaisin valtionosuuksia, olisi otettu pois kuntien maksamista lisäosakustannuksista. Silloin olisi otettu normaali ja oikean suuntainen askel siihen suuntaan, että yleensä päästään pois Kela-lisäosamaksuista, jotka kaiken kaikkiaan ovat noin 5 miljardin markan luokkaa, ja myös otettu askel siihen, että hallitus kerrankin toteuttaa sitä omaa tarkoitustaan, minkä mukaisen periaatepäätöksen hallitus teki viime kesäkuussa. Olisi voitu lyödä kaksi karpästä yhdellä iskulla eikä olisi puututtu kuntien väliin kustannusten jakoon negatiivisesti.

Ed. V ä h ä n ä k k i : Herra puhemies! Minä olen todennut varsinkin tämän eduskunnan aika-

na, että tässä eduskunnassa on hyvin paljon kunnallisia luottamushenkilöitä, on valtuuston puheenjohtajia, ensimmäisiä ja toisia varapuheenjohtajia, kunnanhallituksen puheenjohtajia, kunnanjohtajiaakin taitaa olla puolenkymmentä. (Ed. Varpasuo: Puhuja itsekkin on!) — Ja itse olen myös, kyllä. Viime kaudella ei ollutkaan kunnallisjohtajia kuin kolme, mutta nyt on vissiin kolminkertaistunut tai ainakin kaksinkertaistunut.

Nämä, varsinkin keskustalaiset ja kokoomuslaiset, kunnallishenkilöt — nyt ed. Varpasuokin mahtuu — puhuvat täällä jatkuvasti rintaäänellä kuntiensä vaikeuksista, ajavat kotiseutunsa siltarumpuja ja tieyhteyksiä erittäin kunniakkaasti ja joskus jopa menestyksellisesti. Sen sijaan kun tulee kysymys asioista, jotka todella vaikuttavat voimakkaammin nimenomaan kuntien talouteen, puheet ovat kyllä samanlaiset, kuin täällä ed. Karhusen ja Varpasuon puheenvuoroista todettiin: Puheissa puolustellaan kuntia, mutta toimitaan sitten toisin, kun tulee napinpainallusaika.

Minusta tulee olemaan erittäin mielenkiintoista nähdä, miten nämä rehvastelevat kunnallishenkilöt nyt käyttäytyvät, kun todella kuntien taloutta riipaisevia lakeja täällä hyväksytään porvarillisen enemmistön voimalla. Teitä seurataan myös kunnissa. Eivät ihmiset niin tyhmiä ole, etteivät he ota selvää, kuka puhuu ja kuka tekee ja mitä puhuu ja mitä tekee.

Yhdyn siihen kritiikkiin kyllä, mitä ed. Karhusen kertoi siitä, että Pohjois-Suomen pienet kelpalaiset kunnat ovat suhteettoman vähän kokeneet näitä leikkauksia, toisin kuin Etelä-Suomen kunnat, jotka ovat muutamaa kantokykyluokkaa korkeammalla, mutta ovat yhtä lailla vaikeuksissa. Näiden verotulot, joilla on maksettu pohjoisten kuntien valtionosuuksia, ovat hyvinkin radikaalisti vähentyneet. Tämä oli se malli, ministeri Pekkarinen, jolla leikkaukset eri kantokykyluokissa oleville kunnille jaettiin. Sinne menevät täällä tienatut verorahat kuin kurjet Kainuun soille. Tämän olen todennut ennenkin, ja se pitää edelleenkin paikkansa.

Sitten on tupon yhteydessä syntynyt 1,3 miljardin kevennys, leikkauksen leikkaus, leikkauksen kevennys. Sen osalta on todettava, että arvonnalisävero, joka tulee kesäkuussa voimaan, tulee rokotamaan kunnilta noin 500 miljoonaa markkaa, ja kunnallisverotuksessa verovelvollisille annettavat vähennysoikeudet pudottavat kunnallisveroa noin 400 miljoonaa markkaa. Valtio tässä, Ahon hallitus, antaa jollakin tavalla ja ottaa kuitenkin likipitään saman summan muita väyliä myöten pois.

Kannatan sinänsä ed. Karhusen lausumaa. Tulen sitä aikanaan tänään kannattamaan, mutta ikävä puolikin tässä on. Tuusulan tai minkä pitäjän valtuuston puheenjohtaja ed. Karhunen mahtaa olla (Ed. Karhunen: Ei minkään!) — valtuutettu kaikei kuitenkin — millä tavalla hän tulee äänestämään: punaistako vai vihreää nappia painaa, kun tämän lain hylkäämisestä tai hyväksymisestä on kysymys? Niin hyvä kuin sinänsä onkin tuo lausuma, se osoittaa huonoa omaatuntoa, koska kokoomushan, se on selvästi nähty, on tässäkin asiassa keskustan tahdoton lakeija, joka kuitenkin haluaa huonoa omaatuntoansa jollain tavalla lievittää tekemällä tällaisia falskeilla perusteilla tehtyjä esityksiä, jotka sinänsä ulkoasultaan ovat kuntien päätä silittäviä, mutta ei se päänsilitys paljon auta, jos ei anna suuhunpantavaa näille kunnille.

Lopuksi olisin tehnyt ehdotuksen siitä, että tämä lakiesitys hylättäisiin.

Toinen varapuhemies: Tekikö ed. Vähänäkki ehdotuksen, että lakiehdotus hylätään?

Puhuja: Minä teen, jos en tullut ymmärretyksi. Ehdotan, että tämä lakiehdotus hylätään.

Ed. Karhunen (vastauspuheenvuoro): Arvoisa puhemies! Ensinnäkin ed. Vähänäkkiä kehottaisin hakemaan äänestyskarttoja matkan varrelta näistä kuntien tuloihin liittyvistä äänestyksistä. Sekä ed. Varpasuo että muistaakseni ed. Markkula ja minä sekä jotkut muutkin kunnalliset ryhmästämmme emme tukeneet esimerkiksi Kelan maksuosuuksissa tapahtuvia muutoksia. Mutta sen takia en tätä esitystä halua olla hylkäämässä enkä edes seuraavia, että leikkauksia on tehtävä valtiontaloudellisen tilanteen johdosta ja yhden lain kaataminen ei auta, koska tämä on suuri kokonaisuus, missä olisi pitänyt neuvotella koko kokonaisuudesta muutosten aikaansaamiseksi.

On ihan totta, mitä ed. Vähänäkki sanoi, että tämä ponsi voi osaltaan olla tietysti myös päänsilitystä ja huonoa omaatuntoa, totta kai. Koen huonoa omaatuntoa ja ennen kaikkea voimattomuutta, koska valitettavasti minulla on vain yksi ääni siinä, kun päätetään esimerkiksi näistä eikä yhtään ääntä, kun päätettiin jakoperusteista. Mielelläni olisin ollut siihen kyllä vahvemminkin vaikuttamassa. Mutta nuorena ensikauden naisedustajana harvoin saa painoarvoa niin paljon kuin haluaisi.

Korostan vielä sitä, että selvitys tarvitaan nimenomaan sen takia, että selvitetään, onko tapahtunut vääristymistä kuntien kesken, koska täällä on ihmisiä, jotka ovat sitä mieltä, että on tapahtunut, ja ihmisiä, joiden mielestä ei ole tapahtunut. Sitten saadaan väärät puheet lopetetua; saatan itsekin olla täysin väärässä. En siihen usko, mutta selvitetään.

Ed. Korva (vastauspuheenvuoro): Herra puhemies! Edustaja-kunnanjohtaja Vähänäkin puheenvuoro oli kyllä lievästi sanottuna farisealainen. Hän tietää sen itsekin, mutta kuitenkin hän puheenvuoronsa käytti. Minusta kuitenkin ikävää puheenvuorossa on se, että tässä asiassa yritetään nyt panna etelän ja Pohjois-Suomen kuntia vastakkain ja pannaan sitten pieniä ja isoja kuntia vastakkain, kun me kuitenkin kaikki tiedämme, että tässä on kysymys selvästi ensinnäkin valtiontalouteen ja julkiseen talouteen liittyvistä säästöistä eivätkä nämä meille kenellekään ole ollenkaan mieluisia tehdä.

Mutta se oleellinen asia, joka kannattaa eduskunnan pöytäkirjaankin kirjata, on hallituksen esityksessä ja liittyy leikkauksen rasitukseen. Tiedän useita kuntien budjetteja laatineena, että oleellisin rasitus kustakin toimenpiteestä laskeaan paineena kunnan veroäyriin. Tämä hallituksen esityksen taulukkokin osoittaa, että 1. kantonkykyluokassa tämä leikkaus luo lisäpainetta keskimäärin 2,38 penniä, kun esimerkiksi 10. kantonkykyluokassa lisäpaine on 1,43 penniä, koko maassa keskimäärin 1,83 penniä. Eli jos tässä asiassa nyt jotakin mekkalaa haluaisi pitää, niin kyllähän tässä olisi syytä erityisesti näiden matalimpien kantonkykyluokkien kuntien osalta pitää ääntä, miksi rasitus näin epätasapainoisesti kohdennettiin tässä leikkauksessa.

Sisäasiainministeri Pekkarinen: Arvoisa puhemies! Ihan muutama kommentti.

Ensinnäkin ed. Vähänäkin puheenvuoron johdosta haluan todeta seuraavaa, koska hän ilmiselvästi vahingossa käytti ilmaisua siitä, että nämä leikkaukset, mitä valtionosuuksiin tehdään, jotenkin kantonkykyluokittain olisivat rakennetut. Minä hyvin tarkkaan tiedän, että ed. Vähänäkki tietää, että näin ei ole. Luulen, että hän aivan vahingossa sen sanoi, saman minkä ed. Karhunen täällä ensimmäisessä puheenvuorossaan ensimmäisen kerran totesi. Todellakaan näitä ei kantonkykyluokittain näin leikata, vaan ihan eri perustein. Se siitä.

Pari muuta kommenttia ed. Karhusen puheen-
vuoron johdosta. Ed. Karhunen täällä toteaa,
että leikkaukset olisi pitänyt suorittaa tavalla,
jonka hän täällä esitteli, valtionosuuksien mukai-
sessa suhteessa. Tähän otan yhden ainoan näkö-
kohdan esille. Osa tästä leikkauksesta, suurin
osa, selvästi suurin osa, nyt perustuu perhetuki-
pakettiin. Tämä 2,62 miljardia markkaa on tar-
koitus imeä kunnilta pois perhetukipaketin seu-
rauksena. Mikä 2,6 miljardia markkaa? Sellainen
2,6 miljardia markkaa, jonka vaikutus jokaiseen
kuntaan on lähes saman suuruinen asukasta koh-
ti. Ei aivan, se vaihtelee lähinnä kunnan asukka-
iden ikärakenteen perusteella, mutta erot eivät ole
todella suuria.

Kuinka on mahdollista, että tämän poisime-
minen olisi pitänyt toteuttaa niin, että esimerkiksi
etelän 10. tai 9. kantokyläluokan kunnissa pois-
imeminen olisi vain puolet siitä, vähän vajaa puo-
let siitä, minkä verran tämä imeminen tuolla me-
kanismilla olisi joissakin kaikkein köyhimmissä
kunnissa tai 1. kantokyläluokan kunnissa? Täl-
lainen leikkaustapa on täysin absurdi. Hallitus ei
sellaisia ratkaisuja tee, vaan on omalta osaltaan
päätenyt siihen malliin aivan yksimielisesti, ed.
Karhusen ministeritoverit mukaan lukien, joka
täällä on läpi käsitelty ja jonka pohjalta toivon,
että eduskunta nyt yksimielisesti tulisi tämän esi-
tyksen hyväksymään. (Ed. Halonen: Ei tule! —
Eduskunnasta: Entä Kuntaliiton kanta?) — Se
on juuri se, minkä minä kerroin äsken. Se on
kuntakohtaannoltaan, ed. Halonen, äärimmäis-
en tarkasti se sama malli, mikä tässä nyt on
käytössä. Se on äärimmäisen tarkasti, ja minä
toivon, että tässä asiassa ed. Halonen nousee
korokkeelle ja kertoo, miltä osin ne eroavat toi-
sistaan, etsii luvut, missä on suurin ero. Ne eroa-
vat jonkin verran, mutta uskomattoman vähän,
uskomattoman vähän, uskomattoman vähän. Se
siitä.

Toinen asia: Ed. Karhunen totesi, että kuinka
pääkaupunkiseudun kunnat menestyvät niin ja
niin huonosti työllisyysrahojen jaossa. Minä ha-
luan tähän vain sanoa — ehkä siinäkin tuli pieni
käsite-epämääräisyys — haluan tehdä täysin sel-
väksi sen, että työohjelmissa Suomen työvoima-
piireistä ylivoimaisesti eniten, selvästi eniten, ra-
haa tulee Uudenmaan läänin alueelle, Uuden-
maan läänin alueelle. Työohjelmien osalta, ei työ-
töntä kohti, vaan työohjelmien yhteismäärä, pot-
ti rahaa tänne, on selvästi suurin, mitä koko
maassa on asianlaita. Kun vielä otetaan huo-
mioon monet muut rahan jaot, niin tässä mielessä
valtionosuuksien leikkaamiseen jollain muunlai-

sella metodilla ei ole mitään perusteita, koska
esimerkiksi noilla seikoilla, mitä täällä esiin nos-
tettiin, ei ole edes perusteita tilanteen korjaami-
selle tai muuttamiselle.

Arvoisa puhemies! Kaiken kaikkienensa koh-
distan sanani vain ed. Karhusen perustelulausu-
maa kohtaan. Ilmoitan tässä, että näitä asioita
seurataan hyvin tarkkaan kaiken aikaa, mitä pe-
rustelulausumassa on sanottu. Valtiovarainmi-
nisteriö tekee tässä suhteessa parhaansa. Var-
maan sisäasiainministeriö, opetusministeriö ja
myös sosiaali- ja terveysministeriö tekevät kaikki
näissä asioissa, näin uskon, parhaansa, enkä aio
ainakaan henkilökohtaisesti äänestää tällaisen
perustelulausuman puolesta. Sanon suoraan, että
en äänestä senkään vuoksi, kun hallituksen sisäl-
lä on oma kädenvääntö käyty ylipäänsä siitä,
mistä leikataan tai missä mitassa ei leikata. Sen
jälkeen jos kokoomuksen edustajien toimesta
tehdään tällainen perustelulausuma, en äänestä
sellaisen puolesta.

Ed. K a r h u n e n (vastauspuheenvuoro): Ar-
voisa puhemies! Ensin tähän ponteeni. Ministeri
Pekkarinen varmaan tietää sen, että hallituspuo-
leiden ryhmäpuheenjohtajien kesken on päästy
sopimukseen, että tällainen ponsi voidaan tehdä.
Tämä ponsi ei ota kantaa siihen, mihin suuntaan
vääristymiä on tapahtunut. Tässä ponnassa ehkä
olennaisinta on se, että tässä vaaditaan näiden eri
uudistusten yhteisvaikutusten selvittämistä. Us-
kon, että OPM tekee parhaansa, STM tekee pa-
rhaansa, sisäasiainministeriö tekee parhaansa,
valtiovarainministeriö tekee parhaansa, mutta se
ei riitä, vaan olisi hyvin tarkasti seurattava myös
eri uudistusten yhteisvaikutuksia, mikä on jäänyt
hyvin vähälle.

Ministeri Pekkarinen ei ilmeisesti ollut paikal-
la, kun puheessani sanoin, että leikkauksista 40
prosenttia perustuu asukasluokan ja 60 prosent-
tia äyrimäärään. En ainakaan itse puhunut mis-
sään vaiheessa, että nyt tehtävät leikkaukset teh-
täisiin kantokyläluokitusten perusteella. Sen
verran itsekin kuitenkin olen opetellut hallituk-
sen esitysten lukemista. Sen voi kyllä tarkistaa
eduskunnan pöytäkirjasta.

Mitä tulee työllisyysmäärärahoihin, niin totta
kai jos Uudellamaalla asuu neljännes työttömistä,
sen pitäisi näkyä myös määrärahoissa. Eli eikö
silloin neljänneksen määrärahoistakin pitäisi tul-
la tänne?

Mitä tulee leikkausten vaikutuksiin penneinä
peräyri, vertauskohteena ovat vuoden 1991 vero-
tulot, minkä jälkeen ainakin Uudellamaalla ja

muualla Etelä-Suomessa ovat hyvin rankasti pudonneet verotulot.

Ed. P a l o h e i m o (vastauspuheenvuoro): Herra puhemies! Mielestäni ministeri Pekkari-
nen olisi voinut käsitellä tätä asiaa siinä valossa, kuin-
ka paljon tavallinen perhe eteläisessä kunnassa
siirtää kuukausittain rahaa tavalliselle perheelle
Pohjois-Suomen kunnassa. Se summahan on
noin 4 500 markan suuruusluokkaa kuukaude-
ssa. Mielestäni täytyy nähdä tässä valossa tämä
kysymys siitä syystä, että se rahahan ei tule mis-
tään muualta kuin kansalaisilta toisille kansalai-
sille. Sen jälkeen voidaan keskustella siitä, onko
tämä summa oikeudenmukainen vai ei.

Kun ministeri Pekkari-
nen askeisessa puhe-
envuorossa sanoi, että tämä ei jakaannu kantoky-
kyluokittain, se merkitsisi silloin sitä, että mietin-
töön liitetystä vastalauseesta esitetyt summat oli-
sivat virheellisiä. Jos ne ovat virheellisiä, mielellä-
ni kuulisin ministeri Pekkari-
sen, mitkä ovat oi-
keat summat, millä tavoin ne ovat virheellisiä.

Edelleen kuulisin mielelläni sen, mikä olisi
suurin piirtein se summa, joka ministeri Pekkari-
sen mielestä uusmaalaisen tavallisen nelihenkisen
perheen pitäisi siirtää tavalliselle lappilaiselle per-
heelle kuukaudessa, jotta oltaisiin oikeudenmu-
kaisella tasolla.

Ed. V a r p a s u o (vastauspuheenvuoro): Ar-
voisa puhemies! Oli aika mielenkiintoista, kun
ministeri Pekkari-
nen sanoi, että hän ei tätä pont-
ta tue. Kuitenkin hän joutuu käytännössä näin
tekemään, koska tämä laki on vain vuoden mit-
tainen. On pakko ryhtyä heti ensi keväänä val-
mistelemaan palaamista taas päiväjärjestykseen
ja toivottavasti kuntien sellaiseen valtionosuus-
järjestelmään, jossa kuntien kesken ei kustannus-
vastaavuutta näin väärällä tavalla muuteta.

Minä haluan todeta tässä yhteydessä sen ed.
Karhunen toteaman luvun, että 1. kantokyluo-
kan kunnassa per asukas, kun lasketaan valtion-
osuudet ja verotulot yhteensä, tulot ovat 20 000
markkaa. Kun 8. kantokyluo-
kan kunnassa lasketaan verotulot ja valtionosuudet yhteen, se
on 16 000 markkaa. Se on se, mikä on kuntien
käytössä oleva tulo. Siihen on aika vastaansano-
matonta sanoa mitään. On ihan ilman muuta
selvää, että 1. kantokyluo-
kassa kunnan käy-
tettävissä on enemmän rahaa kuin esimerkiksi 8.
kantokyluo-
kassa, minkä ed. Karhunen otti
tällä esiin.

Olisin halunnut, että ministeri Pekkari-
nen olisi myös kommentoinut esitystäni, mitä hän ei kyllä

kuullut, kun oli poissa silloin salista, että 1,3
miljardin markan palautus kunnille, siis valtion-
osuuksien leikkauksien pienentäminen, olisi pitä-
nyt tehdä niin, että olisi Relanderin paperin mu-
kaisesti sitä periaatepäättöstä noudattaen, jonka
valtioneuvosto itse teki kesäkuussa, lähdetty sii-
tä, että se palautetaan niin, että Kela-lisäosakus-
tannuksia pienennetään 1,3 miljardilla markalla.
Valtioneuvosto itse on päättänyt, että sitä ei ol-
lenkaan pitäisi enää kerätä kunnilta.

Sitten työllisyysmäärärahojen alueelliseen ja-
koon, johon ministeri Pekkari-
nen vielä puuttui:
On aika erikoista, jos Uudellamaalla 4 100 mark-
kaa käytetään yhtä työtöntä kohti ja Lapissa
13 100 markkaa. Miten ihmeessä todella voi olla
niin, että työllistäminen Lapissa verrattuna Uu-
dellamaalla työllistämiseen on niin paljon kal-
liimpaa? Kyllä kai työllistäminen on saman hin-
taista joka puolella maata.

Ed. P u l l i a i n e n : Arvoisa puhemies! Ai-
kaisemmin iltpäivällä ed. Karhunen totesi terä-
västi, että eihän tässä mitään järkeä ole. Jo tällä
perusteella tietysti voin lämpimästi kannattaa ed.
Vähänäkin hylkäysehdotusta, minkä nyt teen.

Samalla palautan mieliin sen, että tällä operaatiolla
valtiovalta on tehnyt kaiken mahdollisen vaikeuttaakseen
kuntapuolen TES- ja VES-neu-
votteluja tämän syksyn aikana. Siitä ei ole ollut
yksimielisyyttä, että Kuntaliiton kanssa olisi
asiasta sovittu. Pitkin syksyä kuntatyöntantajajä-
valtuuskunnan kokoukset ovat olleet sen seuraamista,
millä tavalla tätä asiaa aiotaan hoitaa, ja vihdoin löytyi
jonkinlainen ratkaisu, jota ei sellaisenaan voi hyväksyä.
Taustalla on ollut yksinkertaisesti se, että kunnat ovat
työnantajina viimeksi kuluneen vuoden aikana vähentäneet
palkkame-
nojaan 7—8 prosenttia keskimäärin eli todella rankasti
leikanneet palkkauskustannuksia. Sitten kun siihen
päälle rapsautetaan tämän laatui-
nen operaatio, niin aivan kuin ed. Karhunen totesi,
eihän tässä mitään järkeä ole.

Lisäksi totean hallituspuolueiden ponsitehtailusta,
että eräs hyvin varttunut valtiohenkilö totesi minulle
edellisen eduskunnan aikana, että siinä vaiheessa,
kun hallituspuolueet rupeavat ponsitehtailua
harrastamaan, niin se on merkki jostakin eikä lupaa
hyvää sille hallitukselle. Tässä nyt olemme sen
päivän todistajina.

Ed. H a l o n e n : Arvoisa puhemies! Ministeri
Pekkari-
nen pyysi tai oikeastaan haastoi minut keskusteluun
siitä, että pitäisi sanoa, missä kohtaa ovat
väärät ja oikeat luvut, mutta ajan säästä-

miseksi totean vain ihan lyhyesti, että mietintöön liittyvästä vastalauseesta voi lukea tämän kokonaisuudessaan, ja se kai liittyy valtiopäiväasiakirjoihin, sitä ei tarvitse toistaa.

Mitä tulee edustajien Karhusen, Markkulan ja Varpasuo puheenvuoroihin, niihin on hyvä hyvin pitkälti yhtyä. Tietysti voi jäädä kysymään, onko tämä 25 prosentin katumus, jonka nimenomaan naispuolinen kansanedustaja tässä taloudellis-poliittisessa tilanteessa joutuu tekemään. En minä sitäkään väheksyisi. Uusi poliittinen ilmapiiri saattaa olla tulossa, ja äänestäjien pelko on usein viisauden alku, joten tulen kyllä äänestysessä kannattamaan tätä lausumaa.

Toinen asia on se, että mielestäni olisi kyllä järkevää jo tässä vaiheessa käyttää niitä asian tuntijalausuntoja, joita mm. Uudenmaan läänin kansanedustajat ovat ihan roppakaupalla saaneet ja joita mm. kokoomuksen kansanedustajat Karhunen, Markkula ja Varpasuo ovat täällä ansiokkaasti referoineet. Niiden pohjalta ei voi tulla muuhun lopputulokseen kuin yhtyä hylkäys ehdotukseen.

Mitä tulee poliittiseen taktiikkaan ja strategiaan, kyllä hallitus sen jälkeen, jos tämä esitys kaatuisi, olisi pakotettu tekemään toisen ehdotuksen ja lähtemään siihen neuvotteluun, jota täällä kokoomuksen edustajat ovat vaatineet, neuvotteluun, jossa otettaisiin Kuntaliitto huomioon ja myös kunnalliset henkilöstöjärjestöt. Pyydän myös näiltä osin ministeri Pekkarista huomioimaan sen, että vastalauseessa on erikseen mainittu, että kunnalliset henkilöstöjärjestöt vetosivat voimakkaasti hallitukseen sen puolesta, että hallitus olisi puolittanut suunnittelemansa valtionosuusleikkauksen. Jos valtionosuuksia olisi leikattu vain 2,6 miljardilla markalla, se voitaisiin tehdä joustavasti siten, että palveluvarustus ja kunnalliset työpaikat voitaisiin turvata.

Minun ei tarvitse toistaa sitä valtioneuvoston omaa päätöstä, jonka ed. Varpasuo toi esille. Minun mielestäni pitkällä tähtäimellä olisi edullista, että kuntapuolesta vastaava ministeri säilyttäisi hyvät neuvottelu suhteet alan järjestöihin. Se on kuitenkin ehkä paremmin suomalaisen yhteiskuntajärjestelmään sopivaa kuin poliittinen sanelumentaliteetti. Eikä tarvita kovin suurta enustajaeukon lahjaa, jos sanoo, että tämän epäoikeudenmukaisen kohtelun seuraukset, mitkä nyt ovat salissa nähtävissä ja aistittavissa, voivat todella saada aikaan sellaisen reaktion, jonka johdosta pohjoisten kunnat ja eräät muut voivat joutua ihan turhankin takia hammastelun kohteiksi. Minun mielestäni oikea kohde on kuitenkin tässä

tapauksessa kyseisen sektorin ministeri, jonka on poliittisesti sanellut tämän ratkaisun eikä ole käyttänyt sitä perinteistä yhteistyömentaliteettiä, joka tällä sektorilla on mielestäni pitkään vallinnut.

Tämän vuoksi toivonkin, arvoisa puhemies, että ministeri Pekkarinen, vaikka ihan 25 prosentin katumuksella, voisi äänestää tämän ponnen puolesta tai ainakin toimia sen mukaisesti, jos se tulee eduskunnan enemmistön päätöksellä eduskunnan kannaksi. Nimittäin sekin on osa parlamentarismia, että kunnioittaa eduskunnan päätöstä. Se on sitä samaa parlamentarismia, jonka varassa hallitus muuten istuu taikka kaa tuu.

Lisäksi voin vielä todeta sen, että kansanedustaja Karhusella, Markkulalla ja Varpasuolla oli epäilyt siitä, että ministeri Pekkarinen sinänsä joutuisi palaamaan, kun tässä on vain lyhyestä määräajasta kyse, näihin tosiperäisiin tutkimustuloksiin. Mielestäni täällä käytetyt puheenvuorot ministeri Pekkarisen osalta antavat aiheetta epäillä, että ehkä ihan kaikki eivät toimi näin rationaalisesti.

Sisäasiainministeri P e k k a r i n e n : Arvoisa puhemies! Yhdyn siihen ajatukseen, minkä ed. Halonen äsken sanoi, että myös kuntaministerillä täytyy olla hyvä neuvotteluyhteys esimerkiksi kuntajärjestöön ja eri ammattijärjestöihin, jotka kunta-alalla toimivat. Voin ed. Haloselle todeta, että minulla on hyvä neuvotteluyhteys, keskusteluyhteys, Suomen Kuntaliiton kanssa (Ed. Halonen: Erinomaisista!), eivätkä he ole minua syyttäneet siitä, että olisin menetellyt toisella tavalla näiden leikkausten kuntakohtaannon osalta, kuin mitä he olivat hallituksen budjettineuvotteluissa meille kertoneet. Mekanismi on erilainen, mutta kohtaanto on samanlainen, ed. Halonen.

Mitä tulee yhteistyöhön ja suhteisiin alan järjestöihin, myös minä pidän erittäin arvokkaana ja tärkeänä, että yhteydenpito pelaa ja toimii, ja uskon, että myös näiltä osin asia on kunnossa.

Ed. Paloheimon puheenvuoron johdosta vain totean ja toivon, että ed. Pulliainen voi hänelle kertoa, kuinka paljon ed. Paloheimon alueella todella ikään kuin autetaan vaikkapa Oulun läänin köyhimpiä kuntia. Vastaus saattaa ed. Paloheimon puheenvuoroon nähden olla aika yllättävä, koska totuus tästä asiasta on aika lailla toisenlainen. Niiden ratkaisujen vaikutus äyrin hintaan vaikkapa Suomussalmella on radikaalisti toisenlainen kuin ...

Toinen varapuhemies (koputtaa): Ministeri Pekkari, pyydän siirtymään puhujakorokkeelle.

Puhuja (korokkeelta): Arvoisa puhemies! Todella toivon, että ed. Pulliainen antaa pienen, sanoisinko, briifingin siitä, miten tämä ratkaisu toimii vaikkapa Suomussalmella ja vaikkapa Espoossa. Ed. Pulliainen voi varmasti kertoa, että näiden ratkaisujen paine äyrihintaan vaikkapa Suomussalmella tai joissakin muissa Oulun läänin kunnissa on radikaalisti paljon rankempi kuin vaikkapa Espoon kaupungin kohdalla tai että leikkausten markkamäärä per asukas on kutakuinkin saman suuruinen Suomussalmella ja Espoon kunnan alueella. Ymmärrän, että voidaan perusteltua kritiikkiäkin esittää, mutta näkökohdille, mitkä tässä toin esille, uskoakseni kannattaa myös oma painoarvo antaa.

Ed. Varpasuo, aiemmassa keskustelussa, muistaakseni toisessa käsittelyssä, jo keskustelimme vähän siitä, miten Kela-lisäosamaksu tai tämä menettely olisi ollut sopiva 1,3 miljardin markan leikkauksen supistukseen. Kiinnitän kuitenkin huomiota siihen, että kun nyt kunnat pitivät pahana täällä etelässä sitä, että leikkaustavaksi alkuperäisessä ratkaisussa otettiin tämä malli, mikä otettiin, niin hallitus teki ratkaisun 1,3 miljardin markan osalta, jolla ratkaisulla tullaan tavallaan samaa tietä takaisin päin 1,3 miljardin markan osalta kuin budjettiriihessä oli ratkaisu. Sitähän täsmälleen tarkoittaa se ratkaisu, mikä 1,3 miljardin markan osalta nyt täällä tehtiin.

Mitä tulee siihen, että jossakin lappilaisessa kunnassa todella on käytettävissä 20 000 markkaa per asukas tai 16 000 markkaa jossakin toisessa kunnassa, ed. Karhunen sanoi, että se on niin väärin. Se on arvoarvostelmakysymys. Joidenkin mielestä se voi olla aivan oikeinkin, ed. Karhunen, sillä kunnassa, jonka maantieteellinen laajuus on monta, monta kertaa suurempi kuin jossakin toisessa kunnassa, kunnallisten palvelujen järjestäminen — yllätys, yllätys — voi olla todella paljon kalliimpaa kuin maantieteellisesti hyvin suppeassa kunnassa, pienessä kunnassa. Totta kai näin voi asianlaita olla. Kyllä minä osoitan ymmärtämystä sille, että harvaanasutussa kunnassa palvelujen tuottaminen on todella kalliimpaa kuin jossakin muualla.

Mitä tulee vielä ed. Karhusen ponteen tai perustelulausumaan, voi hyvinkin olla, että se tulee täällä hyväksytyksi. Arvaan, että oppositiossa laajalti ollaan sitä mieltä ja ilmeisesti kokoomuk-

sessakin. Tiedän, että tämä on ryhmäpuheenjohtajien kesken jossakin vaiheessa jostakin minulle käsittämättömästä syystä hyväksytty tällä tavalla. Rohkenen näin sanoa. Sanon tämän sen takia, että kun kokoomuksen kansanedustaja tekee tällaisen esityksen tässä asiassa, jonka historia hallituksen sisällä on tietyn sisältöinen, tämä on minun kohdallani syy siihen, että en tule täällä tällaista perustelulausumaa kannattamaan.

Ministeri Isohookana - Asunmaa: Arvoisa puhemies! Ihmettelen kovasti tätä keskustelua, jota nyt käydään erityisesti kokoomuksen suunnalta siitä syystä, että ministeri Pekkari on valtioneuvostossa nimenomaan se ministeri, joka on kirjoittanut muistini mukaan ainakin kaksi kertaa pöytäkirjoihin sen, miten tärkeätä on suurten verouudistusten yhteydessä selvittää yhteisvaikutus kunnille. Tämä asia on valtioneuvoston tasolla tiedostettu ja tällä tavalla tullaan menettelemään.

Toisaalta ihmettelen tätä keskustelua myös siitä syystä, että valtionosuuksien leikkaukset jouduttiin tekemään juuri sillä tavalla, kuin ne on tehty, vähän poiketen Kuntaliiton mekanismimallista sen takia, että opetusministeriön osalta Kuntaliiton mallia ei kerta kaikkiaan käytännössä voi toteuttaa. Se olisi johtanut niin suuriin ongelmiin ja itse asiassa mahdollittamaan tilanteeseen, että ministeri Uosukaisen oli pakko vaatia nykyisen mallin säilyttämistä. Näin ollen Kuntaliitto yhteistyössä ministeri Pekkariin kanssa etsi sen mallin, joka on käytännössä sama. Vaikka mekanismi on erilainen, lopputulos on sama. Kuntaliiton puolelta käsitykseni mukaan tähän on täysin tyydytty.

On valitettavaa se, että täällä keskustelussa tietien tahtoen halutaan asettaa kunnat vastakain. Tämä ei kyllä merkitse hyvää. Kaikkien kansanedustajien tulee olla koko maan kansanedustajia eikä vain oman kunnan edustajia täällä eduskunnassa.

Arvoisa puhemies! Haluan lopuksi ilmoittaa, että en itsekään voi yhtyä ed. Karhusen ponteen. Siinä määrin epäoikeudenmukainen se on.

Ed. Luttanen: Arvoisa puhemies! Puheenvuoroni liittyy ed. Varpasuon vastauspuheenvuoroon, siihen että ed. Varpasuo totesi, että valtionosuusleikkaukset eivät juurikaan muuttaisi valtion ja kuntien suhdetta, vaan pelkästään kuntien välistä suhdetta. Totta kai se muuttaa myös valtion ja kuntien välistä suhdetta, se tosiaan nimenomaan, että nyt valtio ottaa kunnilta

voimavaroja, ottaa suoraan rahaa. Totta kai silloin suhde muuttuu tässä suhteessa. Mutta totta kai tämä vaikuttaa kuntienkin välisiin suhteisiin siten, että toiset kunnat saavat ja toiset kunnat valitettavasti menettävät. Ja ainakin pääkaupunkiseudun kunnat menettävät ja hyvin rutkasti. Sitä vain tässä ihmettelen, miksi te kokoomuksessa olette sallineet tämän, että teidän puolueenne hallituksessa on hyväksynyt tällaisen lain, jos te nyt siitä olette niin valtavan huolissanne. Käykö nyt todella niin hyvin, että te äänestätte lain hylkäämisen puolesta?

Ed. Varpasuo totesi myös sen, että tämä selvityspyyntö on hyvin tärkeä myös siksi, että me nimme vasta tämän vuoden alusta uuteen valtionosuusjärjestelmään. Näin ollen ikään kuin hallituksella ei olisi ollut pohja oikein selvillä, mistä leikkauksia tehdään. Saattaa olla. Itse asiassa tässä jo epäilee sitäkin, että hallitus ei ole ehkä tiennyt, mitä se on tehnyt, jos esimerkiksi ajattelen kotikaupunkiani Espoota, joka jäi jo vuoden alussa tehdyssä valtionosuusuudistuksessa hyvin paljon jälkeen ja nyt siltä vielä tässä leikkauksessa nitistetään suhteellisesti suurimmat osuudet pois. Tämä on myös seikka, minkä takia minun mielestäni todella, jos hallituksella ei ole ollut pohja edes selvillä, niin kuin kokoomuksesta nyt on todettu, tämä lakiesitys todella pitää hylätä.

Ed. Gustafsson: Arvoisa puhemies! Tämä keskustelu on jossakin määrin alueellisesti, miksei myös poliittisesti, vinoutunut. Sen vuoksi haluan tamperelaisena kansanedustajana todeta eduskunnan pöytäkirjoihin, että yleisen oikeustajun puitteissa ei voida perustella menettelyä, jossa valtionosuuden suhteellisia osuuksia lähdetään muuttamaan rutiininomaisessa valtionosuuden leikkaustilanteessa. Asiasta olisi pitänyt käydä laaja keskustelu, ja se olisi pitänyt valmistella julkisesti. Jos valtionosuuden leikkaamisessa olisi kaikkien kuntien osalta käytetty samaa keskiarvoprosenttia eli 13,9:ää, olisi esimerkiksi Tampereen leikkaus ollut 43 miljoonaa markka pienempi kuin hallituksen esitys.

Hallituksen esittämä ratkaisumalli on siinäkin mielessä kohtuuton ja epäoikeudenmukainen, että yleensä korkeammassa kantokäytöluokassa olevien teollistuneiden kuntien verotulokehitys on ollut viimeisimpien tietojen mukaan, siis vuodelta 92, paljon negatiivisempi kuin muiden kuntien. Tämän vuoksi hallituksen esitys on hylättävä.

Ed. K a r h u n e n : Arvoisa puhemies! Ihmettelin ministeri Pekkarisen kantaa siitä, että hän haluaa äänestää pontta vastaan sillä perusteella, että lain sisällöstä on sovittu hallituspuolueiden kesken hallituksessa. Minä itse äänestän ponsien puolesta tai niitä vastaan sen perusteella, mikä on niiden sisältö, en sen perusteella, onko jostain asiasta hallituksessa lain valmisteluvaiheessa ollut yksimielisyys tai kaksimielisyys. Tästä syystä äänestin ed. Vuorensolan ponsien puolesta, vaikka siitäkin asiasta oli hallituksessa ollut yksimielisyys, koska näen, että sen ponsien sisältö oli tärkeä, ja halusin sen sen takia saada läpi.

Ministeri Isohookana-Asunmaalle voisin sanoa, että sovitaan sitten, että luotan täysin ministeri Pekkariseen, mutta sanotaan nyt vaikka, että haluan tämän ponsien voimaan sen takia, että luotan vähemmän ministeri Viinaseen, jos tämä tyydyttää.

En ole missään vaiheessa sanonut, että olen kritiikkiä esittänyt Kuntaliiton kannan takia, koska en ole samaa mieltä kuin Kuntaliitto tästä asiasta enkä yhdy Kuntaliiton kantaan. Monet muutkin kunnat ovat kritiikkiä esittäneet. Vaikka en Helsinkiä ensimmäisenä halua olla tässä puolustamassa, niin esimerkiksi Helsinkiin on tällä hetkellä vakavasti pohtimassa eroamista Kuntaliitosta. Eli ei se kanta sielläkään kovin yksimielinen ole ollut.

Täytyy sanoa, että ed. Gustafsson käytti alkusaltaan ainakin hyvin ansiokkaan puheenvuoron, jolla hän todella toisti koko ongelman ytimen eli sen, että periaatekeskustelua kaivataan, jos ryhdytään järjestelmää muuttamaan rutiininomaisen leikkausten yhteydessä. Minun mielestäni hän tiivisti sen koko ongelman erittäin onnistuneesti.

Ed. M a r k k u l a : Arvoisa puhemies! En voi olla hämmästelemättä sitä, jos ministeri Isohookana-Asunmaa kertoo, että ministeri Pekkarinen on itse kirjauttanut saman kaltaisen ajatuksen valtioneuvoston pöytäkirjaan kuin mitä ed. Karhunen täällä esitti, ja nyt hän ilmoittaa täällä, että hän tulee vastustamaan tätä pontta. Meneekö tämä nyt arvovaltakysymykseksi, niin että edustajien ponnet eivät saakaan mennä läpi, vaikka ne olisivatkin saman sisältöisiä kuin ne, mitä itse on ollut valtioneuvostossa tekemässä?

Mitä taas tulee siihen, onko tämä Kuntaliiton esitys eli ei, olen itse ymmärtänyt, että se oli Kuntaliiton toimivan virkamiesjohdon esitys. Se, oliko heillä mandaattia tehdä sitä esitystä, on mielestäni Kuntaliiton sisäinen asia. Mutta halli-

tus ei voi mennä Kuntaliiton selän taakse tällaisissa asioissa. Kuka tahansa voi tehdä ehdotuksia. Kaikki etujärjestöt tekevät erilaisia ehdotuksia. Hallitus kantaa vastuun lopullisesta esityksestä. Olisihan Kuntaliitto voinut tehdä esityksen, että koko leikkaus otetaan esimerkiksi 9. ja 10. kantokäylyluokka kunnilta. Olisiko siihenkin menty vain sen takia, että Kuntaliitto esitti tällaista?

Se, että tässä ei menty kokonaan Kuntaliiton esityksen mukaisesti opetusministeriön kohdalla, oli mielestäni aivan asiallinen muutos, koska yksikköhinnoista olisi pitänyt koko leikkaus kaiken kaikkiaan tehdä, kaikilta osin.

Ministeri I s o h o o k a n a - A s u n m a a :
Arvoisa puhemies! Ed. Markkulalle tahdon todeta sen, että ponnet ovat minun käsitykseni mukaan eduskunnassa sellaisia ehdotuksia, jotka tehdään vakavassa mielessä silloin, kun asioita todella halutaan ajaa. Jos tällä perusteella, millä nyt ed. Karhunen on ponnen tehnyt, ryhdytään tekemään ponsia, me saisimme tehdä joka ikisestä lakiesityksestä liudan ponsia. Tässä tekee kyllä mieli todeta se sama, minkä eilen illalla ministeri Viinanen totesi, että tällä menolla näillä ponsilla ei ole enää mitään virkaa.

Ed. O. O j a l a : Arvoisa puhemies! Kuunneltuani nyt jonkun aikaa tätä keskustelua olen yhä vakuuttuneempi siitä, että tämän lain osalta on käynyt niin, että keskusta on ihan tarkkaan tiennyt, mitä se haluaa, ja kokoomus ei ole tiennyt, mihin se johtaa, ja nyt olemme sen tosiasian edessä, että koko kauheus on tämän lain käsittelyn yhteydessä täällä eduskunnassa valjennut.

Jo lähetekeskustelussa toin esille sen, miten epäoikeudenmukainen tämä leikkaustapa on, mutta leikkaustapa ei ole ainoa ongelma. Suurin ongelmahan tässä on se, että kaikki kunnat menettävät, ja nimenomaan se, että hallitus muuttaa kuntien ja valtion välistä suhdetta, jota luvattiin olla muuttamatta silloin, kun valtionosuuslain säädäntö täällä hyväksyttiin. Sehän hyväksyttiin hyvin suurella enemmistöllä — taisi olla yksimielisesti — täällä eduskunnassa juuri siitä johtuen, että siinä valtio omalta osaltaan sitoutui siihen, että kustannusjakoa valtion ja kuntien kesken ei muuteta. Tämä oli se lähtökohta. Laki on ollut voimassa tämän vuoden alusta, ja hyvin nopeasti lain hyväksymisen jälkeen valtio katsookin yksipuolisesti oikeudekseen lähteä murtamaan sovitua ratkaisua. Yli 4 miljardia markkaa pitää kuntien säästää. Se on se keskeinen asia edelleenkin.

Kuten sosiaali- ja terveystalouden mietinnöstä käy ilmi, oppositio tunsu vastuunsa ja ymmärsi myös vaikean valtiontalouden tilanteen, ja sen takia oppositio yhteisessä vastalauseessa, aivan kuten hallintovaliokunnassakin on lähdetty siitä, että edes puolitettaisiin nämä säästöt. Jollakin tavalla tämän leikkaustavan voisi niellä, tämän epäoikeudenmukaisen 40/60-suhteen, jos nämä säästöt olisivat pienempiä.

Arvoisa puhemies, minä puhun Helsingin puolesta; monet muut ovat puhuneet omien kotipaikkakuntien puolesta, niin kuin oikeaa on. Toetan sen, että nämä leikkaukset merkitsevät yli 600 miljoonan markan leikkausta Helsingille, siis se kiristetään Helsingiltä pois. Näistä sosiaali- ja terveydenhuollon leikkaukset ovat 479 miljoonaa markkaa. Se on aivan mahdoton summa. Mitä tämä merkitsee sosiaali- ja terveydenhuollon määrärahojen osalta? Tämä merkitsee 10. kantokäylyluokassa, jossa Helsinki on, että sosiaali- ja terveydenhuollon valtionosuuksista Helsingissä leikataan 32,4 prosenttia, kolmasosa, pois siitä, mitä tähän asti on annettu. Nyt on hyvä muistaa, että valtionosuudet ovat markkamääräisesti hyvin erisuuruisia. Jos sanotaan, että Helsinginkin osuudesta otetaan kolmasosa pois, niin minä kysyn teiltä, hyvät kansanedustajat, missä muualla kuin eräissä isoissa kaupungeissa ja kunnissa otetaan kolmasosa pois sosiaali- ja terveydenhuollon määrärahoista. Tämä on todella järkyttävää. Tämä on aivan mahdoton tilanne. Valtio edellyttää, että kunnat vastaavat sosiaali- ja terveydenhuollon palveluista kuten tähänkin saakka, normeja ei ole purettu, toimeentulotuki luukulla jonot kasvavat joka päivä johtuen tämän hallituksen talouspolitiikasta, ja samankaltaisesti leikataan näin rajusti.

Aikaisemmin jo sanoin, että jos joku on kuvitellut, että Helsinki on rikas, niin on syytä unohtaa ne puheet, koska ei ole enää. Täällä Helsingissä mm. pitkäaikaistyöttömyys on huomattavasti pitkäaikaisempaa kuin muualla maassa. Tämän ovat kaikki tilastot osoittaneet jo kauan sitten.

Minä olen kannattanut täällä aina ponsia, koska minä olen ymmärtänyt niin, että jos eduskunta lausuu ponnessa jotakin, se on vakavasti otettava asia, jota ministereiden tulee kunnioittaa. Ministeritkin voivat tehdä valintoja. Tässä hallituksessa tehdään koko ajan valintoja, milloin oikaistaan verotaulukoita, milloin annetaan verohelpotuksia, milloin veronkorotuksia. Niiden kohdistumisista hallitus voi itse päättää ja tehdä valintoja.

Siitä huolimatta että ministeri Isohookana-Asunmaa nyt yrittää estää ed. Karhusen ponnien läpimenon täällä, koska se ei sovi keskustapuolueelle, haluaisin sanoa ministeri Isohookana-Asunmaalle aivan saman asian kuin sainoin ministeri Viinaselle: Minusta ministerien tehtävä ei ole estää täällä ponsien läpimenoa. Sen verran teidän täytyy luottaa siihen, että tästä salista löytyy harkintakykyä, että täällä myös uskaltavat hallituspuolueiden kansanedustajat silloin, kun he kokevat epäoikeudenmukaisuuden tapahtuvan, omantuntonsa mukaisesti painaa nappia ja yrittää edes ponnien muodossa saada jotakin oikaistua aikaiseksi. Alkaa olla aivan mahdoton tilanne, kun täällä ministerit käyvät paimentamassa ja estämässä ihmisten omaa ajattelua ja pyrkimyksiä siihen, että näitä vääryyksiä voitaisiin oikaista.

Mutta siitä huolimatta olen sitä mieltä, että jos todella joku sydämessään on sitä mieltä, että kantaa vastuuta kuntien palvelutasosta, ei voi mitään muuta tehdä kuin äänestää hylkäämisen puolesta. On aivan turha sitten mennä sinne kotikulmille selittämään, että kyllähän minä olisin yrittänyt tehdä jotakin parannuksia, mutta kun, mutta kun.

Kysymys on nyt noin miljardin markan erosta siinä, mitä oppositio vaatii. Tämä maa ei kaadu siihen miljardiin markkaan, mutta monissa kunnissa palvelut voivat kaatua siihen runsaaseen miljardiin, joka kunnilta ollaan rokotamassa. Minusta niiden, jotka tänään ovat tämän lain hyväksymisen puolesta, on turha käydä missään korupuheissa sanomassa, että he kannattavat hyvinvointivaltiota tai ovat pohjoismaisen hyvinvointiyhteiskunnan kannalla. He ovat silloin entisen ministerin Väyrysen kanssa sitä mieltä, että tämä hyvinvointiyhteiskunta on sosialistinen järjestelmä, ja Ahon kanssa sitä mieltä, että tämä on holhousyhteiskunta, joka tulee purkaa. Se jää lopputulokseksi, jos te painatte tänään nappia hyväksymisen puolesta. (Ed. Halonen: Tulkaa pois jo!) — Tulen pois, kyllä, mutta minä haluan tämän oman tuskani vuodattaa myös eduskunnan pöytäkirjaan, koska itse olen myös kunnasta, jossa kannetaan vastuuta palveluista. Minä en voi mitään muuta kuin sanoa, että tämän lain hyväksyminen on hävytöntä kansalaisten kannalta.

Ed. V a r p a s u o : Arvoisa puhemies! Haluaisin ministeri Isohookana-Asunmaalle ja myös ed. Korvalle erityisesti huomauttaa, että ed. Karhusen ponsi esittää vain asian selvittämistä, valtionosuusleikkausten yhteisvaikutusten selvittämistä kuntien talouteen. Jos ministeri Isohookana-

Asunmaa tai ed. Korva pelkäävät, että selvitys saattaisikin olla heidän kannaltaan ikävä tulokseltaan, niin se näkyy tietenkin ponnien vastustamisessa. Mutta jos asia selvitetään, niin ei kai siihen mitään arvovarausta etukäteen voi sisältyä. Kun täällä niin kauniisti puhuttiin pohjoisen kuntien puolesta, jospa tulos olisikin positiivinen tältä kannalta, mitä tietenkin hiukan epäilen, kun tiedän kaikki tilastot. Mutta selvittäminen ei sinänsä pitäisi olla vaarallista.

Ministeri Isohookana-Asunmaalle vielä lisäksi se, kun hän totesi, että Kuntaliitto totesi opeutusministeriöön kohdistuvasta leikkauksesta, että se ei mennyt tähän 60/40:een vaan yksikköhintojen mukaan. Olisi tietysti ollut erittäin toivottavaa, että Kuntaliitto olisi näistä muistakin leikkauksista todennut saman, jolloin olisi päästy kuntiin kohdistuvaan tasaiseen prosenttileikkaukseen, joka ei olisi puuttunut kuntien väliseen kustannusten jakoon.

Oikeastaan Kuntaliittoon päin voisi tietenkin tässäkin yhteydessä nyt lähettää terveisiä, että Kuntaliitto todella katsoisi jäsenkuntiensa kokonaisuutta eikä lähtisi ottamaan tiettyjä kantoja. Jos nyt oikein muistan, niin itse asiassa käsiteltävän asian kohdalla Kuntaliiton asiantuntija kyllä valiokunnassa jopa esitti tämän asian hylkyä, eli ei se Kuntaliiton kanta todella ole Kuntaliiton kanta, vaan se on näiden johtajien neuvotteluissa ilmaisema kanta, joka ei ole ollut missään luottamusmieselinkäsittelyssä.

Keskustelu julistetaan päättyneeksi.

Toinen varapuhemies: Keskustelussa on ed. Vähänäkki ed. Pulliaisen kannattamana ehdottanut, että lakiehdotus hylättäisiin.

Ed. Karhunen on ed. Markkulan kannattamana ehdottanut perusteluissa lausuttavaksi: ”Eduskunta edellyttää, että hallitus tekee pikaisesti selvityksen vuotta 1994 koskevien valtionosuusleikkausten sekä sosiaaliturva- ja verotus uudistusten yhteisvaikutuksesta kuntien talouteen ja kuntien väliseen tulonjakoon sekä ryhtyy toimenpiteisiin mahdollisten vinoutumien korjaamiseksi.”

Selonteko myönnetään oikeaksi.

Äänestykset ja päätökset:

Toinen varapuhemies: Ensin on päätettävä lakiehdotuksen hyväksymisestä tai hylkäämisestä.

Joka hyväksyy lakiehdotuksen, äänestää ”jaa”; jos ”ei” voittaa, on lakiehdotus hylätty.

Toinen varapuhemies: Ilmoitan, että pöytäkirjaan merkitään, miten kukin edustaja on äänestänyt.

”Jaa” äänestävät seuraavat edustajat:

Ala-Harja, Ala-Nissilä, Anttila S.-L., Aula, Björkenheim, Dromberg, Heikkinen, Hiltunen, Huuhtanen, Häkämiäs, Isohookana-Asunmaa, Jansson, Jokiniemi, Jouppila, Järvilahti, Jääskeläinen, Kaarilahti, Kalli, Kallis, Kanerva, Karhunen, Kohijoki, Koistinen, Komi, Korkea-oja, Korva, Koski, Kuittinen, Kääriäinen, Laakkonen, Lahtinen, Laivoranta, Lamminen, Lehtosaari, Liikkanen, Lindqvist, Linnainmaa, Malm, Markkula, Mattila, Morri, Mäki-Hakola, Mölsä, Niinistö, Nordman, Norrback, Ollila, Pekkarinen, Pelttari, Pietikäinen M., Pietikäinen S., Pokka, Puhakka, Pura, Renko, Renlund, Rossi, Rusanen, Rynänen, Röntynen, Saapunki, Saari, Saario, Saastamoinen, Salolainen, Sasi, Save-la, Seivästö, Suhola, Taina, Takala, Tiuri, Turunen, Ukkola, Vanhanen, Varpasuo, Vihriälä, Viinanen, Viljanen, Virrankoski, Vuorensola, Väistö, Westerlund ja Zyskowitz.

”Ei” äänestävät seuraavat edustajat:

Aho R., Anttila U., Apukka, Astala, Backman, Gustafsson, Hacklin, Halonen, Hassi, Hautala, Helle, Hurskainen, Hämäläinen, Iivari, Jaakonsaari, Kalliomäki, Kasurinen, Kautto, Kekkonen, Korhonen, Koskinen, Laakso, Laaksonen, Lahikainen, Lahti-Nuuttila, Laine, Laitinen, Lindroos, Louekoski, Luhtanen, Luttinen, Luukkainen, Metsämäki, Muttilainen, Myller, Mäkipää, Nikula, Ojala O., Paakkinen, Paasio, Paloheimo, Polvi, Polvinen, Pulliainen, Pykäläinen, Rask, Rimmi, Roos T., Rönnholm, Savolainen, Seppänen, Skinnari, Stenius-Kaukonen, Tennilä, Tuomioja, Tykkyläinen, Törnqvist, Vehkaoja, Viljamaa, Vistbacka, Vähäkangas, Vähänäkki ja Wahlström.

Poissa äänestyksestä ovat seuraavat edustajat:

Aho E., Aittoniemi, Alaranta, Alho, Andersson, Antvuori, Bell von, Bjaudet, Donner, Enestam, Haavisto, Ihämäki, Jurva, Jääteenmäki, Kankaanniemi, Kauppinen, Kempainen, Kivelä, Kuuskoski, Laukkanen M., Laukkanen

V., Laurila, Lax, Lehtinen, Leppänen J., Leppänen P., Lipponen, Louvo, Moilanen, Mäkelä, Nyby, Näsi, Ojala A., Perho-Santala, Pesälä, Puisto, Rajamäki, Ranta, Rauramo, Rehn E., Rehn O., Riihijärvi, Rinne, Roos J., Rätty, Suho-nen, Toivonen, Uosukainen, Urpilainen, Vuoris-to, Väyrynen ja Ääri.

Toinen varapuhemies: Äänestyk-sessä on annettu 84 jaa- ja 63 ei-ääntä; poissa 52. (Ään. 20)

Eduskunta on hyväksynyt lakiehdotuksen.

Lakiehdotuksen kolmas käsittely julistetaan päättyneeksi.

Toinen varapuhemies: Lopuksi on päätettävä perusteluja koskevasta ed. Karhu-sen ehdotuksesta.

Mietintö ”jaa”, ed. Karhusen ehdotus ”ei”.

Toinen varapuhemies: Äänestyk-sessä on annettu 22 jaa- ja 120 ei-ääntä; poissa 57. (Ään. 21)

Eduskunta on hyväksynyt ed. Karhusen ehdo-tuksen.

Asia on loppuun käsitelty.

10) Ehdotus laiksi sosiaali- ja terveydenhuollon suunnittelusta ja valtionosuudesta annetun lain muuttamisesta ja väliaikaisesta muuttamisesta

Kolmas käsittely

Hallituksen esitys n:o 168

Sosiaali- ja terveysvaliokunnan mietintö n:o 50

Toinen varapuhemies: Toisessa käsittelyssä päätetty lakiehdotus voidaan nyt hyväksyä tai hylätä.

Keskustelu:

Ed. Stenius-Kaukonen: Herra puhe-mies! Hallitus aikoo leikata myös sosiaali- ja terveydenhuollon valtionosuuksia. Tämän päivän uutiset ovat kertoneet, että kolme neljäsosaa kun-nista aikoo leikata sosiaali- ja terveydenhuollon palveluja ensi vuonna. Tässä lakiesityksessä on syy kuntien tuleviin leikkauksiin. Ja mitä kunnis-sa aiotaan leikata: ensimmäisenä päivähoitoa,

toiseksi kaikkea ennalta ehkäisevää toimintaa. (Hälinää) Mikä voisi olla suurempaa tuhlausta ...

Toinen varapuhemies (koputtaa): Kehotan edustajia rauhoittumaan. Nyt on puheenvuoro ed. Stenius-Kaukosella.

Puhuja: Mikä voisi olla suurempaa tuhlausta, ministeri Viinanen, kuin leikata ennalta ehkäisevää toimintaa? Ministeri Viinanen saa etsiä rahat niihin suuriin kustannusten lisäyksiin, jotka aiheutuvat siitä, että ennalta ehkäisevää toimintaa leikataan. (Ed. Tuomioja: Hän jättää ne oman onnensa nojaan!) — Tämä on mitä suurimmalla todennäköisyydellä se, mitä ministeri Viinanen haluaa tehdä.

Nyt hallitus hätäisesti valmistelee ulkomaisille toimittajille mukamas totuudellista kuvaa Suomen tilanteesta, että meillä ei ole 100 000:sta nälkäänäkevää, että meillä ei ole ruokajonoja jne. Sosiaalityöntekijäin liitto oli Eduskuntatalon edessä mielenosoituksessa jo lokakuun loppupuolella, ja sosiaalityöntekijät jo silloin sanoivat, että nyt puhutaan jo ruuasta. He näkevät paljaimmillaan sen hädän, mitä ihmiset tänä päivänä kohtaavat. He kirjoittivat eduskunnalle ja kertoivat: ”Osalle ihmisistä elämä on muodostunut pysyvästi jatkuvaksi kamppailuksi toimeentulosta, asumista ja työstä. Tänä päivänä sosiaalityössä puhutaan ruuasta enemmän kuin milloinkaan aikaisemmin. Eriarvoistuminen, köyhtyminen, kurjistuminen ja tulevaisuuden perspektiivin kapeatuminen koskettavat yhä useampia ihmisiä työttömyyden ja laman vuoksi. Sosiaaliturvan ja julkisten palvelujen leikkaukset ja säästöt sysäyttävät sosiaalityön asiakkaisiksi lapsiperheitä, työttömiä, opiskelijoita, velkaantuneita, pitkäaikaissairaita, eläkeläisiä, yrittäjiä.” Eikä luettelo lopu edes tähän, vaan he päättävät sen, ”ja niin edelleen”.

Sosiaalivirastoissa tilanne on katastrofaalinen. Asiakasmäärät ja -käynnit ovat lisääntyneet 30—60 prosenttia. Ongelmat ovat kasaantuneet, ja jonotusaika on oikeusturvaa loukkaava, 3—8 viikkoa. Liekö nyt, kun on reilu kaksi kuukautta siitä, kun tämä kirje on kirjoitettu, tilanne vielä huonontunut huomattavasti? Todennäköisesti!

Sosiaalitoimistoissa korostuvat perhekrisiit, mielenterveyden ongelmat, itsetuho, perheväkivalta, päihdeongelmat ja lasten kiireelliset huostaanotot. Juuri näiden ongelmien ratkaiseminen edellyttäisi ennalta ehkäiseviä kuntouttavia palveluja, mutta kuten totesin, kunnat ovat leikanneet juuri ennalta ehkäisevästä työstä kaikkein

eniten. Erityisen paljon on säästetty huono-osaisien palveluista: päihdeongelmaisten, lastensuojelua tarvitsevien perheiden ja toimeentulotukea tarvitsevien palveluista.

Ihmisten ahdinkoa ei sosiaalityöntekijöiden mukaan helpota edes toimeentulotuki, jonka tarveharkintaa on kiristetty. Näiden yhteiskunnallisten ratkaisujen vuoksi perheiden sisälle kanavoituu runsaasti pahoinvointia, johon yksilöt reagoivat eri tavalla. Naiset köyhtyvät ja miehet kurjistuvat.

Millaisen selviytymisstrategian lapset ja nuoret luovat? Tämä on kysymys, jonka sosiaalityöntekijät ovat halunneet kansanedustajien vastattavaksi. Te vastaatte nyt tähän kysymykseen tässä äänestyksessä, joka suoritetaan keskustelun päätteeksi, kun äänestetään siitä, hylätäänkö vai hyväksytäänkö tämä laki.

Herra puhemies! Toistan esitykseni, että ehdotan lakiehdotusta hylättäväksi.

Ed. V e h k a o j a : Arvoisa puhemies! Ensiksi haluan kannattaa ed. Stenius-Kaukosen tekemää hylkäysehdotusta.

Ensinnäkin täytyy todeta, että tässä muutetaan kustannusten jakoa, joka on luvattu pitää ennallaan valtion ja kuntien välillä. Jos nimittäin kunnat eivät pysty hallituksen sanelemassa tahdissa leikkaamaan enää menojaan, velvoitteet han ovat entiset, niin näin käy, että kunnat sitten suorittavat kokonaiskustannuksista aikaisempaa suuremman osan ja tämä sopimus on murennettu. Tämä on myös hyökkäys kuntien itsehallintoa vastaan.

Sosiaali- ja terveydenhuolto, opetus siihen liittäen, on kuntien menoista 80 prosenttia, ja pelkästään sosiaali- ja terveydenhuoltoon kohdistuu tästä hieman kaunistetusta 4 miljardin leikkauksesta lähes 3 miljardia. Leikkaus kohdistuu myös naiseen niin työntekijöinä kuin palvelujen käyttäjinä. Kunnat tulevat tänä vuonna arvion mukaan säästämään palkkamenoissa jo 5 prosenttia, eli ei ole yhtä helppoa suoriutua isoista säästöistä enää toista peräkkäistä kertaa, niin kuin täällä hallitus määrää.

Kuntien mahdollisuudet sopeuttaa toimintaansa ovat äärimmäisen vaikeat, ja näköpiirissä on, että ratkaisuja eivät pääse näissä kysymyksissä tekemään sosiaali- ja terveydenhuollon ammattilaiset, vaan todellakin kunnanjohtajat ja talouspäälliköt ovat ottaneet valtikan käteensä.

Sosiaali- ja terveysministeriön tutkimus, josta ed. Stenius-Kaukonen äsken myös otti joitakin lukuja, on tehty 115 kunnassa lokakuussa, ja se

kertoo erittäin paljon nyt vallitsevasta tilanteesta. Siinä on otettu selville niitä vaikutuksia, joita leikkaukset ensi vuonna kunnissa aikaansaavat. Minusta on erittäin tärkeää tähdentää näiden leikkausten vaikutuksia, sillä ne teistä, jotka ovat näiden leikkausten puolesta nyt äänestämässä, ottavat täyden vastuun myös niistä toiminnallisista vaikutuksista, joita kunnissa tästä aiheutuu.

Voidaan sanoa, että sijaisuudet on ehditty jo lopettaa tämän vuoden aikana. Poolit on lopetettu. Miinus 5 prosentin taso palkkakustannuksissa on tässä mukana. Stressi on lisääntynyt, palvelujen laatu heikentynyt, ja myös eettiset kysymykset ovat aivan uudella tavalla nousemassa esiin työntekijöiden keskuudessa.

Erityisen huolestunut olen hoitoon hakeutumisen viivästyisestä. Maksuthan ovat esimerkiksi sairaalapuolella nousussa. Mutta toinen asia, joka tähän on vaikuttamassa, on rahoittajatahon aktiivinen uusi ote, sillä terveyskeskuksesta ei lähetetä jatkohoitoon ajoissa. Kunnista 50 prosenttia jopa suunnittelee lähetäjärjestelmään ensi vuodeksi muutoksia, mikä tarkoittaa suomeksi sanottuna kiristämistä.

Tässä yhteydessä olisi pitänyt ottaa esille myös erikoissairaanhoitolain 33 §, joka toteaa, että lääkäri päättää sairaalaan ottamisesta. Sehän ei tarkoita sitä, että tämän päätöksen saisi tehdä terveyskeskuslääkäri vaan nimenomaan erikoissairaalan, keskussairaalan tai aluesairaalan, lain tarkoittama lääkäri. On tulossa suuri henkien taistelu ensi vuoden aikana, jos todella toteutuu se, että lähetäjärjestelmää terveyskeskuksen toimesta tullaan kiristämään esimerkiksi koko maassa merkittävällä tavalla.

Monimuotoisuus sosiaali- ja terveydenhuollon palveluissa tulee kärsimään suunnattomalla tavalla. Kaikki tämä on hirvittävää sen takia, että nyt sosiaali- ja terveydenhuollossa tiedetään jo erittäin paljon siitä, mikä on hyvää palvelua, ja sitä ei nyt vain päästä toteuttamaan. Siitä syntyy suuria ristiriita-asetelmia jatkossa.

Sosiaali- ja terveysministeriön selvityksessä todetaan, että erikoissairaanhoito tulee menettämään mahdollisuuksiaan erityisen paljon leikkausten johdosta, myös kuntayhtymissä toteutettu sosiaali- ja terveydenhuolto. Tästä haluan erikseen mainita kehitysvammahuollon ja pitkäaikaissairaiden hoidon, joissa kaikki leikkaukset tulevat merkitsemään laadun heikkenemistä. Sitä on jo havaittavissa. Vaippojen vähentämistä on tehty, ruokaa on vähennetty, ja ruoan tarjoilu-aikaa on supistettu niin, että maha tyhjänä täytyy odottaa yli 12 tuntia.

Ehkäisevän terveydenhuollon riisuminen on täydessä käynnissä. Lapset, äidit, koululaiset ja työterveydenhuolto ovat kärsijöiden joukossa.

Lasten päivähoito kutkuttaa kunnan päättäjiä kaikkein eniten. Sillä on määrällisesti suurin merkitys säästämisen yhteydessä, ja se on inhottava asia, sillä itse asiassa nyt jos koskaan kunnilla olisi mahdollisuus lasten päivähoito täysimääräisesti toteuttaa, kun suurtyöttömyys on antanut mahdollisuuden siihen. Tämän johdostahan lapset on hoitopaikoista käytännössä vedetty koteihin. No, se on aiheuttanut tietysti kotihoidon tuen vastaavaa kasvua.

Päihdehuolto on myös erityisen suurissa ongelmissa, ja toimeentulotuen puolella tarveharkinta on lähestulkoon jouduttu täysin lopettamaan, mikä ei ole alkuunkaan ollut toimeentulotuen perustarkoitus. Viimesijaisena tukena perheille ja yksilöille sen on pitänyt olla juuri sellainen tukimuoto, jossa ihmisten ja perheiden yksilölliset ongelmat ja tarpeet otetaan huomioon. Sitä ei voida korvata millään keskiarvojärjestelmällä. Joskin toimeentulotuen laaja perusosa on hyvänä apuna, kun päätöksiä tehdään, mutta se on ymmärretty täysin väärin, jos kuvitellaan, että sillä voidaan kuitata ongelmissa olevien perheiden koko asia. Kotipalvelun painopiste on kunnista saatujen tietojen mukaan siirtymässä lapsiperheistä vanhuksiin ja pitkäaikaissairaisiin. Siitä voi tulla pitkä lasku myöhemmin maksettavaksi. Tukikäynnit monilapsisiin perheisiin on lopetettu esimerkiksi monissa kunnissa, ja vammaishuollossakin toteutetaan vain lainsäädännöllä taattuja subjektiivisia oikeuksia, kun aikaisemmin on mahdollisuus ollut harkintaakin käyttää.

Kunnista, jotka olivat tutkimuksessa mukana, 4 prosenttia totesi, että jopa peruspalvelut vaarantuvat leikkausten johdosta. Lisäksi erittäin monet kunnat joutuvat lopettamaan palveluja. Selvää on, että kaikki joutuvat tinkimään palveluista. Haluan muistuttaa, että kysymys ei ole kuntien lukumääristä eikä prosenteista vaan kysymys on niistä ihmisistä, jotka näissä kunnissa joutuvat kärsimään.

Subjektiivisten oikeuksien lopettamisuhka on todellinen, ja totean vain, että ensi vuosi voi tuoda ensi kertaa eteemme sellaisen tilanteen, jossa yksittäiset kansalaiset alkavat kärejä kuntia vastaan siitä, että ne eivät toteuta heidän subjektiivisia oikeuksiaan. Tätä kautta voi tulla myös ikävää julkisuutta. Tänäpäin on täällä oltu hyvin hämmästyttävää, että nälkää näkevät 100 000 on tuotu television kautta laajempaan tietoisuuteen.

Lopuksi vielä, meillähän on perusturvalautakuntasysteemi, jota kautta mukamas kansalaiset voisivat saada eri lainsäädännössä luvattuja oikeuksiaan sosiaali- ja terveydenhuollon puolella. Mielenkiintoista on, että tällä lautakunnalla on vain sivutoiminen sihteeri lain mukaan. Mielenkiintoista on myös, että yksittäinen asiakas ei voi panna mitään juttua siellä vireille. Kaikkein mielenkiintoisinta on se, että vaikka leikkauksia on jo tänä vuonna roimasti suoritettu ja lehtienkin palstoilla on kerrottu uskomattomia juttuja, perusturvalautakunnassa ei ole tietojeni mukaan vielä yhtään ainoata juttua vireillä.

Arvoisa puhemies! On epäilemättä, että sosiaali- ja terveydenhuollon miljardileikkaukset vyörytetään seuraavan hallituksen ongelmiksi ja korjattaviksi. Edellä olevin perustein kannatan hallituksen esityksen hylkäämistä.

Sosiaali- ja terveysministeri H u u h t a n e n : Arvoisa puhemies! Ensinnäkin haluan todeta, että sosiaali- ja terveydenhuollon erityisvaltionosuusleikkaukset eivät tarkoita sitä, että palveluja leikattaisiin samassa suhteessa kuin valtionosuutta on leikattu. Hallitus ja kuntien keskusjärjestö Kuntaliitto ovat erityisesti varoittaneet tällaisesta tulkinnasta kuntia ja ovat todenneet, että palvelut tulee järjestää kunnissa edelleen lakisääteisten velvoitteiden mukaisesti. Kunnissa on syytä pohtia, mitkä palveluista ovat ensisijaisia ja mitkä vähemmän tärkeitä. Juuri uutisista katsoin, että huomenna tai ylihuomenna Kuntaliitto tulee tekemään tätä pohdintaa.

Kuitenkin jo tässä vaiheessa on tiedossa, että kunnat tulevat priorisoimaan sosiaali- ja terveydenhuollon palveluja hyvin korkealle. Kunnat eivät tule missään tapauksessa käyttäytymään siten kuin on esitetty valtionosuusleikkausten seurauksena, vaan toimivat aivan järkevästi, koska kaikki valtionosuus kunnissa niputetaan yhteen ja yhdessä kertyneiden verotulojen kanssa palvelut järjestetään voimavarojen mukaisesti. Pelottelu asiassa on opposition puolelta aivan turhaa.

Kun on siteerattu sosiaali- ja terveysministeriönkin tiedossa olevia tutkimuksia erityisesti kuntien järjestämistä palveluista ensi vuoden puolella, olemme todellakin lokakuussa tehneet tutkimuksen 141 kunnasta, toisin kuin ed. Vehkaoja sanoi: 115 kuntaa. Näissä selvityksissä on käynyt ilmi, että 1/4 kunnista säilyttää nykyisen palvelutasonsa. Puolet kunnista tekee leikkauksia valikoiden, toisin sanoen pääosin pitää palvelut nykyisellä tasolla kuitenkin sieltä jotakin

karsien nimenomaan valikoivasti. Loput eli 1/4 kunnista on pohtinut pidemmälle meneviä leikkauksia, ja 4 prosenttia kunnista uskoo jopa peruspalvelujen vaarantuvan mutta ei ole tehnyt niistä päätöksiä.

Tämä kaikki kertoo toisten tutkimusten mukaan siitä, että kunnat ovat sopeutuneet yllättävän hyvin palveluissaan talouden nykytilaan ja ovat voineet turvata palvelut, kuten edellä selostin. Ne uhat, jotka ovat olemassa niissä kunnissa, jotka tekevät karsintoja valikoiden tai vähän ronskimmalla kädellä, todellakin kohdentuvat päivähoitoon, ja toinen merkittävä ryhmä on ennalta ehkäisevä hoito.

Päivähoidon osalta on kuitenkin todettu, että myös kysyntä on huomattavasti vähentynyt lähinnä työttömyydestä johtuen ja tässä suhteessa tilanne ei ole niin vaikea kuin opposition puolelta on todettu. Kuitenkin vuodenvaihteessa ministeriössä valmistuu selvitys, mikä on tämän hetken tilanne lasten päivähoidon järjestämisen suhteen juuri vuodenvaihteessa.

Sen sijaan haluan ennalta ehkäisevään hoitoon ottaa sellaisen kannan, joka on huolestunut kuntien ehkä tulevan käytännön suhteen. Ministeriön tiedossa on, että joissakin kunnissa on menty liian pitkälle ennalta ehkäisevän hoidon leikkauksissa. Todellakin voimme odottaa niissä kunnissa vuosien päästä lisälaskuja, ja tästä haluamme aidosti varoittaa.

Oli puhetta myös hoitoon hakeutumisesta ja hoidon saamisesta. Totean, että jonot terveyskeskuslääkäreille ovat lyhentyneet. Myös sosiaali-toimissa keskimääräisesti ottaen tilanne on siedettävä. Muutamissa suurissa kaupungeissa kuitenkin toimeentulotukijonot ovat luvattoman pitkät. Olemme tässä suhteessa näiden kuntien kanssa käynnistäneet keskustelut tilanteen parantamiseksi. Lähetekäytäntö on asia, joka terveyskeskuksissa on pohdittu uudelleen, eivätkä tulevat käytännöt ole pelkästään huonoja vaan kehittyneempiä kuin aikaisemmin. Kaiken kaikkiaan kunnat pyrkivät järjestämään palvelujaan itse aikaisempaa enemmän.

Arvoisa puhemies! Toinen asia, johon vielä puutun, on sosiaali- ja terveysministeriön rahoittama ns. nälkätutkimus, joka on kokonaan muuta kuin nyt esillä oleva otsikko. Tällä tutkimuksella pyrittiin selvittämään talouden vaikutusta suomalaisten terveydentilassa, ja nimenomaan haastateltavat ilmoittivat, että heillä ei talouden tilanteen heikentyminen ole näkynyt fyysisessä terveydentilassa. Tämä oli lopputulos. Sen sijaan psyykkisten sairauksien puolella kehitys on kiel-

teisempi ja tähän tulee kiinnittää jatkossa huomiota.

Mitä tulee 100 000 nälkäisen asiaan Suomessa, haluan nyt selvittää, mistä on kyse. Tutkimusprojekti aloitettiin muistaakseni noin kaksi vuotta sitten. Ensimmäinen selvitys tehtiin helmikuussa 1992. Kun Suomen kansan ja kotitalouksien tilanne oli paras aikoihin, itse asiassa kai juuri huippupisteessään johtuen tosin velkaelämisestä hyvin pitkälle, tässäkin tutkimuksessa oli 70 000 ilmoittautunut nälkää näkeväksi. Tietysti joutuu kysymään, mikä tämä nälkä sitten on ollut. Tarkemmin asiaa selvitettyämme ja selvitettyäni kysymys kuului: ”Oletteko vuoden aikana kokeneet nälkää muutamina päivinä tai korkeintaan yhden viikon aikana?” Tähän kysymykseen saatiin myönteinen vastaus 100 000:lta, ja tämä 100 000:han on laskennallinen arvo, haastateltuja oli kaiken kaikkiaan vain 1 500 ihmistä. Vastaava arvo vuotta aikaisemmin oli 70 000. Tämä kuitenkin kertoo, että hivenen kehitystä huolestuttavampaan suuntaan on päässyt tapahtumaan.

Sen sijaan arvion mukaan 20 000 ihmisen kohdalla nälkä on ollut pitempiaikainen vieras, ja tämä ryhmä on se todellinen ryhmä, jota ministeriössäkin joudutaan selvittämään ja analysoimaan, mitä tämä tieto lähemmin tarkoittaa ja mitä toimenpiteitä se edellyttää. Tämä on tutkimuksen eräs hyvin pieni sivujuonne. Monikymmensivuisessa tutkimuksessa tähän asiaan on uhrattu kaksi pientä kappaletta ja tästä on tehty tämä ns. uutinen, uutinen, joka kansainvälisissä tiedotusvälineissä on saanut aivan kohtuuttomat mittasuhteet. Siellä puhutaan kokonaan eri asiasta kuin se, mitä tutkimuksessa on tarkoitettu. Tämän vääristyneen kuvan haluamme korjata.

Emme suinkaan väitä, ettei meillä ole toimeentulon alatasoilla ongelmia, ettei meillä ole ongelmia, kun ylivelkaantuneet ihmiset koettavat keksiä ulospääsytietä vaikeuksista. On tiedossa, että pitkän nousukauden jälkeen, sanoisinko rikkaan ylellisen elämän jälkeen, elämäntilanteiden hallinta useilla ihmisillä on heikentynyt. Ei ole enää sellaista kekseliäisyyttä selvittää jokapäiväisistä ongelmista kuin ns. vaikeampina aikoina.

Haluan korostaa, että toimeentuloturva, erityisesti perustoimeentuloturvan vähimmäistaso aina viimesijaista toimeentulotukea myöten ei ole Suomessa heikentynyt näinä vuosina. Edelleenkin jakojärjestelmät ovat entiset. Raha, joka annetaan nimenomaan ruokaan, vaatteisiin, välttämättömyystarvikkeisiin, on pysynyt samana. Tätä rahaa vain käytetään velkojen hoitoon ym.

asioihin, joihin se ei ole ensimmäisenä tarkoitettu. (Ed. Halonen: Silloin se on pankkitukea!)

Arvoisa puhemies! Tämä lähinnä korjauksena käytettyihin opposition puheenvuoroihin.

Ed. Stenius - Kaukonen: Herra puhemies! Ministeri Huuhtanen oli kuunnellut samoja uutisia kuin minä, mutta ymmärtänyt ne kyllä aivan toisella tavalla. 3/4 kunnista ilmoittaa, että ne tulevat ensi vuonna leikkaamaan sosiaali- ja terveydenhuollon palveluja. (Min. Huuhtanen: Valikoiden!) — Valikoiden ja millä tavalla? — Päivähoitoasiassa on totta, että kysyntä on työttömyyden vuoksi pienentynyt, mutta ei se tarkoita sitä, että siinä määrin, kuin nyt päivähoitoa ollaan leikkaamassa, tämä antaisi siihen perusteet. Päivähoidosta ollaan erittäin huolestuneita kunnissa nimenomaan sen tarvitsijoiden keskuudessa.

Se, mihin päähuomioni kiinnitin, oli juuri ennalta ehkäisevän toiminnan leikkaaminen. Siinä ministeri sentään vähän myönsi, että kritiikissä oli perää. Siinä on niin paljon perää, että siihen pitäisi puuttua todella voimakkaalla kädellä, koska on täysin selvää, että jos ennalta ehkäisevistä toimenpiteistä leikataan, menot kasvavat tulevaisuudessa huomattavasti.

Ministeri Huuhtanen puhui lopuksi toimeentulotuesta. Me olemme perhetukipaketin yhteydessä tuoneet esille, että valtioneuvosto on 18 päivänä marraskuuta jo päättänyt toimeentulotuen leikkauksesta ensi vuoden osalta. Sillä aiotaan pienentää toimeentulotukimenoja 100 miljoonaa markkaa koskien alle 17-vuotiaita, ja 17 vuotta täyttäneiden, vanhempien luona asuvien osalta säästöjen arvioidaan olevan 50 miljoonaa markkaa. Minä ihmettelen, että ministeri Huuhtanen ei tuo tätä esille. Tämähän on se, mikä varmasti nälkäongelmaa ensi vuonna lisää todella paljon.

Ed. Vehkajoki: Arvoisa puhemies! Sosiaali- ja terveysministeriön selvityksen lisäksi on tehty paljon muitakin selvityksiä mm. Stakesin puolesta ja lisää on varmasti tulossa tähän keskusteluun hyvinvoinnin murentamisesta, joten lähikuukaudet ja lähivuosi tulevat olemaan hyvin piinallista aikaa hallitukselle. Päivähoidon karsinta suurtyöttömyyden aikana on ongelma sen takia, että hallitus on tietääkseni tehnyt työtä, että lama väistyy ja nousu tulee. Jos nyt karsitaan rakenteita, niitä ei saada pystyyn, kun tarve on.

Kiinnitän myös ministerin huomiota siihen, että kunnat ovat jo aloittaneet painostuksensa

tavoitteena, että subjektiiviset oikeudet päivähoidon osalta kolme vuotta täyttäneiden kohdalla voitaisiin peruuttaa. Toivon mukaan ette mene tuohon.

Toimeentulotuen osalta täällä annettiin mielestäni omalaatuista todistusta, koska siellä ei ole mitään inflaatiotarkistuksia tehty, eikä siihen voi antaa vastaukseksi, että ei muillakaan. Koska ollaan viimesijaisen tuen kanssa tekemisissä, siellä jos missä täytyisi seurata hintakehitystä. Haluan myös alleviivata esimerkiksi ensi vuotta ajatellen sitä, että ministerin Huuhtasen esityksestä valtioneuvosto on tehnyt 18.11. päätöksen, joka merkittävästi heikentää niiden lapsiperheiden asemaa, jotka ovat toimeentulotuen varassa, tämän lapsilisän onnettoman, vääristävän yhteensovituskysymyksen johdosta. Heikennyksiä tapahtuu myös vanhempiensa luona asuvien 17 vuotta täyttäneiden, siis myös viisikymppisten, osalta.

Ed. O. O j a l a : Arvoisa puhemies! Kasvavan masennuksen ja tyrmistyksen vallassa kuuntelin ministeri Huuhtasen puheenvuoroa. Minulle tuli sellainen vaikutelma kuin ministeri puhuisi jonkinlaisista teknisistä pienistä ongelmista, joita kenties saattaa ilmetä, kun hieman selvitetään. Kuitenkin niin monet selvitykset, ministeri Viinanen, anteeksi ministeri Huuhtanen, viittaavat siihen, että ihmisillä on todella hätä, kasvava hätä. On aivan turha kiistellä, onko heitä 100 000 vai 50 000. Jos tässä maassa todella suuri joukko ihmisiä, niin kuin kaikki selvitykset osoittavat, jotka alkavat olla siinä tilanteessa, että heillä ei enää yksinkertaisesti ole rahaa ruokaan, niin minusta on aivan turha kiistellä. Nyt pitää ryhtyä toimiin. Hallituksen pitää korjata asia toimenpiteillään, ettei tällainen tilanne kehity.

Ei tässä ole kysymys vain kiiltokuvavaikutelmasta ulkomaille, vaan tässä on todella kysymys ihan perimmäisistä asioista. En tiedä, tuntee ministeri Huuhtanen sellaista kierrettä, johon itse olen törmännyt, kun työttömät ovat moneen otteeseen kertoneet, että kun työttömyyskorvaus ensin viipyy, monissa kassoissa se viipyy, niin he joutuvat hakemaan toimeentulotukea, jota he saavat useissa tapauksissa kunnista. Mutta sen jälkeen kun ensimmäinen työttömyyskorvaus heille tulee, toimeentulotuki, joka heille on maksettu, peritäänkin heiltä pois. Eli tämä on kierre, joka jatkuu koko ajan. Työttömyyskorvauksen suuruinen osa toimeentulotukea voidaan periä jopa kokonaisuudessaan pois, jolloin he jäävät täysin rahattomiksi.

Ihmisiä nöyryytetään tällä hetkellä niin tavattomasti, että minä en voi ymmärtää, että edes porvarihallituksen tavoitteena voisi olla sellainen ihmisten nöyryyttäminen, mistä nyt on kysymys. Eivät ihmiset kovin herkästi myönnä sitä, että he eivät enää selviä elämästään. Siinä joutuu ylittämään melkoisen kynnyksen, ennen kuin sellaisen tunnustuksen tekee. Mutta näin todella on. Aina-kin minä saan jatkuvasti sellaista palautetta ja väitän, että me kaikki saamme, jos me vain viitsimme lukea ja kuunnella.

Ed. U k k o l a : Arvoisa puhemies! Jos todella on niin, että Suomenmaassa on 100 000 ihmistä, jotka ovat nälänhädässä, niin totta kai meidän täytyy tehdä jotakin. Meidän on leikattava urheilumäärärahat, kulttuurimäärärahat, kaikki muutkin määrärahat, jotta me voimme auttaa näitä 100 000:ta nälkää näkevää. Älkäämme huutako silloin ennalta ehkäisevän terveydenhoidon puolesta, vaan auttakaa näitä 100 000:ta nälkää näkevää, ettei meille tarvitse Ruotsista tuoda ruokaa tai Ahvenanmaalta. Tehkäämme sellaisia päätöksiä, että ei ole Suomessa enää ensi vuonna 100 000:ta nälkää näkevää.

Arvoisa puhemies! Jos minä en olisi tässä talossa, vaan minä olisin ulkopuolella, niin minä ilmeisesti vetäisin itseni hirteen, koska niin on surkeasti Suomen asiat. Jos minä uskoisin, mitä tässä talossa esimerkiksi tänä iltana, eilen illalla, toissa iltana on puhuttu, niin meidän olemme pahemmassa tilanteessa kuin nälänhätävuosina 1800-luvun puolenvälin jälkeen. (Eduskunnasta: Ei puutu kuin kolera!) — Ei puutu kuin kolera, aivan oikein. — Jos minä en tietäisi, että Suomi selviää tästä — Suomessa on kuitenkin jokaisella ihmisellä perusturva, ja perusturva on se, mihin on tulevaisuudessa panostettava, ei jokaisen ihmisen tukemiseen — jos minä en tietäisi, että Suomessa on perusturva, joka ei heitä ketään kuolemaan nälkään, niin minä varmasti tekisin jotakin itselleni. Voitteko te ajatella, kenen syy on, että Suomessa on tällainen henkinen lama? Minä sanon, että se on tämän talon syy.

Ed. K a s u r i n e n : Arvoisa puhemies! Asiat, joita me käsittelemme, ovat kauhistuttavia, mutta kauhistuttavia ovat myös täällä käytetyt puheenvuorot, jos oman käsitykseni tästä tasosta voin sanoa.

Kuitenkin ministeri Huuhtaselle ihan rakentavasti aion kertoa muutamia asioita. Totean, että minua huolestuttaa ei ehkä niinkään lyhyellä tähtäyksellä säästötoimien vaikutukset kuin se, että

me keräämme nyt ongelmia — ja ne kerääntyvät aika nopealla vauhdilla — jotka sitten laukeavat lähiaikoina. Yhtenä esimerkkinä totean, että kun meillä on 500 000 työtöntä tällä hetkellä, niin heistä osa tulee putoamaan peruspäivärahalle. Ihan käytännön elämästä, kun kuljen ja liikun sellaisissa piireissä, joissa myös työttömiä ihmisiä kohtaa päivittäin ja useita, olen havainnut, että he esimerkiksi terveydenhuollon palvelujen käyttöö, vaikka heillä olisi kipeä tarve, lykkäävät lykkäämistään, jolloin ongelma alkaa keräytyä ja kasautua. Tällä tavoin myös hoidon vaativuus tulee nousemaan.

Toinen asia on erikoissairaanhoidon tila. Siellä vielä kyllä pärjätään, mutta ei pelkästään se, että sosiaali- ja terveysministeriöstä sanotaan, että palveluja ei leikata, ehkä käytännössä toimi kuitenkin. Pyytäisin kyllä nyt virkamieskuntaa vähän katsomaan, onko tämä palaute sellaista, mitä todellisuudessa tapahtuu.

Yhden asian sanon vielä vakavasti pohdittavaksi. Katsoisitte nyt esimerkiksi sairaanhoitopiirien hallintomallit ja niihin käytetyt varat uudelleen, koska siellä on paljon ilmaa.

Puhetta on ryhtynyt johtamaan ensimmäinen varapuhemies Paakkinen.

Ed. Halonen: Arvoisa puhemies! Minä uskon kyllä, että ministeri Huuhtasen analyysi siitä, minkä takia toimeentulotuen saajat eivät käytä tukea ruokaan vaan muuhun, on ihan oikea. Näissä on takana hyvin useissa tapauksissa joko velkaantuminen tai sosiaalietuuksien leikkauksien kasaantuminen.

Etenkin niissä tapauksissa, joissa nyt on todettavissa, että se menee tosiasiaa pankeille, ei kai ministeri Huuhtanenkaan ole ajatellut, että se olisi pankkitukea. Eikö hallituksen pitäisi nyt ryhtyä joihinkin toimenpiteisiin, ettei se raha, joka on ajateltu köyhien ihmisten toimeentuloon, tosiasiallisesti valu toista kautta pankeille, jotka ovat saaneet jo 40 miljardia, kun erityisesti tämä talo on aikoinaan evästännyt pankkituen antamisessa, että pankkien pitää kohdella myös asiakaitaan sillä samalla armeliaisuudella, millä eduskuntakin niitä kohteli? Tuo, mitä ministeri Huuhtanen sanoi, todistaa ihan päinvastaista. On vaikea tietysti mennä sanomaan sitäkään, etteivät ne ihmiset saisi käyttää niitä rahoja niihin maksuihin sen takia, että muutenhan he jäävät ilman asuntoa tai joitakin muita vastaavia ongel-

mia syntyy. Minun mielestäni hallituksen pitäisi puuttua siihen, jos pankkeja tuetaan näin kahta kautta.

Ed. Rask: Rouva puhemies! Ministeri Huuhtanen puheenvuorossaan myönsi huolensa ennalta ehkäisyn tason mahdollisesta heikentymisestä ja myös psyykkisen hoidon heikentymisestä. Nämä kaksi asiaa ovat hyvin kiinteästi yhteydessä toisiinsa.

Nimittäin kunnissa terveydenhoitajat ovat avainasemassa näissä kysymyksissä. Terveydenhoitajien vastaanotoille on kynnys matala, ja siitä ei vielä peritä maksua. Koulutuksensa puolesta terveydenhoitajilla on taito auttaa henkisissä vaikeuksissa olevia, itsemurhaakin pohtivia ihmisiä, mutta heillä on myös mahdollisuus auttaa perheitä ravitsemusneuvonnalla, auttaa hankkimaan ruoka halvalla ja silti terveellisesti. Mutta näiden päätösten jälkeen, joita kunnissa jo on tehty ja mitä edelleen ollaan tekemässä, uhkaa seurata se, että terveydenhoitajien työpanos yhä enemmän suuntautuu sairauden hoitoon.

Hartaasti toivoisin, että hyvin vakavasti otettaisiin tämä asia eikä kuntia pakotettaisi vähentämään sosiaali- ja terveydenhuollon palveluksia näitä leikkauksia tekemällä, koska ministeri Huuhtanenkin totesi, että lasku vuosien päästä voi olla näistä kovinkin korkea.

Ed. Vähänäkki: Arvoisa puhemies! En yhtään ihmettele, että ed. Outi Ojala äskettäisessä puheenvuorossaan sotki ministereiden nimet kutsuen ministeri Huuhtasta ministeri Viinaseksi, kyllä niin kalsea suhtautuminen on sosiaaliministerillä köyhien ja nälkäisten ihmisten asiaan, vino suhtautuminen. Aivan sopisi ministeri Viinase suuhun saman tyyppiset sanat: Leikkaukset eivät ole vaikuttaneet kuntien palveluihin. Nälkää ei Suomessa ole. Nämä tutkimukset on itse suoritettu ja saatu mieleiset vastaukset. Siellä virkahuoneiden lämpimässä sosiaaliministeriön virkamiehet ovat tätä tehneet.

Me 200 näemme joka päivä kentällä näitä huonoissa olosuhteissa olevia, niin kuin ed. Kasurinen äsken hyvin kuvasi. Tuli aivan mieleen Tuntemattoman sotilaan Lahtinen, joka sanoi, että tiedemiehet ovat todenneet, että kaloreita on riittävästi eikä sulla voi olla nälkä.

Oli hyvä, että ed. Vehkaoja totesi, että muitakin tutkimuksia, objektiivisia tutkimuksia, on tulossa.

Lopuksi olisin todennut sen, että kysymys ei ole niinkään siitä, onko nälkä. Nälkähän on en-

simmainen ihmisen tarve, joka pyritään olemassa olevilla varoilla tyydyttämään. Sen jälkeen tulevat lääkäriissäkäynnit, asuntolainat, vaatteet ja ennalta estävät toimet. Kyllä köyhyyttä pitää tutkia ja suoranaista nälkää on turha selvittää. Kyllä ihmiset ruokansa etsivät vaikka soppajonosta, mikä on kohta pakko.

Ed. Hämäläinen: Arvoisa puhemies! Pitää muuten mennä aina 1800-luvun nälkävuosiin ennen kuin löydämme vastaavan kauden, jolloin bruttokansantuote Suomessa on laskenut niin paljon kuin nyt on laskenut. Ei edes 30-luvun pulavuosina nähty tällaista syöksyä. Onnettomia ihmisiä pitää hengissä nimenomaan se, että meidän sosiaaliturvajärjestelmämme ovat olleet niin kehittyneitä. Ministeri Huuhtanen ministeri Viinanen apuna on nyt murtamassa tätä turvaverkkoa.

Ilmettelen sitä, että ministeri näkeekin vikaa tiedotusvälineissä, jos tiedotusvälineet kertovat siitä dramaattisimmasta muutoksesta, joka teidän teettämässänne tutkimuksissa on havaittu. Eikä nälkää, ministeri Huuhtanen, yhtään pienennä se, jos se onkin ylivelkaantumisesta johtuvaa. Me tiedämme, että viljaa maassa löytyy, mutta kaikilla ei ole rahaa lunastaa sitä leipää kaupasta.

Muutenkin minusta tuntuu, että ministeri Huuhtanen elää nyt ilmeisesti ihan toisenlaista elämää, kuin mitä meidän muiden toimintaympäristö on. Me muut elämme sellaisessa toimintaympäristössä, jossa kunnat leikkaavat omia peruspalvelujaan hyvin dramaattisesti, niin päivähoitoa kuin erityisesti kaikkein puolustuskyvyttömimpien pienryhmien, vammaisten ja alkoholistien, huoltoa, niiden jotka eivät kykene puolustautumaan suurina joukkoina näitä leikkauksia vastaan.

Keskustelu julistetaan päättyneeksi.

Ensimmäinen varapuhemies: Keskustelussa on ed. Stenius-Kaukonen ed. Vehkaojan kannattamana ehdottanut, että lakiehdotus hylättäisiin.

Selonteko myönnetään oikeaksi.

Äänestys ja päätös:

Joka hyväksyy lakiehdotuksen, äänestää ”jaa”; jos ”ei” voittaa, on lakiehdotus hylätty.

Ensimmäinen varapuhemies: Ilmoitan, että pöytäkirjaan merkitään, miten kukin edustaja on äänestänyt.

”Jaa” äänestävät seuraavat edustajat:

Ala-Harja, Ala-Nissilä, Anttila S.-L., Aula, Björkenheim, Dromberg, Heikkinen, Hiltunen, Huuhtanen, Häkämies, Isohookana-Asunmaa, Jansson, Jokiniemi, Jouppila, Järvilahti, Jääskeläinen, Kaarilahti, Kalli, Kallis, Kanerva, Karhunen, Kohijoki, Koistinen, Komi, Korkea-oja, Korva, Koski, Kuittinen, Kääriäinen, Laakkonen, Laivoranta, Lamminen, Lehtosaari, Liikkanen, Lindqvist, Linnainmaa, Malm, Markkula, Mattila, Morri, Mäki-Hakola, Mölsä, Niinistö, Nordman, Norrback, Ollila, Paloheimo, Pekkarinen, Pelttari, Pesälä, Pietikäinen M., Pietikäinen S., Pokka, Puhakka, Pura, Renko, Renlund, Rossi, Rusanen, Ryyänen, Röntynen, Saapunki, Saari, Saario, Saastamoinen, Salolainen, Sasi, Savela, Seivästö, Suhola, Taina, Takala, Tiuri, Turunen, Ukkola, Vanhanen, Varpasuo, Vihriälä, Viinanen, Viljanen, Virrankoski, Vuorensola, Väistö, Westerlund ja Zyskowicz.

”Ei” äänestävät seuraavat edustajat:

Aho R., Anttila U., Apukka, Astala, Backman, Gustafsson, Hacklin, Halonen, Hassi, Hautala, Helle, Hurskainen, Hämäläinen, Iivari, Jaakonsaari, Kalliomäki, Kasurinen, Kautto, Kekkonen, Korhonen, Koskinen, Laakso, Laaksonen, Lahikainen, Lahti-Nuuttila, Laine, Laitinen, Louekoski, Luhtanen, Luttinen, Luukkainen, Metsämäki, Muttillainen, Myller, Mäkipää, Nikula, Ojala O., Paasio, Polvi, Polvinen, Pulliainen, Pykäläinen, Rask, Rimmi, Roos T., Rönnholm, Savolainen, Seppänen, Skinnari, Stenius-Kaukonen, Tennilä, Tuomioja, Tykkyläinen, Törnqvist, Vehkaoja, Viljamaa, Vistbacka, Vähäkangas, Vähänäkki ja Wahlström.

Poissa äänestyksestä ovat seuraavat edustajat:

Aho E., Aittoniemi, Alaranta, Alho, Andersson, Antvuori, Bell von, Biaudet, Donner, Enestam, Haavisto, Ihämäki, Jurva, Jääteenmäki, Kankaanniemi, Kauppinen, Kempainen, Kivelä, Kuuskoski, Lahtinen, Laukkanen M., Laukkanen V., Laurila, Lax, Lehtinen, Leppänen J., Leppänen P., Lindroos, Lipponen, Louvo, Moilanen, Mäkelä, Nyby, Näsi, Ojala A., Paakkinen, Perho-Santala, Puisto, Rajamäki, Ranta,

Rauramo, Rehn E., Rehn O., Riihijärvi, Rinne, Roos J., Rätty, Suhonen, Toivonen, Uosukainen, Urpilainen, Vuoristo, Väyrynen ja Ääri.

Ensimmäinen varapuhemies: Äänestyksessä on annettu 85 jaa- ja 60 ei-ääntä; poissa 54. (Ään. 22)

Eduskunta on hyväksynyt lakiehdotuksen.

Lakiehdotuksen kolmas käsittely julistetaan päättyneeksi.

Asia on loppuun käsitelty.

11) Ehdotukset laeiksi opetus- ja kulttuuritoimen rahoituksesta annetun lain sekä eräiden siihen liittyvien lakien muuttamisesta

Kolmas käsittely

Hallituksen esitys n:o 224

Sivistysvaliokunnan mietintö n:o 26

Ensimmäinen varapuhemies: Toisessa käsittelyssä päätetyt lakiehdotukset voidaan nyt hyväksyä tai hylätä.

Keskustelu:

Ed. Hacklin: Arvoisa puhemies! Äskeeseen keskusteluun ja siihen liittyviin suuriin asioihin verrattuna tässä hallituksen lakiesityksessä on kysymys pienehköistä asioista, mutta koska näihin liittyy muutama mielestäni periaatteellinen asia, haluan tästä lakiesityksestä myöskin puhua.

Tämä lakiesitys tuo laskennallisen valtionosuuden ja kotikuntakorvausjärjestelmän piiriin ne muutamat oppilaitokset, jotka vielä ovat olleet uuden rahoitusjärjestelmän ulkopuolella. Kyse on elinkeinoelämän ylläpitämistä ammatillisista erikoisoppilaitoksista, peruskoulua vastaavaksi järjestetystä yksityisestä koulusta, steinerpedagogisista erityisoppilaitoksista, Anna Tapion koulusta sekä ulkomailla toimivista peruskoulua vastaavaksi järjestetyistä kouluista.

Tämä laki on tarpeellinen, ja sen avulla nämä oppilaitokset tulevat rahoituksellisesti samaan asemaan kuin muutkin oppilaitokset Suomessa. Tähän liittyy kuitenkin mielestäni kolme epäkohtaa, jotka ilmenevät sivistysvaliokunnan mietinnön vastalauseesta.

Ensimmäistä epäkohtaa käsitelimme jo aikaisemmin toisen käsittelyn yhteydessä pykälämuu-

toskäsittelyssä. Hallitus haluaa näidenkin oppilaitosten osalta lykätä valtionosuuksien maksamatta olevia eriä viidelle vuodelle, vaikka ne alun perin piti maksaa rahoituslain voimaantulovuonna. Lisäksi pieniä eriä ei aiota maksaa ollenkaan ja 5 prosenttia aiotaan vähentää ennakon ja maksamatta olevan erän erotuksesta. Hallituspuolueet tyrmäsivät pykälämuutosehdotuksemme, ja tällä tavalla esimerkiksi Yrittäjäopisto saa odotella 3 miljoonan saataviaan viisi vuotta ja menet- tää näistä osan.

Toinen ongelma liittyy peruskoulua vastaavaksi järjestetyn yksityisen koulun rahoitukseen. Taustaksi muistutan, että Suomessa tavallisten peruskoulujen lisäksi on peruskoulua korvaavia kouluja, jotka ovat lähinnä steinerpedagogisia, ja lisäksi yksi ainoa peruskoulua vastaavaksi järjestetty yksityinen koulu, Helsingin juutalainen koulu, josta tässä lainmuutoksessa on kyse. Tämä yksityinen koulu tulee nyt uutena yksikkönä laskennallisen valtionosuuden ja kotikuntakorvauksen piiriin. Tästä johtuu, että kuntien maksuvelvollisuus laajenee tässä laissa 1,7 miljoonalla markalla. Tämä laajennus koskee muutamia kuntia, niitä joilla on oppilaita tässä yksityisessä koulussa.

Kuntaliitto on kuitenkin esittänyt vakavan ja painavan huolestumisensa siitä, että kotikuntien maksuvelvollisuus laajenee. Tästä laista saattaa nimittäin muodostua ennakkotapaus, jonka kautta kotikuntien maksuvelvollisuutta voidaan laajentaa erilaisiin peruskoulua vastaavaksi järjestettyihin yksityisiin kouluihin. Ongelman ydin on siinä, että tämän lainmuutoksen mukaan tämän yhden koulun tuntikehysindeksi on korkeampi kuin tavallisten peruskoulujen. Se saa siis oman tuntikehysindeksin. Tästä seuraa, että kotikunnan korvaus oppilasta kohden tulee ylittämään tavallisen peruskoulun oppilasta kohden lasketun nettomääräisen kustannuksen. Jos tällaisten koulujen määrä kasvaa, yhä useampi kunta joutuu ihmettelemään peruskouluun liittyvien maksuvelvoitteidensa kasvua.

Tämä laki ei sinänsä avaa peruskoulua vastaaviksi järjestettyjen yksityisten koulujen perustamista, vaan tällä järjestetään tämän yhden koulun asema. Kuitenkin huoli kuntien maksuvelvoitteiden kasvusta on minusta perusteltu, tämä on ennakkotapaus, joten ehdotan valiokunnan mietintöön liittyvän vastalauseen mukaista perustelulausumaa hyväksyttäväksi:

”Eduskunta edellyttää, että tämä lainmuutos ei saa olla ennakkotapaus, joka voisi johtaa peruskoulua vastaaviksi järjestettyjen yksityisten

koulujen perustamiseen ja kuntien maksuvelvollisuuden laajenemiseen.”

Perusteluksi viitataan vielä päiväjärjestyksen seuraavaan asiaan, josta käy ilmi, miten loppuun saakka kuntien koulurahoitus on leikattu ja tullaan hallituspuolueiden tuella ensi vuonna leikkaamaan. Pientäkään puroa kuntien maksuvelvoitteiden lisäämiseksi ei mielestäni ole syytä avata tai antaa mahdollisuuksia avata.

Arvoisa puhemies! Kolmas ongelma tässä laisassa liittyy ammatillisista oppilaitoksista annetun lain 31 d §:ään. Tässä hallituksen lakiesityksessä tästä pykälästä on auki 2 ja 3 momentti, eikä niissä sinänsä ole ongelmia. Ongelma on siinä, että lain valiokuntakäsittelyn yhteydessä tuli selkeä viesti siitä, että myös tämän pykälän 1 momentti olisi tullut avata. Pykälän 1 momenttia muutettiin täksi vuodeksi siten, että valtion opetusviranomaiset saattoivat ostaa ammatillista koulutusta ammatillisten oppilaitosten lisäksi myös kesäyliopistoilta, kansanopistoilta, kansalais- ja työväenopistoilta, liikunnan koulutuskeskuksilta, konservatorioilta sekä teollisuus- ja liikealojen erikoisoppilaitoksilta. Tämä poikkeusjärjestely on ollut toimiva ja opiskelijan kannalta hyvä ratkaisu. Esimerkiksi koulutuksen alueellinen saavutettavuus on ollut hyvä ja kilpailu on alentanut kustannuksia.

Nyt tämä poikkeuskäytäntö loppuu eikä ole saatu mahdollisuuksia tämän hyvän poikkeuksen jatkamiseen. Tämä hallitushan on esittänyt lukuisia poikkeuksia eri hallintosektoreilla, myös koulupuolella, jotka poikkeukset kaikki ovat olleet koulutuksen kannalta kielteisiä. Tämä ainoa poikkeus on ollut hyvä, ja nyt sen jatkaminen on tehty mahdottomaksi.

Kun sivistysvaliokunta antoi ensi vuoden budjetista lausuntoa valtiovarainvaliokunnalle, se yksimielisesti totesi, että 31 d §:n poikkeusmenetelyä tulisi jatkaa. Samanlaisia viestejä tuli myös valtiovarainvaliokunnan sivistysjaoston suunnasta. Mutta kun valiokunnassa yritimme avata tämän pykälän 1 momentin tehdäksemme rahoitusjärjestelyt mahdollisiksi, hallituspuolueiden kansanedustajat eivät halunneetkaan olla samalla kannalla kuin budjettilausuntoa antaessaan, ja momentin avaaminen estettiin. Varmuuden vuoksi vielä eräs asiaa kannattanut hallituspuolueen sivistysvaliokunnan jäsen vaihdettiin varajäseneseen.

Kun tätä hyvää momenttia ei saatu auki niin, että poikkeusta olisi voitu jatkaa, ainoaksi mahdollisuudeksi sivistysvaliokunnassa jäi ehdottaa lain yhteyteen pontta, jossa tuetaan omaehtoista

ammatillista aikuiskoulutusta. Ehdotan tämän lausuman hyväksymistä vastalauseessa olevassa muodossa ja toivon, että hallituspuolueet muistavat, miten myönteisesti 31 d §:llä tänä vuonna toteutettuun poikkeusmenettelyyn on suhtauduttu. Lausuma kuuluu seuraavasti:

”Eduskunta edellyttää, että työvoimahallinnon ostotoimintaan suunnattavilla määrärahoilla koulutusta ostettaessa ostoja suunnataan tarpeen mukaan myös niihin oppilaitoksiin ja niille opiskelijaryhmille, joille lääninhallitukset ovat opetushallinnon määrärahoilla koulutusta ostaneet vuonna 1993.”

Ed. A s t a l a : Arvoisa rouva puhemies! Kannatan ed. Hacklinin tekemiä lausumaehdotuksia.

Keskustelu julistetaan päättyneeksi.

Ensimmäinen varapuhemies : Keskustelussa on ed. Hacklin ed. Astalan kannattamana ehdottanut vastalauseen mukaisia kahta perustelulausumaa.

Selonteko myönnetään oikeaksi.

Lakiehdotukset hyväksytään.

Lakiehdotusten kolmas käsittely julistetaan päättyneeksi.

Ensimmäinen varapuhemies : Lopuksi on päätettävä perusteluja koskevista ehdotuksista.

Äänestykset ja päätökset:

Äänestys ed. Hacklinin 1) ehdotuksesta.

Mietintö ”jaa”, ed. Hacklinin 1) ehdotus ”ei”.

Ensimmäinen varapuhemies : Äänestyksessä on annettu 92 jaa- ja 53 ei-ääntä, 1 tyhjä; poissa 53. (Ään. 23)

Eduskunta on hyväksynyt mietinnön.

Äänestys ed. Hacklinin 2) ehdotuksesta.

Mietintö ”jaa”, ed. Hacklinin 2) ehdotus ”ei”.

Ensimmäinen varapuhemies : Äänestyksessä on annettu 83 jaa- ja 62 ei-ääntä, 1 tyhjä; poissa 53. (Ään. 24)

Eduskunta on hyväksynyt mietinnön.

Asia on loppuun käsitelty.

12) Ehdotus laiksi eräistä opetus- ja kulttuuritoimen vuoden 1994 rahoitusta koskevista järjestelyistä

Kolmas käsittely

Hallituksen esitys n:o 151

Sivistysvaliokunnan mietintö n:o 27

Ensimmäinen varapuhemies: Toisessa käsittelyssä päätetty lakiehdotus voidaan nyt hyväksyä tai hylätä.

Keskustelu:

Ed. Astala: Arvoisa rouva puhemies! Tämä on todella murheellinen päivä täällä eduskunnassa. Tänä on käsitelty useita lakeja, joilla on tehty pahaa työttömille, eläkeläisille, sairaille, kuntalaisille. Nyt käsitellyssä olevassa laissa tehdään pahaa koulutukselle ja kulttuurille, pelkkää ja silkkaa pahaa. Nyt on kolmannessa eli viimeisessä käsittelyssä se osa kuntien valtionosuusleikkauksista, mikä koskettaa opetus- ja kulttuuritointoa. Hallitus oli esittänyt näiden leikkauksien määräksi 1 126 miljoonaa markkaa. Se olisi merkinnyt 9 prosentin alennusta valtionosuuksiin vuoteen 93 verrattuna. Valtion oli kuitenkin pakko vähentää leikkauksien kokonaismäärää 1,3 miljardilla markalla. Niinpä hallitus joutui pienentämään myös opetus- ja kulttuuritoimen leikkauksia hieman.

Nyt käsitellyssä oleva laki on tuhoisa leikkauslaki niiden toimintojen kehittymiselle, jotka ovat erittäin tärkeitä Suomen selviytymiselle. Kysymyksessä on osaaminen, koulutus ja kulttuuri. Mainittakoon tässä yhteydessä vielä kerran myös se, että korkeakoululaitoksen, siis Suomen korkeimman opetuksen ja tutkimuksen, resursseja leikattiin tänä vuonna 321 miljoonaa markkaa, ensi vuonna leikataan 408 miljoonaa markkaa. Jatkossa on ilmeisesti luvassa rutkasti lisää leikkauksia.

Opetus- ja kulttuuritoimen valtionosuuksien leikkaukset koskettavat varsin laajaa aluetta. Ne koskettavat peruskouluja, lukioita, ammatillisia oppilaitoksia, musiikkioppilaitoksia, kansalaisopistoja, kansanopistoja, opintokeskuksia, liikunnan koulutuskeskuksia, kirjastoja, museota, teattereita ja orkestereita. Tässä on siis varsin laaja kirjo leikkauksen kohteita.

Suomen Kuntaliitto katsoo, ettei valtionosuuksien leikkauksia vastaavia uusia säästöjä enää voida saada aikaan ilman, että koulutuksen taso romahtaa. Se on varsin paljon sanottu. Opetussuunnitelmissa annettuja tavoitteita ei saavuteta, valinnaisuus jää toteuttamatta, opetusryhmät kasvavat nykyisestään jne. Erityistukea tarvitsevien oppilaiden vähentynyt ohjaus näkyy jo kasvavina sosiaalitoimen kustannuksina. Opettajien Ammattijärjestön näkemyksen mukaan opetustoimi ei nykyisellä koulutusrakenteella enää missään tapauksessa kestä lisäleikkauksia.

Tuntikehityksen leikkaamisella onkin varsin kielteisiä seurauksia. Siitä kärsivät eniten ne oppilaat, jotka muutenkin selviytyvät huonoimmin oppimisprosessista. Muutenkin koulutuksellinen tasa-arvo on vaarallisesti hiipumassa suomalaisessa koulutusjärjestelmässä.

Kokoomus edesauttaa tietoisesti ja ideologisesti tätä kehitystä. Todella pahalta tuntuu se, että keskustapuolue omalta osaltaan haluaa olla tai joutuu olemaan mukana tällaisen koulutuspolitiikan tekemisessä. Se tuntuu todella pahalta. Jako a- ja b-kansalaisiin on ulottumassa jopa oppivelvollisuuskouluun ja jopa niin, että koulu joutuu toimimaan tämän kehityksen aktivoijana. Opetusryhmien koot siis kasvavat ja opetuksen taso laskee.

Peruskoulun ala-asteella oppilaan viikkotunnit vähenevät jopa niin, että oppilas saattaa koko ala-asteen aikana saada lähes 400 tuntia vähemmän opetusta kuin ennen. Varsin hätkähdyttävä tieto asiantuntijalta: Siis ala-asteella oppilaan viikkotunnit saattavat vähetä niin, että oppilas saa koko ala-asteen aikana lähes 400 tuntia vähemmän opetusta kuin ennen. Jokainen, joka ymmärtää koulutuksen sisältöjä, ymmärtää, mitä tämä asia sisällään pitää. Tukiopetustahan ei juuri enää anneta, ja osa oppilaista ei voi saavuttaa asetettuja oppimistavoitteita, puhumattaan siitä, että koulujen kerhotunnit ilmeisesti loppuvat, kouluruokailun taso ja opetusvälineet huononevat entisestään.

Arvoisa rouva puhemies! Vastikään julkistettu opetusministeriön asiantuntijaryhmän ehdotus sivistyspolitiikan perustaksi, nimeltään ”Kansallinen sivistysstrategia”, sisältää monia mielenkiintoisia näkemyksiä ja ehdotuksia. Perustavaa laatua oleva kokonaisnäkemys on siinä se, että ”Suomi voi menestyä tulevaisuudessa vain laajapohjaisen osaamisen ja vahvan kulttuurin, korkeatasoisen sivistyksen, varassa”. Mietintö koostuu kymmenestä avainstrategiasta, joihin kannattaa mielestäni tutustua.

Toivottavasti meillä on joskus sellainen hallitus, joka pyrkii toimimaan näiden keskeisten tavoitteiden toteuttamiseksi. Näinhän tehdään jo tänä päivänä eräissä muissa Pohjoismaissa. Silloin voisimme toivon mukaan todeta, että sivistys, koulutus, kulttuuri ja kansalaistoiminta ovat pienelle itsenäiselle Suomellekin tuloksekkaita menestystekijöitä. Me voisimme silloin olla kehittämässä koulutuksen sisältöjä ja tukemassa kulttuurin luovuutta ja omaehtoista sivistystoimintaa. Niiden välttämättä tarvitsemia voimavaroja ei leikattaisi, vaan ne turvattaisiin.

Nyt käsittelyssä oleva koulutuksen ja kulttuurin leikkauslaki ei todellakaan ole porvarihallitukselle kunniaksi. Mielestäni se on häpeäksi. Vasemmistoliiton eduskuntaryhmä ei ole hyväksymässä käsittelyssä olevaa koulutuksen ja kulttuurin leikkauslakia, olemme sitä hylkäämässä. Sivistysvaliokunnan oppositioryhmät ovat yhteisessä vastalauseessaan olleet lakiesityksen hylkäämisen kannalla.

Ed. V. Laukkanen (vastauspuheenvuoro): Arvoisa rouva puhemies! Puutun ed. Astalan puheenvuoroon vain siltä osin, kun hän puhui, että tehdään pahaa kulttuurille ja tehdään pahaa kaikelle. Mielestäni tämä on hieman liian ankaraa arvostelua sen vuoksi, että en usko, että eduskunnassa erityisesti tekee pahaa se taho, joka joutuu kantamaan vastuuta myös siitä, mihin rahat riittävät, kun ne ovat äärettömän niukat. Mielestäni on vähän kohtuutonta sanoa, että tehdään pahaa. Nähdäkseni täällä kansanedustajat pyrkivät siihen, mikä on kansakunnan kokonaisuus, ja toimivat sen mukaisesti. Ehkä olisi sen vuoksi korrektimpaa, jos arvelisi vain, että tämä päätös ei ehkä ole kansakunnan kokonaisedun mukainen tai että se vaikuttaa epäedullisesti kansakunnan kokonaisuuteen. Mutta tällainen arvostelu, että tehdään pahaa, mikä sisältää tietoisien finaalisien ajattelutavan, että todella tietoisesti ja tietien tahtoen tehdään pahaa, tuntuu hieman ankaralta näin yömyöhään.

Ed. Astala (vastauspuheenvuoro): Arvoisa rouva puhemies! Valitettavasti on sanottava ed. V. Laukkaselle, että kiitosta ei myöskään voi mitenkään antaa. Kaikki lähiasiantuntijat, jotka ovat valiokunnassakin olleet kuultavina, ovat todenneet, että tässä tehdään todella pahaa. Tämä on siis asiantuntijoiden yleinen mielipide. Nämä asiantuntijat tuntevat myös arkipäivässä, mitä tällaiset leikkaukset aiheuttavat. Sen vuoksi minun on pakko yhtyä heihin.

Ed. Hacklin: Arvoisa puhemies! Tämä lakiesitys ei todellakaan ole kansakunnan kokonaisedun mukainen. Lisäksi se on kaikkien niiden periaatteiden ja koulutukseen liittyvien tavoitteiden vastainen, jotka eduskunnassa on yhteisesti hyväksytty.

Sivistysvaliokunnan mietintöön liitetyn vastalauseen mukaisesti ehdotan, että lakiehdotus hylätään.

Kaikki asiantuntijat sivistysvaliokunnassa olivat sitä mieltä, että kolmen vuoden leikkaus-, säästö- ja kuristusputken jälkeen koulutuksessa ja kulttuurissa ei ole enää mitään leikattavaa. Eduskunnassa hallituspuolueiden edustajat ja hallitus unohtavat niin helposti, että koulutuksesta ryhdyttiin leikkaamaan ensimmäisenä jo syksyllä 1991 ensimmäisessä lisäbudjetissa. Leikkausputki on jatkunut kolme vuotta ja todennäköisesti jatkuu vielä ensi vuonna. Eli neljän vuoden jälkeen koulutusta ja kulttuuria on kohdannut lähes 20 prosentin leikkaus huolimatta siitä, että valtionosuusleikkaukset ensi vuodelle hieman pienenevät. Koulutuksessa se ei merkitse edes 300:aa miljoonaa markkaa. Käytännössä leikkausten lievennys ei koulutusta auta. Lisäksi lievennyksen vaikutusta aiotaan viivyttää opetusministeriön mukaan niin, että vasta kolmen kuukauden kuluttua päästäisiin lievennyksiä toteuttamaan eli alkuvuodesta toimittaisiin alkupeisten leikkaussuunnitelmien mukaan. Hallituspuolueiden edustajat eivät sivistysvaliokunnassa hyväksyneet esittämäämme pontta, että lievennyksiä olisi heti toteutettu.

Kaikki ne keinot, joita hallitus lain perusteluissa esittää säästöjen toteuttamiseksi, on jo käytetty. Henkilöstömenoja on supistettu, kouluja on yhdistetty ja lakkautettu, opetusryhmiä on suurennettu, valinnaisuutta on vähennetty, tukiopeutus ja kerhotoiminta on lopetettu. Nämä leikkaukset ovat koskeneet myös kulttuuri- ja liikuntatoimintaa, jotka kunnissa ovat kokonaan kuolemassa.

Lisäksi en voi olla huomauttamatta vielä keran siitä todella syvästä ristiriidasta, joka vallitsee hallituksen hyväksymien koulutuksen kehittämissuunnitelmien ja todellisuuden välillä. Koulutuksen laadun parantamisesta, kansainvälistämisestä tai riittävien resurssien turvaamisesta, jotka ovat hyväksyttyjä tavoitteita, ei ole jälkeäkään tällaisissa leikkausesityksissä. Koulutuksessaakin ollaan selvästi siirtymässä siihen, että sinne muodostuvat a- ja b-kansalaiset kuten aikuistenkin keskuudessa. Esitän siis tämän lakiesityksen hylkäämistä.

Ed. A s t a l a : Arvoisa rouva puhemies! Kannatan ed. Hacklinin tekemää hylkäysehdotusta.

Ministeri I s o h o o k a n a - A s u n m a a : Arvoisa puhemies! Olisin halunnut ihan lyhyesti ed. Hacklinin puheenvuoron johdosta oikaista, että ei ihan näin surkeasti kyllä asia ole, kuin ed. Hacklin toteaa. Muun muassa liikuntapuolella on ensi vuoden budjetissa yksikköhintana 89 markkaa asukasta kohden ja se on aivan mahdollisuuksien suuri lisäys verrattuna aikaisempiin, ennen valtionosuusudistusta oleviin budjetteihin. Tästä syystä me tiedämme opetusministeriöstä sen, että kunnat eivät esimerkiksi pysty tällaista määrää käyttämään kuin 89 markkaa laskennallisesti liikuntaan. Eli kyllä tämä laki toisaalta on niin hyväkin, että kuntien oma toiminta on heikompa, kuin mihin valtionosuus antaa mahdollisuuden.

Ed. T i u r i : Arvoisa puhemies! Ed. Astala piti taas sen saman valitusvirren, jota jo lain toisessa ja ensimmäisessä esitettiin. Silloin toivoin jo, että hän esittäisi jotain positiivisia ajatuksia siitä, miten tästä vaikeasta tilanteesta kouluissa selvittää, mutta ei vielä. Nämä valitusvirret ilmeisesti jatkuvat, kunnes joudutaan siihen tilanteeseen, jos opposition toiveet toteutuvat, että Suomi ei pysty enää vastaamaan mistään. Mehän lopulta joudumme siihen, ettemme enää velkaa saa. Silloin ei enää kysyt, mistä säästetään, kun täytyy kerta kaikkiaan vähentää menoja. Minusta on parempi, että menot ovat sentään jollakin lailla hallinnassa, mutta tästä valitusvirrestä ei kerta kaikkiaan ole mitään positiivista hyötyä kenellekään. Minusta sellaiset pitäisi jo lopettaa ja miettiä, miten asiat ratkaistaisiin positiivisesti, koska se meidän kuitenkin täytyy tehdä. Meidän täytyy pienemmällä varoilla yrittää saada yhtä hyvää tai parempaa koulutusta aikaan. Kyllä siihen vielä mahdollisuuksia on. Ei kannata heittää kirvestä kaivoon.

Ed. H a c k l i n : Arvoisa puhemies! Muistutan nyt vain vielä siitä, että tämä lakiesitys kuitenkin merkitsee kolmen vuoden koulutukseen suunnatun leikkausputken päälle vielä 8,5 prosenttia suunnilleen. Eli kun koulutuksesta on jo niin paljon leikattu, ei minua kyllä paljon lohduta se, että liikunnalle kenties on jotakin plussaa.

Ed. A s t a l a : Arvoisa rouva puhemies! Ed. Tiurille toteaisin, että minä odotan jännityksellä, milloin ed. Tiuri alkaa esittää positiivisia esityk-

siä siitä, millä tavalla kouluissa esimerkiksi tullaan selviämään näistäkin leikkauksista. Tehän nämä leikkaukset teette. Minä olen hylkäämisen kannalla, mitä näihin leikkauksiin tulee. Toivon mukaan joskus saisimme kuulla ed. Tiurilta näitä positiivisia esityksiä, ettei aina olisi sama virsi soimassa.

Keskustelu julistetaan päättyneeksi.

Ensimmäinen varapuhemies : Keskustelussa on ed. Hacklin ed. Astalan kannattamana ehdottanut, että lakiehdotus hylättäisiin.

Selonteko myönnetään oikeaksi.

Äänestys ja päätös:

Joka hyväksyy lakiehdotuksen, äänestää "jaa"; jos "ei" voittaa, on lakiehdotus hylätty.

Ensimmäinen varapuhemies : Ilmoitan, että pöytäkirjaan merkitään, miten kukin edustaja on äänestänyt.

"Jaa" äänestävät seuraavat edustajat:

Ala-Harja, Ala-Nissilä, Anttila S-L., Aula, Björkenheim, Dromberg, Heikkinen, Hiltunen, Huuhtanen, Häkämies, Isohookana-Asunmaa, Jansson, Jokiniemi, Jouppila, Järvilähti, Jääskeläinen, Kaarilahti, Kalli, Kallis, Kanerva, Kaanniemi, Karhunen, Kohijoki, Koistinen, Komi, Korkea-aho, Korva, Koski, Kuittinen, Kääriäinen, Laakkonen, Laivoranta, Lammien, Lehtosaari, Liikkanen, Lindqvist, Linnainmaa, Malm, Mattila, Morri, Mäki-Hakola, Mölsä, Niinistö, Nordman, Norrback, Ollila, Peltari, Pesälä, Pietikäinen M., Pietikäinen S., Pokka, Puhakka, Pura, Renko, Renlund, Rossi, Rusanen, Rynänen, Röntynen, Saapunki, Saari, Saastamoinen, Salolainen, Sasi, Savola, Seivästö, Suhola, Taina, Takala, Tiuri, Turunen, Ukkola, Vanhanen, Varpasuo, Vihriälä, Viinanen, Viljanen, Virrankoski, Vuorensola, Väistö, Westerland ja Zyskowiec.

"Ei" äänestävät seuraavat edustajat:

Aho R., Aittoniemi, Anttila U., Apukka, Astala, Backman, Gustafsson, Hacklin, Halonen, Hassi, Hautala, Helle, Hurskainen, Hämäläinen, Iivari, Kalliomäki, Kasurinen, Kautto, Kekko-

nen, Korhonen, Koskinen, Laakso, Laaksonen, Lahikainen, Lahti-Nuuttila, Laine, Laitinen, Louekoski, Luhtanen, Luttinen, Luukkainen, Metsämäki, Mutttilainen, Myller, Mäkipää, Nikula, Ojala O., Paasio, Paloheimo, Polvi, Polvinen, Pulliainen, Pykäläinen, Rask, Rimmi, Roos T., Rönnholm, Savolainen, Seppänen, Skinnari, Stenius-Kaukonen, Tennilä, Tuomioja, Tykkyläinen, Törnqvist, Vehkaoja, Viljamaa, Vistbacka, Vähäkangas, Vähänäkki ja Wahlström.

”Tyhjää” äänestää ed. Laukkanen V.

Poissa äänestyksestä ovat seuraavat edustajat:

Aho E., Alaranta, Alho, Andersson, Antvuori, Bell von, Biaudet, Donner, Enestam, Haavisto, Ihämäki, Jaakonsaari, Jurva, Jäätteenmäki, Kauppinen, Kemppainen, Kivelä, Kuuskoski, Lahtinen, Laukkanen M., Laurila, Lax, Lehtinen, Leppänen J., Leppänen P., Lindroos, Lippinen, Louvo, Markkula, Moilanen, Mäkelä, Nyby, Näsi, Ojala A., Paakkinen, Pekkarinen, Perho-Santala, Puisto, Rajamäki, Ranta, Rauramo, Rehn E., Rehn O., Riihijärvi, Rinne, Roos J., Rätty, Saario, Suhonen, Toivonen, Uosukainen, Urpilainen, Vuoristo, Väyrynen ja Ääri.

Ensimmäinen varapuhemies: Äänestyksessä on annettu 82 jaa- ja 61 ei-ääntä, 1 tyhjää; poissa 55. (Ään. 25)

Eduskunta on hyväksynyt lakiehdotuksen.

Lakiehdotuksen kolmas käsittely julistetaan päättyneeksi.

Asia on loppuun käsitelty.

13) Ehdotus laiksi maataloustuotteiden markkinajärjestelmästä

Kolmas käsittely

Hallituksen esitys n:o 272

Maa- ja metsätalousvaliokunnan mietintö n:o 28

Ensimmäinen varapuhemies: Toisessa käsittelyssä päätetty lakiehdotus voidaan nyt hyväksyä tai hylätä.

Keskustelu:

Ed. Iivari: Arvoisa puhemies! Koska tuontimaksulain yhteydessä täällä käytiin suh-

teellisen perusteellinen keskustelu maataloudesta, totean nyt vain, että kun maatalouden markkinointirahasto äänestettiin lepäämään yli vaalien, hallitus on muuttanut markkinajärjestelmää koskevaa lakia niin, että sen kautta ohjataan tuontimaksuista, tulleista ja valmisteve-roista tuleva tuotto maataloustuotteiden ylituotannon markkinointiin. Järjestelmä on rakennettu niin, että maksut vähentävät nimenomaan maatalouden omaa markkinointivastuuta, eivät kuluttajien ja veronmaksajien taakkaa. Tämä on tietysti omiaan tukemaan ylituotantopoliitiikkaa.

Koska ed. Korkea-aojakin kertoi, että tuontimaksulakiin joudutaan palaamaan puolen vuoden jälkeen lain ongelmien vuoksi, ehdotan, että ehdotus markkinajärjestelmälaiksi tietyistä parannuksista huolimatta hylättäisiin.

Ed. Lahikainen: Arvoisa puhemies! Kannatan ed. Iivarin tekemää hylkäysehdotusta.

Keskustelu julistetaan päättyneeksi.

Ensimmäinen varapuhemies: Keskustelussa on ed. Iivari ed. Lahikaisen kannattamana ehdottanut, että lakiehdotus hylättäisiin.

Selonteko myönnetään oikeaksi.

Äänestys ja päätös:

Joka hyväksyy lakiehdotuksen, äänestää ”jaa”; jos ”ei” voittaa, on lakiehdotus hylätty.

Ensimmäinen varapuhemies: Ilmoitan, että pöytäkirjaan merkitään, miten kukin edustaja on äänestänyt.

”Jaa” äänestävät seuraavat edustajat:

Aho R., Aittoniemi, Ala-Harja, Ala-Nissilä, Anttila S.-L., Anttila U., Apukka, Astala, Aula, Björkenheim, Dromberg, Heikkinen, Hiltunen, Huuhtanen, Häkämies, Isohookana-Asunmaa, Jansson, Jokiniemi, Jouppila, Järvi-lahti, Jääskeläinen, Kaarilahti, Kalli, Kallis, Kanerva, Kankaanniemi, Karhunen, Kohijoki, Koistinen, Komi, Korhonen, Korkea-aoja, Korva, Koski, Kuittinen, Kääriäinen, Laakkonen, Laakso, Laaksonen, Laine, Laivoranta, Lamminen, Lehtosaari, Liikkanen, Lindqvist, Linnainmaa, Malm, Markkula, Mattila, Morri, Mäki-Hakola,

Mäkipää, Mölsä, Niinistö, Nikula, Nordman, Norrback, Ojala O., Ollila, Paloheimo, Peltari, Pesälä, Pietikäinen M., Pietikäinen S., Pokka, Polvi, Polvinen, Puhakka, Pulliainen, Pura, Pykäläinen, Renko, Renlund, Rimmi, Rossi, Rusanen, Ryyänänen, Röntynen, Saapunki, Saari, Saastamoinen, Salolainen, Sasi, Savela, Seivästö, Stenius-Kaukonen, Suhola, Taina, Takala, Tennilä, Tiuri, Turunen, Ukkola, Vanhanen, Varpasuo, Vihriälä, Viinanen, Viljanen, Virrankoski, Vistbacka, Vuorensola, Väistö, Wahlström, Westerlund ja Zyskiewicz.

”Ei” äänestävät seuraavat edustajat:

Backman, Gustafsson, Hacklin, Halonen, Hassi, Hautala, Hurskainen, Hämäläinen, Iivari, Jaakonsaari, Kalliomäki, Kasurinen, Kautto, Kekkonen, Koskinen, Lahikainen, Lahti-Nuuttila, Laitinen, Louekoski, Luhtanen, Luttinen, Luukkainen, Metsämäki, Muttilainen, Myller, Paasio, Rask, Roos T., Rönnholm, Savolainen, Skinnari, Tuomioja, Tykkyläinen, Törnqvist, Vehkaoja, Viljamaa, Vähäkangas ja Vähänäkki.

”Tyhjää” äänestää ed. Laukkanen V.

Poissa äänestyksestä ovat seuraavat edustajat:

Aho E., Alaranta, Alho, Andersson, Antvuori, Bell von, Biaudet, Donner, Enestam, Haavisto, Helle, Ihämäki, Jurva, Jätteenmäki, Kauppinen, Kemppainen, Kivelä, Kuuskoski, Lahtinen, Laukkanen M., Laurila, Lax, Lehtinen, Leppänen J., Leppänen P., Lindroos, Lipponen, Louvo, Moilanen, Mäkelä, Nyby, Näsi, Ojala A., Paakkinen, Pekkarinen, Perho-Santala, Puisto, Rajamäki, Ranta, Rauramo, Rehn E., Rehn O., Riihijärvi, Rinne, Roos J., Rätty, Saario, Seppänen, Suhonen, Toivonen, Uosukainen, Urpilainen, Vuoristo, Väyrynen ja Ääri.

Ensimmäinen varapuhemies: Äänestyksessä on annettu 105 jaa- ja 38 ei-ääntä, 1 tyhjää; poissa 55. (Ään. 26)

Eduskunta on hyväksynyt lakiehdotuksen.

Lakiehdotuksen kolmas käsittely julistetaan päättyneeksi.

Asia on loppuun käsitelty.

14) Ehdotus neljänsien lisävaltuuksien antamisesta valtioneuvostolle lainanottoon vuoden 1993 aikana

Ainoa käsittely

Hallituksen esitys n:o 196

Valtiovarainvaliokunnan mietintö n:o 65

Ensimmäinen varapuhemies: Käsittelyn pohjana on valtiovarainvaliokunnan mietintö n:o 65.

Keskustelua ei synny.

Lainanottovaltuudet hyväksytään.

Asia on loppuun käsitelty.

15) Ehdotus vuoden 1993 viidenneksi lisätalousarvioksi

Ainoa käsittely

Hallituksen esitys n:o 194

Lisätalousarvioaloitteet n:ot 70 ja 71

Valtiovarainvaliokunnan mietintö n:o 66

Ensimmäinen varapuhemies: Käsittelyn pohjana on valtiovarainvaliokunnan mietintö n:o 66.

Ensin sallitaan yleiskeskustelu lisätalousarvioesityksestä kokonaisuudessaan.

Yksityiskohtaisessa käsittelyssä esitellään ehdotusten tekemistä varten ensin menot pääluokittain ja luvuittain vastaavine perusteluineen, sitten tulot osastoittain ja luvuittain vastaavine perusteluineen, sitten mietinnössä oleva talousarvion tasapainoa koskeva lausuma, sen jälkeen lisätalousarvion yleisperustelut sekä lopuksi mietinnön toinen ponsi, joka koskee lisätalousarvioaloitteiden hylkäämistä, ja kolmas ponsi, joka koskee lisätalousarvion julkaisemista ja soveltamista.

Yleiskeskustelua pääluokista, osastoista tai yleisperusteluista ei enää sallita, vaan ainoastaan ehdotukset lyhyine perusteluineen.

Kiinnitän edustajien huomiota valtiopäiväjärjestyksen 75 §:n 3 momentin säännökseen, jonka mukaan edustajan tekemä ehdotus, joka tarkoittaa uuden ja hallituksen esitykseen sisällyttämättömän määrärahan tai muun päätöksen ottamista talousarvioon, voidaan talousarviosta päätetäessä ottaa huomioon ainoastaan, jos se on pantu vireille asianmukaisesti tehdyllä talousarvioaloitteella.

Menojen yksityiskohtaisessa käsittelyssä puhemiesneuvosto ehdottaa meneteltäväksi siten, että muutosehdotukset tehdään ja käsitellään asianomaisen luvun tai momentin kohdalla. Mikäli pääluokan tai pääluokan jonkin luvun kohdalla muutosehdotuksia ei ole tehty, pääluokka tai luku katsotaan hyväksytyksi valtiovarainvaliokunnan mietinnön mukaisena.

Osastoja koskevat ehdotukset tehdään ja äänestykset suoritetaan vastaavalla tavoin kuin menojen pääluokissa.

Jos mietintöä ei muuttamattomana hyväksytty, lähetetään asia valtiopäiväjärjestyksen 76 §:n mukaisesti takaisin valtiovarainvaliokuntaan.

Menettelytapa hyväksytään.

Yleiskeskustelu:

Ed. Luttinen: Rouva puhemies! Minä kyllä valmistelin neljän A4-sivun puheenvuoron, mutta kun ajankohta on tällainen kuin on, niin minulle tuli säälin tunne, ja ajattelin, että en kiusaa teitä. Mutta tuon esille kuitenkin yhden seikan, joka on lisätalousarviossa mielestäni oleellinen. Toivon, että myös valtiovarainministeri kuuntelisi sen, siinä ei mene nimittäin kauan. Toivon, että valtiovarainministeri, jolle budjetin valmistelu kuuluu, ottaa sen jatkossa myös huomioon. Tämä on nimittäin koko valiokunnan kannanotto, josta minä haluan teille kertoa.

Valtiovarainvaliokunta kiinnittää vakavaa huomiota siihen, että myös tämänkertainen lisätalousarvio sisältää ehdotuksia, jotka luonteensa puolesta olisivat kuuluneet joko vuoden 1993 tai vuoden 1994 varsinaiseen talousarvioesitykseen. Valiokunta toteaa, että saman vuoden lisätalousarvioissa tehdään muutamilla momenteilla myös edestakaisia määrärahasiirtoja, joita eduskunta ei aiemmissa mietinnöissään ole pitänyt asianmukaisina.

Minä kuitenkin pelkään, että valtiovarainvaliokunnan ja ilmeisesti kohta eduskunnankin hyväksymä vaatimus siitä, että tiedossa olevat menot otetaan varsinaiseen talousarvioon eikä jätetä niitä tietoisesti lisätalousarvioihin, menee jälleen kuuroille korville. Sitä osoittaa jo hallituksen eduskunnalle antama vuoden 1994 talousarvioesitys, jonka hallitus puristi väkisin aiemmin hyväksymiinsä menoraameihin, vaikka se tiesi, että ne eivät tule pitämään. Sitähän osoittavat tämän vuoden menoraamit, jotka on ylitetty lisäbudjetin noin 30 miljardilla markalla.

Tällainen budjettimenettely on mielestäni niin vakavaa, että siihen tulisi erityisesti hallitusryhmien puuttua panemalla ministerinsä järjestykseen. Tämä on tietysti koko eduskunnankin eikä yksin hallitusryhmien asia. Mutta jos hallitusryhmät eivät tätä ota vakavasti, niin oppositio ei tilanteelle voi mitään. Valtiopäiväjärjestyksestä ja hallitusmuotoahan pitäisi noudattaa tällaisissaakin kysymyksissä kuin budjetin rakentamisessa niin, että tiedossa olevat menot kirjattaisiin varsinaiseen budjettiin. Minulla on sellainen käsitys julkisuudessaakin olleitten tietojen mukaan, että jo nyt on suunniteltu, mitä tulee valtion ensimmäiseen ensi vuoden lisäbudjettiin. On jo kerrottu julkisuudessa, että tällaisia ja tällaisia suunnitelmia on olemassa. Tämä on aivan mahdollon tilanne. Olisi hyvä, että eduskunnan puhemiesihinkin, ainakin puhemiehet, voisivat kiinnittää hallituksen huomiota tällaiseen seikkaan.

Arvoisa puhemies! Tulen esittämään lisäbudjetin yksityiskohtaisessa käsittelyssä kolme perustelulausumaehdotusta, yhden yleisperusteluihin ja kaksi lukukohtaisiin perusteluihin.

Ed. Laaksanen: Arvoisa puhemies! Käsiteltävänä oleva viides lisätalousarvio on varsin poikkeuksellinen monesta eri syystä, sisältönsä osalta ja siihen liittyvien muutoseikkojen osalta. Lisätalousarviohan annettiin 11.10., toisin sanoen lähes kaksi kuukautta sitten, ja eduskunnalla olisi ollut mahdollisuus tämä lisäbudjetti nopeastikin viedä lävitse niitten tarpeitten osalta, joita olemassa on. Mutta kuinkas kävikään? Valiokunnalle tuli viesti hallituksen taholta, että lisäbudjettia ei pidä kiirehtiä. Pitää odotella Eka-säästökassalakia ja ympästä tähän lisäbudjettiin tämä asia. Kaksi viikkoa sitten valtiovarainvaliokunnalle tuli tieto, että se nyt ei jostain syystä sitten käykään, vaan että Eka-säästökassalaki liitetään varsinaiseen ensi vuoden budjettiin ja lisäbudjetti, joka tähän aikaan vuorokaudesta on käsittelyssä, on ollut runsaan viikon ajan valmiina.

Se olisi voitu käsitellä sopivampanakin ajankohtana ja sopivampana ajankohtana olisi voitu käydä perusteellista keskustelua mm. siitä valtionyhtiöitten privatisoimispyrkimyksestä, joka tällä hallituksella on suunnaton, ja se tulee tässä lisäbudjetissa hyvin erikoislaatuiseksi tavalla esille. Toisaalta luovutaan siitä yleisestä lähtökohdasta, joka on ollut se, että valtionyhtiöillä 2/3:n enemmistöraja on säädetyllä lailla voimassa. Määrätyiltä yhtiöiltä tämä aiotaan laskea lisäbudjetin myötä 51 prosenttiin. Eräiltä yhtiöiltä se

aiotaan laskea sen alle ja erältä valtionyhtiöiltä poistaa määrävähemmistö kokonaisuudessaan. Eli käytännössä tällaisien valtuuden myöntämisen hallitukselle on mitä raskainta ja perusteettominta valtionyhtiöitten yksityistämistä, josta ei hyvää seuraa.

Sen sijaan pitäisi olla hallituksella näkökulma teollisuuspolitiikan osalta, miten valtionyhtiöitä tulisi tässä maassa kehittää ja löytyisikö teknologian osalta mm. sellaisia uusia aloja, joilla olisi valtionyhtiön tarpeellista ja järkevää olla mukana. Varmasti uusi teknologia ympäristötuotteitten ym. tekijöitten osalta antaisi tähän mahdollisuutta. Mutta eihän hallitus näitä pohdi. Se pohtii vain sitä, miten valtion omaisuutta voidaan hävittää mahdollisimman epäkelvolla hinnalla, mitä tällaisena aikana tapahtuva valtionyhtiöitten hävittämispoliittikka on. Tällaiselle linjalle me emme tietysti vasemmistoliitossa tule vihreätä valoa näyttämään, vaan tulemme yksityiskohtaisessa käsittelyssä esittämään, että ne perustelut ja asianomainen kohta tultaisiin lisäbudjetista poistamaan, niin että tällaisia valtuuksia hallitukselle ei anneta.

Toinen varsin merkittävä kohta tässä lisäbudjetissa on se, että siellä esitetään lisää rahaa YK:n rauhanturvatehtävien johdosta, YK:n rauhanturvatehtävien johdosta. Mutta yllätys, yllätys, jaoston saaman selvityksen mukaan ulkoministeriön taholta on kerrottu, että lisärahantarve ei ole perinteisen rauhanturvaamistoiminnan tukemiseen tarkoitettua rahaa, vaan otetaan uusi askel ja siitä rahasta on puolet rauhaanpakottamisoperaation kustannusten peittämiseen, ja tämä operaatio on Somaliassa onnettomalla tavalla menossa.

Toisin sanoen tämän lisäbudjetin myötä Suomen hallitus ja eduskunta siirretään ns. ostopalveluihin. Puolustusministeri Rehn aivan juuri itsenäisyyspäivän aikaan Golanilla YK:n rauhanturvajoukkojen tilaisuudessa puhui mm. siitä, että Suomen linja on perinteinen rauhanturvatoiminta, ei rauhaanpakottaminen. Välikäsitteellisesti lisäbudjetilla meidän eduskunnassa aiotaan sitoa ostamaan ostopalveluja YK:n välityksellä, kun jotkut muut palkka-armeijat taikka isommat armeijat kuin Suomen armeija mahdollisesti sitten tulevaisuudessa myös eri puolilla näitä operaatioita suorittavat. Meidän mielestämme kysymys on niin vakava, että tällaiselle asialle ei voi myöskään vihreätä valoa näyttää. Tulemme esittämään asianomaiselta momentilta rauhaanpakottamisoperaatioon tarkoitettujen määrärahojen poistamista.

Arvoisa puhemies! Me pidämme hyvänä asiana sitä, että tässä budjetissa on valtionyhtiöitten kehittämiseen, investointihankkeisiin, rahaa 100 miljoonaa markkaa Finfairille ja 150 miljoonaa markkaa muille yhtiöille. Tätä me tuemme, mutta emme tue niiden valtionyhtiöitten yksityistämismalluuksien myöntämistä, mitä tässä lisäbudjetissa ollaan esittämässä.

Ministeri Viinanen, te sanoitte eilen illalla useampaan kertaan, että tasan tarkkaan ponsilla ei tule olemaan mitään merkitystä. Nyt minä haluan lainata tämän mietinnön yleisperusteluista valiokunnan yksimielisen kannan, joka mahdollisesti on myös eduskunnan yksimielinen kanta. Miten te tulette toimimaan tässä kohdassa, mitä pian lainaan? Nimittäin tämän lisäbudjetin voimaantulosäännös on kirjoitettu niin, että se astuu voimaan 14.12. eli samanaikaisesti, kun tässä samassa talossa pitäisi käynnistää keskustelu varsinaisen budjetin palautekeskustelun osalta. Tässä parin kolmen päivän aikana pitäisi mietinnön tulla valtiovarainvaliokunnasta valmiiksi tähän saliin. Kuitenkin nyt "valtiovarainvaliokunta edellyttää, että hallitus ryhtyy välittömästi toimenpiteisiin valiokunnan mietinnössä n:o 23 todettujen epäkohtien korjaamiseksi eduskunnan yksimielisen tahdon mukaisesti siten, että toimenpiteet otetaan huomioon jo päätettäessä lopullisesti vuoden 1994 talousarviosta".

Siis, arvoisa ministeri, oletko nyt ottamassa huomioon sen, mitä on aikanaan eduskunta sanonut niiltä osin, mitä muun muassa ed. Luttinen täällä siteerasi, samoista yleisperusteluista, ja miten se ylipäättänsä on mahdollista, kun samanaikaisesti ensi vuoden budjetti jo on valmistumassa? Mutta kuitenkin ne menot pitäisi ottaa kaikki huomioon niin, että ei olla sellaisen tilanteen edessä, missä nyt ollaan, että useita lisäbudjetteja tehdään. Ensin laitetaan rahaa ja seuraavassa budjetissa säästetään ja taas laitetaan rahaa. Sehän on vain ihmisten hämäämistä ja byrokratian pyörittämistä eikä mitään todellista säästöä, se mitä tämän vuoden aikana on tapahtunut näillä lisäbudjeteilla. Mutta ehkäpä tämän valtiovarainvaliokunnan edellytyksen lähtökohta, jos ministeri Viinanen ja hallitus sitä tarkoin noudattavat, voisi toteutua vuoden 95 budjetin valmistelun osalta. Tuskin aika enää tähän 94:ään riittää, vaikka toivoisin kovasti, että ne näkemykset, mitä tullaan esittämään lisärahatarpeesta, työllisyydestä, elvytyksestä, voitaisiin tässä eduskunnassa vielä 94:n budjettiin hyväksyä. Mutta arvelen, että hallituspuoleissa kuri säilyy tämän asian osalta ja budjetti viedään lävitse niin sano-

tusti kirjan mukaan, vaikka ilmiselvästi tiedetään, että työllisyystilanne vaatisi huomattavasti suurempia elvytyspanoksia, kuin tällä lisäbudjetilla on tehty ja ollaan tekemässä varsinaisella budjetilla. Ne eivät kerta kaikkiaan riitä.

Arvoisa puhemies! Yksityiskohtaisessa käsitelyssä tulemme tekemään vastalauseen mukaiset muutosehdotukset.

Valtiovarainministeri V i i n a n e n : Arvoisa puhemies! Silloin kun tätä lisäbudjettia hallituksessa valmisteltiin, tarkoitus oli nimenomaan edistää työllisyyttä, panostaa sellaisiin investointeihin, jotka lähtevät käyntiin aikaisemmin kuin normaalissa budjetissa. Olen varsin pettynyt suoraan sanoen siihen, että tätä lisäbudjettia ei saatu eduskunnasta aikaisemmin ulos, jotta työllisyystä talviaikana olisi voitu edistää näilläkin lähes miljardilla markalla. Se ratkaisu nyt näyttää venyvän lähes samaan tasoon kuin budjetti, eli tämä hanke siinä mielessä oli tarpeeton.

Mitä tulee säästökassalain kytkemiseen tähän, niin siinäkin ongelma on se, että arvioni oli, että kahdessa viikossa tässä talossa pystytään käsittelemään varsin vakava asia, näiden tallettajien saamisten maksaminen. Sekin on venähtänyt varsin pitkälle erinäköisistä syistä eikä varmaankaan ole hallituksesta kiinni.

Mitä ponsien arvostukseen tulee, tulen palamaan siihen silloin, kun käytän — toivottavasti maassa silloin ollen — puheenvuoron varsinaisen budjetin yhteydessä. Mutta totean nyt tässäkin yhteydessä, että hurskaita toiveita on turha esittää.

Ed. K o r k e a o j a (vastauspuheenvuoro): Arvoisa puhemies! Haluan vain ed. Laakoselle todeta, että voimassa olevan lain mukaan Suomi ei osallistu mihinkään rauhaanpakottamisoperaatioon. Sitä paitsi kaikkiin muihinkin YK:n operaatioihin osallistuminen tulee eduskuntaan lausunnolle, sen ulkoasiainvaliokuntaan.

Ed. L a a k s o n e n (vastauspuheenvuoro): Arvoisa puhemies! Ministeri Viinaselle toteaisin vastauspuheenvuorossa sen, että eihän tämä aikanaan oppositiosta ollut kiinni. Minähän kuvailin, että lisäbudjetti makasi hallituksen toiveiden mukaisesti toista kuukautta niin, että sille ei voinut tehdä yhtään mitään. Hallitus tässä on venkoillut. Oppositiolla oli täysi valmius viedä lisäbudjetti vaikka viikossa lävitse eduskunnasta ja olisi voitu niitä toimia tehdä, mitä tässä muutoin on.

Samalla vastaan myös ed. Korkeaojalle. Sainokin, että tässä ollaan siirtymässä uuteen järjestelmään, jossa rauhanturvaamisen sijasta ostetaan rauhaanpakottamisen ostopalveluita. En maininnutkaan, että ollaan itse tekemässä sitä, mutta ollaan rahoittamassa muiden tekemää. Ja sillä on tavattoman suuri ero, toteutetaanko perinteistä rauhanturvatehtävää vai ollaanko hankkimassa rauhaanpakottamispalveluita. Eräiden asiantuntijoiden mukaan tämä mm. vaarantaa jopa Punaisen Ristin ja muiden humanitaaristen avustustyöntekijöiden työskentelyolosuhteita. Se status, joka avustusjärjestöillä on, on vaarantumassa rauhaanpakottamisoperaatioiden myötä, ja tämäkin on erittäin vakava asia.

Valtiovarainministeri V i i n a n e n : Arvoisa puhemies! Nyt en ymmärrä, mitä ed. Laaksonen tarkoittaa, että hallituksesta olisi ollut kiinni lisäbudjetin eteenpäin vieminen. Minun tiedossani ei ole mitään sellaista tekijää, jonka perusteella hallitus olisi ilmoittanut, että voidaan viivyttää tai pitää viivyttää lisäbudjetin eteenpäin viemistä. Se on eduskunnasta kiinni. En minä ainakaan ole koskaan antanut sellaista viestiä. Olen nimenomaan toivonut, että säästökassasia voidaan viedä mahdollisimman nopeasti. Kuvittelin, että se pystytään viemään eteenpäin kahdessa viikossa, jona aikana minusta se asiana olisi pystytty viemään eteenpäin, jos niin olisi tahdottu.

Ed. L u t t i n e n (vastauspuheenvuoro): Rouva puhemies! Minä asetun nyt puolustamaan valtiovarainministeri Viinasta. Minullakin on nimitäin sellainen käsitys, että ei hallitus ollut viivyttämässä lisäbudjetin käsittelyä eduskunnassa, sen sijaan hallituspuolueiden eduskuntaryhmät kyläkin. Ne kytkivät lisäbudjetin ns. säästökassalakiin siitä johtuen, että lisäbudjettiin piti tulla määräys, jonka mukaan pankkitukirahoista voidaan jo tämän vuoden puolella maksaa ns. säästökassatalletuksia ulos. Mutta hallituspuolueiden eduskuntaryhmäthän päätyivät siihen, että lisäbudjettiin ei tule tällaista määrystä, ja tämä odottaminen oli näin ollen täysin turhaa. Tästähän tämä johtuu, sanottakoon nyt niin kuin asia on, ei hallituksesta vaan hallituspuolueiden eduskuntaryhmistä.

Ed. R e n k o (vastauspuheenvuoro): Arvoisa puhemies! Ihan lyhyesti ed. Luttisen toteamukseen vastaan, että kyllähän tämä myös on kiinni siitä, että Eka-kassaa koskevan lain täytyy olla

hyväksytty, ennen kuin rahaa voidaan jakaa. Siitä on tänään jaettu meille mietintö pöydälle.

Ed. Luukkainen: Arvoisa puhemies! Kiinnitän huomiota vain muutama seikkaan lisäbudjetissa, ensin samaan asiaan, josta ed. Luttinen edellä puhui, eli budjetointiperiaatteisiin ja -perusteisiin ja poimin pari pointtia esille, mitä valtiovarainvaliokunta mietinnössään lausuu. Toivon, että myös ministeri Viinanen ja budjetista vastaavat lukisivat tämän, jotta ei taas kävisi niin kuin aiemmin, että tieto valuu kuin vesi haakanan selästä tämän suhteen.

Ensin sanotaan todella, että ”myös tämänkertainen lisätalousarvioesitys sisältää ehdotuksia, jotka luonteensa puolesta olisivat kuuluneet joko vuoden 1993 tai vuoden 1994 varsinaiseen talousarvioesitykseen”. Lisäksi muutamilla momenteilla tehdään myös edestakaisin määrärahasiirtoja.

Tähän yhteyteen minusta liittyy ensinnäkin se, että lisäbudjeteissa on ollut sellaisia asioita, jotka kuuluisivat varsinaisiin budjetteihin, mutta Eka-asia, roskakassa-asia, jos mikä olisi mielestäni lisäbudjettiasia, ja se on nyt sitten siirretty varsinaiseen budjettiin. Siinä mielestäni tehdään väärin päin ja päinvastoin.

Tavallaan esimerkki tästä on se, että budjetin raamit, joita hallitus esitteli ylipäätään moneen otteeseen, olivat noin 175 miljardia markkaa ja kuluvaan vuoden aikana on tehty viisi lisäbudjettia ja menojen yhteissumma tälle vuodelle on tällä hetkellä noin 234 miljardia, joten raamit ovat revenneet jo aika moneen kertaan.

Erityisesti tästä voisi poimia esille maa- ja metsätalousministeriön hallinnonalan, ainakin edestakaisten siirtojen osalta. Silloin kun varsinaisen budjetin tälle vuodelle tehtiin, keuhuttiin sillä, miten paljon maatalous säästää. Sen pääluokan menojahan karsittiin 1,5 miljardilla markalla, mutta nyt, kun laskee yhteen nämä kuluvaan vuoden viisi lisäbudjettia, niin yllätys, yllätys, päädytään siihen, että menoja on palautettu sinne takaisin 1,4 miljardia eli mitään todellista säästöä ei ole syntynyt, paitsi jos nyt ajattelee, että se on 0,1 miljardia, joka siinä on säästetty.

Sitten haluan ottaa esille myös kala-, riista- ja porotalouden luvun. Tässä on kalastuksesta saatavan tulon vakaannuttaminen ja kotimaisen kalan käytön edistäminen, ja siitä valtiovarainvaliokunta toteaa, että ”kalatalouden rahoituksen hallinnointi on tällä hetkellä hajanaista ja siitä vastaavat pääasiassa muut kuin kalatalousviranomaiset. Valiokunta kiirehtii kalastuksen eri tukimuotojen selkiyttämiseksi ja tuen koordinoimi-

seksi tarvittavaa lainsäädäntöä, jotta alan kapasiteetti saadaan vastaamaan kysyntää”. Tämä on erittäin lievästi sanottu, ja tätä ei saatu voimakkaammin sanottua tietystä poliittisista syistä meillä jaostossa ja valiokunnassa, mutta tämän jutun takana ovat kalatalouden tuet.

Poimin kuluvaan vuoden budjetista eli vuoden 93 budjetin menoista kalatalouden tuet, ja lista on melkoinen. Ensinnäkin tukea jaetaan monesta lähteestä ja sitten vielä hyvin monella instrumentilla. Ne ovat sinänsä yksittäisiä pieniä rahoja, mutta kun ne lasketaan yhteen, päädytään aika isoon summaan. Luettelen vain lyhyesti ja nopeasti: kalansaaliin hintatukeen 17,5 miljoonaa; kalan kuljetustukeen 2,5 miljoonaa; varastointitukeen 8,5 miljoonaa; kotimaisen kalan käytön edistämiseen 9 miljoonaa; kalastusvakuutuksen valtionapuun 5,9 miljoonaa. Näistä tulee yhteensä 43,4 miljoonaa markkaa. Sen jälkeen ovat kalatalouden korkotukilainat 2,9 miljoonaa. Sitten tulevat maa- ja metsätalousministeriöstä maaseudun pienyritysavustukset plus niiden korkotuki, KTM:stä pienyritystuet plus aluetuki, Kerasta korkotuki, näistä kaikista yhteensä 11,5 miljoonaa markkaa ja vielä Makerasta pari miljoonaa eli noin 60 miljoonaa yhteensä. Jos tämä olisi kaikki yhdessä erässä, nähtäisiin, mistä on kyse, mutta se on ripoteltu kaikki ympäriinsä, ja on hyvin vaikea siitä saada selvää, kuinka paljon kalastus itse asiassa tässä maassa maksaa. Suositelen budjetointiperiaatteiden muuttamista.

Sitten, arvoisa puhemies, yksityiskohtaisessa käsittelyssä tulen tekemään kaksi muutosesitystä. Jotta saataisiin liikenne raiteille tässä maassa, esitän, että rahaa otetaan pois teiden rakentamisesta ja siirretään rautateiden rakentamiseen, siis pääluokassa 31. Sen lisäksi, jotta maatalouden budjetointiperiaatteista saisi jotakin tolkkua, esitän näin kuuluvaa perustelulausumaa: ”Eduskunta edellyttää, että hinta-, tulo- ja vientituet on budjetoitava realististen laskentaperusteiden mukaisesti varsinaisissa budjeteissa.”

Ed. Törnqvist: Arvoisa puhemies! Jatkan edelleen valiokunnan mietinnössä olevien perustelujen lukemista.

Perusteluissa todetaan valiokunnan sanomana: ”Ehdotuksia ei ole joidenkin määrärahojen osalta perusteltu lainkaan. Valiokunta katsoo, että eduskunnalla tulee ennen muuta määrärahoja lisättäessä olla riittävä informaatio päätöksenteon pohjaksi.” Tässä yhteydessä nostan esille Riista- ja kalatalouden tutkimuslaitoksen, jonne myönnetään määrärahoja 11,5 miljoonaa ilman

minkäänlaisia perusteluja. Tietääkö ministeri Viinanen, mitä sillä ostetaan? (Min. Viinanen: Tiedän!) — Ostetaan Nilakka Lohi Oy:n kalanviljelyslaitos. Sinällään en vastusta tämän laitoksen ostamista, vaikkakin kun perusteluja selviteltiin, kävi selville, että yhtenä perusteluna on se, että omistajalla on suuri tarve realisoida omaisuuttaan. Minusta olisi kohtuullista näin oppositiokansanedustajan näkökulmastakin, että jonkinlaiset perustelut olisivat budjetissa, kun se tuodaan eduskuntaan.

On jo käytetty monia puheenvuoroja siitä, että lisäbudjetteihin tuodaan sellaisia määrärahoja, jotka olisi voitu hoitaa varsinaisessa budjetissa. Valtiovarainvaliokunta on jälleen ponnen muodossa puuttunut asiaan, mutta ministeri Viinanen sanoi eilen ponsikeskustelussa: ”Kyllä tällainen ponsitehtailu on aivan turhanpäiväistä. Teistä jokainen tietää tasan tarkkaan sen. Näillä ponsilla ei ole käytännössä yhtään mitään arvoa, kun rahaa ei kuitenkaan tule lisää, kirjoitetaan minkälainen ponsi tahansa. — Minä en sitä tule hyväksymään enkä ainakaan toimimaan sen mukaan.” Tämä oli suora lainaus ministeri Viinaseen eilisestä tekstistä. Minusta, jos tällaisia eduskunnan jo aikaisemmin yksimielisesti hyväksymiä ponsia eivät valtiovarainministeri ja -ministeriö ota huomioon, ministeri ja ministeriö kävelevät kyllä sellaisella vauhdilla eduskunnan yli, että minusta tästä tulee tulevaisuudessa tehdä ministerille henkilökohtainen luottamuskyseminen.

Sitten puutun toiseen asiaan, ja se on Eka-säästökassalaki. Ehkä on viisainta, että minä luen valtiovarainvaliokunnan mietinnöstä, niin ei tule omia sanottua väliin. Kohdassa ”Pankkitoiminnan tukeminen (siirtomääräraha 3 v)” sanotaan näin: ”Valtiovarainvaliokunta on HE 267 laiksi tallettajien saamisen turvaamisesta säästökassatoimintaa harjoittavassa osuuskunnassa johdosta 29 päivänä marraskuuta 1993 talousvaliokunnalle antamassaan lausunnossa n:o 5 muun ohella todennut, että valtiovarainvaliokunnan tarkoituksena on, että talletusten lunastamiseen käytetään pankkitukimomenttia 28.87.89 ja tarvittavat momentin perustelujen muutokset sisällytetään valtiovarainvaliokunnan käsiteltävänä olevaan kuluvaan vuoden viidenteen lisätalousarvioon (HE 194).”

Kun asia oli valtiovarainvaliokunnassa, mietinnössä lukee lopuksi näin: ”Edellä esitetyn johdosta valtiovarainvaliokunta toteaa, että 30.11.1993 valtiovarainministeriöltä saadun selvityksen mukaan tallettajien saamisen turvaamisesta säästökassatoimintaa harjoittavassa osuus-

kunnassa annetun lakiesityksen perusteella säädettyä lain nojalla tehtävistä valtioneuvoston tai valtiovarainministeriön päätöksistä ei aiheudu valtiolle menoja vielä vuonna 1993.” Tämä tuli ilmoitettu valtiovarainministeri Viinaseen allekirjoittamalla kirjeellä valtiovarainvaliokuntaan.

Säästökassalaki oli valtiovarainvaliokunnan verojaostossa kuukauden lausunnolla. Sitä jarrutettiin tahallaan siellä. Jaostosta kantautui aika mielenkiintoisia lausumia ja sanomisia tämän lausunnon käsittelemisen yhteydessä.

Minä olen ollut 25 vuotta E-liikkeessä töissä ja olen ollut hoitamassa säästökassaa siellä ja tiedän täsmälleen, minkälaisia ovat ne ihmiset, jotka ovat tallettajina säästökassoissa. Sama koskee varmaan SOK:nkin säästökassaa. Suurin osa heistä on eläkeläisiä, jotka pienestä eläkkeestään säästävät ns. kirsturahaa tai asunnon ostoon tai sydänleikkaukseen jne. Minusta on hävytöntä, että verojaosto jarrutti lausuntoa niin paljon, että talousvaliokunta ei sitä saanut aikanaan käsitellyä vaan talousvaliokunnan mietintö on tullut tänä päivänä.

Minusta viidenteen lisäbudjettiin olisi tullut lausuma laittaa sillä tavoin, että E-säästökassan pientallettajat olisi ennen kaikkea saatu vakuutettua siitä, että he yleensä saavat rahansa takaisin, ja toisekseen, jos tässä eduskunnassa olisi hyvää tahtoa löytynyt, niin olisi varmasti löytynyt käytännön konsteja siihen, että Ekan tallettajat, ainakin pientallettajat, olisivat saaneet rahansa jouluksi tai ainakin osan niistä. Siellä on monta mummoa ja ukkoa nyt miettimässä, millä he ostavat lastenlapsilleen joululahjat jouluksi.

Minusta on vähän ihmeellistä tämän Eka-lain käsittely ollut täällä eduskunnassa. Minulle on tullut sellainen tunne, että tällä halutaan rangaista Eka-yhtymää ja -säästökassaa, kun todellisuudessa rangaistaan niitä pientallettajia, jotka hyvässä uskossa ovat tallettaneet rahansa sinne. Minä en voi tätä hyväksyä, ja niin kuin sanoin, minusta on hävytöntä, että eduskunta kohtelee näitä tallettajia tällä tavoin, kun pankkitukeen laitetaan yli 40 miljardia ja taataan kaikkien talletukset.

Valtiovarainministeri Viinanen: Arvoisa puhemies! Mitä Riista- ja kalatalouden tutkimuslaitoksen määrärahaan tulee, niin sillä todella hankitaan eräs kalanviljelyslaitos, joka tällä hetkellä on vuokrattuna valtiolle. Siihen liittyy myös maa-alueita, koskialueita jne. Sen olen katsonut

kyllä tarkoituksenmukaiseksi hankkia, jotta sen toimintaa voidaan jatkaa.

Mitä näihin ponsiin tulee, niin haluan nyt muistuttaa siitä, että ed. Hämäläinen arvosteli jossakin puheenvuorossaan aikaisemmin valtion velanottoa. Minä voin vakuuttaa, hyvät edustajat, että jos kaikki tämän eduskunnan ponnet ja lausumat otettaisiin huomioon, velanotto olisi räjähtänyt paljon enemmän käsiin kuin nyt. Siksi olen halunnut realistina kaikella ystävyydellä takoa päähänne tässä salissa, että minä en todellakaan voi millään, jos mitään vastuuta yritän velanotosta kantaa, ottaa näitä ponsia huomioon. Ymmärrän niiden poliittisen merkityksen, mutta ymmärtäkää myös minua, että en voi niitä kerta kaikkiaan velanoton nimissä ottaa huomioon.

Mitä sitten olisi kuulunut 93 tai 94 budjettiin, siitä toki voidaan olla montakin mieltä. Hallituksen tavoite oli nimenomaan aientaa vuoden 94 budjettiin tulevia määrärahoja monestakin syystä. Eräs oli kehysiin pääsemisen tavoite. Toinen oli se, että pystyttäisiin aientamaan semmoisia hankkeita, joilla talvikautena voidaan työllisyyttä parantaa. Tämä oli tarkoitus, mutta minä en voi todellakaan mitään sille, että käsittely eduskunnassa on jämähtänyt paikalleen. Se etu on nyt mennyt ohitse, enkä syytä yhtään puoluetta, en omia enkä vieraita. Tässä talossa se kuitenkin on ollut juntturissa, eikä sitä tavoitetta saavutettu enää, mitä hallitus todella sillä haki taustalta.

Mitä säästökassoihin tulee, niin vaikka eihän minua tässä erityisesti ole syytettykään, totean nyt kuitenkin sen, vaikka valo tuossa vilkkuu...

E n s i m m ä i n e n v a r a p u h e m i e s :
Kaksi minuuttia on kulunut. Kehotan ministeriä siirtymään puhujakorokkeelle.

P u h u j a (korokkeelta): Arvoisa puhemies! Tämä asia on ehkä syytä muutamalla sanalla kertoa sikäli, että minulla ei ole tilaisuutta olla keskustelemassa näistä asioista silloin, kun asia on salissa käsittelyssä varsinaisena asiana.

Kyllä hallituksen tavoite oli, että tämä asia hoidetaan varsin nopeasti, niin nopeasti kuin suinkin on mahdollista, asiallisella tavalla päätökseen. Siksi — voi sanoa, että lähes loppuun ajaen muutama virkamies — kuudessa päivässä tämä laki saatettiin eduskunnan käsittelyyn. Ei sen nopeammin yllättävässä tilanteessa, kun nolatilanteesta lähdetään liikkeelle, tällaista lakia pystyttyä käytännössä tekemään. Se on sisältänyt tiettyjä virheitä, joita on pyritty korjaamaan ihan vilpittömässä mielessä hallituksen ja valtiova-

rainministeriön taholta myöntäen sen, että siellä on ollut paikkaamisen varaa. Mutta on pakko myös ymmärtää niitä virkamiehiä, jotka tekivät samalla viikolla muistaakseni 70—80 tuntia töitä kuudessa päivässä. Sinne sisältyy virheitä, mutta kuvittelin ja uskoin, että ne pystytään hoitamaan täällä asiallisella tavalla.

Halusin puristaa tämän lain mahdollisimman nopeasti ulos ymmärtäen monen ihmisen hädän, jotka säästökassatalletuksia ovat tehneet. Siellä on pientallettajia, ihmisiä jotka koko kassavirtansa, tulovirtansa, ohjaavat säästökassoihin ja ovat kuvitelleet, että heidän talletuksensa ovat olleet turvassa, siitä syystä, että on annettu ymmärtää, totta kai, että niillä on turvaava vakuus. Ei tietenkään mikään pakko näitä ollut turvata, mutta kyllä oli mielestäni moraalinen velvollisuus, että niille haetaan turvaava vakuus, kun ihmiset kuvittelevat, että vakuudet haetaan ja he myös voivat turvallisin mielin uskoa siihen, että talletukset ovat turvassa.

Totta vie on ollut tilanne myöskin se, ettei ole ollut mitään mahdollisuutta julkisuudessa kertoa, ettei näillä talletuksilla todellisuudessa mitään turvaa ole. Ei niillä lainsäädännön turvaa ole koskaan ollut. Mutta kun tilanne Eka-yhtymässä ja myös pankeissa on ollut sellainen, ettemme ole voineet rahoitustilannetta enempää Eka-yhtymässä kuin pankeissakaan häiriöttä muulla tavalla hoitaa kuin tällä ratkaisulla, niin jouduin sen ratkaisun tekemään, kuten olen aikaisemmin sanonut, täysin tietoisena siitä, että vaikeuksia tulen kohtaamaan. Se oli rankka ratkaisu, sen myönnän, ja otin henkilökohtaisen riskin, mutta koin moraalisen velvoitteen hoitaa tallettajien edut.

Kuvittelin siinä vaiheessa, että tämä asia ymmärretään myös eduskunnassa kaikissa instansseissa ja se niiden ihmisten edun nimissä pyritään hoitamaan mahdollisimman nopeasti, puuttumatta mihinkään nyansseihin tai finesseihin asia pannaan järjestykseen. Kuvittelin maksimissaan kahden viikon käsittelyä. Minä en puutu, arvoisat edustajat, siihen, mihin se on juuttunut. Täällä se tiedetään paremmin. Siihen on sisältynyt mielestäni valitettavasti sellaisia piirteitä, jotka eivät ainakaan hallituksen antamaan esitykseen millään tavalla sisältyneet. Mutta tässä tilanteessa ollaan, ja vilpitön halu oli hoitaa näiden ihmisten asia.

Tähän on tietysti tullut monia muita sivupiirteitä, joista voidaan keskustella myöhemmin. Myös kun näytti siltä, että talletuksia ei pystytty maksamaan kuitenkaan nopeammin kuin ensi

vuoden puolella, asia irrotettiin lisäbudjetista. Koska myös investointeja edistävä lisäbudjetti oli tästä laista kiinni, niin tällainen ratkaisu tehtiin. Olisin toivonut kyllä ihan vilpittömästi, että tällainen asiointien hoitamisen tahto eduskunnassa eri käsittelyvaiheissa olisi syntynyt, mutta valitettavasti tästä joutuu kärsimään liian moni tavallinen säästökassatallettaja.

Ed. L u u k k a i n e n (vastauspuheenvuoro): Arvoisa puhemies! Vastaan ed. Törnqvistille. Itse verojaoston jäsenenä en kyllä allekirjoita sitä väitettä, että rosakassalakia olisi siellä jarrutettu. Asia vain ei ollut niin yksinkertainen, miltä se näyttää.

Ensin mekin kuvittelimme, että juttu olisi ohi muutamalla asiantuntijalla; sillähän se on selvä, laitetaan rahat maksuun. Mutta mitä useampaa asiantuntijaa kuulimme, sitä kommervenkisemmältä homma näytti ja sitä useampi asiantuntija oli kutsuttava kuultavaksi, jotta asiasta saisi edes jotain tolkkua.

Asiantuntijat antoivat pahasti ristiriitaisia tietoja, enkä vielääkään ole varma siitä, kuka tai ketkä tahot siellä valehtelivat. Tässä oli kyse ensinnäkin siitä, että piti ottaa kantaa talletusten lunastamiseen. Kepullahan oli niiden suhteen suuret leikkaushalut. Piti ottaa kantaa korkojen kohteluun ja käydä myös seikkaperäisesti läpi kaikki vastuukysymykset.

Kuten ministeri Viinanen edellä toi esille, ministeriön puolelta asia valmisteltiin todella nopeasti. Kun näin tehtiin, ei ehkä kaikkia asioita siinä vaiheessa osattu ottaa huomioon ja paikkaamista tehtiin prosessin kuluessa, mielestäni kyllä erittäin hyvässä yhteistyössä ministeriön kanssa, ja se homma sujui hyvin. Minä en voi kyllä yhtyä siihen näkemykseen, että verojaosto olisi tätä tahallisesti jarruttanut.

Valtiovarainministeri V i i n a n e n : Arvoisa puhemies! Tätä asiaa on turha enää jatkaa tässä yhteydessä. Totean vain, että jos valtiovarainministeriössä yksi virkamies polkaisee tällaisen lain tyhjästä pystyy kuudessa vuorokaudessa, on merkkillistä, että seitsemän ihmistä jaostossa ei voi niin paljon töitä tehdä, että polkaisee mietintönsä tai lausuntonsa kuntoon samassa ajassa. En todellakaan voi tätä ymmärtää, päivässä on 24 tuntia joka ikinen päivä. Jos tahtoa on, niin se syntyy.

Ed. A l a - N i s s i l ä (vastauspuheenvuoro): Arvoisa puhemies! Totean myös, että mielestäni

valtiovarainvaliokunnan verojaostossa tätä ei ole jarrutettu. Se on ollut pari viikkoa sitä paitsi jo siellä valmiina. Jos jarrutusta on tapahtunut, niin sitten talousvaliokunnassa.

Mutta asian valmistelussa oli muuan ongelma. — Ed. Luttinen on arvostellut budjettiteknikkaa. — Tämä raha oli momentilla ”Ennalta arvaamattomat menot”, johon oli osoitettu 100 000 markkaa. Olisi pitänyt hoitaa 100 000 markan arviomäärärahalla 1,3 miljardin markan asia. Mielestäni se ei varmasti ole oikeata budjettiteknikkaa, niin ei voida edetä. Sen vuoksi on jouduttu muuttamaan tämä pankkitukimomentille. Ihmettelen, jos budjettiteknikasta pidetään kiinni, kuinka voidaan 100 000 markan määrärahalta hoitaa 1,3 miljardin asia. Tässä mielessä valmistelussa mielestäni oli selkeä virhe.

Ed. S a a r i (vastauspuheenvuoro): Arvoisa puhemies! Siltä osin asiassa on kyllä puolustettava valtiovarainministeriä, että tämä esitys varsin nopeasti tuli eduskuntaan, mutta myös se pitää paikkansa, mitä ed. Ala-Nissilä totesi, että siltä momentilta näitten maksaminen olisi ollut varsin vaikeata. Joka tapauksessa on totuus, että asia on varsin pitkään viipynyt sekä verojaostossa että nyttemmin talousvaliokunnassa.

Kuitenkin pyytäisin tässä muistuttaa, että joka tapauksessa, vaikka näitten rahojen maksaminen siirtyy ensi vuoden puolelle, se on mahdolloman hyvä vastaanotto valtiolta. Ei se, että Ekan säästökassa on ajautunut siihen tilaan kuin on, ole ensisijaisesti suinkaan valtion syy, vaan tämä on selkeä vastaanotto valtiolta, että valtio on lähtenyt niitä takaamaan. On valitettavaa, että tämän lain käsittely on viivästynyt näin, mutta se on joka tapauksessa kaikki hyvääntekoa näille säästökassatallettajille, joilla ei ole ollut sellaista lain suojaa talletuksiinsa kuin pankkitallettajilla.

Valtiovarainministeri V i i n a n e n : Arvoisa puhemies! Siihen hötäkkään, kun tätä rahoitusta yritettiin järjestellä, ei todellakaan keksitty mitään muuta konkreettista rahoituslähdettä kuin ”Ennalta arvaamattomat menot”, jossa on muistakseni 100 000 markkaa siirtomäärärahaa. Se momentti on auki arviomäärärahana. Sen takia se siellä on auki, että näitä menoja voidaan kattaa lähes määräämätön määrä, koska ei kukaan ihminen voi tietää, enempää eduskunta kuin valtiovarainministeriö tai mikään muu ministeriökään, mitä yllättäviä menoja voi tulla ohi normaalien momenttien. Sitä rahaa ei tietenkään haluta pitää

momentilla kovin suurena. Kuitenkin se on symbolisesti sen takia auki, että sinne todella voidaan mättää sellaisia menoja kuin nyt sattui tulemaan. Oli vilpitiön tahto hoitaa tämä asia nopeasti. Näin ollen muuta konstia ei keksitty. Sitten keksittiin tämä pankkitukimomentti, kun asia rupesi venymään, mutta en tiedä, kannattaako tässä nyt enempää tätä asiaa puida. Olen tyytyväinen siihen, että on lopulta ratkaisu saatu aikaan. Valitellen kuitenkin niiden säästökassatallettajien kohtaloa, joilta satojen kirjeitten osalta ainakin minä olen riittävästi haukkuja saanut siitä huolimatta, että kuvittelin tekeväni parhaani, mutta sopiihan niitä meikäläisen lakkariin.

Ed. S-L. Anttila (vastauspuheenvuoro): Arvoisa rouva puhemies! Yhdyn siinä ministeri Viinaseen näkemykseen, että tässä talossa, jos on poliittista ja hyvää tahtoa, viikossa syntyy laki, syntyy vaikeastakin asiasta, jos vain asia otetaan siltä kannalta, että se todella myös halutaan tehdä.

Puolustaisin näitä säästökassalaisia siitä yksinkertaisesta syystä, että siellä on erittäin paljon myös henkilöitä, joista ei voi sanoa, että he ovat joitakin vasemmiston kannattajia. (Ed. Lahti-Nuuttila: Entä jos ei olisi?) Siellä on henkilöitä laidasta laitaan, ja sen takia pidän tavattoman hankalana, että tässä asiassa ilmeisesti pitkälti poliittisista syistä on lähdetty tälle tielle, että nyt näytetään. En tiedä, onko näin, mutta tällainen mielikuva tulee, kun asiaa katselee.

Toteaisin vielä sen, että ei lausunnon puuttuminen estä talousvaliokuntaa asiaa käsittelemästä, jos yhtään muistan valiokuntasääntöjä oikein. Jos tiettyyn määräaikaan mennessä lausuntoa ei tule, niin valiokunta voi sen asian ratkaista. Nyt olisi vain valiokunnan pitänyt asettaa määräaika.

Ed. Hämäläinen (vastauspuheenvuoro): Arvoisa puhemies! Valtiovarainministeriö on ollut säästökassoja valvova viranomainen. Se on hyväksynyt myös kaikki Ekan säästökassan antamat vakuudet ja hyväksynyt siellä maksetut korot. Sen vuoksi minusta on selvää, että ministeriö puuttui asiaan silloin, kun tämän yhden säästökassan tallettajia uhkasi varsin vaikea tilanne. Säästökassalaki tuli minun mielestäni hallituksesta eduskuntaan nopeasti. Olen samaa mieltä siitä kuin ministeri Viinaseen. Mutta ministeri ei kyennyt vauhdittamaan hallituspuolueiden edustajia tämän asian käsittelyssä eduskunnassa.

Minun mielestäni kyllä asian käsittelyssä verojaostossa on ollut tahallisen jarrutuksen maku aivan sitä myöten, että jossain vaiheessa on vaa-

dittu kaikkien säästökassatallettajien sosiaaliturvatunnuksia ja henkilötietoja, jotta asia voisi edetä jaostossa. Ja verojaoston lausumasta käy kyllä selvästi ilmi, että porvaripuolella on ollut verojaostossa varsin erilainen näkemys kuin hallituksella siitä, mitä Eka-säästökassatallettajille pitäisi oikeastaan tapahtua. Vieläkin tällä hetkellä verojaostossa haetaan perusteluja, joilla voitaisiin säästökassatalletukset rinnastaa pankkitukeen ja ensi vuoden budjettiin, johon nyt määrärahoja ollaan osoittamassa, asettaa pankkitukeen rinnastettavia ehtoja säästökassatalletusten maksamiseksi siitä huolimatta, että kysymyksessä ei ole nyt pankkien tuki eikä säästökassan tuki, vaan tallettajien talletusten pelastaminen. Hallituspuolueet eduskunnassa näyttävät kulkevan todellakin, arvoisa puhemies, aivan eri ryhmissä ja ryhdyissä kuin hallitus.

Ed. Törnqvist (vastauspuheenvuoro): Arvoisa puhemies! Haluan kiittää ministeri Viinasta siitä, että tämä laki tuli todella nopeasti eduskuntaan, ja ymmärrän sen, että siellä toimittiin ylipaineella. Tiedän myös, että verojaostossa on paljon työtä näin budjetin alla, mutta kyse onkin siitä, mihin tärkeysjärjestykseen asiat laitetaan. Jos tämä lausunto olisi verojaostossa ollut tärkeysjärjestyksessä ylemmällä tasolla, se olisi valmistunut sieltä aikaisemmin, se on aivan varma, mutta kun sille haluttiin antaa poliittinen merkitys, haluttiin kurittaa vasemmistolaisia, haluttiin kurittaa työväestöön kuuluvia, punapääomaa ja mitä kaikkea sieltä on terveisiä tullutkaan, niin sillä ei ole ollut kiirettä, ja siitä on kysymys.

Kun eduskunnassa tarvittiin ponsi, muistaakseni viime keväänä, siitä että eduskunta kaikissa olosuhteissa turvaa pankkien toiminnan, niin minä muistelen, että siinä ponnin tekemisessä ei monta päivää mennyt, ja eduskunta yksimielisesti sen hyväksyi. Väitän, että jos tässä asiassa olisi hyvää tahtoa löytynyt, niin konstit olisivat kyllä löytyneet, että ihmiset olisivat edes osan näistä rahoista saaneet jouluksi. Sitä hyvää tahtoa ei tästä talosta löytynyt, siitä ei päästä mihinkään.

Ed. Björkenheim (vastauspuheenvuoro): Arvoisa puhemies! Mielestäni kyllä hallituksen taholta löytyy hyvää tahtoa, koska muuten tätä lakiesitystä ei olisi annettu.

Minä haluan myös puolustaa talousvaliokuntaa, joka puheenjohtaja Louekosken johdolla on asiaa yrittänyt viedä niin nopeasti kuin mahdollista eteenpäin, eikä talousvaliokunnassa ole mitään jarrutusta ollut havaittavissa.

Mutta tämä lakiesitys on ollut meille erittäin ongelmallinen nimenomaan käytännön soveltamisen suhteen, koska ihan selvästi näkyy, että virkamiestyö oli hätäisesti tehty. Ja se työ, joka nyt valiokunnassa on huolellisesti tehty, helpottaa ja selkeyttää valtiovarainministeriön tulevia toimenpiteitä, kun nyt talletuksia ruvetaan maksamaan. Uskon, että vaikka meiltä meni ehkä viikko enemmän kuin itse olisimme halunneet, tämä meidän työemme löytyy kyllä edestä päin. Meidän täytyy ottaa huomioon jo se, että meidän velkasaneerauslainsäädäntömme on niin uutta, niin että tämän lain soveltaminen sen lain kanssa on uusi järjestelmä. Nämä eivät automaattisesti sopineet yhteen, joten valiokuntahan on saanut aikaan uuden pykälänkin, joka nimenomaan tähtää siihen, että käytännön työt tämän jälkeen sujuvat nopeasti.

Ed. D r o m b e r g (vastauspuheenvuoro): Arvoisa puhemies! Oikeastaan hyvin pitkälti ed. Björkenheim toi esille näkökulmat talousvaliokunnan kannalta. Koska lain valmistelu hallitustasolla oli ollut kiireistä, jouduimme aika syvästi paneutumaan lakiin. Sinne on tehty muutoksia, jotka ovat mielestäni tallettajien kannalta erittäin hyviä. Kun ed. Sirkka-Liisa Anttila toi esille sen, että talousvaliokunta olisi voinut heti alkaa käsitellä lakia, niin näin todella tapahtui. Me aloimme heti käsitellä lakia. Kuulimme asiantuntijoita eri tahoilta ja odotimme samanaikaisesti lausuntoa valiokunnilta, joilta niitä oli pyydetty. Eli talousvaliokunta mielestäni ei ole yhtään pitkittänyt lain käsittelyä, vaan olimme läheneet siitä, että mahdollisimman nopeasti pystyttäisiin turvaamaan tallettajille ne säästöt, mikä siellä kassassa ovat tällä hetkellä.

Ed. S a s i (vastauspuheenvuoro): Arvoisa puhemies! Täällä on syytetty verojaostoa hidastelusta. Haluan vain todeta, että verojaoston lausunto valmistui 29 päivänä marraskuuta ja tänään on 9 päivä joulukuuta. Tässä suhteessa on aivan virheellistä sanoa, että jonkinlaista jarrutusta olisi tapahtunut.

Haluan korostaa myös sitä, että laki eduskunnalle esitetyssä muodossaan oli puutteellisesti valmistelu. Kuten talousvaliokunnan mietinnössä näkyy, siihen on jouduttu tekemään huomattava määrä korjauksia.

Mitä tulee näiden menojen maksamiseen, niin ne oli osoitettu momentilta 28.81.95, joka on momentti, jonka budjetista poistamisesta kokonaan on useiden vuosien aikana keskusteltu, kos-

ka oikeastaan meillä voi olla vain lakimääräisiä menoja tai budjetissa erikseen nimenomaan mainittuja menoja. Olisi ollut täysin mahdotonta satoja miljoonia markkoja maksaa tämän tyyppiseltä momentilta, jolla on 100 000 markkaa rahaa.

Haluaisin myös korostaa sitä, että tämä on periaatteellisesti erittäin merkittävä kysymys. Toivon, että joku tässä salissa muistaisi hieman myös veronmaksajaa, joka joutuu maksamaan 1,3 miljardia markkaa. Se on melkoisen suuri summa jokaiselta suomalaiselta veronmaksajalta.

Haluan myös korostaa sitä, että tässä otetaan tietysti kantaa osittain myös siihen, mikä on valtion vastuu mahdollisesti vakuutuksista tulevaisuudessa tai monista muista sektoreista, jotka saattavat joutua vaikeuksiin. Muistakaa, että tämän päätöksen voimme vielä löytää edestämme jossakin tilanteessa jatkossa.

Haluan myös sanoa, että jos etsitään niitä, jotka ovat tämän ongelman aiheuttaneet, niin voidaan kysyä, miksi Ekan johto kasvatti puolen vuoden aikana 50 prosentilla säästökassatalletuksia. Miksi sama johto kertoi tallettajille, että talletukset ovat suojattuja, vaikka tiesi, että vakuuksia ei ollut vastaavassa määrin lisätty kuin talletukset olivat lisääntyneet kassassa? Mielestäni pitäisi myös katsoa Ekan johdon vastuuta tässä asiassa.

Ed. J ä ä s k e l ä i n e n (vastauspuheenvuoro): Arvoisa puhemies! Täällä on keskusteltu ehkä hieman tarpeettomasti, onko nopeutettu vai hidastettu. Mielestäni on tehty huolellista työtä myös talousvaliokunnassa, jonne hallituksen erittäin ripeä esitys toki tuli. Minusta talousvaliokunnan mietintö, joka täällä on pöydällä, kertoo siitä, että huolellinen käsittely myös nopeutti asian jatkotoimenpiteitä. Siinähan yksinkertaistetaan rahojen nostamis- ja hakemismenettelyä. Siellä vapautetaan välittömästi pitkäaikaistalletukset, jotka olisivat hallituksen esityksen mukaan seisseet jopa kolme vuotta jne. Toisaalta myös vastalauseesta voidaan lukea niitä seikkoja, mitä myös siltä osin jouduttiin pitempään miettimään. Minusta on tehty hyvää työtä. Tässä suhteessa voidaan mennä eteenpäin ja pääasia saavutetaan eli pääomat on turvattu ja ne maksetaan aikanaan asiakkaille.

Valtiovarainministeri V i i n a n e n : Arvoisa puhemies! Arviomäärärahojen ylittämisiin voin todeta vain sen, että täällä ylitetään arviomäärä-

rahoja usealla miljardilla markalla vuosittain. Ei tämä ole mikään peruste. Ed. Sasi ei ole ollut salissa silloin, kun kerroin, minkä takia tämä momentti on auki. Se on nimenomaan yllättävien menojen takia. Niin kuin sanoin, kukaan ei pysty arvioimaan, mitä yllätyksiä tässä yhteiskunnassa voi tapahtua, joissa valtio tavalla tai toisella sitoutuu taikka joutuu korvausvelvolliseksi ja määrärahat tarvitaan varsin nopeasti ja sitovasti. Tämän takia täällä on momentti periaatteessa käytettävissä, jota voidaan ylittää. Voihan olla, että tulee esimerkiksi sellainen luonnonkatastrofi, josta pitää pystyä päätöksillä ohjaamaan tämän momentin kautta maksatus. Tämä oli samanlainen yllättävä merkittävä meno, jossa tämä nyt joudutaan tekemään. Ei tällaisia kukaan aikaisemmin ole voinut arvioida. Mutta se on väärä peruste, että sen takia pitää ainakaan viikkoja tätä asiaa vetkuttaa. No, ei se ole ainoa syy ollut. Myönnän sen, että niin kuin aikaisemmin sanoin, tässä laissa on ollut yksityiskohtia, joita varmasti tämän nopean aikataulun takia on jouduttu korjaamaan, mutta kyllä tähän nyt suoraan sanoen paljon muutakin liittyy.

Ed. H ä m ä l ä i n e n (vastauspuheenvuoro): Arvoisa puhemies! Olen samaa mieltä kuin ministeri Viinanen. Tähän liittyy paljon muutakin. Pankkitukea on maksettu tässä maassa yli 40 miljardia. Kun ensi vuoden budjetti valmistuu, valtuudet ulottuvat 60 miljardiin. Pankkituella on suojattu 98 prosenttia talletuksista. Siltä lopulta 2 prosentilta muun muassa ed. Sasi halusi riistää suojan ja turvan, jonka ministeri Viinanen oli jo aikaisemmin luvannut.

Ed. Sasi sanoi, että tämä on periaatteellisesti merkittävä kysymys. Olen aivan samaa mieltä. Hänelle tässä on ilmeisesti ollut kysymys enemmänkin periaatteista ja muista ideologisista kysymyksistä kuin asioiden hoitamisesta joutuksasti.

Ed. T ö r n q v i s t (vastauspuheenvuoro): Arvoisa puhemies! Ed. Sasi sanoi, että täytyy ajatella, että nämä ovat veronmaksajien rahoja. Totta kai ne ovat. Mutta kuinka paljon ed. Sasi ajatteli silloin veronmaksajia, kun pankkitukea on laitettu yli 40 miljardia markkaa? Tämän lain lähetekeskustelussa minusta ed. Sasi toi hyvin oman mielipiteensä esille, kun hän muistaakseni sanoi jo silloin, kun puhuttiin korkojen turvaamisesta, puhujakorokkeelta suunnilleen näin, että korkoja ei ainakaan turvata, koska ne tarvitaan Suomen talouden elvyttämiseen. Täytyy tarkistaa se pöytäkirjoista.

Minusta Ekan säästökassan ihmisillä, jotka ovat sinne rahansa tallettaneet, on ollut täysi syy olettaa, että heidän talletuksensa on suojassa, koska mm. ylitarkastaja Kari Iho Iltalehdessä 6.3.90 sanoi: "Me huolehdimme siitä, että säästökassatalletukset ovat yhtä turvallisia kuin pankkitalletukset." Näitä lausuntoja on ollut myöhemminkin. Kiitos ministeri Viinasen, joka silloin hyvin nopeasti antoi julkisuuteen lausunnon siitä, että talletukset ovat suojassa, Ekan säästökassaan alkoi virrata rahaa takaisin. Yli 20 miljoonaa ehti virrata rahaa takaisin ennen kuin tämä saneerauspäätös tehtiin.

Ed. L o u e k o s k i (vastauspuheenvuoro): Rouva puhemies! Yllättävää, että tämä keskustelu käydään nyt. Minä ymmärsin, että perjantaina on tästä aivan oma ottelunsa, mutta sopiihan se, että nytkin siitä jonkin verran puhutaan.

Ministeri Viinanen kertoi aivan oikein tämän hallituksen esityksessä olevan budjetin momentin tarkoituksen. Siinä on pieni määräraha lähinnä siitä syystä perinteisesti ollut, että se momentti on auki, mutta valtiovarainvaliokunnalle tämä järjestelmä ei sopinut.

Talousvaliokunnan puolesta voin vain sanoa, että me olemme tämän asian käsitelleet niin joutuisasti ja asiallisesti kuin suinkin. Tähän on liittynyt kaikenlaisia latauksia, ja tämä lisämenoarvokeskustelu ei liene se paikka, jossa niitä puretaan.

Vielä haluaisin ed. Sasin puheenvuoron johdosta lyhyesti todeta, että liikkeenjohdon vastuu siitä tilanteesta, jota nyt paikataan veronmaksajien varoilla, sekä valvontaviranomaisten vastuu samasta asiasta tulee selvittää. Ei siinä mitään epäilystä ole.

Ed. S a v o l a i n e n (vastauspuheenvuoro): Arvoisa puhemies! Vastauspuheenvuoroni koskee ed. Sasin puheenvuoroa, joka oli naiivi. Kun ed. Sasi kantoi huolta veronmaksajista tämän rahan kohdalla, niin se on todella naiivia sen jälkeen, kun tässä maassa on maksettu ne miljardit pankkitukea, mitä on maksettu. Jos tämä Eka-säästökassa-asia olisi ensimmäinen asia, niin ymmärtäisin ed. Sasin puheenvuoron, mutta en ymmärrä sitä enää yhtään siinä vaiheessa, kun pankkitukea on maksettu kymmeniä miljardeja. Se lainsäädäntö, joka suojaa pankkitukea, kiistatta suojaa rikollisuutta myös, väärinkäytöksiä ja rikoksia, jotka saavat kaikessa rauhassa vanhentua. Rikokset, joita on tehty vuonna 90, tulevat vanhenemaan hyvin nopeasti. Tätä taustaa

vasten pidin todella mauttomana sitä, mitä ed. Sasi sanoi, mutta en kuullut ensimmäistä kertaa mauttomuutta ed. Sasin suusta.

Ed. S-L. Anttila (vastauspuheenvuoro): Arvoisa rouva puhemies! Ed. Sasi vastauspuheenvuorossaan pohti Ekan johdon vastuuta. Aivan kuten ed. Louekoski totesi, niin totta kai on selvitettävä kaikki ne virheet, joita Ekan johto on tehnyt, ihan samalla tavalla kuin on selvitettävä virheitä tehneiden pankinjohtajien edesottamukset, ja heidät on saatettava omaisuudellaan vastuuseen tekemistään virheistä. Ei tämä kysymys, että tallettajien asema turvataan, saa pois sulkea sitä, että virheitä tehneet saatetaan vastuuseen.

Ed. Ala-Nissilä (vastauspuheenvuoro): Arvoisa puhemies! Ihan lyhyesti ennalta-arvaamattomien menojen momentista olisin todennut, että tietääkseni sieltä on joskus hoidettu 200 miljoonan markan menoero, mutta koskaan ei ole miljardeja tältä momentilta ennen yritettykään hoitaa, joten oikea budjettitekniikka näin vaikeassa asiassa kuin tämä on edellyttää kyllä oikean momentin hakemista. Tämä on todella vaikea asia. Tämän hoitaminen nopeasti valiokunnissa ei ole onnistunut.

Ed. Sasi (vastauspuheenvuoro): Arvoisa puhemies! Lyhyesti mitä tulee mainittuun momenttiin, niin siltä osin haluan vain todeta, että valtiontilintarkastajat ovat sen olemassaoloa ylipääntänsä arvostelleet muutaman vuoden aikana. Mielestäni koko momentti pitäisi poistaa tietyllä tavalla säännösvastaisena budjetista.

Mitä tulee eräisiin puheenvuoroihin, haluan nyt viimeisenä vastauspuheenvuoronani todeta, että sosiaalidemokraattien puolueuuevosto muistaakseni 17.11. päätti, että pankkituelle on asetettava katto. Haluaisin tietää, mitä tämä teidän päätöksenne oikein pitää kaiken kaikkiaan sisällään. Olisi kyllä hyvin mielenkiintoista tietää se, jos ajattelemme jatkoa vakuutusyhtiöitten osalta, esimerkiksi henkivakuutusten tai vahinkovakuutusten osalta, että jos meillä jokin vakuutusyhtiö tässä maassa kaatuu, miten tulee eduskunnan suhtautua. Takaammeko me myöskin nämä vakuutukset? (Ed. Seppänen: Ei!) Tässä otetaan ensimmäinen askel siihen suuntaan, kun mennään ratkaisujen ulkopuolelle. Aikaisemmin on tietyt talletukset suojattu lailla. Nyt on otettu yksi askel siitä ulospäin. Tuleeko vielä seuraava askel? Missä on demareiden raja?

Valtiovarainministeri Viinanen: Arvoisa puhemies! Nyt suurempaa käännöstä nostamatta siitä, kuinka paljon tuo arviomääräraha ennalta arvaamattomiin menoihin on, niin kyllä minus-ta tämä tapaus osoittaa sen, että budjetissa täytyy olla tällainen avoin momentti tavallaan, arviomäärärahmomentti, jolla voidaan nopeasti hoitaa tiettyjä asioita. Jokainen meistä tietää, että jos lisäbudjettien kautta ruvetaan järjestelmään yllättäviä menoja, joita kukaan ei ole etukäteen voinut tietää ja jotka kuitenkin yhteiskunnan hoidettaviksi tulevat, se vie niin kauan aikaa, että ihmisille ja koko yhteiskunnan eri sektoreille saattaa aiheutua sellaisia menetyksiä ja vaikeuksia, että se ei ole millään tavalla perusteltua.

Toisaalta voin vakuuttaa, että en uskalla sinne panna 6:ta miljardia, eikä ole mahdollisuuttaakaan, reservirahaa, koska kyllä tämä talo keksii arvaamattomia menoja. Hetkessä se raha palaa, semmoiset kokemukset on, eli parempi kun pidetään se 100 000:ssa nyt vain hyvässä yhteisymmärryksessä pahempien vaurioiden välttämiseksi. Mutta minä toivoisin, että siitä huolimatta, että en keskusteluun aikanaan pääse, kun tätä lakia käsitellään, lopetetaan nyt tänä yönä tämän asian vatvominen. Päivänvalossa sitten on aikaa useampia tunteja, mutta päästetään nyt syyttömät ainakin nukkumaan.

Ed. Gustafsson (vastauspuheenvuoro): Arvoisa rouva puhemies! Olen omalta kohdaltani valmistautunut käyttämään perinpohjaisen puheenvuoron perjantaina tästä asiasta. Haluan tässä yhteydessä yösydännä todeta vain sen, että Suomen eduskunnan porvarit ovat ottamassa tavattoman suuren vastuun sadantuhannen pien-tallettajan edessä, jotka ovat rahojaan säästökassaan laittaneet. Koen tämän asian sillä tavalla, että tässä avataan uusia latuja suomalaiseen luokkayhteiskuntaan, jos ne pienituloiset eläkeläiset ja palkansaajat asetetaan aivan toisen tyyppiseen asemaan kuin ne muut tallettajat, joiden asioita eduskunnassa on käsitelty.

Haluan sanoa teille, ed. Sasi, että kysymys on pääosin eläkeläisistä, tavallisista ihmisistä, jotka ovat tallettaneet omia rahojaan. Se kompromissi, jonka sosiaalidemokraatit talousvaliokunnassa olivat valmiit tekemään, että heille maksetaan alin mahdollinen kohtuullinen korko, merkitsisi, että kysymys on 30 miljoonasta markasta, ehkä vähän enemmästä. Tässä porvarit asettavat Suomen kansalaiset kahteen kastiin. Onko tämä oikein teidän mielestänne?

Ed. V ä h ä k a n g a s : Arvoisa puhemies! Ekan säästökassa-asiasta varsinainen keskusteluhan käydään perjantaina, mutta kyllä minusta on tässä todettava se, että jos tämän asian eteneminen olisi mennyt niin, kuin ministeri Viinanen, jonka vilpittömyyttä en tässä epäile, täällä esitti, asia olisi varmaan jo pitemmällä. Siitä ei päästä mihinkään, että tässä on ollut sellaista poliittisen kiusanteon halua valtiovarainvaliokunnan käsittelyssä. Ne kuiskaukset, mitä sieltä jäsenetkin sanovat, että "aatteesta pitää maksaa", osoittavat sen, että pienten tallettajien edut pantiin poliittiselle alttarille.

Käydyssä keskustelussa on myöskin kinattu ponsien merkityksestä ja kyseenalaistettu niiden merkitys. Minä toteaisin, että näin on kyllä ollut aikaisemminkin. Lähes kymmenen vuotta sitten tein aloitteen Pudasjärven turvevoimalan töiden aloittamisesta, jonka aloitteen eduskunnan enemmistö tuolloin hyväksyi. Ei niitä töitä ole vieläkään aloitettu ja tuskin tämän hallituksen toimesta aloitetaankaan. Kyllä näitä ponsia tehdään aina, ja niiden kohtalo on minusta juuri sen tasoinen kuin eduskunta sallii. Jos eduskunta katsoo, että ne ovat eduskunnan tahto, joka pitää toteuttaa, kyllä eduskunta pystyy ne valvomaan ja saattamaan myöskin myönteiseen ratkaisuun.

Mutta, arvoisa puhemies, tapaa, jolla hallitus tuo lisäbudjetissa esityksen, jossa valtionyhtiöiden omistusta voidaan yksityistää, en pidä oikeana. Asia on suuri ja periaatteellinen, joten käsitteilyn paikka on varsinaisen talousarvion käsittelyn yhteydessä.

Lisätalousarviossa KTM:n pääluokassa on pieni positiivinen piirre. Esitetäänhan tässä 150 miljoonaa markkaa osakehankintoihin. Summa on tosin minimaalinen tavoitteeseen nähden, josta sanotaan: "Rahalla tulee parantaa valtionyhtiöiden vakavaraisuutta ja edistää niiden kotimaisten investointien käynnistymistä."

Valtionyhtiöihin suhtautuminen on myöskin aluepoliittinen asia. Pohjois-Suomen kehittymisen perusta on ollut valtionyhtiöiden aikaansaaminen. Yksityinen pääoma ei ole suurtakaan huolta kantanut teollisuuden aikaansaamisesta kehitysalueille siitä syystä, ettei sinne sijoitetulle pääomalle ole uskottu saatavan tarpeellista tuottoa.

Luopuminen kahden kolmanneksen määrän enemmistöstä Rautaruukki Oy:ssä, Neste Oy:ssä ja Sisu-Auto Oy:ssä on nykyisessä tilanteessa mielestäni virhearvio. Se voi merkitä laaja-alaista myyntiä valtion teollisuudessa näin laman aika-

na. Hallituksen esitys merkitsee onnistuessaan useiden kymmenien miljardien tuloa valtion kassaan. On syytä pelätä, ettei saatuja tuloja käytetä valtionyhtiöiden kehittämiseen, vaan valtion yleisiin menoihin. Vaarana on, että rahapulaa poteva hallitus myy yhteistä omaisuuttamme jopa alihintaan.

Tässä tilanteessa ostajia tuskin suuressa määrin löytyy kotimaasta, vaan omistusta tulee siirtymään maan rajojen ulkopuolelle. Heillä ei ole vastuuta seurauksista, siitä, miten omistussuhteet vaikuttavat maamme talouteen ja varsinkin kehitysalueiden tulevaisuuteen. Mielestäni ei ole oikein, että luovutamme perusteellisuudestamme laajasti määräysvaltaa maasta pois.

Kun sanon tämän, tiedän, että yksityistämistä puolustetaan sillä, että valtionyhtiöiden ongelmana on liian pieni omavaraisuus. Tämäkin on totta, mutta asia on korjattavissa muutoinkin, jos niin haluamme. Osakepääoman korottaminen olisi vaihtoehto. Se antaisi myös suomalaisille paremmat mahdollisuudet olla mukana kotimaisen teollisuuden rahoituksessa. Yleinen väite, että valtion omistama teollisuus on tehotonta ja että ulkomaalainen omistus tuo uutta ja merkittävää tulosparannusta meillekin, ei pidä paikaansa. Esimerkiksi Rautaruukki Osakeyhtiö on oiva esimerkki kannattavasta ja hyvin asiansa osaavasta valtion yrityksestä. Se on antanut työtä laajalle alueelle ja lisännyt uskoa elämisen mahdollisuuksiin kehitysalueilla.

Toivon, että myös keskustapuolue haluaa tämän kehityksen varmistaa eikä lähde vaarantamaan valtionyhtiöiden omistuspohjaa eikä niiden merkitystä kehitysalueilla. Omistussuosuksien muutokset tulee toteuttaa pitkällä aikavälillä. Muutoksia ei tule toteuttaa hätiköiden, vaan pitkällä aikavälillä osakeanneilla pitäen mielessä, että valtion omistussuosus valtionyhtiöissä jatkossakin turvataan.

Ed. L a h t i - N u u t t i l a : Arvoisa puhemies! Kahdelta edustajalta odotin puheenvuoroa tässä palautekeskustelussa, kahdelta hallituspuolueen edustajalta, kahden jaoston puheenjohtajilta. Tarkoitin ed. Tiuria, sivistys- ja tiedejaoston puheenjohtajaa, ja ed. Renkoa, hallinto- ja tarkastusjaoston puheenjohtajaa. Heillä olisi ollut annettavissaan mielestäni varsin tervetullutta kritiikkiä, mutta myös lisävalaisua tämän lisäbudjetin ongelmakohtiin.

Me voimme tänään todeta, kuten olemme jo tehneet, että Esko Ahon hallitus ei hallitse kehys-
siään eikä raamejaan, kun verrataan tämän vuo-

den varsinaista talousarviota ja viittä lisätalousarviota. Lisäbudjeteilla on lisätty menoja lähes 30 miljardilla markalla, ja tämä menojen kasvu osoittaa, että hallitus ei ole kynnnyt arvioimaan talouspolitiikkansa seurauksia.

Perustelluinkaan syin hallitus ei ole raamejaan muuttanut ennen kuin on ollut pakko. Samoin näyttää käyvän vuoden 1994 talousarvion kanssa. Kehyksistä ei tingitä, vaikka jo nyt tiedetään, että menoja on tietyillä momenteilla ensi vuonna enemmän kuin talousarviossa vuodelle 94 esitetään.

Ed. Tiurin, muistaakseni juuri hänen, esiin heittämä ajatus siitä, olisiko viisasta hallituksen tuoda nämä kehyksensä ja raaminsa eduskunnan käsittelyyn, on todella paikallaan.

Valtiovarainvaliokunnan mietinnössä arvostellaan talousarvioehdotusten tietojen niukkuutta. Ei ole riittäviä perusteluja, ei ole tarpeellista informaatiota. Erityisesti se on todella näkynyt ja ollut esillä tämän viidennen lisätalousarvion käsittelyssä. Hämmästyttää todella se, että hallitus ei rohkene avoimesti kertoa tiettyjen määrärahojen perusteltua tuloa lisätalousarvioesitykseen. Tässä on syytä muuttaa tyyliä tulevista budjettivalmisteluissa. On oltava avoin ja on oltava rehellinen. Ei ole syytä salailla. Hyviä esimerkkejä on kerrottu jo useita. Otan vielä yhden esille, ja se koskee opetusministeriön pääluokkaa.

Siellä hallitus esittää, ja jaosto ja valiokunta ovat sen hyväksyneet, että Suomen Urheiluopistolle annetaan avustusta liikuntapaikkarakentamisen määrärahoista, jotka on kuluva vuoden talousarviossa sekä aiempien vuosien tulo- ja menoarvioissa jätetty käytettäväksi valtioneuvoston päätöksellä seuraavien viiden vuoden aikana. Tämä on lyhyesti se informaatio, minkä hallitus antaa budjetissaan. Me kaikki toki tiedämme, että hallituksen ei ole välttämätöntä tuoda näitä säästövarojen käyttöpäätöksiä eduskuntaan, ellei siihen ole erityistä tarvetta. Nyt on syytä kysyä, miksi hallitus ei voinut kertoa lisätalousarvion yhteydessä, miksi näin menetellään, että valtuutta haetaan eduskunnalta näiden säästövarojen käyttöön.

Kyllähän eduskunnan valtiovarainvaliokunnan sivistys- ja tiedejaosto tämän sitten omalta osaltaan selvitti ja teki siinä aikamoisen työn, kun hallitus olisi voinut sen suoraankin kertoa. Hallitus ei halunnut avoimesti kertoa tästä ratkaisusta eikä myöskään Suomen Urheiluopiston tilanteesta, hyvän urheiluopiston tilanteesta, joka opisto on ajautunut varsinaiseen kriisiin. Onnek-

si asiantuntijat sitten toivat meille tietoa. Hallitus ei halunnut kertoa opiston veloista, ei velkajärjestelystä, ei saneeraussuunnitelmista eikä myöskään kytkenästä Suomen Valtakunnan Urheiluliitto SVUL:n rahoitusratkaisuihin.

Saimme tietää, että valtiontalouden tarkastusviraston suorittaman tarkastuksen perusteella hallituksen oli ryhdyttävä määrätietoisempiin toimenpiteisiin, kun se asiaa eduskuntaan tuo. Me tiedämme nyt, että tällä urheiluopistolla on taloudellisia ja muita sitoumuksia SVUL:n suuntaan ja osaltaan juuri tällä rahalla varmasti myös sitten hoidetaan SVUL:n rahoitusongelmaa.

Vastaisuutta varten on todella syytä toivoa, että eduskunta saa oikean ja perustellun tiedon hallituksen esityksistä.

Nyt me voimme tietysti kysyä, kun kaikki ei ole täysin selvää tästä 12 miljoonasta ja sen hyödyllisyydestä, onko nyt, arvoisa urheiluministeri, kaikki sitten kunnossa, onko ehdot laadittu ja miten näitä ehtoja tullaan valvomaan ja miten nämä ehdot tullaan toteuttamaan.

Puhetta on ryhtynyt johtamaan toinen varapuhemies Pesälä.

Yleiskeskustelu julistetaan päättyneeksi.

Eduskunta ryhtyy lisätalousarvioehdotuksen yksityiskohtaiseen käsittelyyn.

P ä ä l u o k k a 23

Luku 03 Oikeuskanslerinvirasto hyväksytään.

P ä ä l u o k k a 24

Luku 01 Ulkoasiainhallinto hyväksytään.

Luku 30 Kansainvälinen kehitysyhteistyö sekä luku 50 Yhteistyö Keski- ja Itä-Euroopan maiden kanssa hyväksytään.

Luku 99 Ulkoasiainministeriön hallinnonalan muut menot

Keskustelu:

Ed. L a a k s o n e n : Herra puhemies! Viitaten II vastalauseeseen ehdotan, että momentilta 24.99.66 vähennettäisiin 30 000 000 markkaa

YK:n Somalian rauhanturvaoperaation rahoittamisesta ja että momentin perusteluissa lausutaisiin: "Eduskunta ei pidä perusteltuna Suomen osallistumista YK:n rauhaanpakottamisoperaation rahoittamiseen Somaliassa."

Ed. V ä h ä k a n g a s : Herra puhemies! Kannatan ed. Laaksosen ehdotusta.

Keskustelu julistetaan päättyneeksi.

Toinen varapuhemies: Keskustelussa on ed. Laaksosen ed. Vähäkankaan kannattamana ehdottanut, että momentilta 66 vähennettäisiin 30 000 000 markkaa ja että momentin perusteluihin hyväksyttäisiin II vastalauseen mukainen lausuma.

Selonteko myönnetään oikeaksi.

Toinen varapuhemies: Ensin äänestetään momentin 66 määrärahaa ja sitten momentin perusteluista.

Äänestykset ja päätökset:

Momentin 24.99.66 määräraha

Mietintö "jaa", ed. Laaksosen ehdotus "ei".

Toinen varapuhemies: Äänestyksessä on annettu 114 jaa- ja 30 ei-ääntä, 1 tyhjä; poissa 54. (Ään. 27)

Eduskunta on hyväksynyt mietinnön.

Momentin 24.99.66 perustelut

Mietintö "jaa", ed. Laaksosen ehdotus "ei".

Toinen varapuhemies: Äänestyksessä on annettu 113 jaa- ja 27 ei-ääntä, 1 tyhjä; poissa 58. (Ään. 28)

Eduskunta on hyväksynyt mietinnön.

Pääluokan perustelut hyväksytään.

P ä ä l u o k k a 25

Luku 40 Erityistuosioistuimet, luku 50 Vankeinhoitolaitos ja luku 99 Oikeusministeriön hallinnonalan muut menot hyväksytään.

P ä ä l u o k k a 26

Luku 90 Rajavartiolaitos sekä luku 97 Avustukset kunnille ja alueellinen kehittäminen hyväksytään.

P ä ä l u o k k a 27

Luku 25 Puolustusmateriaalin hankinta- ja käyttömenot, luku 27 Kiinteistömenot ja luku 30 Kansainvälinen rauhanturvaamistoiminta hyväksytään.

P ä ä l u o k k a 28

Luku 54 Pankkitarkastusvirasto, luku 60 Rakennushallinto, luku 86 Suomen itsenäisyyden juhlarahasto, luku 87 Rahoitusmarkkinoiden vakauttaminen, luku 88 Eräät rahoitusjärjestelyt ja luku 99 Valtiovarainministeriön hallinnonalan muut menot hyväksytään.

P ä ä l u o k k a 29

Luku 01 Opetusministeriö, luku 02 Evankelis-luterilainen kirkko, luku 05 Ortodoksinen kirkkokunta, luku 08 Kansainvälinen yhteistyö, luku 10 Korkeakoulut, luku 11 Valtion harjoittelukoulut, luku 39 Opintotuki, luku 42 Valtion yleisivistävät oppilaitokset, luku 43 Lukiot, peruskoulut ja musiikkioppilaitokset, luku 60 Valtion ammatilliset oppilaitokset, luku 65 Kunnalliset ja yksityiset ammatilliset oppilaitokset, luku 69 Aikuiskoulutus, luku 80 Varastokirjasto, luku 83 Arkistolaitos, luku 93 Museovirasto ja kulttuuriperinne, luku 94 Kirjastotoimi, luku 95 Suomen elokuva-arkisto sekä luku 98 Liikunnan ja nuorisokasvatustyön tukeminen hyväksytään.

P ä ä l u o k k a 30

Luku 01 Maa- ja metsätalousministeriö sekä luku 31 Hintaa ja tulotuki hyväksytään.

Luku 32 Maataloustuotteiden vientituki ja tuotannon tasapainottamistoimenpiteet

Keskustelu:

Ed. L u t t i n e n : Herra puhemies! III vastalauseeseen viitaten ehdotan, että momentin 43 perusteluissa lausuttaisiin: "Eduskunta edellyttää, että hallitus ryhtyy pikaisesti toimiin, jotka mahdollistavat ulkomaisen raaka-aineen va-

paamman käytön vientiin valmistettavien elintarvikkeiden jalostuksessa.”

Ed. Lahti-Nuuttila: Arvoisa puhemies! Kannatan ed. Luttisen ehdotusta.

Keskustelu julistetaan päättyneeksi.

Toinen varapuhemies: Keskustelussa on ed. Luttinen ed. Lahti-Nuuttilan kannattamana ehdottanut momentin 43 perusteluihin III vastalauseen mukaista lausumaa.

Selonteko myönnetään oikeaksi.

Äänestys ja päätös:

Mietintö ”jaa”, ed. Luttisen ehdotus ”ei”.

Toinen varapuhemies: Äänestyksessä on annettu 98 jaa- ja 42 ei-ääntä, 3 tyhjää; poissa 56. (Ään. 29)

Eduskunta on hyväksynyt mietinnön.

Luku 33 Maatilatalouden rakenteen ja maaseudun kehittäminen, luku 36 Kala-, riista- ja porotalous, luku 38 Riista- ja kalatalouden tutkimuslaitos, luku 84 Eläinlääkintä- ja elintarvikelaitos, luku 85 Vesivarojen käyttö ja hoito, luku 86 Yksityismetsätalous, luku 95 Metsähallitus sekä luku 99 Maa- ja metsätalousministeriön hallinnonalan muut menot hyväksytään.

Pääluokan perustelut

Keskustelu:

Ed. Luukkainen: Arvoisa puhemies! I vastalauseeseen viitaten ehdotan, että pääluokan perusteluihin hyväksyttäisiin seuraava lausuma: ”Eduskunta edellyttää, että hinta-, tulo- ja vientituet on budjetoitava realististen laskentaperusteiden mukaisesti varsinaisissa budjeteissa.”

Ed. Nikula: Herra puhemies! Kannatan ed. Luukkaisen ehdotusta.

Keskustelu julistetaan päättyneeksi.

Toinen varapuhemies: Keskustelussa on ed. Luukkainen ed. Nikulan kannattamana ehdottanut pääluokan perusteluihin I vastalauseen mukaista lausumaa.

Selonteko myönnetään oikeaksi.

Äänestys ja päätös:

Mietintö ”jaa”, ed. Luukkaisen ehdotus ”ei”.

Toinen varapuhemies: Äänestyksessä on annettu 80 jaa- ja 64 ei-ääntä, 1 tyhjä; poissa 54. (Ään. 30)

Eduskunta on hyväksynyt mietinnön.

P ä ä l u o k k a 31

Luku 24 Tielaitos

Keskustelu:

Ed. Luukkainen: Arvoisa puhemies! I vastalauseeseen viitaten ehdotan, että momentilta 77 vähennettäisiin 65 000 000 markkaa tieverkon kehittämiseen osoitetusta määrärahasta. Myöhemmin ehdotan, että tämä sama raha käytettäisiin raiteiden rakentamiseen eli liikenne saataisiin raiteille.

Ed. Nikula: Herra puhemies! Kannatan ed. Luukkaisen ehdotusta.

Keskustelu julistetaan päättyneeksi.

Toinen varapuhemies: Keskustelussa on ed. Luukkainen ed. Nikulan kannattamana ehdottanut, että momentilta 77 vähennettäisiin 65 000 000 markkaa.

Selonteko myönnetään oikeaksi.

Äänestys ja päätös:

Mietintö ”jaa”, ed. Luukkaisen ehdotus ”ei”.

Toinen varapuhemies: Äänestyksessä on annettu 136 jaa- ja 8 ei-ääntä, 1 tyhjä; poissa 54. (Ään. 31)

Eduskunta on hyväksynyt mietinnön.

Luku 30 Merenkulkulaitos, luku 32 Merenkulun ja muun vesiliikenteen edistäminen sekä luku 57 Henkilö- ja tavaraliikenteen tuet ja korvaukset hyväksytään.

Luku 58 Radanpito ja radanpitoon liittyvät valtionavut

Keskustelu:

Ed. Luukkainen: Arvoisa puhemies! Äsken melkein säästyneet varat voitaisiin nyt siis sijoittaa radanpitoon, eli ehdotan I vastalauseen mukaisesti, että momentille 62 otettaisiin lisäyksenä 65 000 000 markkaa Valtionrautateiden radanpitoon.

Ed. Nikula: Herra puhemies! Kannatan tätäkin ehdotusta.

Keskustelu julistetaan päättyneeksi.

Toinen varapuhemies: Keskustelussa on ed. Luukkainen ed. Nikulan kannattamana ehdottanut momentille 62 lisäystä 65 000 000 markkaa.

Selonteko myönnetään oikeaksi.

Äänestys ja päätös:

Mietintö ”jaa”, ed. Luukkaisen ehdotus ”ei”.

Toinen varapuhemies: Äänestyksessä on annettu 80 jaa- ja 62 ei-ääntä, 2 tyhjää; poissa 55. (Ään. 32)

Eduskunta on hyväksynyt mietinnön.

Luku 85 Sijoitukset valtionenemmistöisiin osakeyhtiöihin, luku 92 Ilmailulaitos sekä luku 94 Posti- ja telailaitos hyväksytään.

Pääluokka 32

Luku 01 Kauppa- ja teollisuusministeriö, luku 40 Geologian tutkimuskeskus, luku 42 Valtion teknillinen tutkimuskeskus, luku 48 Teollisuus-sihteerit ja luku 49 Kera Oy hyväksytään.

Luku 50 Teollisuuden ja sitä palvelevan tutkimuksen edistäminen

Keskustelu:

Ed. Luttinen: Herra puhemies! III vastalauseeseen viitaten ehdotan, että momentin 88 perusteluissa lausuttaisiin: ”Eduskunta edellyttää, että hallitus ryhtyy toimiin valtionyhtiöiden

pitkäjänteisen kehittämisen ja pääomahuollon turvaamiseksi ja että myytessä valtionyhtiöiden osakkeita yksityisille tulee sen tapahtua osakepääoman korotusten kautta, jolloin tuotot tulevat yhtiöille itselleen eikä omistajille. Edelleen eduskunta edellyttää, että omistusjärjestelyt tulee tehdä säilyttäen valtion määräysvalta ja ajankohdantana, joka on omistajalle kaikkein edullisin.”

Ed. Lahti-Nuuttila: Arvoisa puhemies! Kannatan ed. Luttisen lausumaehdotusta.

Ed. Laaksosen: Herra puhemies! Viitaten II vastalauseeseen ehdotan, että momentin 88 perusteluja muutetaan siten, että valtioneuvosto ei saa hyväksyä Neste Oy:tä, Rautaruukki Oy:tä, Oy Sisu-Auto Ab:tä taikka Valmet Oy:tä tai Enso-Gutzeit Oy:tä koskevaksi ehdotettuja omistusjärjestelyjä.

Ed. Vähäkangas: Herra puhemies! Kannatan ed. Laaksosen tekemää ehdotusta.

Keskustelu julistetaan päättyneeksi.

Toinen varapuhemies: Keskustelussa on ed. Luttinen ed. Lahti-Nuuttilan kannattamana ehdottanut momentin 88 perusteluihin III vastalauseen mukaista lausumaa.

Ed. Laaksosen on ed. Vähäkankaan kannattamana ehdottanut momentin 88 perusteluihin II vastalauseen mukaista lausumaa.

Selonteko myönnetään oikeaksi.

Toinen varapuhemies: Äänestyksissä ehdotan meneteltäväksi siten, että ensin äänestetään ed. Luttisen ja ed. Laaksosen ehdotusten välillä ja sitten voittaneesta mietintöä vastaan.

Menettelytapa hyväksytään.

Äänestykset ja päätös:

1) Äänestys ed. Luttisen ja ed. Laaksosen ehdotusten välillä.

Ed. Luttisen ehdotus ”jaa”, ed. Laaksosen ehdotus ”ei”.

Toinen varapuhemies: Äänestyksessä on annettu 95 jaa- ja 22 ei-ääntä, 25 tyhjää; poissa 57. (Ään. 33)

Eduskunta on tässä äänestyksessä hyväksynyt ed. Luttisen ehdotuksen.

2) Äänestys ed. Luttisen ehdotuksesta mietintöä vastaan.

Mietintö ”jaa”, ed. Luttisen ehdotus ”ei”.

Toinen varapuhemies: Äänestyksessä on annettu 82 jaa- ja 62 ei-ääntä, 1 tyhjä; poissa 54. (Ään. 34)

Eduskunta on hyväksynyt mietinnön.

Luku 51 Yritystoiminnan alueelliset rahoitustoimenpiteet, luku 52 Pienen ja keskisuuren yritystoiminnan kehittäminen, luku 55 Energia-talous, luku 80 Matkailun edistämiskeskus ja luku 85 Ulkomaankaupan edistäminen hyväksytään.

Pääluokka 33

Luku 01 Sosiaali- ja terveysministeriö, luku 03 Työttömyysturvalautakunta, luku 14 Valtion mielisairaalat, luku 17 Työttömyysturva, luku 18 Sairausvakuutus, luku 19 Eläkevakuutus, luku 21 Rintamaveteraaniläkkeet, luku 23 Muu soidista kärsineiden turva, luku 29 Pakolaisten ja turvapaikan hakijoiden vastaanotto, luku 32 Kuntien järjestämä sosiaali- ja terveydenhuolto sekä luku 57 Lomatoiminta hyväksytään.

Pääluokka 34

Luku 06 Työvoimapolitiikan toimeenpano ja luku 99 Työministeriön hallinnonalan muut menot hyväksytään.

Pääluokka 35

Luku 01 Ympäristöministeriö, luku 13 Ympäristöyhteistyö Itä- ja Keski-Euroopan maiden kanssa, luku 25 Vesi- ja ympäristöhallinto, luku 32 Rakennettu ympäristö ja rakentaminen sekä luku 45 Asuntotoimi hyväksytään.

Pääluokka 36

Luku 01 Kotimaisen velan korko ja luku 09 Muut menot valtionvelasta hyväksytään.

Esitellään tulot.

O s a s t o 11

Luku 01 Tulon ja varallisuuden perusteella kannettavat verot, luku 04 Liikevaihdon perusteella kannettavat verot ja maksut, luku 06 Tuonin perusteella kannettavat verot ja maksut, luku 08 Valmisteverot, luku 10 Muut verot ja luku 19 Muut veronluonteiset tulot hyväksytään.

O s a s t o 12

Luku 25 Oikeusministeriön hallinnonala, luku 28 Valtiovarainministeriön hallinnonala, luku 29 Opetusministeriön hallinnonala, luku 31 Liikenne ministeriön hallinnonala, luku 32 Kauppa- ja teollisuusministeriön hallinnonala, luku 33 Sosiaali- ja terveysministeriön hallinnonala, luku 35 Ympäristöministeriön hallinnonala ja luku 39 Muut sekalaiset tulot hyväksytään.

O s a s t o 13

Luku 01 Korkotulot hyväksytään.

O s a s t o 15

Luku 02 Valtion nettolainanotto hyväksytään.

Mietinnössä oleva talousarvion tasapainoa koskeva lausuma hyväksytään.

Esitellään yleisperustelut.

Keskustelu:

Ed. L u t t i n e n : Herra puhemies! Ehdotan III vastalauseen mukaisesti, että yleisperusteluisa lausuttaisiin: ”Eduskunta edellyttää, että työttömyyden kasvun pysäyttämiseksi hallitus ryhtyy pikaisesti toimiin, joilla lisätään julkisia investointeja, vahvistetaan kulutuskysyntää sekä luovutetaan vuodelle 1994 suunnitelluista kohtuuttomista kuntien valtionosuusleikkauksista.”

Ed. L a h t i - N u u t t i l a : Arvoisa puhemies! Kannatan ed. Luttisen ehdotusta.

Keskustelu julistetaan päättyneeksi.

Toinen varapuhemies: Keskustelussa on ed. Luttinen ed. Lahti-Nuuttilan kannattamana ehdottanut yleisperusteluihin III vastalauseen mukaista lausumaa.

Selonteko myönnetään oikeaksi.

Äänestys ja päätös:

Mietintö ”jaa”, ed. Luttisen ehdotus ”ei”.

Toinen varapuhemies: Äänestyksessä on annettu 78 jaa- ja 57 ei-ääntä, 1 tyhjää; poissa 63. (Ään. 35)

Eduskunta on hyväksynyt mietinnön.

Eduskunta yhtyy mietinnön toiseen ponteen sisältyvään ehdotukseen lisätalousarvioaloitteiden hylkäämisestä.

Mietinnön kolmas ponsi, joka koskee lisätalousarvion julkaisemista ja soveltamista, hyväksytään.

Asia on loppuun käsitelty.

16) Ed. Vuorensolan ym. lakialoite n:o 57 laiksi palkansaaajien ja yrittäjien määräaikaisesta sukupolvenvaihdo seläkkeestä sekä työttömyyseläkkeen ikärajan väliaikaisesta alentamisesta

Valiokuntaan lähettäminen

Toinen varapuhemies: Puhemiesneuvosto ehdottaa, että asia lähetettäisiin sosiaali- ja terveystoimialueeseen.

Keskustelu:

Ed. Vuorensola: Arvoisa puhemies! Kyseessä on lakialoite, ehdotus määräaikaiseksi laiksi palkansaaajien ja yrittäjien sukupolvenvaihdo seläkkeestä sekä työttömyyseläkkeen ikärajan väliaikaisesta alentamisesta. Kyseinen lakialoite lähtee siitä näkemyksestä, että työttömyys on suuri kansallinen ongelma, suurin kansallinen tämän hetken ongelma. Aloite lähtee myös siitä liikkeelle, että ongelmaa ei voida yhtäkkiä ja yhdellä ainoalla keinolla ratkaista. Ratkaisuun tarvitaan monia tämän tyyppisiä keinoja, ja tämän aloitteen on tarkoitus olla pohjana sille keskustelulle, jota näistä keinoista toivon mukaan tässä salissa joskus enemmän päivänvalon aikana voidaan käydä.

Tämän aloitteen tarkoitus on todella saada liikkeelle keskustelu siitä, miten voidaan kokonaisuutena ratkaista näin iso ongelma kuitenkin niin, että kaikki väestöryhmät, kaikki ikäryhmät voitaisiin ottaa huomioon. Ennen muuta tämä aloite luonnollisesti koskettaa yli 55-vuotiaita

ihmisiä, mutta välillisesti se koskettaa myös voimakkaasti nuorisotyöttömyyden suurta ongelmaa.

Tämän aloitteen jo tähän asti saama palaute ns. kentältä on ollut hyvin positiivinen. Ihmiset ovat ilmeisesti tämän tyyppistä aloitetta odottaneet, ja kyllä me aloitteen tekijät ainakin laskemme asian niin, että tätä aloitetta seuraa myös hallitukselta useita esityksiä, joilla työttömyysongelmaan voidaan löytää ratkaisu.

Tämän aloitteen on allekirjoittanut eduskunnassa kaikkiaan 102 kansanedustajaa, ja se lienee aika hyvä saavutus. Ainakin se on sellainen saavutus, joka on syytä ottaa vakavasti siinä mielessä, että tämän aloitteen pohjalta varmasti voidaan lainsäädäntötyötä tehdä. Henkilökohtaisesti toivon tämän asian etenemistä hyvin asiallisessa hengessä ja toivon, että jos ei se nyt aivan tällaisena voi toteutua, niin sen pohjalta kuitenkin löytyisi työttömyysongelmaan joitakin ratkaisuja.

On rehellisyyden nimessä myös todettava se, että vaikka olenkin tämän aloitteen ensimmäinen allekirjoittaja, varsinaisen työn tämän aloitteen osalta on tehnyt ed. Marjatta Stenius-Kaukonen ja hänen ohellaan myös ed. Reijo Lindroos, jotka ovat merkittävällä tavalla vaikuttaneet siihen, että aloite yleensä tässä vaiheessa on.

Lopuksi toivon, että asia todellakin saisi sen vaatiman asiallisen käsittelyn.

Ed. Stenius-Kaukonen: Herra puhemies! Kuten ed. Vuorensola totesi, tämä aloite on saanut paljon myönteistä vastakaikua, eikä se johdu siitä, että me olemme tämän aloitteen tehneet, vaan siitä, että ihmisistä tuntuu, että me puhumme heidän suullaan. Se johtuu yksinkertaisesti siitä, että me olemme kuunnelleet ihmisiä ja olemme sen perusteella tehneet tämän aloitteen. Ne terveiset on toivottu tuotavan eduskuntaan, että aloite puhuu juuri sellaisen 55 vuotta täyttäneen ihmisen suulla, joilla on 30—40 työvuotta takanaan, joilla on jonkin verran jo sairauksia, mutta yksilöllistä varhaiseläkettä ei ole myönnetty; joilla on kotona lapsia tai jotka tuntevat muita nuoria, joilla ei ole työtä, nuoria ihmisiä, joilla on jo perhe ja pieniä lapsia. Terveellä talonpoikaisjärjellä ajattelevasta ihmisestä tuntuu käsittämättömältä se, että nuoret ovat ilman työtä, nuoret, joiden pitäisi päästä työelämään mukaan ja elättää perheensä. Nyt heidän vanhempansa käyvät töissä, monet viimeisillä voimillaan ja sitten elättävät lapsiaan ja lasten per-

heitä. Eikö olisi paljon järkevämpää, että nuoret perheensä elättämiseksi ja asuntolainojensa maksamiseksi itse kävisivät töissä, ansaitsisivat elatuksensa ja pystyisivät huolehtimaan perheestään, sen sijaan että niiden, jotka ovat varmasti tätä yhteiskuntaa jo riittävästi palvelleet, täytyy vielä jatkaa työntekoa.

Meillä on yksilöllinen varhaiseläke, jonka ikäraja tämän vuoden loppuun on 55 vuotta, ja vielä ensi vuonna 39 syntyneet voivat sitä hakea. Sen jälkeen ikäraja on 58 vuotta. Tämän vuoden kolmella ensimmäisellä neljänneksellä on yksilöllisen varhaiseläkkeen hakemuksia hylätty ikäryhmässä 55—59-vuotiaat yksityisellä sektorilla miehillä 48,5 prosenttia, naisilla 55,2 prosenttia. Valtiolla vastaavat luvut ovat 44,2 miehillä ja 55,7 naisilla. Kansaneläkejärjestelmässä luvut ovat muutamaa prosenttiyksikköä pienemmät, mutta se ei kaunista tilastoa. Kunnallisen eläkejärjestelmän piirissä miehet ovat päässeet vähän helpommin eläkkeelle 35 prosenttia on hylätty, naisilla luku on samaa tasoa kuin muualla eli 54,6. Kuten totesin ja täällä eduskunnassakin vasta pidetyssä seminaarissa todettiin, niillä ihmisillä, jotka yksilöllistä varhaiseläkettä hakevat, on pitkä työhistoria takanaan. Erityisesti naiset eivät turhaan lähde hakemaan näitä eläkkeitä. Naisilla on vielä korkeampi kynnys hakea eläkettä kuin miehillä, mutta heidän hakemuksiaan kuitenkin hylätään enemmän.

Tämä systeemi on varsin mieletön. Meillä on työelämässä mukana vielä noin 160 000—170 000 55—64-vuotiaista ja onpa 15 000 yli 65-vuotiaakin. Samanaikaisesti alle 30-vuotiaita työttömiä on 165 000. Ei meidän ehdotuksemme tarkoita sitä, että pitäisi päättää vaihtaa, vaan tämä olisi mahdollisuus, jota voisivat käyttää ne, jotka sitä haluavat. Uskon, että useampia kymmeniätuhansia löytyisi, jotka olisivat valmiit luovuttamaan työpaikkansa nuorelle.

Opettaja Jokioisista soitti ja kertoi, että heidän kolmiopettajaisen ala-asteensa kaksi opettajaa on 58-vuotiaita ja he olisivat valmiit lähtemään heti eläkkeelle. Kun kouluun oli haettu viransijaista, hakemuksia oli tullut 80 kappaletta, joista 33 oli ollut täysin päteviä, kaikki tarvittavat vaatimukset täyttäviä. Jokioinenkaan ei varmasti ole se paikkakunta Suomessa, minne nuoret opettajat ensimmäisenä haluaisivat lähteä. Mutta se kuvastaa sitä tilannetta, joka opettajien ammattikunnankin keskuudessa on. Näilläkin opettajilla oli 35 vuotta työtä takanaan ala-asteen opettajana, tietysti aikaisemmin

oli kansakoulu, mutta pienten lasten opettajana. Jokainen ymmärtää, että varmasti väsymys tässä vaiheessa jo alkaa olla aika suuri ja toive eläkkeelle siirtymisestä mielessä. Työtä vielä jaksaisi tehdä, jollei koko ajan tuntuisi pahalta se, että nuoret, koulutetut ihmiset, joilla on jo omat pienet lapset elätettävänä, ovat ilman työtä.

Herra puhemies! Nämä perustelut ovat mielestäni varsin aukottomat. Tähän asti eläkelaitosten edustajat ja myös sosiaali- ja terveysministeriön virkamiehet ovat vastustaneet tätä ideaa sillä perusteella, että se lisää eläkemenoja. On päivänselvää, että esitys lisää eläkemenoja. Mutta eläkelaitosten edustajat eivät kanna huolta siitä, että meillä työttömyysturvamenot ovat 25 miljardia markkaa. Sen lisäksi työttömyys aiheuttaa monella muulla tavalla kustannuksia. Väitän, että nuorten ihmisten pitäminen työttöminä tulee paljon kalliimmaksi kuin vanhempien työpäivänsä jo kunnialla täyttäneiden päästäminen eläkkeelle.

Kun luovutimme ministeri Huuhtaselle tämän aloitteen, hän iloksemme kertoi, että hän on muuttanut suhtautumistaan asiaan. Hän lupasi selvittää tämän vuoden loppuun mennessä aloitteen toteuttamismahdollisuudet. Kuten ed. Vuorensola totesi, emme me ole tarkoittaneet, että tämä esitys nyt juuri tällaisena pilkkuakaan muuttamatta pitäisi hyväksyä, vaan tämä on keskustelun pohjaksi tehty aloite. Me toivomme, että tästä löytyy yhteisymmärrys, jotta asia saadaan eteenpäin. Se on todella monien ihmisten toive.

Keskustelu julistetaan päättyneeksi.

Puhemiesneuvoston ehdotus hyväksytään ja asia lähetetään sosiaali- ja terveysvaliokuntaan.

Pannaan pöydälle puhemiesneuvoston ehdotuksen mukaisesti

seuraavaan täysistuntoon:

17) Valtiovarainvaliokunnan mietintö n:o 77 (HE 288)

18) Hallintovaliokunnan mietintö n:o 25 (HE 285)

ensi perjantain täysistuntoon:

19) Liikennevaliokunnan mietintö n:o 14 (HE 124)

seuraavaan täysistuntoon:

ensi perjantain täysistuntoon:

20) Maa- ja metsätalousvaliokunnan mietintö n:o 29 (HE 293)

25) Talousvaliokunnan mietintö n:o 49 (HE 267)

21) Maa- ja metsätalousvaliokunnan mietintö n:o 30 (HE 294)

Toinen varapuhemies: Eduskunnan seuraava täysistunto on tänään torstaina kello 13.

22) Maa- ja metsätalousvaliokunnan mietintö n:o 31 (HE 280)

23) Sivistysvaliokunnan mietintö n:o 28 (HE 270)

Täysistunto lopetetaan torstaina 9 päivänä joulukuuta kello 1.34.

24) Sosiaali- ja terveystieteiden valiokunnan mietintö n:o 53 (LA 60)

Pöytäkirjan vakuudeksi:

Seppo Tiitinen

